

KONTROLA
ZRAČNEGA
PROMETA
SLOVENIJE

LETNO POROČILO 2018

KONTROLA ZRAČNEGA PROMETA
SLOVENIJE, D.O.O.

KAZALO

UVOD	5
Vizija, poslanstvo in vrednote družbe	6
Konkurenčna usmeritev	8
Razvojne usmeritve	9
Osnovni podatki o družbi	11
Status in dejavnost	13
Organiziranost družbe	14
Poročilo direktorja	16
Poročilo nadzornega sveta	18
Izjava o upravljanju družbe	23
POSLOVNO POROČILO	27
1 Ključni dogodki ter vplivi na poslovanje leta 2018 in po koncu poslovnega leta	28
2 Pomembni poslovni podatki in kazalniki uspešnosti	35
3 Izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa v letu 2018	40
4 Podatki o zračnem prometu za leto 2018	66
5 Investicije	85
6 Upravljanje tveganj	88
7 Trajnostni razvoj	101
8 Ključni načrti za leto 2019 in pričakovanja glede razvoja družbe	105
RAČUNOVODSKO POROČILO	108
1 Poročilo neodvisnega revizorja	109
2 Računovodski izkazi družbe	112
3 Priloga k računovodskim izkazom	119
POMEN IZRAZOV IN KRATIC	164

SEZNAM PRIKAZOV

Prikaz 1 / Organizacijska shema	15
Prikaz 2 / Lokacije družbe	15
Prikaz 3 / Obdelani načrti poleta (FPL) v letu 2018	44
Prikaz 4 / Struktura zaposlenih po spolu na dan 31. 12. 2018	47
Prikaz 5 / Starostna struktura zaposlenih	47
Prikaz 6 / Izobrazbena struktura	48
Prikaz 7 / Število izpolnjenih poročil leta 2018 po organizacijskih enotah	55
Prikaz 8 / Število poročil za posamezni trend 2018	56
Prikaz 9 / FIR Ljubljana	66
Prikaz 10 / Sektor Dolsko	66
Prikaz 11 / Sektor Mura	67
Prikaz 12 / Terminalne cone v FIR Ljubljana	67
Prikaz 13 / Razdelitev IFR-letov glede na fazo leta in glede na zračni prostor	68
Prikaz 14 / IFR-leti v FIR Ljubljana	69
Prikaz 15 / IFR-leti v sektorju Dolsko	70
Prikaz 16 / IFR-leti v fazi preleta v FIR Ljubljana	71
Prikaz 17 / Enote storitve v fazi preleta v FIR Ljubljana	72
Prikaz 18 / IFR-leti v fazi preleta v sektorju Dolsko	73
Prikaz 19 / IFR-leti v fazi preleta v sektorju Mura	73
Prikaz 20 / Promet od leta 2010 do leta 2018	76
Prikaz 21 / Promet v letih 2016, 2017, predvidevanja za 2018 in dejanski promet 2018	77
Prikaz 22 / Promet po nivojih leta v sektorju Dolsko v letu 2018	78
Prikaz 23 / Povprečno število IFR-letov v sektorju Dolsko po dnevih v tednu (poletna sezona in celoletno)	79
Prikaz 24 / Promet po urah (UTC)	80
Prikaz 25 / IFR-leti v fazi terminala	81
Prikaz 26 / Enote storitve v fazi terminala	82
Prikaz 27 / Sistem upravljanja s tveganji	89

SEZNAM TABEL

Tabela 1 / Analiza finančnega položaja	36
Tabela 2 / Struktura zaposlenih na dan 31. 12. 2018	46
Tabela 3 / Izobrazbena struktura	48
Tabela 4 / Število izpolnjenih poročil po organizacijskih enotah družbe v letu 2018	55
Tabela 5 / Število poročil za posamezni trend 2018	56
Tabela 6 / Statistika poročil za obdobje 2010 – 2018	57
Tabela 7 / Postopki skladno z Zakonom o javnem naročanju na splošnem področju	65
Tabela 8 / Postopki skladno z Zakonom o javnem naročanju na infrastrukturnem področju	65
Tabela 9 / Število IFR-letov v Republiki Sloveniji v obdobju 2010–2018	69
Tabela 10 / Število vseh IFR-letov v sektorju Dolsko v obdobju 2010–2018	70
Tabela 11 / Število IFR-letov v fazi preleta v FIR Ljubljana v obdobju 2010–2018	71
Tabela 12 / Število enot storitve v fazi preleta v obdobju 2010–2018	72
Tabela 13 / Število IFR-letov v fazi preleta v sektorju Dolsko in v sektorju Mura v obdobju 2010–2018	73
Tabela 14 / Mejniki v številu IFR-letov v sektorju Dolsko v obdobju 2010–2018	74
Tabela 15 / Število sektorskih ur v obdobju 2010–2018	75
Tabela 16 / Število VFR-letov v obdobju 2010–2018	75
Tabela 17 / Število IFR-letov v fazi terminala v obdobju 2010–2018	81
Tabela 18 / Podatki o prometu za posamezne letališke kontrole zračnega prometa (LKZP)	82
Tabela 19 / Število enot storitve v fazi terminala v obdobju 2010–2018	83

Kontrola zračnega prometa je služba,
ki z nevidno roko nadzira, vodi in koordinira zračni promet
– vsak dan, ob vsakem vremenu in po vsem svetu.

UVOD

VIZIJA, POSLANSTVO IN VREDNOTE DRUŽBE

VIZIJA

Za uporabnike zračnega prostora vsak dan zagotavljamo varno in zanesljivo izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa in upravljanje zračnega prometa.

Z visoko usposobljenimi in motiviranimi strokovnjaki v podjetniškem duhu ter v korist svojih strank dosegamo odličnost pri zagotavljanju zmogljivostno prilagodljivih, cenovno ugodnih, stroškovno učinkovitih, sonaravnih in kakovostnih storitev navigacijskih služb zračnega prometa in upravljanja zračnega prometa v slovenskem in regionalnem zračnem prostoru.

POSLANSTVO

Družba je kot zanesljiva organizacija povsem predana zagotavljanju varnosti.

Smo proaktivni in produktivni; skupaj s poslovnimi in institucionalnimi partnerji z inovativnimi rešitvami ves čas izboljšujemo letalsko omrežje enotnega evropskega neba.

Družba se s svojim poslanstvom zavezuje:

- biti certificirana izvajalka storitev služb zračnega prometa po predpisih o enotnem evropskem nebu, določena za zagotavljanje varnih, zmogljivostno prilagodljivih, cenovno ugodnih, stroškovno učinkovitih, sonaravnih in kakovostnih storitev navigacijskih služb zračnega prometa v slovenskem zračnem prostoru ter po potrebi zunaj njega;
- biti pripravljena zagotavljati navigacijske službe zračnega prometa kot dejavna partnerica znotraj funkcionalnih blokov zračnega prostora na svojem območju.

Poslanstvo bo uresničevalo visoko usposobljeno in motivirano osebje.

VREDNOTE DRUŽBE

V družbi smo prepoznali in opredelili skupne vrednote, ki vodijo vse zaposlene in so del organizacijske kulture družbe ter predstavljajo temelj poslanstva in vizije družbe.

Varnost storitev

Doseganje, zagotavljanje in stalno izboljševanje varnostnih ravni in ciljev je osnovno vodilo družbe z namenom doseganja odličnosti pri izvajanju varnih, zmogljivostno prilagodljivih, cenovno sprejemljivih, stroškovno učinkovitih, sonaravnih in kakovostnih storitev. Varnost storitev je opredeljena kot prednostna vrednota v primerjavi z drugimi vrednotami družbe.

Zanesljivost

Za svoje partnerje, stranke in interesne skupine želimo biti zanesljiv partner pri izvajanju dejavnosti.

Odgovornost

Z odgovornim odnosom sodelavcev do izvajanja storitev navigacijskih služb zračnega prometa želimo zagotavljati varen, red in učinkovit zračni promet.

Profesionalizem

Dosežen s kompetentnostjo, natančnostjo, skrbnostjo, vestnostjo in odgovornim izpolnjevanjem visokih standardov izvajanja delovnih procesov.

Uslužnost

V družbeno odgovornih odzivih deležnikom.

Spoštljivost

S poštenim, nepristranskim, odkritim, zaupljivim in prijaznim odnosom do sodelavcev, panožnih kolegov in deležnikov.

Ekipnost

Dosežena z nediskriminatornim, soodvisnim in vzajemno dopolnjujočim se skupinskim delom s sodelavci, panožnimi kolegi in deležniki.

Znanje

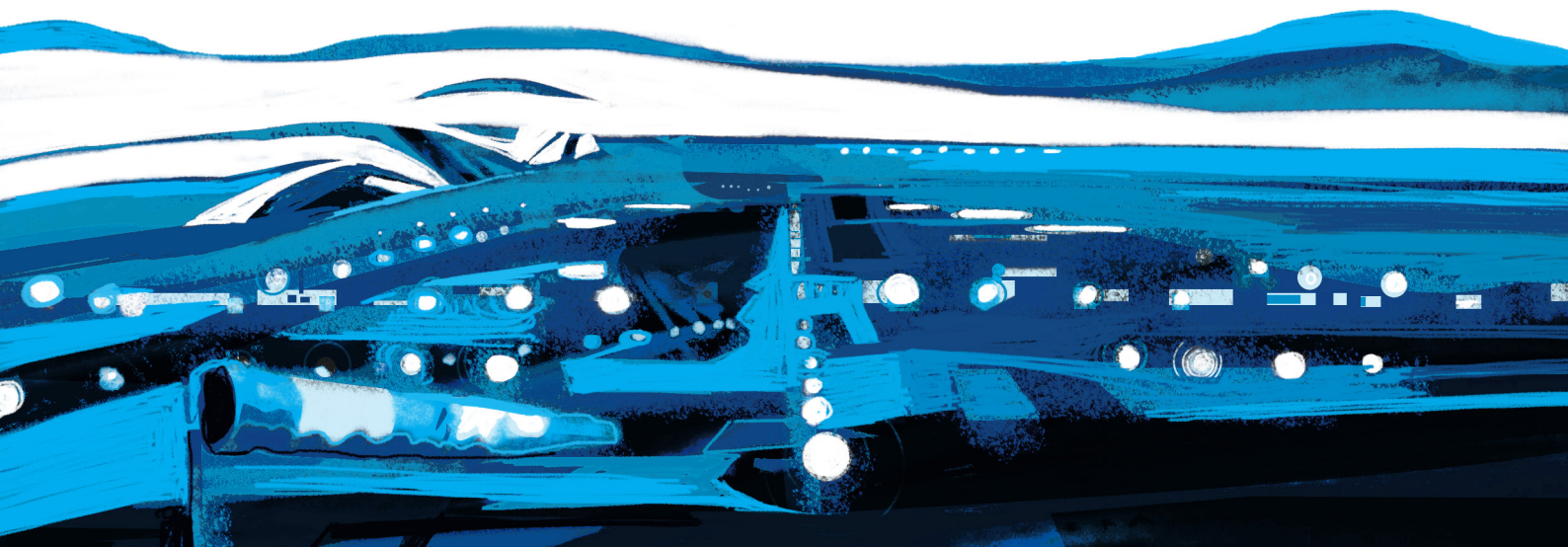
Gradimo na zviševanju ravni splošnega, strokovnega in specializiranega znanja zaposlenih. Prizadevamo si razvijati human odnos do dela in ljudi v delovnem procesu ter ljudi usposabljati za hitro prilagajanje spremembam. Vlagamo v izobraževanje posameznika za razvoj delovne kariere in njegove osebne rasti.

KONKURENČNA USMERITEV

Družba je zavezana krepitvi sodelovanja s sosednjimi državami in svoje vloge pri predvidenem preoblikovanju zračnega prostora v regiji. To je povezano z glavnim ciljem zagotavljanja varnega, nemotenega in učinkovitega pretoka zračnega prometa. Skladno s predpisanimi cilji Evropske unije o stroškovni učinkovitosti izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa na enotnem evropskem nebu se v sodelovanju z izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa iz sosednjih držav krepijo sinergijski učinki izvajanja služb za stroškovno učinkovitost v regiji. Razvoj funkcionalnih blokov zračnega prostora pomeni uresničevanje ene od bistvenih zahtev zakonodaje o enotnem evropskem nebu (Single European Sky – SES) kot ključnega

mehanizma, ki predstavlja okvir, ki so ga države članice vzpostavile za okrepljeno sodelovanje in integracijo, kar vodi k bolj racionalni organizaciji zračnega prostora in zagotavljanju storitev, z namenom izpolnitve pričakovanih uporabnikov zračnega prostora. Družba namreč aktivno prispeva k doseganju ciljev Evropske komisije v povezavi z oblikovanjem funkcionalnih blokov zračnega prostora v Evropi v okviru Funkcionalnega bloka zračnega prostora srednje Evrope (Functional Airspace Block Central Europe – FAB CE) ter v okviru tega k ohranjanju konkurenčnosti lastnega znanja in visokih tehnoloških zmogljivosti zagotavljanja navigacijskih služb zračnega prometa v slovenskem zračnem prostoru v prihodnje.

RAZVOJNE USMERITVE

Družba je nosilka dovoljenja za izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa, in sicer za izvajanje služb zračnega prometa, komunikacijskih, navigacijskih in nadzornih služb, služb obdelave podatkov na avtomatiziranih sistemih ter letalskih informacijskih služb. Družba zagotavlja tehnično in operativno zmogljivost ter strokovno znanje za upravljanje zračnega prometa in izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa varno, neprekinjeno, zmogljivostno prilagodljivo, cenovno ugodno, stroškovno učinkovito ter sonaravno in kakovostno; to stalno prilagaja dejanski, trenutni ali kakršni koli prihodnji gostoti letalskih prometnih tokov v danem zračnem prostoru.

V družbi smo skladno z zahtevami Zakona o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa (Uradni list RS, št. 30/06 – uradno prečiščeno besedilo, 109/09, 62/10-Zlet-C in 18/11-ZUKN-A) (v nadaljevanju: Zakon o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa) in z Aktom o ustanovitvi javnega podjetja Kontrola zračnega prometa Slovenije, d. o. o. (v nadaljevanju: Akt o ustanovitvi) sprejeli petletni poslovni načrt za obdobje 2016–2020, ki je skladno z zahtevami slovenske zakonodaje in evropskih predpisov o enotnem evropskem nebu strateški dokument in vsebuje razvojno strategijo družbe, s katero se izkazuje prispevek k trajnostnemu razvoju sistema zračnega prometa z izboljšanjem celotne učinkovitosti navigacijskih služb zračnega prometa.

Razvojne usmeritve, kot jih povzema veljavni Poslovni načrt 2016–2020, so usmerjene v doseganje in izboljševanje učinkovitosti navigacijskih služb zračnega prometa na ključnih področjih uspešnosti glede varnosti, okolja, zmogljivosti in stroškovne učinkovitosti skladno s področji, opredeljenimi v okviru uspešnosti iz osrednjega načrta ATM in skladno z Načrtom izvedbe (Performance Plan) 2015–2019 za FAB CE (FAB Performance Plan, FAB CE, Second reference Period (2015–2019)), ki skladno z evropskimi predpisi o enotnem evropskem nebu (SES) določa zavezujoče (in druge) cilje uspešnosti, ki so si jih države članice Funkcionalnega bloka zračnega prostora Srednje Evrope (v nadaljevanju: FAB CE), vključno z Republiko Slovenijo, postavile za drugo referenčno obdobje spremljanja kazalnikov uspešnosti (Key Performance Indicators – KPI) v letih 2015–2019 pri zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa.

Poslovni načrt izkazuje zadostnost finančnih in upravnih virov oziroma finančne moči v obdobju med letoma 2016 in 2020 za zagotovitev ustrezne tehnične in operativne zmogljivosti ter strokovnega znanja za izvajanje storitev navigacijskih služb zračnega prometa in upravljanja zračnega prometa, pa tudi morebitni vpliv na pristojbine za uporabnike, ki bi bil posledica izvajanja strategije in poslovnega načrta, ter določa naslednje razvojne usmeritve družbe za doseg strateških ciljev:

- ostati izbrani izvajalec služb zračnega prometa (Designated ANSP);
- ohranjati dovoljenja (certifikate) za izvajanje dejavnosti družbe;
- prizadevati si za stalno izboljševanje ravni varnosti storitev družbe;
- krepiti vlogo družbe v mednarodnem okolju in dejavno prispevati k uresničevanju ciljev enotnega evropskega neba;
- ohranjati konkurenčnost znanja, veščin in kompetenc zaposlenih;
- prispevati k doseganju vseevropskih ciljev uspešnosti;
- odzivati se na spremembe v zunanjem okolju s prilagodljivo in racionalno organizacijo služb in procesov;
- s tehnološkim razvojem prispevati k dodani vrednosti za uporabnike storitev;
- prizadevati si za sodoben integriran koncept varnosti (varovanja).

V drugem referenčnem obdobju med letoma 2015 in 2019 družba uvršča doseganje vseevropskih ciljev uspešnosti med pomembne strateške usmeritve. Za to obdobje so bili opredeljeni vseevropski cilji in kazalniki za vsa štiri ključna področja spremljanja uspešnosti, ki so: zmogljivost, stroškovna učinkovitost, varnost in okolje. Skladno z Izvedbeno uredbo Komisije (EU) št. 390/2013 z dne 3. maja 2013 o določitvi načrta izvedbe za navigacijske službe zračnega prometa in funkcije omrežja (UL L št. 128, z dne 9. 5. 2013, str. 1) (v nadaljevanju: Izvedbena uredba Komisije 390/2013/EU) je bil 7. 5. 2015 na ravni držav članic

Funkcionalnega bloka zračnega prostora srednje Evrope sprejet Načrt izvedbe (Performance Plan) 2015–2019 za FAB CE za drugo referenčno obdobje spremljanja vseevropskih ciljev uspešnosti, ki izkazuje tudi prispevek Republike Slovenije in družbe k doseganju opredeljenih vseevropskih ciljev uspešnosti.

S tehnološkim razvojem bo velikost zračnega prostora posameznega izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa postajala vedno manj pomembna. Čezmejno sodelovanje pri načrtovanju zračnega prostora ter konsolidacija sistemov ATM in infrastrukture CNS bodo omogočali drugačno načrtovanje zračnega prostora, kjer državne meje ne bodo več predstavljale mej zračnega prostora (ter sektorskih mej), ampak bodo meje posameznih sektorjev lahko postavljene optimalno glede na vzorec prometa s ciljem zagotavljanja čim večje učinkovitosti izvajanja storitev navigacijskih služb zračnega prometa. Za obstoj in razvoj družbe kot enega manjših izvajalcev navigacijskih služb zračnega prometa v Evropi je ključnega pomena ustrezno upravljanje in načrtovanje zračnega prostora z aktivnim regionalnim sodelovanjem ter strokovno uvajanje tehnoloških in operativnih izboljšav, ki bodo ustrezno podprte s specifičnimi analizami stroškov in koristi, z namenom, da bi dokazali njihovo dodano vrednost.

S kakovostnim, zmogljivostno prilagodljivim, cenovno ugodnim in stroškovno učinkovitim izvajanjem dejavnosti bo poslovanje družbe ob doseganju vseevropskih ciljev uspešnosti usmerjeno k najpomembnejšemu cilju – zagotavljanju varnosti v zračnem prometu. Vse to je uresničljivo izključno in samo ob ohranjanju in razvoju potrebnega strokovnega kadra, ki ima ustrezna specifična znanja in se zaveda pomena varnosti pri izvajanju dejavnosti družbe.

OSNOVNI PODATKI O DRUŽBI

Družba:

KONTROLA ZRAČNEGA PROMETA
SLOVENIJE, d. o. o.

SLOVENIA CONTROL,
Slovenian Air Navigation Services, Limited

Skrajšani naziv družbe:

KZPS, d. o. o.
SLOVENIA CONTROL, Ltd.

Sedež družbe:

Zgornji Brnik

Poslovni naslov družbe:

Zgornji Brnik 130 n, 4210 Brnik – aerodrom

AFTN: LJLAYFAX
Matična številka: 1913301
Identifikacijska številka: SI18930492

Transakcijski računi:

Banka Intesa Sanpaolo d. d.: SI56 1010 0004 3347 840
UniCredit Banka Slovenija, d. d.: SI56 2900 0005 5404 414
Nova Ljubljanska banka, d. d.: SI56 0292 2025 4167 737
SKB banka d. d.: SI56 0313 4100 0517 835

Registrski organ:

Okrožno sodišče v Kranju

Glavna dejavnost:

52.230 Spremljajoče storitvene dejavnosti v
zračnem prometu

Lastništvo:

100-odstotno lastništvo Republike Slovenije

Znesek osnovnega kapitala:

5.525.705,66 EUR

Število zaposlenih:

229 (na dan 31. 12. 2018)

Stiki:

Telefonska številka: 00 386 4 20 40 000
Številka telefaksa: 00 386 4 20 40 001
Elektronska pošta: info@sloveniacontrol.si
Spletna stran: www.sloveniacontrol.si

Organi upravljanja družbe:

Ustanovitelj, nadzorni svet in direktor

Ustanovitelj:

Ustanoviteljica in edina družbenica družbe je Republika Slovenija. Pravice ustanovitelja v imenu in za račun Republike Slovenije na podlagi Zakona o Slovenskem državnem holdingu (Uradni list RS, št. 25/14) izvršuje Slovenski državni holding, d. d.

Direktor:

dr. Franc Željko Županič

Nadzorni svet:

Predstavniki ustanovitelja:

mag. Dušan Hočevar, predsednik
Marija Šeme Irman, MBA, namestnica predsednika
mag. Gorazd Čibej, član
mag. Nikolaj Abrahamsberg, član

Predstavnika delavcev:

Žiga Ogrizek, član
Davor Mizerit, član

Podatki o družbah, v katerih ima Kontrola zračnega prometa Slovenije, d. o. o., poslovni delež:

Družba: FABCE, letalske storitve, d. o. o.
Sedež: Zgornji Brnik
Poslovni naslov: Zgornji Brnik 130 n,
4210 Brnik – aerodrom

Osnovni kapital: 36.000 EUR
Knjigovodska vrednost naložbe: 16.000 EUR

Poslovni delež Kontrole zračnega prometa Slovenije, d. o. o.: 1/6 osnovnega kapitala družbe, ki znaša 36.000 EUR

Družba FABCE, letalske storitve, d. o. o., je bila ustanovljena 17. 10. 2014, v sodni register pri Okrožnem sodišču v Kranju pa je bila vpisana 17. 11. 2014.

STATUS IN DEJAVNOST

Kontrola zračnega prometa Slovenije, d. o. o., je bila ustanovljena leta 2004 na podlagi Zakona o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa, in sicer skladno s takrat veljavnima Zakonom o gospodarskih družbah in Zakonom o gospodarskih javnih službah ter v povezavi s takrat veljavnim Zakonom o letalstvu. Družba ima status javnega podjetja, saj svojo osnovno dejavnost zagotavlja v pogojih obvezne republiške gospodarske javne službe. Skladno z aktom o ustanovitvi družbe ima tri organe upravljanja: ustanovitelja, nadzorni svet in direktorja. Ustanoviteljske pravice v imenu in za račun Republike Slovenije izvaja Slovenski državni holding, d. d., na podlagi Zakona o Slovenskem državnem holdingu (Uradni list RS, št. 25/14).

Glavna dejavnost družbe skladno s standardno klasifikacijo dejavnosti je 52.230 – spremljajoče storitvene dejavnosti v zračnem prometu, kamor spadata vodenje in kontrola zračnega prometa, ki se izvajata v naslednjih navigacijskih službah zračnega prometa:

- službah zračnega prometa;
- komunikacijskih, navigacijskih in nadzornih službah (službe letalskih telekomunikacij);
- letalskih informacijskih službah.

Družba je usposobljena za varno, kakovostno in učinkovito izvajanje dejavnosti vodenja in kontrole zračnega prometa v vseh fazah leta zrakoplovov ter varnega poteka prometa na letališčih, izvajanje služb letalskih informacij, izvajanje nadgradnje, uvedbe in vzdrževanja tehničnih sistemov in naprav za vodenje in kontrolo zračnega prometa ter za usposabljanje in zagotavljanje kompetentnosti operativnega osebja.

Družba z izvajanjem gospodarske javne službe ponuja storitve javnega interesa in je edina te vrste v Republiki Sloveniji, zato je tudi položaj zaposlenih poseben in primerljiv le z družbami, ki izvajajo enako dejavnost v tujini. S strokovnim znanjem zaposlenih, ki morajo imeti za izvajanje dejavnosti posebna dovoljenja, s katerimi izkazujejo zahtevana znanja in sposobnosti, pospešuje razvoj področja zračnega prometa s sodelovanjem v domačih in mednarodnih razvojnih aktivnostih ter ustvarjalno prispeva k odločitvam v korist Republike Slovenije.

Družba je v letu 2014 z izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa Avstrije, Češke, Hrvaške, Madžarske in Slovaške ustanovila skupni pravni subjekt – gospodarsko družbo v statusni obliki družbe z omejeno odgovornostjo, FABCE, letalske storitve, d. o. o. (v nadaljevanju: FABCE, d. o. o.) s sedežem v Republiki Sloveniji, in sicer z namenom izpolnjevanja zahtev zakonodaje o enotnem evropskem nebu in krepitve medsebojnega sodelovanja na področju izvajanja skupnih projektov, svetovanja, usposabljanja osebja ter javnih naročil. Družba FABCE, d. o. o., je bila ustanovljena 17. 10. 2014, ko so izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa Avstrije, Češke, Hrvaške, Madžarske, Slovaške in Slovenije podpisali družbeno pogodbo, v sodni register pri Okrožnem sodišču v Kranju pa je bila vpisana 17. 11. 2014. Glavna dejavnost FABCE, d. o. o., je 70.220 – drugo podjetniško in poslovno svetovanje. Osnovni kapital FABCE, d. o. o., znaša 36.000 EUR, vplačan v denarju, vsi družbeniki pa imajo enak delež v osnovnem kapitalu. Organi FABCE, d. o. o., so: direktor, nadzorni svet in skupščina; zadnja dva sta sestavljena iz predstavnikov vseh šestih družbenikov.

ORGANIZIRANOST DRUŽBE

Organizacijska struktura družbe podpira varno, nepretrgano, učinkovito in trajnostno izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa, ki jih zagotavlja družba, ter ustrezno prilagodljivost in odzivnost na spremembe v okolju, v katerem posluje. Notranja organizacija družbe je predmet rednega preverjanja in se po potrebi spreminja z namenom dodatnega izboljšanja izvajanja dejavnosti.

Notranja organizacija in sistemizacija delovnih mest v družbi sta določeni s Pravilnikom o notranji organiziranosti in sistemizaciji delovnih mest, ki opredeljuje ključne naloge oziroma aktivnosti, katerih procesi se izvajajo v posameznih organizacijskih enotah. Organizacija družbe je podrejena izvajanju glavne dejavnosti, zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa, s ciljem učinkovitega upravljanja, vodenja in izvajanja poslovnih procesov, upoštevajoč zahteve predpisov, značilnosti dejavnosti in poslovnega okolja skladno z Zakonom o letalstvu (Uradni list RS, št. 81/10 – uradno prečiščeno besedilo in 46/16) (v nadaljevanju: Zakon o letalstvu), Zakonom o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa in evropsko zakonodajo o enotnem evropskem nebu.

Glavna dejavnost družbe, vodenje in kontrola zračnega prometa, se izvaja v okviru treh operativnih sektorjev:

- Sektorja zračnega prometa;
- Sektorja letalskih telekomunikacij;
- Sektorja letalskih informacij.

Proces usposabljanja operativnega osebja se izvaja v okviru Službe za usposabljanje operativnega osebja – Letalske šole kot samostojne organizacijske enote.

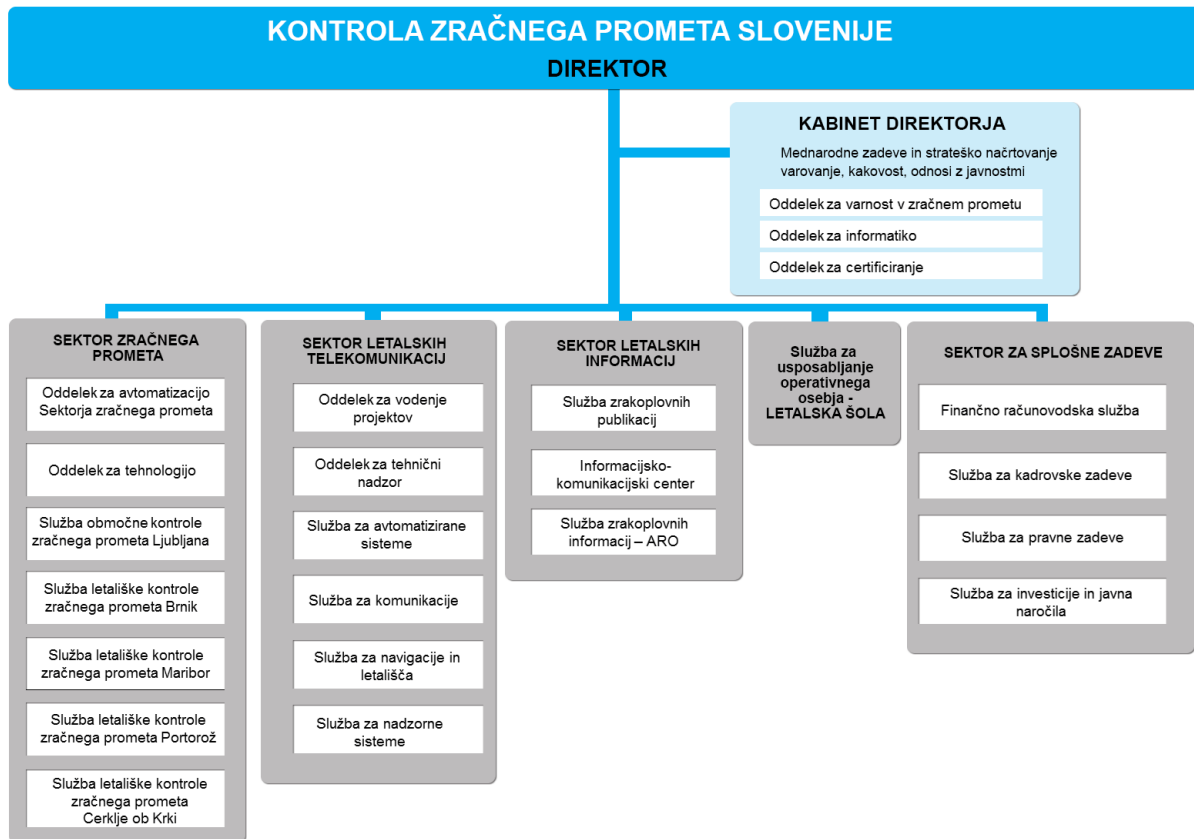
Naloge, povezane s kadrovskimi, pravnimi in finančno-računovodskimi zadevami, ter naloge, povezane z investicijami in javnimi naročili, se izvajajo v okviru Sektorja za splošne zadeve.

Posebno mesto v organizaciji imajo naloge, povezane z upravljanjem varnosti v zračnem prometu, certificiranjem izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa, mednarodnimi zadevami in strateškim načrtovanjem, kakovostjo in varovanjem, informacijsko tehnologijo ter odnosi z javnostmi, ki se opravljajo v okviru Kabineta direktorja.

S 1. marcem 2019 je stopila v veljavo sprememba notranje organiziranosti družbe, ki se nanaša predvsem na manjšo spremembo organizacije dela neoperativnih služb. Z omenjeno spremembo je bil ustanovljen Sektor za certificiranje, vodenje projektov in usposabljanje osebja, na katerega so se prenesle naloge na področju certificiranja in vodenja projektov ter Službe za usposabljanje operativnega osebja – Letalske šole, ki je s tem postala samostojna organizacijska enota v okviru novoustanovljenega sektorja.

Delo se opravlja na sedežu družbe v prostorih Centra za vodenje in kontrolo zračnega prometa – ATCC na naslovu Zgornji Brnik 130 n. Poleg tega se delo opravlja tudi na letališčih Jožeta Pučnika Ljubljana, Edvarda Rusjana Maribor, Portorož in Cerklje ob Krki.

Prikaz 1 / Organizacijska shema

Prikaz 2 / Lokacije družbe

POROČILO DIREKTORJA

Leto 2018, leto, ki ga bomo zapisali v kratko zgodovino družbe kot leto rekordov. Promet v slovenskem zračnem prostoru je sledil ugodnim gospodarskim razmeram in trendu rasti zračnega prometa v evropskem prostoru. Vztrajna rast zračnega prometa v preteklem letu, ki se kljub precej bolj zadržanim gospodarskim napovedim kaže tudi v letu 2019, pa je na drugi strani nakazala omejitve na strani zmogljivosti celotnega evropskega sistema z vidika prihodnjih rasti. V zračnem prostoru Republike Slovenije je bilo leta 2018 opravljenih 439.286 letov, od tega 423.154 letov po pravilih instrumentalnega letenja, t. i. IFR-letov, kar predstavlja 9,7 odstotno povečanje glede na leto 2017, kar je bistveno več od 3,9 odstotne rasti prometa v Evropi (EU-28). Rast prometa se je odrazila tudi v rasti števila enot storitev. V fazi preleta je bila v slovenskem zračnem prostoru zabeležena 9-odstotna rast števila enot storitev glede na leto 2017, medtem ko je bila v fazi terminala v primerjavi z letom 2017 zabeležena 6,9-odstotna rast. Rast prometa se zrcali tudi v uspešnem poslovanju družbe, ki je leta 2018 ustvarila dobrih 39,5 mio EUR čistih prihodkov od prodaje, kar je za 4 odstotke več kot leta 2017 oziroma so celotni prihodki družbe znašali slabih 40,4 mio EUR, čisti dobiček poslovnega leta pa je bistveno presegel načrtovanega in znašal 3,2 mio EUR.

V družbi smo nadaljevali aktivno delovanje v mednarodnem prostoru, tako v okviru Funkcionalnega bloka zračnega prostora srednje Evrope – FAB Central Europe (FAB CE) kot na ravni sodelovanja z mednarodnimi organizacijami in interesnimi skupinami (Eurocontrol, ICAO, CANSO, BLUE MED, Gate One, DANUBE FAB).

Z dejavno in proaktivno vključenostjo si družba prizadeva za ohranjanje pomembne vloge na ravni izvajalcev navigacijskih služb zračnega prometa FAB CE in krepitev vloge družbe pri izvajanju storitev navigacijskih služb zračnega prometa v regiji. Slednje je potencial, ki ga mora družba razvijati z aktivnim delovanjem v evropskem in mednarodnem merilu tudi v prihodnje. Aktivno in uspešno sodelovanje predstavnikov družbe in Ministrstva za infrastrukturo s predstavniki preostalih šestih držav članic bistveno prispeva k delovanju FAB CE skladno s predpisi Evropske unije o enotnem evropskem nebu.

Februarja 2018, manj kot leto dni po podpisu memoranduma o sodelovanju, katerega cilj je bil združitev dveh zračnih prostorov brez zračnih poti SAXFRA (Slovenian Austrian Cross-border Free Route Airspace) in zračnega prostora SEAFRA (South-East Axis Free Route Airspace - project of three ANSPs from Bosnia and Herzegovina, Croatia, Serbia and Montenegro), je bil uspešno implementiran združeni zračni prostor brez zračnih poti v jugovzhodni Evropi – South East Common Sky Initiative Free Route Airspace – SECSI FRA. Izjemen dosežek družbe in ostalih partnerjev projekta potrjuje prestižna nagrada Single European Sky Award v kategoriji Network Performance, prejeta 12. marca 2019 na svetovnem ATM kongresu v Madridu. Z nagrado dokazujemo, da smo del ustvarjanja prihodnosti. Uspešno izvajanje projekta pa kaže, da so možne široke evropske vizije s sodelovanjem različnih izvajalcev navigacijskih služb zračnega prometa, držav, partnerjev, ki delajo skupaj za večje koristi tako zračnega prometa kot občutljivega okolja, a hkrati ohranjajo svojo identiteto in suverenost.

Čezmejni zračni prostor brez zračnih poti omogoča uporabnikom zračnega prostora ekonomsko učinkovito letenje po najkrajših poteh, v najkrajšem času, z najmanjšimi porabami goriva, posledično pa prispeva k doseganju ciljev na področju trajnostnega razvoja.

Družba je nadaljevala uspešno koriščenje evropskih mehanizmov sofinanciranja tehnoloških razvojnih programov družbe in v letu 2018 izvajala pet tehnoloških projektov, ki so orientirani v prihodnost družbe in ekonomsko korist uporabnikov slovenskega zračnega prostora. Od petih projektov je družba za tri projekte pridobila evropska finančna sredstva že v preteklih letih, medtem ko je financiranje iz evropskih sredstev za dva projekta uspešno pridobila v letu 2018. Pomemben projekt za družbo je predvsem postavitve in implementacija multilateracijskega sistema za nadzor zračnega prometa »Slovenia Wide Area Multilateration System – SLOWAM« (SLOWAM), ki predstavlja tehnološko napredno in stroškovno učinkovitejšo rešitev za nadomestitev obstoječih radarskih nadzornih sistemov pri pokrivanju zračnega prostora, kar bo prispevalo k boljši detekciji letal, zlasti v vzhodnem delu Slovenije.

Ponovno velja poudariti, da za družbo izkoriščanje evropskih mehanizmov sredstev za financiranje tehnoloških projektov ni le gibal, s pomočjo katerega družba izpolnjuje zahteve zakonodajnega okvira enotnega evropskega neba, ampak tudi gonilo izboljševanja tehnične opremljenosti in vir novih znanj, ki so rezultat sodelovanja na področju dejavnosti vodenja in kontrole zračnega prometa v mednarodnem merilu. Vse naštetu družba uresničuje tudi prek družbe FABCE, letalske storitve, d. o. o., ustanovljene skupaj z izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa držav članic FAB CE, razen izvajalca Bosne in Hercegovine (BHANSA), s ciljem izpolnjevanja zahtev zakonodaje o enotnem evropskem nebu in izkoriščanja sinergij, izraženih tudi skozi skupne tehnološke projekte in implementiranim procesom skupnega javnega naročanja.

Ob prizadevanju družbe za zagotavljanje predpisanih ravni storitev in varnosti zračnega prometa bodo aktivnosti in projekti družbe tudi v prihodnje osredotočeni na tvorno sodelovanje z vsemi deležniki na področju letalstva, s ciljem prispevati k trajnostnemu razvoju sistema zračnega prometa z izboljšanjem splošne učinkovitosti navigacijskih služb zračnega prometa na ključnih področjih uspešnosti: varnosti, zmogljivosti, okolja in stroškovne učinkovitosti ter razvoja sodobnega poslovnega modela izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa. Ustrezen prispevek Republike Slovenije in družbe k doseganju vseevropskih ciljev uspešnosti v novem, torej tretjem petletnem referenčnem obdobju 2020–2024 spremljanja uspešnosti pa bo izkazan skozi nov Načrt izvedbe (Performance Plan). V družbi si bomo ob zagotavljanju ustrezne operativne in tehnološke zmogljivosti za doseganje planiranih operativnih ciljev tudi v prihodnje prizadevali za ohranjanje visoke ravni usposobljenosti in strokovnega znanja zaposlenih, doseganje visoke ravni individualne in organizacijske varnostne kulture ter krepitev konkurenčnega položaja družbe v okviru vključenosti v Funkcionalni blok zračnega prostora srednje Evrope (FAB CE) in širše.

Dr. Franc Željko Županič
DIREKTOR

POROČILO NADZORNEGA SVETA

SESTAVA NADZORNEGA SVETA V LETU 2018

V skladu s 14. členom Akta o ustanovitvi javnega podjetja Kontrola zračnega prometa Slovenije, d. o. o. ima nadzorni svet družbe šest članov, od katerih štiri člane imenuje ustanovitelj, dva člana pa izvoli svet delavcev.

V letu 2018 so nadzorni svet sestavljali naslednji člani, predstavniki ustanovitelja:

- mag. Dušan Hočevar, predsednik nadzornega sveta, dne 23. 11. 2016 je bil s strani ustanovitelja ponovno imenovan za člana in 12. 12. 2016 izvoljen za predsednika nadzornega sveta, z mandatom do 23. 11. 2020,
- Marija Šeme Irman, MBA, članica od 29. 8. 2016, namestnica predsednika od 26. 9. 2016, z mandatom do 29. 8. 2020,
- mag. Gorazd Čibej, član od 29. 8. 2016, z mandatom do 29. 8. 2020,
- mag. Nikolaj Abrahamsberg, član od 23. 11. 2016, z mandatom do 23. 11. 2020.

ter naslednja člana, predstavnika delavcev:

- Žiga Ogrizek, ponovno imenovan za člana od 1. 7. 2016, z mandatom do 30. 6. 2020,
- Davor Mizerit, član od 1. 7. 2016, z mandatom do 30. 6. 2020.

ČLANSTVO ČLANOV ORGANOV NADZORA V ORGANIH VODENJA ALI NADZORA DRUGIH DRUŽB:

- mag. Dušan Hočevar: predsednik nadzornega sveta Javnega komunalnega podjetja Grosuplje, d. o. o. in član nadzornega odbora Sklada za financiranje razgradnje nuklearne elektrarne Krško;
- mag. Nikolaj Abrahamsberg: namestnik predsednika nadzornega sveta Elektro Primorska d. d.;
- Marija Šeme Irman, MBA: predsednica nadzornega sveta družbe Elektrooptika d. d.;
- Žiga Ogrizek: predsednik nadzornega sveta v družbi FABCE, d. o. o.

SEJE NADZORNEGA SVETA V LETU 2018

V letu 2018 je imel nadzorni svet družbe 14 sej, od tega devet rednih in pet dopisnih. Člani nadzornega sveta so v polnem številu delovali na vseh sejah, z izjemo mag. Nikolaja Abrahamsberga, Žige Ogrizka in Davorja Mizerita, ki so se udeležili 13 od 14 sej nadzornega sveta.

SPREMLJANJE POSLOVANJA DRUŽBE IN DRUGE AKTIVNOSTI NADZORNEGA SVETA V LETU 2018

Nadzorni svet je v letu 2018 pretežno del svojega dela namenil spremljanju poslovanja družbe, predvsem finančnega stanja. V okviru spremljanja finančnega stanja je bil s strani družbe redno seznanjan s periodičnimi poročili o poslovanju, finančni položaj pa je nadzorni svet preverjal tudi ob obravnavi drugih zadev, ki so imele finančne posledice.

Nadzorni svet je redno spremljal izvajanje ukrepov za optimizacijo stroškov v družbi. Zadolževanje je potekalo v okviru načrtovanega, družba pa je vselej redno in pravočasno pokrivala svoje finančne obveznosti. Nadzorni svet je veliko časa namenil tudi spremljanju in iskanju načinov za poplačilo terjatev družbe.

Preverjanje poslovanja je poleg finančnega vidika zajemalo tudi vidik zakonitosti in skladnosti poslovanja, preverjanje doseganja poslovnih načrtov, realizacijo načrtovanih investicij, spremljanje upravljanja tveganj ter realizacijo sklepov nadzornega sveta in ustanovitelja. Vsi zapadli sklepi nadzornega sveta, sprejeti v letu 2018, so realizirani.

Nadzorni svet je dne 31. 1. 2018 sprejel sklep, da je za pravne posle, ki jih sklepa družba in presegajo vrednost 100.000,00 EUR brez DDV, potrebno njegovo predhodno soglasje, s čimer je znižal vrednostno mejo za pridobivanje soglasij nadzornega sveta k sklenitvi pogodb in aneksov k pogodbam, ki po določbah Akta o ustanovitvi družbe znaša 500.000,00 EUR. S tem ukrepom je nadzorni svet tekom leta 2018 aktivno izvajal nadzor nad investicijami in stroški družbe.

Nadzorni svet je podrobno spremljal v letu 2018 izvedeno centralizacijo tehnično nadzornega centra, saj je bil s predmetno reorganizacijo v družbi dosežen cilj povečanja učinkovitosti poslovanja in optimizacija stroškov.

Nadzorni svet je v začetku leta 2018 zaključil izbirni postopek za direktorja družbe. Slovenski državni holding, d.d. je na podlagi predloga nadzornega

sveta z dnem 22. 3. 2018 za ponovni petletni mandat imenoval dr. Franca Željka Županiča. Nadzorni svet je dne 4. 10. 2018 sprejel Politiko zagotavljanja nasledstva v družbi, ki je vzpostavila interni postopek za zagotavljanje kontinuitete poslovanja družbe.

Med letom se je nadzorni svet redno seznanjal z izvajanjem investicij v družbi, ki so podrobneje opredeljene v poglavju Investicije v letnem poročilu. V okviru svojih pristojnosti je nadzorni svet odločal o soglasjih k sklenitvi pogodb in aneksov k pogodbam, ki so se nanašale na investicije družbe.

Nadzorni svet je v letu 2018 preveril sestavljeno in revidirano letno poročilo družbe za leto 2017, h kateremu ni imel pripomb in ga je potrdil. S potrjenim letnim poročilom se je seznanil ustanovitelj.

Člani nadzornega sveta so se udeleževali izobraževalnih srečanj, ki jih je organiziral Slovenski državni holding, d. d.

Nadzorni svet je sprejel Letni poslovni načrt 2019 Kontrole zračnega prometa Slovenije, d. o. o., ki je podlaga za izvajanje dejavnosti in poslovanje družbe v letu 2019, kar bo zagotovilo:

- varno, kakovostno in učinkovito izvajanje dejavnosti vodenja in kontrole zračnega prometa;
- sledenje tehnološkemu razvoju sistemov in naprav za vodenje in kontrolo zračnega prometa z uresničevanjem načrtovanih investicij, ki družbi omogoča dosegati operativne cilje na področjih varnosti, kapacitete in ekonomičnosti poslovanja ter s tem dolgoročni razvoj in obstoj družbe;
- aktivno vlogo družbe pri razvoju predvidenega preoblikovanja zračnega prostora v regiji v okviru Funkcionalnega bloka zračnega prostora srednje Evrope (FAB CE), kot tudi širše, skladno z zahtevami evropske zakonodaje;
- ustrezno strokovno usposobljenost, socialno varnost in motiviranost zaposlenih.

Letni poslovni načrt za leto 2019 izhaja iz Poslovnega načrta družbe 2016–2020 in je usklajen z Načrtom izvedbe (Performance Plan) 2015–2019 za FAB CE za drugo referenčno obdobje spremljanja vseevropskih ciljev uspešnosti.

Letni poslovni načrt za leto 2019 je ciljno usmerjen v uresničitev postavljenih ciljev družbe z načrtovanimi aktivnostmi in ukrepi za doseganje teh ciljev.

Nadzorni svet je v letu 2018 s poslovodstvom prenovil Politiko upravljanja družbe ter spremljal izvajanje Kodeksa korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države, ki ga je Slovenski državni holding, d. d. sprejel maja 2017. Prav tako je spremljal izvajanje Priporočil in pričakovanih Slovenskega državnega holdinga, d. d., ki so bila sprejeta marca 2018 ter na njihovi podlagi sprejel podrobnejša pravila glede podeljevanja donacij, družba namreč sponzorstev ne dodeljuje. Nadzorni svet je redno sledil pretoku dokumentacije in podatkov ter se udeleževal sestankov med družbo in ustanoviteljem, katerega pristojnosti je v letu 2018 izvrševal Slovenski državni holding, d. d.

NOTRANJA ORGANIZACIJA NADZORNEGA SVETA IN USTANOVITEV REVIZIJSKE KOMISIJE NADZORNEGA SVETA

Nadzorni svet je skozi celotno leto 2018 deloval v nespremenjeni sestavi.

Člani pri svojem odločanju delujejo neodvisno, z najvišjo mero strokovnosti, pripravljenosti na razpravo o predmetu posameznih gradiv ter pripravljenosti na konstruktivno sodelovanje. O obravnavanih gradivih so po potrebi pridobili dodatne informacije in pojasnila. Ob spoštovanju visokih meril etičnosti ter spoštovanja poslovnih skrivnosti so sprejemali odločitve v skladu s svojimi pristojnostmi.

Nadzorni svet je dne 6. 12. 2018 ustanovil štiričlansko revizijsko komisijo nadzornega sveta in imenoval naslednje člane s štiriletnim mandatom:

- Marija Šeme Irman, MBA, predsednica revizijske komisije,
- mag. Dušan Hočevar, namestnik predsednice revizijske komisije,
- Urška Kiš, zunanja članica, neodvisna strokovnjakinja in
- Davor Mizerit, član (imenovan s strani sveta delavcev).

Revizijska komisija v letu 2018 še ni začela delovati, saj je bila ustanovljena v decembru.

Nadzorni svet v letu 2018 ni imenoval ad hoc komisij.

VREDNOTENJE UČINKOVITOSTI NADZORNEGA SVETA

Nadzorni svet je v letu 2018 izvedel vrednotenje učinkovitosti nadzornega sveta, pri katerem so z izpolnjevanjem matrik in sodelovanjem pri razpravi o analizi matrik sodelovali vsi člani nadzornega sveta. Nadzorni svet je posvetil posebno razpravo analizi izvedenega vrednotenja.

STROŠKI DELOVANJA NADZORNEGA SVETA

Ustanovitelj družbe je dne 28. 7. 2011 sprejel sklep, s katerim je določil višino sejin članov nadzornega sveta in članov komisij nadzornega sveta. Poleg tega je določil tudi višino osnovnega plačila za opravljanje funkcije v nadzornem svetu ter višino doplačil za opravljanje funkcije za člane komisij. Nadzorni svet družbe je dne 6. 12. 2018 sprejel sklep, s katerim je določil višino prejemkov zunanje članice revizijske komisije nadzornega sveta. Izplačila posameznim članom nadzornega sveta so podrobneje predstavljena v računovodskem poročilu družbe.

LETNO POROČILO DRUŽBE ZA LETO 2018

Nadzorni svet in revizijska komisija nadzornega sveta sta po zaključku poslovnega leta 2018 preverila sestavljeno in revidirano letno poročilo družbe za leto 2018 in predlog za uporabo bilančnega dobička, ki ga je družba v skladu z Zakonom o gospodarskih družbah (ZGD-1) predložila v revidiranje izbrani revizijski družbi Ernst & Young, d. o. o. Letno poročilo družbe je pripravljeno skladno z ZGD-1 in Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja (MSRP). Poročilo predstavlja pogoje in rezultate poslovanja družbe v letu 2018, sestavljeno pa je iz dveh delov, in sicer iz poslovnega poročila in računovodskega poročila.

Poslovno poročilo predstavlja poslovanje družbe v letu 2018. Opredeljuje ključne dogodke in vplive na poslovanje v letu 2018 in po koncu poslovnega leta, pomembne poslovne podatke in kazalnike uspešnosti za leto 2018, izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa v letu 2018 s poročilom o razvoju zaposlenih in zagotavljanju ustrezno usposobljenega operativnega osebja, kot izjemno pomembnega dejavnika za izvajanje dejavnosti družbe. Poleg omenjenega poslovno poročilo vsebuje še poročilo o najpomembnejših investicijah v letu 2018 in upravljanju s tveganji, ki jim je družba izpostavljena ter prispevek družbe k trajnostnemu razvoju, podatke o zračnem prometu ter ključne načrte za leto 2019 in pričakovanja glede razvoja družbe.

V zvezi s preveritvijo računovodskega poročila nadzorni svet ugotavlja, da je računovodsko poročilo sestavljeno jasno in pregledno, da računovodski izkazi izkazujejo resničen in pošten prikaz premoženja in obveznosti družbe, njenega finančnega položaja ter poslovnega izida. Podana je razčlenitev računovodskih izkazov kot tudi pojasnilo k posameznim postavkam računovodskih izkazov.

Nadzorni svet je na 122. redni seji, dne 17. 04. 2019, obravnaval revidirano Letno poročilo družbe za leto 2018 in poročilo revizijske komisije nadzornega sveta o preveritvi nerevidiranega in revidiranega Letnega poročila družbe za leto 2018 ter nanj nima pripomb in ga potrjuje. Nadzorni svet zavzema pozitivno stališče do revizorjevega poročila revizijske družbe Ernst & Young, d. o. o.

Preveril je tudi predlog za uporabo bilančnega dobička in o tem sprejel sklep. S predlagano uporabo bilančnega dobička bo družba lahko zadostno izpolnjevala tehnično-tehnološke in operativne zahteve in s tem povezana potrebna investicijska vlaganja v infrastrukturo za izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa, zlasti za zagotavljanje ustrezne zmogljivosti, kot jo zahteva zavezujoči vseevropski cilj na predmetnem ključnem performančnem področju in kot izhaja iz slovenskih in evropskih predpisov, z namenom zagotavljanja varnega, kakovostnega, učinkovitega in neprekinjenega izvajanja storitev.

Nadzorni svet je ocenil poslovanje družbe v letu 2018 kot uspešno.

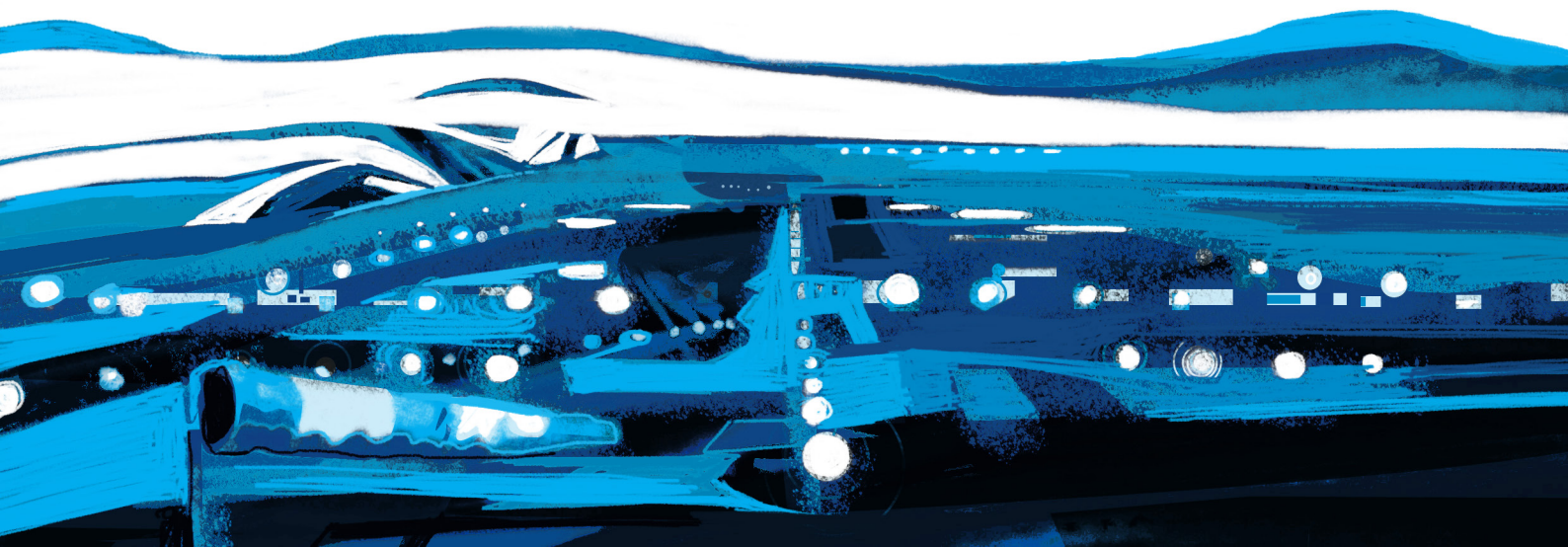
NAČRTI V LETU 2019

V letu 2019 si bo nadzorni svet še naprej prizadeval za redno in učinkovito izvajanje nadzora nad poslovanjem družbe, ki bo dodatno izboljšano z delovanjem revizijske komisije nadzornega sveta. Posebno pozornost bo namenil rednemu spremljanju mesečnih in četrtnih podatkov o poslovanju, računovodskim izkazom poslovanja, postopkom sklepanja pomembnejših poslov, ki se nanašajo na izdatke družbe in spremljanju obvladovanja tveganj, vključno s poplačilom terjatev. Nadzorni svet ter njegove komisije bodo v letu 2019 pričele poslovati elektronsko. Dodatno je načrtovana izvedba notranje revizije področja nabav v družbi.

Mag. Dušan Hočevar

PRESEDNIK NADZORNEGA SVETA

IZJAVA O UPRAVLJANJU DRUŽBE

Na podlagi petega odstavka 70. člena Zakona o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15 in 15/17) (v nadaljevanju: Zakon o gospodarskih družbah) in četrtega odstavka 26. člena Akta o ustanovitvi, družba podaja izjavo o upravljanju za leto 2018.

1. IZJAVA O SKLADNOSTI S KODEKSOM UPRAVLJANJA

Kontrola zračnega prometa Slovenije, d. o. o., je v letu 2018 poslovala skladno s Kodeksom korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države, ki ga je maja 2017 sprejel Slovenski državni holding, d. d. (v nadaljnjem besedilu: SDH). Kodeks je objavljen na spletni strani www.sdh.si.

Družba predmetni kodeks upošteva smiselno glede na lastniško strukturo, velikost in svojo dejavnost. Posamezna odstopanja od kodeksa so predstavljena v nadaljevanju.

Politika raznolikosti (točka 3.6 Kodeksa)

V zvezi z zastopanostjo v organih vodenja in nadzora družbe glede vidikov, kot so na primer spol, starost ali izobrazba, družba nima formalno sprejete politike raznolikosti. Družba ima namreč enoosebni organ vodenja, člane nadzornega sveta, ki so predstavniki ustanovitelja, pa imenuje SDH, medtem ko oba predstavnika delavcev voli svet delavcev. Ne glede na to je zlasti organ nadzora sestavljen tako, da je zagotovljena

komplementarnost znanja in izkušenj članov ter heterogenost njegove sestave.

Kompetenčni profil članov nadzornega sveta (točka 6.4.1 Kodeksa)

Nadzorni svet družbe sicer nima oblikovanega in objavljenega kompetenčnega profila za člane nadzornega sveta, je pa ne glede na to pri njegovi sestavi zagotovljena heterogenost, kot tudi komplementarnost znanja in izkušenj njegovih članov.

2. IZJAVA O SKLADNOSTI S PRIPOROČILI

V letu 2018 je Kontrola zračnega prometa Slovenije, d. o. o., upoštevala tudi Priporočila in pričakovanja Slovenskega državnega holdinga, ki jih je marca 2018 sprejel SDH, pred tem pa Priporočila in pričakovanja Slovenskega državnega holdinga iz maja 2017. Priporočila so objavljena na spletni strani www.sdh.si. Omenjena zadnja veljavna priporočila družba upošteva smiselno glede na lastniško strukturo, velikost in svojo dejavnost, posamezna odstopanja od njih pa so predstavljena v nadaljevanju.

Triletno poslovno načrtovanje družbe (Priporočilo št. 1)

Družba navedeno priporočilo spoštuje glede na zahteve slovenske zakonodaje in evropskih predpisov o enotnem evropskem nebu, zlasti pa določbe:

- Zakona o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa, (Uradni list RS, št. 30/06 – uradno prečiščeno besedilo, 109/09, 62/10 – ZLet-C in 18/11 – ZUKN-A);
- Izvedbene uredbe Komisije (EU) št. 1035/2011 z dne 17. oktobra 2011 o skupnih zahtevah za izvajanje služb navigacijskih služb v zračnem prometu ter o spremembi uredb (ES) št. 482/2008 in (EU) št. 691/2010 (ULL 271, 18. 10. 2011, str. 23), ki je bila nazadnje spremenjena z Izvedbeno uredbo Komisije (EU) št. 448/2014 z dne 2. maja 2014 o spremembi Izvedbene uredbe (EU) št. 1035/2011 s posodobitvijo sklicevanj na priloge k Čikaški konvenciji (UL L 132, 3. 5. 2014, str. 53) (v nadaljevanju: Izvedbena uredba Komisije št. 1035/2011/EU);
- Akta o ustanovitvi.

Skladno z določbami navedenih dokumentov družba pripravlja letni in petletni poslovni načrt.

Optimizacija stroškov dela – objava zavezujočih kolektivnih pogodb (Priporočilo št. 4)

Za družbo zavezujoče kolektivne pogodbe so objavljene na interni spletni strani družbe, tako da so z njihovo vsebino lahko seznanjeni vsi, na katere se kolektivne pogodbe nanašajo. Poleg tega je skladno z 28. členom Zakona o kolektivnih pogodbah (Uradni list RS, št. 43/06 in 45/08 – ZArbit) Kolektivna pogodba za dejavnost vodenja in kontrole zračnega prometa s spremembami in dopolnitvami objavljena tudi v Uradnem listu RS, št. 92/2015.

Skupščine družb – dostopnost gradiv (Priporočilo št. 6)

Družba na svoji spletni strani ne objavlja gradiva za skupščino, ker je njen edini ustanovitelj in družbenik Republika Slovenija, za katero ustanoviteljske pravice izvaja Slovenski državni holding, d. d., ki mu družba ustrezno zagotovi dostopnost gradiva.

3. SISTEM SKLADNOSTI POSLOVANJA IN KORPORATIVNE INTEGRITETE

Sistem skladnosti poslovanja in korporativne integritete v družbi temelji na doslednem spoštovanju za družbo merodajne in zavezujoče slovenske in evropske zakonodaje, strokovnih standardov in priporočil mednarodnih organizacij s področja dejavnosti družbe, Kodeksa korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države, smernic in priporočil SDH, Akta o ustanovitvi družbe in sprejete Politike upravljanja družbe ter internih aktov družbe.

Družba je sprejela Etični kodeks, s katerim je opredelila temeljna etična načela in pravila ravnanja in delovanja organov družbe in vseh zaposlenih, razmerja do njenih deležnikov, predvsem do uporabnikov storitev, poslovnih partnerjev, uradnih oseb, javnosti in medijev ter širše družbe. Družba s sprejetim mehanizmom etičnih načel uresničuje visoko raven etičnega delovanja, s čimer je omogočeno uveljavljanje še višjih etičnih standardov in večje ozaveščenosti ter uveljavljanje in spoštovanje vrednot, ki zaposlene spodbujajo k odgovornemu odnosu do družbe, uporabnikov storitev in njenih partnerjev ter ostalih deležnikov, doseganje visokih poslovnih ciljev ter osebne rasti in razvoja. Etični kodeks je javno objavljen na spletni strani družbe, zaposlenim v družbi pa je dostopen tudi na internih spletnih straneh.

Družba je prav tako sprejela Pravilnik o sistemu notranjega opozarjanja na nepravilnosti in nezakonnosti v družbi, s katerim je vzpostavila sistem notranjega opozarjanja na nepravilnosti in nezakonnosti v družbi ter mehanizem zaščite prijaviteljev. Vzpostavljen sistem vključuje mehanizem ustreznega in učinkovitega odziva na prijave, sistem sledljivosti prijav, odgovor prijavitelju, vodenje registra prijav ter periodično poročanje nadzornemu svetu o prijavah in ukrepih za odpravo oziroma morebitno sankcioniranje nepravilnosti.

4. OPIS GLAVNIH ZNAČILNOSTI SISTEMOV NOTRANJIH KONTROL IN UPRAVLJANJA TVEGANJ V DRUŽBI V POVEZAVI S POSTOPKOM RAČUNOVODSKEGA POROČANJA

Družba upravlja s tveganji in ima vzpostavljen sistem notranjih kontrol. Namen sistema notranjih kontrol je zagotoviti učinkovito in uspešno delovanje, zanesljivost računovodskega poročanja in skladnost z veljavnimi zakoni ter drugimi zunanjimi in notranjimi predpisi.

Računovodski izkazi so sestavljeni skladno z mednarodnimi standardi računovodskega poročanja, kot jih je sprejela Evropska unija (MSRP), in Zakonom o gospodarskih družbah. Podatki v računovodskih izkazih temeljijo na knjigovodskih listinah in poslovnih knjigah, vodenih skladno z MSRP. Predstavljajo resnično in pošteno sliko premoženjskega stanja družbe in izidov poslovanja za leto 2018. Računovodski izkazi skupaj s pojasnili so izdelani na osnovi predpostavke o nadaljnjem poslovanju družbe.

Pri pripravi so upoštewane temeljne računovodske predpostavke: upoštevanje nastanka poslovnih dogodkov, časovne neomejenosti delovanja in kakovostne značilnosti računovodskih izkazov – te so predvsem: razumljivost, ustreznost, zanesljivost in primerljivost. Pri računovodskih usmeritvah so upoštevana osnovna računovodska načela: previdnost, prednost vsebine pred obliko in pomembnost. Družba zagotavlja pravilnost, popolnost in resničnost računovodskega poročanja z več kontrolami, kot so: usklajevanje postavk s kupci in dobavitelji, kontrola popolnosti zajemanja podatkov, kontrola razmejitev dolžnosti in odgovornosti, kontrola omejitve dostopa do računovodskih evidenc in kontrola nadziranja. Proces računovodenja je informacijsko podprt, zato so vse navedene kontrole povezane tudi s sistemi kontrole, vgrajenimi v informacijsko tehnologijo. Tveganja, povezana z informacijsko tehnologijo, in preostala tveganja so podrobneje opisana v poglavju Upravljanje tveganj.

Družba zagotavlja pravilnost, popolnost in resničnost računovodskega poročanja tudi z izpolnjevanjem zahtev, ki jih predpisuje mednarodni standard ISO 9001:2015.

Družba se skladno z Zakonom o gospodarskih družbah po velikosti uvršča med srednje družbe in kot taka nima vzpostavljene notranjerevizijske dejavnosti, notranjerevizijske storitve pa po potrebi zagotavlja s pomočjo zunanjih izvajalcev. Družba ugotavlja, da se okoliščine in pogoji poslovanja družbe v letu 2018 niso bistveno spremenili oziroma pri svojem poslovanju ni prepoznala in izmerila povečane stopnje tveganja. Družba posluje v strogo reguliranem okolju, skladno s slovensko in evropsko zakonodajo, evropskimi standardi, standardi in priporočili mednarodnih organizacij na področju civilnega letalstva ter mednarodnimi pogodbami, ki zavezujejo Republiko Slovenijo. Stalno skladnost z merodajnim pravnim okvirom zagotavlja z vzpostavljenim sistemom notranjega in zunanjega nadzora izpolnjevanja zahtev za izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa. Sistem notranjih kontrol in upravljanje s tveganji pa je v družbi, poleg sistema zagotavljanja stalne skladnosti s skupnimi zahtevami za izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa, učinkovito podprt še s sistemom upravljanja varnosti, s sistemom vodenja kakovosti po mednarodnem standardu ISO 9001:2015 ter sistemom varovanja.

5. PODATKI O DELOVANJU SKUPŠČINE DRUŽBE

Edini ustanovitelj družbe je Republika Slovenija. Pristojnosti ustanoviteljice so podrobneje opredeljene z Aktom o ustanovitvi. Ustanovitelj je svoje pristojnosti v letu 2018 uresničeval prek Slovenskega državnega holdinga, d. d.

Ustanovitelj kot edini družbenik svoje pristojnosti uresničuje s sprejemanjem sklepov.

6. PODATKI O SESTAVI IN DELOVANJU ORGANOV VODENJA IN NADZORA

Skladno z določbami Zakona o gospodarskih družbah in Zakona o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa je uveden dvotirni sistem upravljanja družbe z direktorjem in nadzornim svetom. Direktor skladno z Aktom o ustanovitvi vodi in organizira delo ter poslovanje družbe, nadzorni svet pa nadzoruje vodenje poslov.

Direktorja imenuje ustanovitelj za mandatno dobo 5 let. Direktor družbe je dr. Franc Željko Županič. Delo direktorja v letu 2017 je predstavljeno v poglavju Poročilo direktorja.

Nadzorni svet družbe skladno z Aktom o ustanovitvi sestavlja šest članov, od katerih so štirje člani predstavniki ustanovitelja, dva člana pa sta predstavnika delavcev. Podrobneje sta sestava in delovanje nadzornega sveta predstavljena v Poročilu o delu nadzornega sveta za leto 2018.

Spoštovanje zakonodaje, Kodeksa korporativnega upravljanja družb s kapitalsko naložbo države, smernic in priporočil, Politike upravljanja družbe ter internih aktov družbe na področju korporativnega upravljanja so za družbo pomembna vodila za skrbno, gospodarno in odgovorno upravljanje družbe. V družbi si prizadevamo za skladnost poslovanja in spoštovanje določil vsakokrat veljavnega kodeksa in priporočil ustanovitelja ter za prenos in uveljavljanje načel dobre poslovne prakse vodenja in upravljanja družbe.

Dr. Franc Željko Županič

DIREKTOR

Mag. Dušan Hočevar

PREDSEDNIK NADZORNEGA SVETA

Zgornji Brnik, 15. 3. 2019

POSLOVNO POROČILO

1

KLJUČNI DOGODKI TER VPLIVI NA POSLOVANJE LETA 2018 IN PO KONCU POSLOVNEGA LETA

V letu 2018 je rast prometa po številu letov v Republiki Sloveniji sledila trendu rasti v EU-28, kjer se je promet sicer povečal za 3,9 %. V FIR Ljubljana je bila zabeležena celo višja, kar 9,7 % rast števila IFR letov v primerjavi z letom 2017, kar predstavlja 19,9 % več glede na leto 2016. Rast prometa v slovenskem zračnem prostoru se je odrazila tudi v rasti števila enot storitev. Obseg prometa v preletu slovenskega zračnega prostora, izražen v enotah storitve (service units), se je v letu 2018 povečal za 9 % glede na leto 2017 oz. je bil za 8 % nad načrtovanim, medtem ko je bilo število servisnih enot v fazi terminala za 6,9 % večje glede na leto 2017 in 9,2 % nad planom.

LETO 2018

Januar

- Družba je bila nominirana za nagradi »JANE's award« strokovne revije s področja letalstva Jane's Aviation, in sicer z organizacijo Eurocontrol in njihovim centrom za vodenje in kontrolo zračnega prometa MUAC (Maastricht Upper Area Control) za projekt ATM Data »as a service« (AaaS), ter skupaj z izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa Avstrije, Hrvaške, Bosne in Hercegovine ter Srbije in Črne gore za projekt vzpostavitve zračnega prostora brez zračnih poti v jugovzhodni Evropi »South East Common Sky Initiative Free Route

Airspace« – SECSI FRA. Med nominirance za nagrade omenjene revije pa se je uvrstila tudi družba FABCE, d. o. o., s skupnim programom javnega naročanja opreme.

- Na ravni FAB CE je bilo izdelano vmesno poročilo projekta »FAB CE wide implementation of DAM and STAM Study« (projekt DAM). Študija bo izvedena z namenom izboljšave procesov za upravljanje zračnega prostora s posebnim poudarkom na dinamičnem upravljanju zračnega prostora. Družba pri tem projektu sodeluje kot projektni partner, koordinator projekta pa je FABCE, d. o. o. Glavni cilj je popolna skladnost vseh držav FAB CE z zahtevami evropske regulative s področja enotnega evropskega neba.

Februar

- S 1. februarjem 2018 se je cena enote storitve za storitve na terminalu na vseh treh mednarodnih letališčih znižala z 217,06 EUR na 205,33 EUR.
- 1. februarja, manj kot leto dni po podpisu memoranduma o sodelovanju, katerega cilj je bil združitev dveh zračnih prostorov brez zračnih poti SAXFRA (Slovenian Austrian Cross-border Free Route Airspace) in SEAFRA (South-East Axis Free Route Airspace – projekt treh izvajalcev navigacijskih služb zračnega prometa Bosne in Hercegovine, Hrvaške ter Srbije in Črne gore), je bil uspešno

implementiran združen zračni prostor brez zračnih poti v jugovzhodni Evropi – »South East Common Sky Initiative Free Route Airspace« – SECSI FRA.

- Družba je z Aerodromom Maribor podpisala sporazum o zagotavljanju zrakoplovnih podatkov in usposabljanju njihovega osebja za uporabo aplikacije WebADP za zagotavljanje zrakoplovnih podatkov.
- 19. februarja je bila na letališču Cerklje ob Krki organizirana gasilsko-reševalna vaja »Padeč letala«, pri kateri so sodelovali zaposleni v LKZP Cerklje ob Krki.

Marec

- Družba je na Evropsko komisijo oddala projektno prijavo projekta »ATM Data as a Service - Cluster Deployment« (ADaaS2), ki je nadaljevanje uspešno zaključenega projekta ADaaS. Projekt je družba prijavila samostojno in nastopa v projektu kot projektni koordinator.
- Družba je pod okriljem SESAR »Deployment Managerja« (v nadaljevanju: SDM) sodelovala pri prijavi projekta »SWIM Common PKI and policies & procedures for establishing a trust framework« (SWIM PKI). Družba pri projektu sodeluje kot eden izmed devetindvajsetih projektnih partnerjev, koordinator projekta je organizacija Eurocontrol, glavni nosilec projekta pa je SDM.
- Družba je pripravila predlog Letnega poročila za leto 2017. Nerevidirano letno poročilo je skupaj s predlogom Poročila o delu nadzornega sveta za leto 2017 obravnaval nadzorni svet družbe na 112. redni seji, ki je potekala 13. 3. 2018.
- Predstavniki družbe so se udeležili svetovnega kongresa ATM, ki je potekal od 6. do 8. marca v Madridu. Na kongresu se enkrat letno srečajo predstavniki izvajalcev navigacijskih služb zračnega prometa, ATM-strokovnjaki, predstavniki strokovnih združenj in drugih mednarodnih organizacij na področju letalstva ter predstavniki vodilnih ponudnikov tehnologije.

- Direktor družbe se je 20. marca udeležil sestanka Sveta FAB CE (FAB CE Council) na Dunaju, ki je najvišji organ FAB CE.
- 21. marca je minilo pet let od uradne selitve družbe iz Ljubljane na Brnik v novo poslovno stavbo in center za vodenje in kontrolo zračnega prometa (ATCC). V tem obdobju je bilo iz novega centra opravljenih 1.376.667 IFR operacij.

April

- Družba je na Evropsko komisijo oddala projektno prijavo za projekt SLOWAM. Gre za projekt implementacije novega nadzornega sistema WAM, neodvisnega od radarskih sistemov. S sistemom WAM se bo vzpostavila nova nadzorna veriga, s katero se bo izrazito povečal obseg radarskega pokrivanja. Projekt je družba prijavila samostojno in nastopa v projektu kot projektni koordinator.
- Nadzorni svet družbe je na 113. redni seji, ki je potekala 16. 4. 2018, obravnaval in potrdil revidirano Letno poročilo za leto 2017, Poročilo o delu nadzornega sveta za leto 2017, zavzel pozitivno stališče do revizijskega poročila revizijske družbe Ernst & Young d. o. o., ter preveril in soglašal s predlogom za uporabo bilančnega dobička.
- Družba je revidirano Letno poročilo za leto 2017 s predlogom za uporabo bilančnega dobička posredovala SDH, ki se v skladu z Aktom o ustanovitvi javnega podjetja Kontrola zračnega prometa Slovenije, d. o. o., seznanila z revidiranim letnim poročilom in na podlagi četrte alineje drugega odstavka 11. člena omenjenega akta odloča o predlogu za uporabo bilančnega dobička.
- Vlada Republike Slovenije je sprejela izhodišča za udeležbo delegacije Republike Slovenije na 13. Konferenci Mednarodne organizacije civilnega letalstva (ICAO), ki je potekala od 9. do 19. oktobra v Montrealu in imenovala delegacijo na omenjeni konferenci. Med predstavnike slovenske delegacije sta bila imenovana tudi direktor družbe in vodja Sektorja zračnega prometa v družbi.

- Izdana je bila VFR letalska navigacijska karta Republike Slovenije za leto 2018 v merilu 1:250.000, ki je na spletni strani družbe brezplačno na voljo vsem imetnikom licenc.

Maj

- Evropska komisija je sprejela Izvedbeni sklep Komisije z dne 8. 5. 2018 o skladnosti cen na enoto za območja zaračunavanja z izvedbenima uredbama (EU) št. 390/2013 in (EU) št. 391/2013 v skladu s členom 17 Izvedbene uredbe (EU) št. 391/2013 (UL L št. 118, z dne 14. 5. 2018, str. 18), iz katerega izhaja, da je cena na enoto (pristojbina) na zračnih poteh za Republiko Slovenijo skladna z navedenima predpisoma EU.
- Družba je 12. maja 2018 organizirala seminar za uporabnike slovenskega zračnega prostora, ki se ga je udeležilo večje število udeležencev.
- Predstavniki družbe so 21. maja sodelovali na javnem posvetu z uporabniki zračnega prostora Republike Slovenije, ki ga je organiziralo Ministrstvo za infrastrukturo. Dogodek je bil namenjen vzpostavitvi in ohranjanju stika med zainteresiranimi organizacijami oz. vsemi deležniki na področju letalstva.
- 24. in 25. maja so se predstavniki družbe udeležili delavnice na temo nove Izvedbene uredbe Komisije (EU) 2017/373 z dne 1. marca 2017 o skupnih zahtevah za izvajalce storitev upravljanja zračnega prometa/izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa in drugih funkcij omrežja za upravljanje zračnega prometa ter njihov nadzor, razveljavitvi Uredbe (ES) št. 482/2008, izvedbenih uredb (EU) št. 1034/2011, (EU) št. 1035/2011 in (EU) 2016/1377 ter spremembi Uredbe (EU) št. 677/2011 (UL L št. 62, z dne 8. 3. 2017, str. 1) (v nadaljevanju: Izvedbena uredba Komisije 373/2017/EU) in upravljanja sprememb, ki jo je v sodelovanju z Evropsko organizacijo za varnost zračne plovbe Eurocontrol organizirala Agencija Republike Slovenije za civilno letalstvo.

Junij

- V začetku junija je družba sodelovala pri pripravi in izvedbi mednarodnih vojaških vaj »Ramstein Guard 2018« in »Adriatic Strike 2018«.
- 6. in 7. junija je družba sodelovala v evropski kibernetiski vaji na področju civilnega letalstva »Cyber Europe 2018«, ki jo je organizirala Evropska agencija za varnost omrežij in informacij, v Sloveniji pa je bil koordinator vaje Urad Vlade Republike Slovenije za varovanje tajnih podatkov (UVTP).
- 7. junija je družba na delovnem sestanku gostila predstavnico slovenskega prevajalskega oddelka pri Evropski komisiji.
- V mesecu juniju je bila v družbi sprejeta odločitev, da se pristopi k reorganizaciji spodnjega dela zračnega prostora v FIR Ljubljana pod FL-245. Namen reorganizacije je optimizacija priletno-odletnih procedur na slovenska letališča in celotnega volumna zračnega prostora z namenom njegove čim bolj optimalne rabe.
- 20. in 21. junija je na sedežu družbe potekala revizija projekta ADaaS1, 50-odstotno sofinanciranega z evropskimi sredstvi. Projekt, h kateremu je družba pristopila v letu 2015, se je zaključil 31. 12. 2017. Revizijo so opravili revizorji Evropske komisije oz. Izvajalske agencije za inovacije in omrežja (Innovation and Networks Executive Agency – INEA), ki na projekt in vodenje projekta niso imeli nobenih pripomb.
- Predstavniki družbe so se udeležili rednega junijskega zasedanja Razširjenega odbora za pristojbine na zračnih poteh (Enlarged Committee for Route Charges) organizacije Eurocontrol v Bruslju, na katerem so bile v postopku posvetovanja s predstavniki uporabnikov storitev navigacijskih služb zračnega prometa obravnavane in potrjene končne stroškovne baze za leto 2017 ter preliminarne stroškovne baze in cene storitev držav članic za leto 2019.

- Uprava Slovenskega državnega holdinga, d. d. je v imenu in za račun Republike Slovenije kot ustanovitelja in edinega družbenika družbe dne 27. 6. 2018 sprejela več sklepov, med drugim, da se:
 - bilančni dobiček družbe, ki na dan 31. 12. 2017 znaša 1.628.135,60 EUR, porabi za naslednje namene:
 - I. 1.300.000,00 EUR se nameni za izplačilo udeležbe na dobičku edinemu družbeniku družbe, pri čemer se dobiček izplača najkasneje do 30. 10. 2018,
 - II. Preostanek bilančnega dobička v znesku 328.135,60 EUR ostane nerazporejen;
 - sprejme spremembe in dopolnitve akta o ustanovitvi družbe tako, da se sprejme prečiščeno besedilo Akta o ustanovitvi javnega podjetja Kontrola zračnega prometa Slovenije, d. o. o.;
 - poslovodstvu in nadzornemu svetu družbe podeli razrešnica za poslovno leto 2017.
- Konec junija sta bila dosežena dva nova rekorda po številu operacij v Območni kontroli zračnega prometa Ljubljana. Kontrolorji zračnega prometa so 30. junija izboljšali največji dnevni rezultat in dosegli 1.450 operacij (prej 1.427 operacij), v zadnjem tednu junija pa so z 8.635 operacijami presegli največji tedenski promet po številu operacij (prej 8.341 operacij).

Julij

- Julij so zaznamovali novi rekordi po številu opravljenih operacij. Kontrolorji zračnega prometa Območne kontrole zračnega prometa Ljubljana so v omenjenem mesecu iz tedna v teden presegali največje zabeležene dosežke v obsegu tedenskega prometa. Tako je bil v tednu med 16. in 22. julijem z 9.272 operacijami dosežen nov absolutni tedenski rezultat.
- V mesecu juliju so kontrolorji Območne kontrole zračnega prometa Ljubljana dosegli tudi največji dnevni rezultat po številu operacij, in sicer v soboto, 14. julija, ko je bilo v enem dnevu opravljenih 1.522 operacij.

- Julija je bil v Območni kontroli zračnega prometa Ljubljana dosežen tudi nov mesečni rekord z 39.943 opravljenimi operacijami.

Avgust

- 20. avgusta je minister za infrastrukturo pooblastil družbo, da sodeluje pri zastopanju Republike Slovenije pri pripravi besedila mednarodnega sporazuma o ureditvi odgovornosti za škodo za izvajanje pri čezmejnem zagotavljanju storitev navigacijskih služb zračnega prometa. V okviru omenjenega pooblastila bodo pooblaščenice osebe družbe skupaj s predstavniki Direktorata za letalski in pomorski promet Ministrstva za infrastrukturo sodelovale pri delu delovnih skupin s predstavniki državnih organov Avstrije, Bosne in Hercegovine, Hrvaške, Češke, Slovaške, Madžarske in Italije.
- 31. avgusta je Javna agencija za civilno letalstvo Republike Slovenije v procesu stalnega nadzora skladnosti izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa izvedla nadzor skladnosti družbe s splošnimi zahtevami za izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa v delu, ki se nanašajo na točke 2.2.2 (Letni načrt), 6.1 (Poslovna in finančna sposobnost) in 6.2 (Finančna revizija) Priloge I k Izvedbeni uredbi Komisije št. 1035/2011/EU in ugotovila skladnost družbe kot izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa z omenjenimi zahtevami.

September

- Družba je pripravila osnutek Letnega poslovnega načrta za leto 2019, ki ga je nadzorni svet družbe obravnaval na svoji 116. redni seji, ki je potekala 10. 9. 2018. Letni poslovni načrt družbe skladno z Aktom o ustanovitvi javnega podjetja Kontrola zračnega prometa Slovenije, d. o. o. sprejme nadzorni svet, na podlagi 8. člena Zakona o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa pa ga naknadno odobri minister, pristojen za promet.

- Na podlagi pogodbe med družbo in češkim izvajalcem navigacijskih služb zračnega prometa (Air Navigation Services of the Czech Republic – ANS CR), katere predmet je storitev šolanja operativnega osebja – kontrolorjev zračnega prometa za potrebe izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa Bosne in Hercegovine (BHANSA), se je 17. septembra začelo šolanje 3 kontrolorjev zračnega prometa – začetnikov iz Bosne in Hercegovine za pridobitev dovoljenja za delo in s tem za samostojno opravljanje poklica kontrolorja zračnega prometa.
- 29. septembra je družba na prireditvi »Dan odprtih vrat letališča Portorož« sodelovala z organizacijo vodenih ogledov kontrolnega stolpa v Portorožu.
- 17. oktobra je na letališču Cerklje ob Krki potekala gasilska vaja 15. polka vojaškega letalstva Slovenske vojske »Letalo 2018«, pri kateri so sodelovali zaposleni v LKZP Cerklje ob Krki.
- Letni poslovni načrt družbe za leto 2019 je skladno z Zakonom o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa odobrila ministrica za infrastrukturo, s sklepom št. 3722-12/2018/6-02011413 z dne 24. 10. 2018.
- Družba je skladno s sklepom ustanovitelja izplačala Republiki Sloveniji udeležbo na dobičku v znesku 1.300.000,00 EUR.
- Zaposlenim in svetu delavcev so bili predstavljeni rezultati Ankete o zadovoljstvu zaposlenih, ki jo je družba izvedla v letu 2018 v sodelovanju s svetom delavcev.

Oktober

- Pripravljen je bil končni Letni poslovni načrt družbe za leto 2019, ki ga je nadzorni svet družbe obravnaval in sprejel na 117. redni seji, ki je potekala 4. 10. 2018. Letni poslovni načrt družbe je bil skladno z 8. členom Zakona o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa posredovan v odobritev ministru, pristojnemu za promet ter v seznanitev Slovenskemu državnemu holdingu, d. d.
- Evropska komisija je 2. 10. 2018 skladno s členom 17 Izvedbene uredbe Komisije (EU) št. 391/2013 z dne 3. maja 2013 o določitvi skupne ureditve pristojbin za navigacijske službe zračnega prometa (UL L št. 118, z dne 14. 5. 2018, str. 18) (v nadaljevanju: Izvedbena uredba Komisije 391/2013/EU) obvestila slovenske pristojne organe, da sta ceni na enoto storitve za preletne in terminalne navigacijske službe zračnega prometa, ki jih je Republika Slovenija predložila s poročevalskimi tabelami do 1. 6. 2018, skladni z določbami Izvedbenih uredb Komisije 390/2013/EU in 391/2013/EU.
- Direktor družbe in vodja sektorja zračnega prometa sta se kot predstavnika Republike Slovenije v skladu z imenovanjem Vlade Republike Slovenije udeležila konference Mednarodne organizacije civilnega letalstva o zračni navigaciji, ki je potekala od 9. do 19. oktobra v Montrealu.
- Družba je bila 10. oktobra obveščena s strani Ministrstva za infrastrukturo o rezultatih prijav projektov, ki jih je prijavila na Evropsko komisijo z namenom črpanja evropskih sredstev. Družba je bila uspešna na razpisu Evropske komisije v okviru instrumenta za povezovanje Evrope (CEF) na razpisu IPE SESAR 2017 in prejela 50-odstotno sofinanciranje za projekta SLOWAM (Slovenia Wide Area Multilateration System) in SWIM-PKI. Projekt ADaaS2 pa je bil zavržen.
- Družba je 17. in 18. oktobra gostila predstavnike Maastricht Upper Area Control (MUAC) iz Nizozemske, kjer je bila izvedena ena od treh tehničnih delavnic v okviru projekta ADaaS2.

November

- Direktor družbe se je na Dunaju udeležil letne varnostne konference Evropske agencije za varnost v letalstvu EASA (EASA Annual Safety Conference 2018).
- 9. novembra je bila v prostorih družbe organizirana delavnica »Solutions for incorporation of RPAS in Slovenian airspace«. Delavnice se je udeležilo večje število udeležencev s področja letalstva.

- 11. novembra je med 10.00 in 12.00 uro potekala požarna vaja na objektu ATCC Brnik, v kateri je poleg zaposlenih v družbi sodelovala tudi Gasilsko reševalna služba Kranj.
- Že 11. novembra so kontrolorji v Območni kontroli zračnega prometa Ljubljana dosegli število 304.490 opravljenih operacij, kar predstavlja obseg letnega prometa Območne kontrole zračnega prometa Ljubljana v 2017.
- V času med 12. in 16. novembrom je v družbi potekala redna predrevizija poslovanja družbe za leto 2018.
- Predstavniki družbe so se udeležili rednega novembrskega zasedanja Razširjenega odbora za pristojbine na zračnih poteh (Enlarged Committee for Route Charges) organizacije Eurocontrol v Bruslju, na katerem so bile v postopku posvetovanja s predstavniki uporabnikov storitev navigacijskih služb zračnega prometa obravnavane in potrjene končne stroškovne baze in cene storitev držav članic za leto 2019.
- 28. novembra je pod okriljem Mednarodne organizacije civilnega letalstva (ICAO) potekala vaja VOLCEX17, v kateri so sodelovale tudi vse službe družbe. Vajo organizirajo vsako leto z namenom izobraževanja letalskega osebja ob morebitnem izbruhu vulkana, ki bi ohromil letalski promet v Evropski uniji.

December

- Nadzorni svet družbe je na 118. redni seji, ki je potekala 6. 12. 2018, imenoval revizijsko komisijo nadzornega sveta, ki jo sestavljajo štirje člani. Trije člani revizijske komisije so člani nadzornega sveta, pri čemer je en član predstavnik delavcev, medtem ko je četrta članica revizijske komisije nadzornega sveta, neodvisna strokovnjakinja, pooblaščenka revizorka.
- Na predhodno omenjeni 118. redni seji je nadzorni svet obravnaval spremembe in v obliki čistopisa sprejel posodobljeno Politiko upravljanja družbe.
- 12. decembra je na letališču Portorož potekala gasilska vaja, pri kateri je šlo za simulacijo letalske nesreče na pragu vzletno-pristajalne steze. Pri vaji so sodelovali zaposleni v LKZP Portorož.
- 20. decembra je v prostorih družbe potekal sestanek predstavnikov družbe in predstavnikov Javne agencije za civilno letalstvo Republike Slovenije s ciljem priprave na implementacijo Izvedbene uredbe Komisije 2017/373/EU.
- Družba je uspešno ponovno vzpostavila tehnično ustreznost radijskih navigacijskih sistemov na letališču Cerklje ob Krki, ki so v lasti Slovenske vojske in jih družba vzdržuje v skladu s pogodbo z Ministrstvom za obrambo.
- Na podlagi 12. člena Zakona o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa je ministrica za infrastrukturo s sklepoma z dne 13. 12. 2018 odobrila stroškovni bazi in ceni za storitve na zračnih poteh ter za storitve na terminalu za Republiko Slovenijo za leto 2019. Cena na enoto storitve na zračnih poteh znaša 59,51 EUR, medtem ko znaša cena na enoto storitve na terminalu 211,21 EUR.
- V sistem AFTN je bila dodana možnost dostave vseh načrtov letov in sporočil, povezanih z načrti leta, na poseben odjemalec AFTN prometa. Omenjena možnost družbi omogoča, da lahko dostavlja vse načrte letov in sporočil, povezanih z načrti letov, Ministrstvu za obrambo za potrebe nadzora zračnega prostora Republike Slovenije. Rešitev je bila testirana do januarja 2019 in dana v operativno uporabo.

LETO 2019

Januar

- Družba je opravila zunanjo recertifikacijsko presojo sistema kakovosti po mednarodnem standardu ISO 9001:2015 in s tem podaljšala veljavnost omenjenega certifikata.
- Družba je v okviru obiska predstavnika organa PRB v sodelovanju s predstavniki Ministrstva za infrastrukturo in Javne agencije za civilno letalstvo Republike Slovenije organizirala skupen sestanek s predstavivjo družbe.
- V skladu z Uredbo Komisije (ES) št. 29/2009 z dne 16. januarja 2009 o zahtevah glede storitev podatkovnih zvez za enotno evropsko nebo (UL L št. 13, z dne 17. 1. 2009, str. 3, nazadnje spremenjeno z Izvedbeno uredbo Komisije (EU) 2015/310 z dne 26. februarja 2015 o spremembi Uredbe (ES) št. 29/2009 o zahtevah glede storitev podatkovnih zvez za enotno evropsko nebo in razveljavitvi Izvedbene uredbe (EU) št. 441/2014 (UL L št. 56, z dne 27. 2. 2015, str. 30) (v nadaljevanju: Uredba Komisije 29/2009/ES) se je uspešno zaključila implementacija storitve Datalink – CPDLC, tj. podatkovne povezave tipa zemlja-zrak med kontrolorjem zračnega prometa in pilotom, ki so jo kontrolorji zračnega prometa v Območni kontroli zračnega prometa Ljubljana začeli uporabljati 16. januarja.
- Družba je v okviru projekta »Postavitev in implementacija multilateracijskega sistema za nadzor zračnega prometa »Slovenia Wide Area Multilateration System – SLOWAM« dosegla pomemben mejnik v prvi fazi razvoja projekta in uspešno zaključila »Site Acceptance Test« (SAT).

Februar

- Družba je v okviru projekta SLOWAM podala izjavo za javnost, ki je bila objavljena na Slovenski tiskovni Agenciji (STA) in na portalu

Sierra5. S to izjavo je družba približala strokovni tehnični napredek splošni javnosti, poudarila koristi z vidika večje zanesljivosti določanja položaja letal v zraku ter poudarila rešitev, ki je ekološko povsem vzdržna.

- Po mesecu dni vzporednega delovanja centraliziranega TNC ATCC ter TNC Brnik in TNC Maribor je bilo s 1. februarjem 2019 vzpostavljeno centralizirano izvajanje tehničnega nadzora iz centraliziranega tehnično-nadzornega centra TNC ATCC.

Marec

- S 1. marcem je stopila v veljavo sprememba notranje organiziranosti družbe, ki se nanaša predvsem na manjšo spremembo organizacije dela neoperativnih služb. Z omenjeno spremembo je bil ustanovljen Sektor za certificiranje, vodenje projektov in usposabljanje osebja, na katerega so se prenesle naloge na področju certificiranja in vodenja projektov ter Službe za usposabljanje operativnega osebja – Letalske šole, ki je s tem postala samostojna organizacijska enota v okviru novoustanovljenega sektorja.
- Na svetovnem kongresu ATM (World ATM Congress 2019), ki je potekal med 12. in 14. marcem v Madridu, je projekt »South East Common Sky Initiative Free Route Airspace« (SECSI FRA – čezmejni zračni prostor brez zračnih poti) izvajalcev navigacijskih služb Slovenije, Avstrije, Bosne in Hercegovine, Hrvaške ter Srbije in Črne gore prejel prestižno nagrado »Single European Sky Award« v kategoriji »Network Performance«.
- Z uradnim odprtjem centra za usposabljanje Fraportove letalske akademije, ki trenutno izvaja 36 programov s področja letaliških storitev in ukrepanja v izrednih razmerah, bo družba kot partner sodelovala v ponudbi strokovnih usposabljanj s področja letalstva, predvsem na področju izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa.

2

POMEMBNI POSLOVNI PODATKI IN KAZALNIKI USPEŠNOSTI

Družba se financira s prihodki iz naslova pristojbin na zračnih poteh in terminalnih pristojbin, ki jih plačujejo letalski prevozniki. Stroške opravljenih storitev letalskim prevoznikom zaračunava Evropska organizacija za varnost zračne plovbe (Eurocontrol), ki nato sredstva za opravljene storitve nakaže družbi.

Skladno z Mednarodnim sporazumom in Izvedbeno uredbo Komisije št. 391/2013/EU ter smernicami organizacije Eurocontrol, Principi za oblikovanje stroškovnih baz in izračuna pristojbin na zračnih poteh, se v skupni stroškovni bazi Republike Slovenije za oblikovanje stroškovne baze upoštevajo stroški družbe, Javne agencije za civilno letalstvo Republike Slovenije (kot nacionalnega nadzornega organa) in Agencije Republike Slovenije za okolje (za storitve letalske meteorologije). Ugotovljeni stroški v povezavi z izvajanjem navigacijskih služb zračnega prometa so sestavljeni iz stroškov dela, materialnih stroškov,

amortizacije in stroškov kapitala, ki nastajajo pri opravljanju navigacijskih služb zračnega prometa v fazi preleta, in se financirajo s pristojbinami na zračnih poteh; ta načela se smiselno uporabljajo tudi za oblikovanje terminalne stroškovne baze, kjer se ugotovljeni stroški navigacijskih služb zračnega prometa na terminalih financirajo s terminalnimi pristojbinami. Cena na enoto storitve (pristojbina) se določi na osnovi predvidenih stroškov in prometa v naslednjem letu. Morebitna odstopanja dejanskih prihodkov od načrtovanih se po določenem ključu, upoštevajoč mehanizem delitve tveganj in spodbud, upoštevajo pri izračunu cene pristojbine čez dve leti (traffic risk sharing revenue ali traffic risk sharing loss).

Za leto 2018 je bila izračunana cena na enoto storitve na zračnih poteh za Republiko Slovenijo v višini 61,71 EUR in cena enote storitve za storitve na terminalu na vseh treh mednarodnih letališčih 205,33 EUR.

Tabela 1 / Analiza finančnega položaja

v EUR	2018	2017	Indeks 2018/2017
Poslovni prihodki	40.023.015	38.901.568	103
EBIT	4.123.166	3.983.332	104
EBITDA	8.230.113	7.924.525	104
Čisti dobiček	3.204.968	3.254.085	98
Nekratkoročna sredstva	26.238.509	27.975.169	94
Kratkoročna sredstva	8.377.338	7.208.592	116
Kapital	21.909.903	20.014.566	109
Nekratkoročne obveznosti	2.625.000	5.055.783	52
Kratkoročne obveznosti	7.933.403	8.107.320	98
Kazalniki	2018	2017	Indeks 2018/2017
EBIT marža	10,30 %	10,23 %	101
EBITDA marža	20,56 %	20,37 %	101
Donosnost kapitala (ROE)	15,29 %	17,48 %	87
Donosnost sredstev (ROA)	9,18 %	9,20 %	100
Finančni vzvod	1,58	1,76	90
Število zaposlenih	2018	2017	Indeks 2018/2017
Konec leta	229	230	100

Družba je v letu 2018 poslovala uspešno in nad pričakovanji. V letu 2018 so bili ustvarjeni poslovni prihodki v višini 40.023.015 EUR; od tega so znašali prihodki od prodaje 39.522.550 EUR. Družba je ustvarila prihodke iz naslova pristojbin na zračnih poteh v višini 34.958.207 EUR, 3.555.109 EUR iz naslova terminalnih pristojbin in 1.009.234 EUR drugih prihodkov od prodaje. Največji delež v prihodkih od prodaje je bil ustvarjen iz naslova preletnih pristojbin (88,45 %), sledijo prihodki iz terminalnih pristojbin (9,0 %).

Delež prodaje na domačem trgu je znašal 2,55 %, na tujem trgu (pretežno EU) pa 97,45 %. Drugi poslovni prihodki so znašali 500.465 EUR, od tega predvsem prejete subvencije EU 186.965 EUR, in drugi poslovni prihodki 310.939 EUR.

Družba je v letu 2018 redno poravnala svoje obveznosti, tako do dobaviteljev kot do zaposlenih in državnih institucij, ter na dan 31. 12. 2018 ni imela neporavnanih zapadlih obveznosti.

2.1 KAZALNIKI USPEŠNOSTI

Skladno z Izvedbeno uredbo Komisije 390/2013/EU morajo države članice EU pripraviti načrt izvedbe za navigacijske službe zračnega prometa. Načrt izvedbe (Performance Plan) skladno z evropskimi predpisi o enotnem evropskem nebu predstavlja za državo članico zavezujoč dokument, ki povzema zavezujoče in druge cilje uspešnosti, ki jih morajo države članice EU dosežati v posameznem referenčnem obdobju pri zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa. Glavni namen načrta je določiti usmeritve in načine doseganja predvidenih ciljev uspešnosti na ključnih področjih varnosti, zmožljivosti, okolja in stroškovne učinkovitosti za izvajalce navigacijskih služb in nacionalni nadzorni organ. Načrt izvedbe mora vključevati tudi vse z zakonodajo določene finančne in druge podatke za obdobje trajanja poročevalnega obdobja, ki morajo biti skladni s podatki poslovnih načrtov izvajalcev navigacijskih služb in nacionalnih nadzornih organov ter s stroškovnimi bazami države članice. Skladen mora biti s cilji EU, kot so določeni v Izvedbenem sklepu Komisije o vzpostavitvi vseevropskih ciljev uspešnosti za mrežo za upravljanje zračnega prometa in mejnih vrednosti opozarjanja za drugo referenčno obdobje 2015–2019.

Leto 2018 pokriva četrto leto drugega referenčnega obdobja med letoma 2015 in 2019, v katerem so opredeljeni vseevropski cilji in kazalniki uspešnosti za vsa štiri ključna področja spremljanja uspešnosti, tj. zmožljivost, stroškovna učinkovitost, varnost in okolje. Skladno z Izvedbeno uredbo Komisije 390/2013/EU so države članice Funkcionalnega bloka zračnega prostora srednje Evrope (Avstrija, Hrvaška, Madžarska, Slovaška, Češka in Slovenija, razen Bosne in Hercegovine, ki je sicer članica FAB CE, a ni članica EU in ni zavezana k pripravi načrta) 7. maja 2015 podpisale Načrt izvedbe (Performance Plan) 2015–2019 za FAB CE za drugo poročevalsko obdobje ter ga na podlagi člena 13 Izvedbene uredbe Komisije 390/2013/EU predložile Evropski komisiji.

Sprejeti Načrt izvedbe (Performance Plan) 2015–2019 za FAB CE jasno določa vse zdajšnje in predvidene aktivnosti v FAB CE, ki jih države članice izvajajo s skupnim namenom,

da se doseže čim večjo optimizacijo storitev navigacijskih služb zračnega prometa, stroškovno učinkovitost in delovanje FAB CE skladno z operativnimi zahtevami, ne glede na državne meje, kar bo pripomoglo k popolni skladnosti s predpisi o enotnem evropskem nebu. Evropska komisija je 15. aprila 2016 sprejela izvedbeni sklep 2016/599 o skladnosti določenih ciljev, vključenih v revidirane nacionalne načrte ali načrte funkcionalnih blokov zračnega prostora, predložene skladno z Uredbo (ES) št. 549/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. marca 2004 o določitvi okvira za oblikovanje enotnega evropskega neba (okvirna uredba) (UL L, št. 96 z dne 31. 3. 2004, str. 1), ki je bila nazadnje spremenjena z Uredbo (ES) št. 1070/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o spremembi uredb (ES) št. 549/2004, (ES) št. 550/2004, (ES) št. 551/2004 in (ES) št. 552/2004 z namenom izboljšanja delovanja in trajnosti evropskega letalskega sistema (UL L št. 300 z dne 14. 11. 2009, str. 34), (v nadaljevanju: Uredba št. 549/2004/ES), z vseevropskimi cilji uspešnosti za drugo referenčno obdobje, ki je naslovljen tudi na države članice FAB CE. Načrt izvedbe (Performance Plan) 2015–2019 za FAB CE za drugo referenčno obdobje spremljanja vseevropskih ciljev uspešnosti izkazuje tudi prispevek Republike Slovenije k doseganju opredeljenih vseevropskih ciljev uspešnosti.

Načrt izvedbe (Performance Plan) 2015–2019 za FAB CE in v tem okviru tudi za Republiko Slovenijo določa usmeritve in načine doseganja predvidenih ciljev uspešnosti na ključnih področjih za vse izvajalce navigacijskih služb, poleg družbe torej še za službo letalske meteorologije, ki jo zagotavlja Agencija Republike Slovenije za okolje, in nacionalni nadzorni organ navigacijskih služb zračnega prometa, tj. Javno agencijo za civilno letalstvo Republike Slovenije.

Izvedbena uredba Komisije št. 390/2013/EU zahteva za drugo referenčno obdobje (RP2, 2015–2019) določitev ciljev in kazalnikov uspešnosti na vseh štirih področjih spremljanja uspešnosti, tj. zmožljivost, stroškovna učinkovitost, varnost in okolje. Skladno s tem je družba v Letnem poslovnem načrtu 2018 te opredelila kot zavezujoče kazalnike uspešnosti, njihove vrednosti

pa v odnosu do vseevropskih ciljev uspešnosti za potrebe leta 2018, ter zbirala in ocenjevala podatke za spremljanje varnostnih kazalnikov uspešnosti.

Zavezujoči cilji in kazalniki uspešnosti na ključnih področjih spremljanja uspešnosti so skladno z nacionalnim načrtom izvedbe 2015–2019 in Letnim poslovnim načrtom družbe 2018 opredeljeni tako, da se:

- na področju zmogljivosti kot zavezujoč kazalnik uspešnosti obravnava in meri vrednost »povprečne preletne zamude upravljanja pretoka zračnega prometa (ATFM)« na let (en-route ATFM delay per flight), in sicer v okviru Centra območne kontrole zračnega prometa Ljubljana (ACC Ljubljana);
- na področju stroškovne učinkovitosti se kot zavezujoč kazalnik uspešnosti obravnava in meri vrednost »povprečne cene enote za preletne navigacijske službe zračnega prometa«, izražene v realni vrednosti v EUR v letu 2009 (determined unit rate for en-route ANS in real terms, EUR 2009) v okviru letalskega informativnega območja Ljubljana (FIR Ljubljana);
- na področju varnosti so kot ključni kazalniki uspešnosti določeni: učinkovitost upravljanja varnosti (Effectiveness of Safety Management – EoS), uporaba metodologije RAT (Application of the severity classification based on the Risk Analysis Tool Methodology – RAT) in kultura pravičnosti (Just Culture);
- na področju okolja sta bila za drugo referenčno obdobje 2015–2019 kot zavezujoča kazalnika uspešnosti določena »povprečna horizontalna preletna učinkovitost leta za dejansko pot leta« in »povprečna horizontalna preletna učinkovitost leta za zadnji oddani načrt leta«.

Na področju zmogljivosti referenčne ciljne vrednosti zamud določi Eurocontrol; za Republiko Slovenijo je bila vrednost zamude leta 2018 določena kot 0,23 minute na let. Dejanska vrednost tega kazalnika leta 2018 je znašala 0,015 minute na let in je bila bistveno boljša od ciljne vrednosti kazalnika.

Določeni cilji zamud za referenčno obdobje 2015–2019 za Republiko Slovenijo so vključno s ciljem za leto 2018 skladni z vseevropskimi cilji; ciljna vrednost za leto 2018 (0,23 minute na let) je za leto 2018 v Republici Sloveniji bistveno boljša od vseevropskega cilja, ki je 0,50 minute na let.

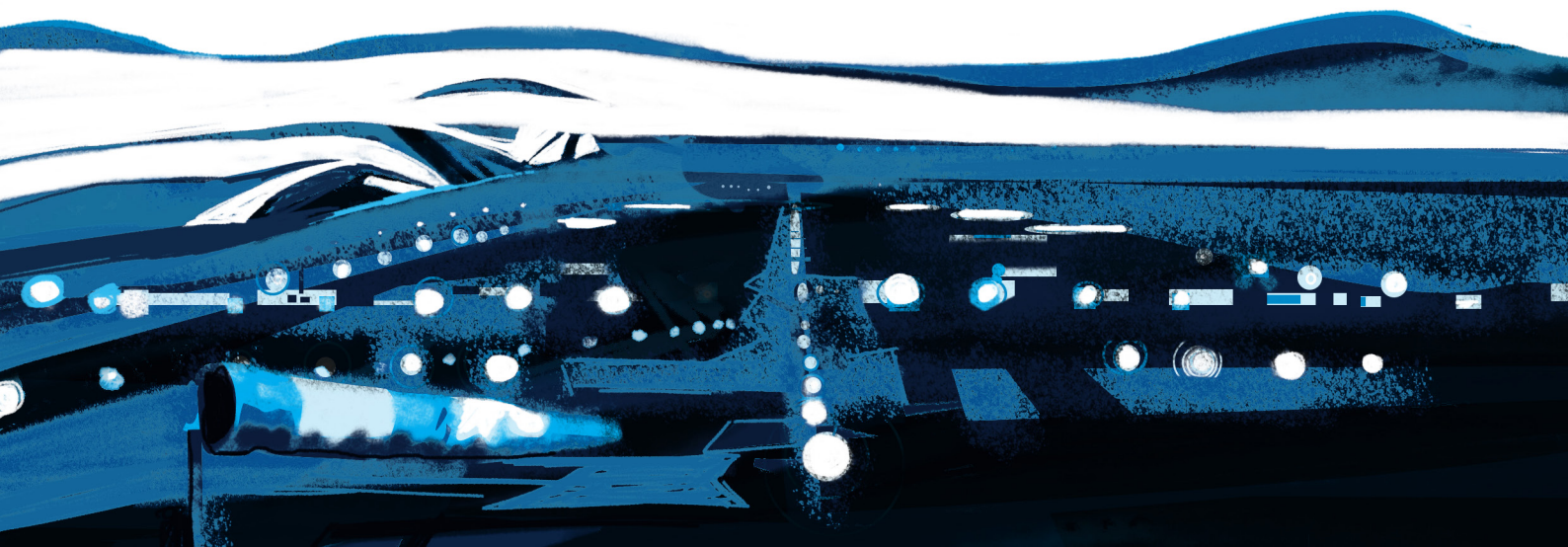
Izvedbena uredba Komisije št. 390/2013/EU določa trend zniževanja povprečne cene na enoto storitve v Evropi. V okviru FAB CE je za Republiko Slovenijo določen cilj zniževanje povprečne realne cene enote za preletne navigacijske službe zračnega prometa na osnovi leta 2009 v drugem referenčnem obdobju (RP2, 2015–2019) za 4,2 % letno, kar dejansko od leta 2009 naprej pomeni zniževanje cene v obdobju 2009–2019 za 2,9 % letno. Družba in z njo Republika Slovenija je dosegla cenovno učinkovitost s ceno enote za preletne navigacijske službe zračnega prometa, ki je ob upoštevanju učinkov usklajevalnega mehanizma iz prvega referenčnega obdobja (RP1, 2012–2014) v letu 2018 nominalno znašala 61,71 EUR. Z navedeno ceno enote za preletne navigacijske službe zračnega prometa je družba poslovala pozitivno in dosegla čisti dobiček poslovnega leta v višini 3.204.968 EUR. Evropska komisija je sprejela Izvedbeni sklep Komisije z dne 8. 5. 2018 o skladnosti cen na enoto za območja zaračunavanja z izvedbenima uredbama (EU) št. 390/2013 in (EU) št. 391/2013 v skladu s členom 17 Izvedbene uredbe (EU) št. 391/2013 (UL L št. 118, z dne 14. 5. 2018, str. 18), iz katerega izhaja, da je cena na enoto (pristojbina) na zračnih poteh za Republiko Slovenijo skladna z navedenima predpisoma EU.

Ciljna vrednost na področju okolja se ne določa na ravni držav, ampak na ravni funkcionalnega bloka zračnega prostora in je bila za leto 2018 na ravni FAB CE definirana v vrednosti 1,85 %. To pomeni, da so dejansko uporabljene zračne poti letal v FAB-u lahko le 1,85 % daljše od najkrajših možnih poti preleta FAB-a; k doseganju cilja na eni strani prispevajo vsi izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa v FAB-u, ki morajo omogočiti razpoložljivost najkrajših poti (Free Route Airspace – FRA), na drugi strani pa morajo omenjene poti uporabniki storitev tudi uporabiti.

Cilj v FAB CE v letu 2018 ni bil dosežen, saj je bila dosežena vrednost 1,97 %. Razlog nedoseganja cilja je bila neuporaba najkrajših poti s strani uporabnikov – letalskih družb in velika pogostost nevihtnega vremena v poletnih mesecih, kar je privedlo do daljših preletenih poti letal.

Vrednosti kazalnikov uspešnosti na področju varnosti so določene in jih je treba dosegati na nacionalni ravni in ravni FAB, in sicer pri izvajalcih navigacijskih služb zračnega prometa in na ravni držav članic. Družba je tudi cilje na področju varnosti dosegla in tako izpolnila vse cilje Načrta izvedbe (Performance Plan) 2015–2019 za FAB CE za leto 2018.

3

IZVAJANJE NAVIGACIJSKIH SLUŽB ZRAČNEGA PROMETA V LETU 2018

Družba izvaja storitve navigacijskih služb zračnega prometa v Republiki Sloveniji skladno s slovensko in evropsko zakonodajo, evropskimi standardi, standardi in priporočili Mednarodne organizacije civilnega letalstva (v nadaljevanju: ICAO) in Eurocontrola ter sklenjenimi operativnimi delovnimi sporazumi (Letter of Agreement – LoA) s sosednjimi izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa ter z mednarodnimi pogodbami, ki zavezujejo Republiko Slovenijo. Kot izvajalka navigacijskih služb zračnega prometa družba na podlagi dovoljenja (certifikata) izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa (št. 37290-17/2013/15-CAA0606 z dne 29. 11. 2013, ki je bil z odločbo št. 37290-2/2017/16-CAA0611 z dne 30. 11. 2017 podaljšan do 1. 12. 2021), ki ga je izdala Javna agencija za civilno letalstvo Republike Slovenije, izvaja storitve upravljanja, vodenja in kontrole zračnega prometa, zagotavljanja letalskih informacij, potrebnih uporabnikom zračnega prostora, ter zagotavljanja, nadgrajevanja in vzdrževanja komunikacijskih, navigacijskih in nadzornih sistemov za vodenje in kontrolo zračnega prometa. Na podlagi pridobljenega certifikata organizacije za usposabljanje kontrolorjev zračnega prometa št. 60404-13/2017/4 z dne 9. 6. 2017 ter dovoljenja za delo Letalske šole št. 60404-21/2017/9-CAA0611 z dne 18. 12. 2017 (dopolnjenega z odločbo št. 60404-26/2018/3-CAA0611 z dne 14. 11. 2018), ki ju je izdala Javna agencija za civilno letalstvo Republike Slovenije, v okviru družbe deluje Služba za usposabljanje operativnega osebja – Letalska šola, ki skrbi za strokovno usposobljenost operativnega osebja navigacijskih služb zračnega prometa.

V Letnem poslovnem načrtu za leto 2018 je družba opredelila naslednje cilje:

1. varnost v zračnem prometu;
2. prepustnost zračnega prostora;
3. sprejem, obdelava in objava letalskih informacij v skladu z zahtevami Uredbe komisije 73/2010/EU;
4. razvoj zaposlenih;
5. mednarodno sodelovanje;
6. ohranitev močne vloge družbe v FABCE, letalske storitve, d. o. o.;
7. zagotavljanje stalne skladnosti s skupnimi zahtevami za izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa za ohranjanje certifikata izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa ter zahtevami enotnega evropskega neba;
8. doseganje ciljev uspešnosti Načrta izvedbe (Performance Plan) 2015–2019 za FAB CE.

Družba je pri izvajanju svoje osnovne dejavnosti leta 2018 izvajala vse aktivnosti ter načrtovane investicije in projekte na področju infrastrukture skladno z letnimi in strateškimi cilji družbe.

3.1 KONTROLA ZRAČNEGA PROMETA

Zagotavljanje varnega, urejenega in ekspeditivnega pretoka zračnega prometa je prednostna naloga Sektorja zračnega prometa (v nadaljevanju: SZP). Družba zagotavlja preletno kontrolo zračnega

prometa v slovenskem zračnem prostoru, razen zgornjega dela sektorja Mura, in v delu avstrijskega zračnega prostora (del avstrijske Koroške); zagotavlja tudi službe letališke in priletne kontrole zračnega prometa na treh mednarodnih letališčih, in sicer Jožeta Pučnika Ljubljana, Edvarda Rusjana Maribor in Portorož, ter letališko kontrolo zračnega prometa na letališču Cerklje ob Krki. Leta 2018 je Območna kontrola zračnega prometa Ljubljana (v nadaljevanju: OKZP) izvajala storitve v delu italijanskega zračnega prostora na območju, imenovanem »KANIN-area«. V delu sektorja Mura je zagotavljanje služb zračnega prometa zaradi operativnih razlogov preneseno na avstrijsko podjetje Austro Control, v primeru avstrijske Koroške pa zaradi enakih razlogov z avstrijskega izvajalca na našo družbo.

Pomembnejše aktivnosti in dogodki, realizirani v okviru SZP leta 2018, so:

Kapaciteta

- S potrebnimi kadri je bila zagotovljena ustrezna odprtost sektorjev glede na promet, ki je bil na letni ravni v sektorju Dolsko večji za 8,8 %. V letu 2018 je bilo 26 regulacij in s tem 5.000 minut povzročenih zamud v zračnem prometu. Povzročene zamude so znašale 0,015 min/let, kar predstavlja eno od najnižjih zamud v celotnem evropskem zračnem prostoru.

Procedure

- Sprotno so se posodabljali operativni dokumenti, kot so navodila in sporazumi (med enotami SZP in sosednjimi – tujimi kontrolami zračnega prometa).
- Predstavniki sektorja so aktivno sodelovali pri projektu širitve čezmejnega zračnega prostora brez zračnih poti z združitvijo dveh zračnih prostorov brez zračnih poti SAXFRA (Slovenian Austrian Cross-border Free Route Airspace) in SEAFRA (South-East Axis Free Route Airspace – projekt treh izvajalcev navigacijskih služb zračnega prometa Bosne in Hercegovine, Hrvaške ter Srbije in Črne gore) v združen zračni prostor brez zračnih

poti v jugovzhodni Evropi – »South East Common Sky Initiative Free Route Airspace« – SECSI FRA.

- S ciljem razumevanja gibanja prometnih tokov prek ozemlja Republike Slovenije so se na mesečni bazi analizirali ekonomsko-gospodarski kazalniki pa tudi politične razmere v državah, kamor leti večina prevoznikov prek slovenskega ozemlja. Predvsem se je spremljal obseg prometa na glavnih parih letališč (airport city pairs; npr. Pariz – Carigrad, München – Antalya ...) ter podatki turističnih agencij glede zasedenosti počitniških kapacitet v okolici Sredozemskega in Rdečega morja,
- Izvajala sta se čezmejna sprotna koordinacija in sodelovanje pri analizi sezone 2018 s poudarkom na okoliščinah, ki so bile povezane z nevihtnim vremenom in posledičnimi odkloni glavnih prometnih tokov v regiji.
- Potekale so priprave na izvedbo optimizacije procedur in volumnov kontroliranega zračnega prostora Republike Slovenije pod nivojem letenja (FL) 245.
- S ciljem zanesljivejšega zagotavljanja podatkov o letih so se izvajale aktivnosti, povezane s premeščanjem in dodajanjem nadzornih senzorjev (nova lokacija – radar Vrhnika in priprave na implementacijo multilateracije – WAM),
- Nadaljevale so se aktivnosti za implementacijo instrumentnih procedur in terminalne cone TMA Cerklje ob Krki.

Tehnične izboljšave

- V letu 2018 so bile izvedene nadgradnje programske opreme, ki so omogočile varno in zanesljivo vodenje zračnega prometa v zračnem prostoru brez zračnih poti (FRA).
- Izvedena je bila nadgradnja sistema za obdelavo podatkov o letih zrakoplovov FDPS, s katero sistem omogoča pošiljanje dodatnih OLDI sporočil, kar zmanjšuje potrebo po verbalni komunikaciji. Z omenjenimi nadgradnjami je bil dosežen cilj interoperabilnosti v skladu z evropskimi direktivami.

- Izvedeno je bilo javno naročilo za razširitev stolpnega simulatorja na radarski del, inštalacija se je izvedla v januarju 2019. Pričakuje se, da bo radarski simulator postavljen v polno funkcijo v drugi polovici leta 2019.
- Uvedene so bile izboljšave in nadgradnje sistemov pri predaji podatkov, skladno z LSSIP (Local Single Sky Implementation plan).

Sektor je redno posodabljal dokumentacijo za delo.

Podrobna analiza s podatki o zračnem prometu v letu 2018 je podana v poglavju 4 – Podatki o zračnem prometu.

3.2 PODROČJE LETALSKIH TELEKOMUNIKACIJ

Temeljne dejavnosti Sektorja letalskih telekomunikacij (v nadaljevanju: SLT) so: nepretrgano 24/7 izvajanje tehničnega nadzora nad funkcionalnimi ATM in operativnimi sistemi družbe ter preventivno, kurativno in evolucijsko vzdrževanje teh funkcionalnih ATM in operativnih sistemov. Evolucijsko vzdrževanje pa pri tem ni omejeno zgolj na obstoječe sisteme, temveč je razširjeno tudi na njihov razvoj in na razvoj lastnih novih sistemov ali specifičnih funkcionalnosti sistemov in nenazadnje na načrtovanje, postavljanje in vpeljevanje novih sistemov v operativno obratovanje. Leto 2018 je zaznamovala izrazita intenzivnost aktivnosti SLT v vsaki (pod) domeni sektorske dejavnosti (podrobnosti opisane tudi v poglavju o investicijah).

Za zagotavljanje zmožnosti izvajanja dejavnosti sektorja so bila v letu 2018 opravljena usposabljanja operativnega osebja sektorja za nova pooblastila v dovoljenjih za delo tehničnega osebja kontrole letenja, osvežitvena usposabljanja za ohranjanje kompetenc operativnega osebja, s podporo Službe za usposabljanje operativnega osebja – Letalske šole pa so bila ustrezno podaljšana pooblastila v dovoljenjih za delo tehničnega osebja kontrole letenja.

Dejavnost sektorja se je izvajala redno in v skladu z mesečnimi načrti vzdrževanja, pri večjih

vzdrževalnih delih pa tudi ob posebej določenih terminih, usklajenih na ravni funkcionalnega bloka zračnega prostora FAB CE. Skladno s standardi ICAO so bila izvedena redna letalska umerjanja vseh radionavigacijskih naprav, za potrebe drugih naročnikov pa tudi letalska umerjanja svetlobnih teles. Operativno osebje sektorja je tvorilo in aktivno vpeto v vrsto mednarodnih teles, ki delujejo na področju komunikacij, navigacij in nadzora ter obdelave podatkov (CNS) kot tehnično-tehnoloških dejavnosti pri izvajanju navigacijskih služb zračnega prometa, s ciljem, da bi ne le ostali v koraku s tempom tehnološkega razvoja, pač pa tudi sodelovali v prihodnjem tehnološkem razvoju. V okviru slednjega gre poudariti mednarodno vpetost na področju kibernetike varnosti (Cybersecurity). Oddelek sektorja za vodenje projektov, v katerega se v podporo dejavnosti SLT stekajo funkcije projektnega vodenja, je v letu 2018, skupaj z Oddelkom za informatiko, nadaljeval z implementacijo programskega orodja za upravljanje sredstev SLT. Z njegovo bazo se bo v letu 2019 začela izvedba poenostavitve administrativnih postopkov v sektorju.

Z vidika uresničevanja temeljnega poslanstva je leto 2018 zaznamovano s predvideno implementacijo sistema multilateracije v zgornjem delu zračnega prostora celotne Slovenije. Gre za sistem, ki predstavlja dodatni vir zaznavanja ustrezno opremljenih in odzivnih letal v zračnem prostoru, ki neodvisno dopolnjuje vzpostavljeno nadzorno verigo, ki jo tvorijo sekundarni (Mode S) radarji. Prav tehnološka neodvisnost med sistemom multilateracije in sekundarnimi radarji povečuje robustnost radarske slike zračnega prometa v območju pristojnosti družbe, ki je za potrebe procesa vodenja in kontrole zračnega prometa v domeni SZP.

SLT v letu 2018 ni uresničila ali dosegla pomembnih mejnikov samo v vrsti investicijskih projektov (podrobneje opisanih v poglavju o investicijah), ampak je tudi uspešno razvijala lastne produkte v podporo procesa vodenja in kontrole zračnega prometa. V prvi vrsti gre za razvoj avtomatiziranih sistemov v okviru projekta ADaaS2, katerega cilj je razvoj prototipa operativnega sistema, s katerim si lahko družba v prihodnje zagotovi konkurenčno

prednost in možnost dodatne tržno orientirane dejavnosti zagotavljanja operativnih storitev za druge izvajalce navigacijskih služb zračnega prometa. K slednjemu gre dodati, da je prihodnji potencial konkurenčne prednosti in zlasti potencial začetka izkoriščanja novonastale tržne priložnosti pogojen s certifikacijo v skladu z zahtevami za »Air Traffic Management Data Service Provider«, ki pa so še v procesu določitve, določa pa jih Evropska agencija za varnost v letalstvu EASA. Za potrebe SZP je bila razvita in implementirana vrsta novih funkcionalnosti avtomatiziranih sistemov v podporo procesu vodenja in kontrole zračnega prometa, kar vključuje tudi razvoj meteorološkega informacijskega sistema za letališke kontrole zračnega prometa – TWR QAM, s katerim se prikazujejo podatki, posredovani iz meteorološke (METEO) službe Agencije Republike Slovenije za okolje na posameznih letaliških kontrolnih stolpih na delovnih pozicijah kontrolorjev zračnega prometa.

V januarju 2019 je SLT, skladno s pogodbo med družbo in Ministrstvom za obrambo Republike Slovenije, zaključil civilno certifikacijo vseh navigacijskih sredstev na vojaškem letališču Cerklje ob Krki.

V letu 2018 v okviru delokroga SLT ni bilo pomembnejših izpadov oziroma degradacij sistemov, ki bi vplivali na varnost zračnega prometa ali kapaciteto zračnega prostora.

Na dan 1. 1. 2019 se je začelo centralizirano izvajanje tehničnega nadzora iz centraliziranega tehnično-nadzornega centra v TNC ATCC. Istočasno pa je v obdobju enega meseca do 31. 1. 2019 teklo vzporedno delovanje centraliziranega TNC ATCC ter TNC Brnik in TNC Maribor. Od 1. 2. 2019 se tehnični nadzor nad funkcionalnim ATM in operativnimi sistemi izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa izvaja iz centraliziranega TNC ATCC. Namen in cilj centralizacije izvajanja tehničnega nadzora iz ene lokacije centraliziranega tehnično-nadzornega centra TNC ATCC je namreč povečanje obsega delovnega časa operativnega osebja vseh služb SLT, ki bi bil razpoložljiv za izvajanje preventivnega in evolucijskega vzdrževanja.

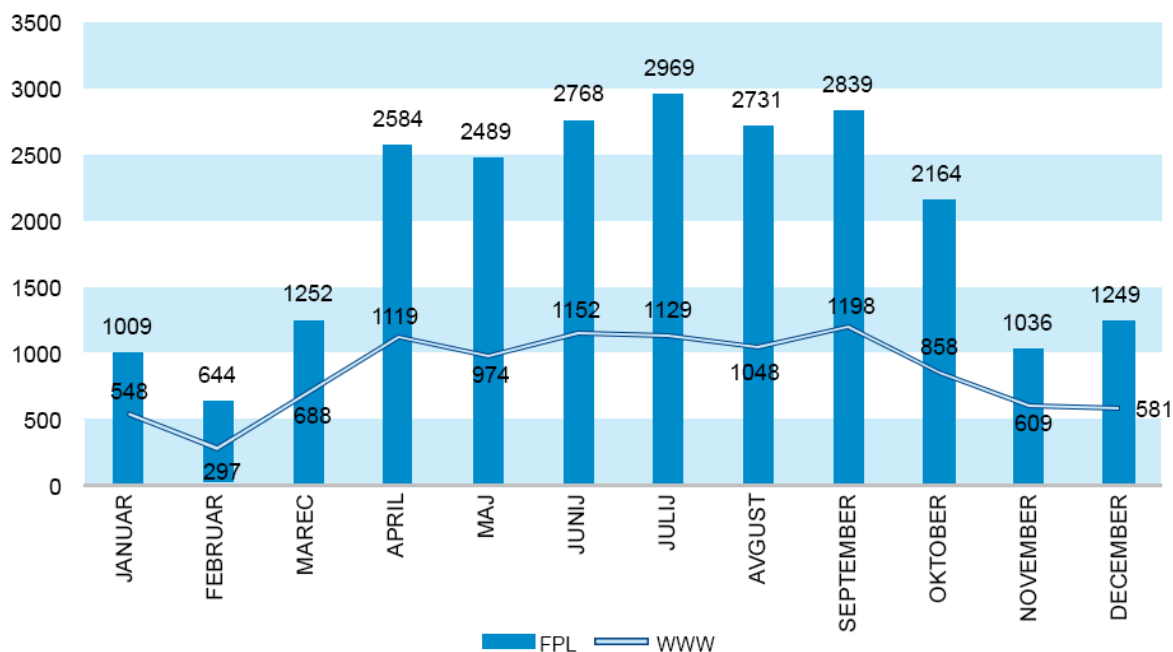
Metoda doseganja opisanega cilja temelji na zmanjšanju števila delovnih ur, ki so sicer potrebne za obratovanje decentraliziranih TNC-jev ob hkratnem povečanju števila nadzornikov, ki izvajajo nadzor v centraliziranem TNC. Posledično se tako zmanjša povprečno letno število delovnih ur, ki jih operativni delavec SLT opravi z izvajanjem nalog v TNC. Na račun slednjega pa se poveča letni obseg delovnega časa operativnih delavcev vseh služb SLT, ki je razpoložljiv za izvajanje preventivnega in evolucijskega vzdrževanja. V letu 2019 se bo postopoma, sorazmerno z zaključevanjem operativnih usposabljanj in aktivacijo novih operativnih delavcev SLT v vlogi nadzornikov v centraliziranem TNC ATCC, povečeval letni obseg delovnega časa operativnih delavcev vseh služb SLT, ki je razpoložljiv za izvajanje preventivnega in evolucijskega vzdrževanja.

3.3 IZVAJANJE LETALSKIH INFORMACIJSKIH SLUŽB

Letalske informacijske službe, ki se izvajajo v okviru Sektorja letalskih informacij (v nadaljevanju: SLI), zagotavljajo pravočasne objave in distribucijo posodobljenih letalskih informacij z izdajanjem Zbornika letalskih informacij (AIP) in sporočil NOTAM, informacij pilotom pred vzletom, s sprejemom in oddajo načrtov leta, zagotavljanjem in upravljanjem aeronavtičnega omrežja fiksnih telekomunikacij (AFS) in drugimi storitvami, povezanimi s potrebami uporabnikov po varnem letenju. Poleg del in nalog, povezanih z zagotavljanjem letalskih informacij skladno z mednarodnimi standardi in priporočeno prakso, SLI izvaja tudi operativna dela in naloge, povezane z obdelavo in distribucijo podatkov, potrebnih za pravilno obračunavanje preletnih in terminalnih pristojbin. SLI je vse leto redno vzdrževal sistem vodenja dokumentacije. Pomembnejše aktivnosti in dosežki so predstavljeni v nadaljevanju.

Služba zrakoplovnih informacij (ARO) je v letu 2018 obdelala 23.734 načrtov letov (FPL). V primerjavi z letom 2017 to pomeni 4,04 odstotno povečanje. Delež oddanih FPL prek spletnega portala eARO je med vsemi obdelanimi FPL znašal 43 odstotkov.

Prikaz 3 / Obdelani načrti poleta (FPL) v letu 2018

Število izdelanih PIB je bilo prek leta 2018 stabilno z manjšim nihanjem v zimski sezoni. V primerjavi z letom 2017 je bilo zabeleženo 4,7-odstotno povečanje števila izdanih PIB, kar je posledica povečanega števila sezonskih čarterskih letov in spremembe vozniških redov.

Z učinkovitim razporejanjem zaposlenih v okviru centralizirane pisarne ARO so bile obremenitve enakomerno razporejene med vse zaposlene v ARO. Na vstopno številko klicnega centra je družba v letu 2018 zabeležila 9.439 klicev. Stopnja odzivnosti je bila 96,81%. Trenutno je zabeleženih več kot 1.100 registriranih uporabnikov storitve eARO. Skupno družba beleži 34.213 operacij uporabe eARO storitve, kar je 12 odstotkov več kot v letu 2017. V kontekstu celotne uporabe eARO storitve družba beleži v letu 2018 povečanje uporabe orodja, predvsem v segmentu priprave na let (izdelava PIB), medtem ko je rast pod pričakovanji v segmentu oddaje načrtov leta in z njimi povezanih sporočil.

V Informacijsko-komunikacijskem centru (IKC) so se v sklopu procesa izdajanja sporočil NOTAM nadaljevale aktivnosti glede uporabe aplikacije WebADP. Februarja je družba začela uporabljati aplikacijo na lastni strojni opremi, kar je prispevalo k hitrejšemu delovanju. V aprilu je Aerodrom Maribor začel oddajati zahtevke za izdajo sporočil NOTAM neposredno prek aplikacije WebADP ter se tako pridružil Ministrstvu za obrambo in Aerodromu Portorož, kar prispeva k izboljšanju kakovosti zahtevkov za sporočila NOTAM, saj aplikacija omogoča sprotne beleženje vseh korakov v procesu izdajanja sporočil NOTAM. Skupaj je bilo v letu 2018 izdanih 4.036 sporočil NOTAM ter izdelanih 4.380 PIB.

Po uspešno izvedeni nadgradnji sistema AFTN za pretok aeronavtičnih sporočil, predvsem NOTAM, načrtov letov in sporočil, ki so povezana z načrti letov, ter drugih aeronavtičnih sporočil v sistem AMHS je v letu 2018 sistem obratoval brez večjih sprememb.

Decembra 2018 je bila sistemu dodana možnost dostave vseh načrtov letov in sporočil, povezanih z načrti leta, na poseben odjemalec AFTN prometa, ki ga je vzpostavil SLT. Omenjena možnost družbi omogoča, da lahko dostavlja vse načrte letov in sporočil, povezanih z načrti letov, Ministrstvu za obrambo za potrebe nadzora zračnega prostora Republike Slovenije. Rešitev je bila testirana do januarja 2019 in dana v operativno uporabo.

Mednarodne povezave do centrov AMHS na Dunaju, v Rimu ter v Harenu in Breitignyju so delovale brez prekinitev. Redno v AIRAC ciklu so se izvajala preverjanja »Contingency« procedur s centroma v Harenu in Breitignyju. Vsa preverjanja so bila izvedena brez ugotovljenih težav. Mednarodna povezava AFTN do centra na Dunaju, ki služi kot redundančna možnost sprejema in oddaje aeronavtičnih sporočil, v letu 2018 ni bila uporabljena.

Notranji promet aeronavtičnih sporočil se izvaja prek sistema AFTN. Tudi na tem sistemu v letu 2018 ni bilo izpadov ali težav.

V Službi zrakoplovnih publikacij (SZPUB) so se nadaljevale aktivnosti za direktno izmenjavo podatkov med družbo in Eurocontrol bazo podatkov EAD SDD (EAD Static and Dynamic Data), kot to zahteva Uredba Komisije (EU) št. 73/2010 z dne 26. januarja 2010 o zahtevah glede kakovosti letalskih podatkov in letalskih informacij za enotno

evropsko nebo (UL L št. 23, z dne 27. 1. 2010, str. 6), ki je bila spremenjena z Izvedbeno uredbo Komisije (EU) št. 1029/2014 z dne 26. septembra 2014 o spremembi Uredbe (EU) št. 73/2010 o zahtevah glede kakovosti letalskih podatkov in letalskih informacij za enotno evropsko nebo (UL L št. 284, z dne 30. 9. 2014, str. 9) (v nadaljevanju: Uredba Komisije 73/2010/EU). Nadgrajeni so bili procesi, postopki in delovna navodila SZPUB ter uporabniški priročniki, ki dokazujejo skladnost z omenjeno uredbo.

SZPUB je sodeloval pri pripravi DPI (Data Provision Index) in DQR (Data Quality Requirements), ki služijo kot osnova za sporazume z dobavitelji podatkov, ki jih objavlja Javna agencija Republike Slovenije za civilno letalstvo na svoji spletni strani.

Izdelan je bil zemljevid Slovenije VFR v merilu 1:250.000. Največ časa in virov pa je bilo vloženih v objavo čezmejnega projekta »Free route airspace«, imenovanega SECSI FRA in sprememb tega. Pri tem je bilo treba pogosto usklajevati aktivnosti objave in shranjevanja podatkov s službami AIS sosednjih izvajalcev navigacijskih služb zračnega prometa, pa tudi z organizacijo Eurocontrol.

SZPUB je tudi v letu 2018 intenzivno sodeloval pri pripravi državne politike zajema podatkov terena in ovir (eTOD) in prihodnji izmenjavi podatkov in vnosu v bazo podatkov AIXM.

3.4 PODROČJE KADROV

Aktivnosti na področju kadrov so usmerjene v doseganje ciljev družbe, zastavljenih v petletnem načrtu in letnih poslovnih načrtih, predvsem strateškega cilja družbe, ki je razvoj zaposlenih. Razvoj zaposlenih in zlasti njihovega strokovnega znanja je poleg tehnične in operativne zmogljivosti tisti tretji steber, ki zagotavlja, da je družba kot izvajalka navigacijskih služb zračnega prometa sposobna izvajati naloge na varen, učinkovit, neprekinjen in trajnostni način, in to za vsakršno povpraševanje uporabnikov zračnega prostora.

Na dan 31. 12. 2018 je imela družba 229 zaposlenih. Število zaposlenih se je v primerjavi z letom 2017 zmanjšalo za enega.

Delovna razmerja sklenjena v letu 2018:

- v okviru Službe za usposabljanje operativnega osebja – Letalske šole je bila zaposlena delavka na delovnem mestu strokovni sodelavec;

Prenehanje delovnega razmerja v letu 2018:

- v februarju je zaradi upokojitve prenehalo delovno razmerje kontrolorju zračnega prometa v Službi območne kontrole zračnega prometa Ljubljana;
- konec oktobra je zaradi smrti prenehalo delovno razmerje kontrolorju zračnega prometa v Službi letališke kontrole zračnega prometa Cerklje ob Krki.

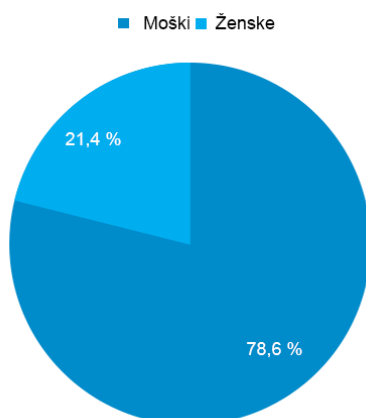
Tabela 2 / Struktura zaposlenih na dan 31. 12. 2018

Struktura zaposlenih	
Skupina delovnih mest na področju kontrole zračnega prometa, ki zahtevajo dovoljenje za delo oz. licenco – licencirano osebje	
• skupina delovnih mest služb zračnega prometa – kontrolorji zračnega prometa	106
• skupina delovnih mest služb zračnega prometa – operaterji (FDT+FIS)	18
• skupina delovnih mest službe letalskih telekomunikacij	36
• skupina delovnih mest služb letalskih informacij	24
Skupaj licencirano osebje:	184
Nelicencirano osebje	45
Skupaj vsi zaposleni	229

Struktura zaposlenih po spolu

Družba je v letu 2018 zaposlovala 21,4 odstotkov žensk (49 žensk, kar je za eno več kot leta 2017, ko je bilo med zaposlenimi 20,9 odstotka žensk) in 78,6 odstotkov ali 180 moških, kar je nekoliko manj kot leta 2017, ko je delež moških v strukturi zaposlenih znašal 79,1 odstotka (182 moških, 8 več kot leta 2016).

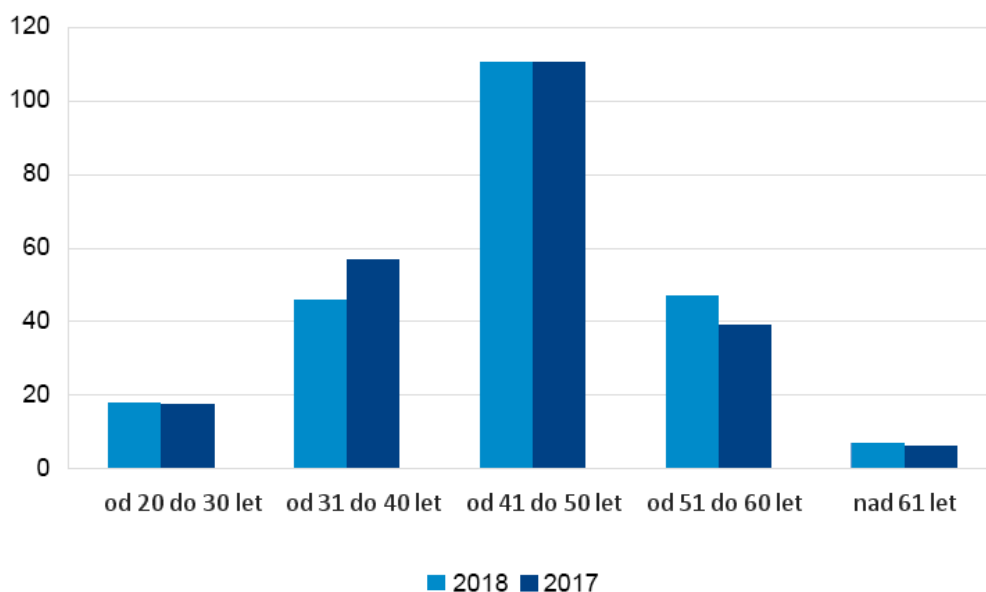
Prikaz 4 / Struktura zaposlenih po spolu na dan 31. 12. 2018

Starostna struktura zaposlenih

Povprečna starost zaposlenih se tudi v letu 2018 ni bistveno spremenila glede na leto 2017 in je znašala 45 let. Skoraj polovica vseh zaposlenih (48,5 odstotkov oziroma 111 zaposlenih) je starih med 41 in 50 let. 27,9 odstotkov zaposlenih (64 zaposlenih) je mlajših od 40 let, 23,6 odstotkov zaposlenih (54 zaposlenih) pa je starejših od 51 let.

Prikaz 5 / Starostna struktura zaposlenih

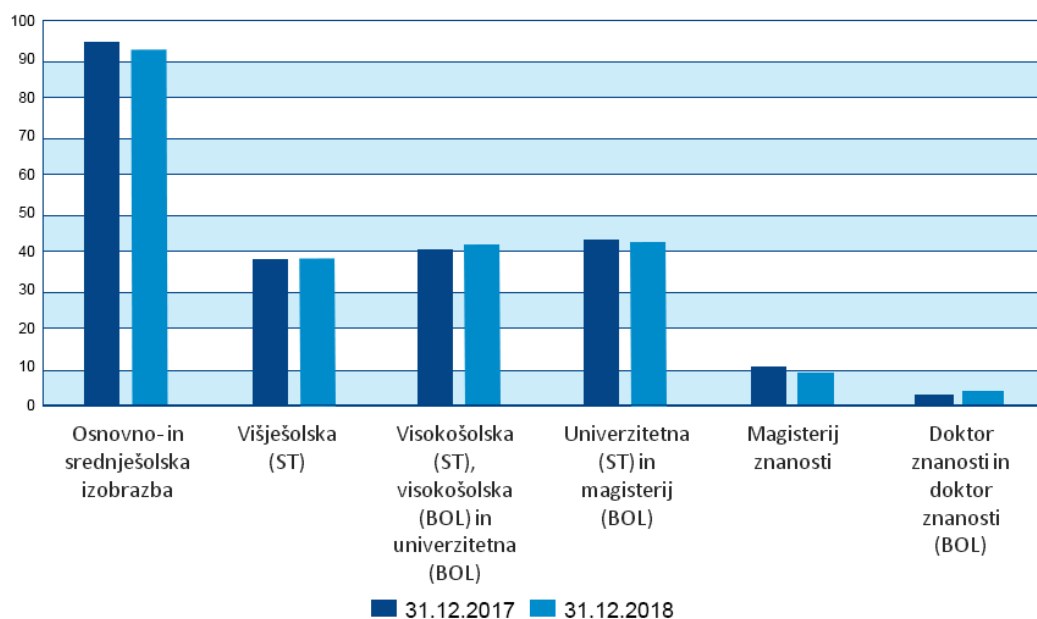

Struktura zaposlenih glede na izobrazbo

Tabela 3 / Izobrazbena struktura

Izobrazba/Stanje na dan	Raven	31. 12. 2017	31. 12. 2018
Osnovno- in srednješolska izobrazba		95	93
Višješolska (ST)	VI/1	38	38
Visokošolska (ST), visokošolska (BOL) in univerzitetna (BOL)	VI/2	41	42
Univerzitetna (ST) in magisterij (BOL)	VII	43	42
Magisterij znanosti	VIII/1	10	9
Doktor znanosti in doktor znanosti (BOL)	VIII/2	3	4
Skupaj		230	229

Prikaz 6 / Izobrazbena struktura

3.4.1 Razvoj zaposlenih

Za izvajanje glavne dejavnosti vodenja in kontrole zračnega prometa so kadri eden izmed virov, ki najmočneje vplivajo na uspešnost izvajanja dejavnosti. Kakovosten kader je s svojim znanjem, sposobnostjo, ustvarjalnostjo, delovnimi izkušnjami in motiviranostjo opredeljen kot najpomembnejše premoženje družbe, zato so kadrovske politike usmerjene v stalno pridobivanje in ohranjanje ustreznih kompetenc z nenehnim izobraževanjem in izpopolnjevanjem zaposlenih. Leta 2018 je družba pri razvoju zaposlenih uresničila naslednje načrtovane cilje:

Krepitev organizacijske kulture

Organizacijska kultura kot skupen sistem vrednot, prepričan in ravnanj v organizaciji povezuje zaposlene med seboj in je pomemben dejavnik uspešnosti podjetja, ki ga je treba razvijati in nadgrajevati. Družba si prizadeva za krepitev delovne motivacije in organizacijske pripadnosti zaposlenih. Omenjena kategorija je pomemben dejavnik spodbude in zavzetosti zaposlenih, da v največji možni meri pri svojem delu izkoriščajo svoja znanja in izkušnje. V tem smislu družba spodbuja medsebojno sodelovanje za doseganje boljših rezultatov, krepitev zavedanja zaposlenih, da sodelujejo pri ustvarjanju rezultatov in spodbuja občutek odgovornosti posameznikov in samega tima. V letu 2018 je družba v sodelovanju s Svetom delavcev izvedla načrtovano anketo o zadovoljstvu zaposlenih. Rezultati ankete kažejo zadovoljstvo zaposlenih in se v primerjavi s preteklimi merjenji niso poslabšali. Na podlagi rezultatov ankete bo družba načrtovala in usmerjala aktivnosti in ukrepe za izboljšave.

Izvajanje usposabljanj operativnega osebja

Družba je izvedla vsa predpisana usposabljanja operativnega osebja za pridobitev in vzdrževanje dovoljenj za delo. Prav tako je v letu 2018 nadaljevala usposabljanje osmih novih kandidatov za pridobitev dovoljenja za delo kontrolorja zračnega prometa (podrobneje pojasnjeno v poglavju 3.4.2).

Pogovori z zaposlenimi

V družbi so razvite različne formalne in neformalne oblike komunikacije in obveščanja zaposlenih, vodstvo in vodje vseh ravni pa so vse leto dostopni za pogovor z zaposlenimi. V okviru teh razgovorov lahko zaposleni predstavijo svoje predloge, izrazijo kritiko in se pogovorijo o pričakovanih v povezavi s svojim delom ter tudi o svojem osebnem in strokovnem razvoju. Za zaposlene iz skupine delovnih mest služb zračnega prometa, komunikacijskih, navigacijskih in nadzornih služb (službe letalskih telekomunikacij), letalskih informacijskih služb in iz skupine delovnih mest za podporo službam na področju kontrole zračnega prometa pa poleg že zgoraj omenjenih oblik komuniciranja potekajo tudi razgovori z zaposlenimi v okviru rednih letnih posvetovalnih sestankov v posameznem sektorju. Družba z zaposlenimi komunicira tudi v okviru socialnega dialoga s svetom delavcev in reprezentativnimi sindikati pri delodajalcu. Komunikacija in obveščanje zaposlenih potekata tako v obliki sestankov kot prek internega portala, elektronske pošte in spletne strani družbe, poleg naštetih oblik pa tudi prek neformalnih srečanj.

Izvajanje izobraževanja in izpopolnjevanja znanja na delovnem področju zaposlenih

Družba dosledno izpolnjuje zaveze, sprejete v Razvojni strategiji izobraževanja zaposlenih, kjer je kot strateški cilj opredelila vlaganje v izobraževanje in izpopolnjevanje zaposlenih. V ta namen družba za vsako leto izdela načrt usposabljanja zaposlenih, v katerem so načrtovana izobraževanja in usposabljanja operativnega osebja in strokovna izobraževanja neoperativnega osebja. V okviru tega ukrepa je družba tudi v letu 2018 zagotavljala udeležbo zaposlenih, za katere je ocenila, da so pomembni za razvoj stroke, na seminarjih, delavnicah in izobraževanjih z delovnega področja, seznanitev z zakonodajnimi spremembami ter uvedbo novosti na posameznem delovnem področju.

Skrb za varstvo pri delu in zdravje zaposlenih

Družba je v letu 2018 zagotovila redne usmerjene obdobje zdravstvene preglede za zaposlene, ki jih v okviru preventivnih zdravstvenih ukrepov opredeljuje Zdravstveni del ocene tveganja delovnih mest. Izvedenih je bilo več nenapovedanih občasnih kontrol, namenjenih preprečevanju, ugotavljanju in sankcioniranju uporabe alkohola in psihoaktivnih substanc. Nenapovedano preverjanje alkoholiziranosti na delovnem mestu pri zaposlenih v družbi pa je v letu 2018 izvedla tudi Javna agencija za civilno letalstvo Republike Slovenije. Poleg omenjenega je organizirala cepljenje zaposlenih proti gripi in klopnemu meningitisu.

Družba je za vse zaposlene in vodje organizirala delavnice, namenjene predstavitvi in analizi rezultatov ankete o zadovoljstvu zaposlenih, v okviru katerih so bile poudarjene tudi teme, povezane s preprečevanjem mobinga, krepitvijo organizacijske klime, medsebojnih odnosov ter komunikacije. S tem ukrepom želi družba doseči zmanjšanje bolniške odsotnosti in povečati zadovoljstvo ter izboljšati splošno počutje zaposlenih, kar se posledično odraža tudi v učinkovitejšem opravljanju delovnih nalog.

V okviru skupine za zdravje so se nadaljevale aktivnosti skladno s sprejeto Strategijo promocije zdravja pri delu. Pozornost je bila posvečena zdravi in uravnoteženi prehrani, splošni telesni dejavnosti in gibanju v delovnem okolju, preprečevanju poškodb pri delu, predvsem z vidika ergonomskih ukrepov na delovnem mestu, skrbi za duševno zdravje, preprečevanju in obvladovanju stresa ter ozaveščanju in preprečevanju mobinga na delovnem mestu. Družba spodbuja zaposlene k skrbi za njihovo zdravje tudi z objavo različnih prispevkov in nasvetov s področja zdravja na portalu družbe.

3.4.2 Usposabljanje operativnega osebja navigacijskih služb zračnega prometa

Zagotavljanje navigacijskih služb zračnega prometa, in to v pogojih vsakršne stopnje povpraševanja v zračnem prostoru, zahteva visoko usposobljeno operativno osebje služb zračnega prometa, komunikacijskih, navigacijskih in nadzornih služb ter letalskih informacijskih služb.

V povezavi z usposobljenostjo je treba poudariti, da gre za izrazito specifično usposobljenost, ki je le v redkih in posplošenih primerih primerljiva, in za specialistično usposobljenost, kar je še toliko pomembnejše, če upoštevamo nenehni tehnološki razvoj na področju izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa. Služba za usposabljanje operativnega osebja – Letalska šola tako zagotavlja, da operativno osebje družbe dosega in ohranja zahtevane ustrezne visoke kvalifikacije in kompetence, specifične za dejavnost izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa. Zahtevana visoka usposobljenost operativnega osebja navigacijskih služb zračnega prometa je edinstvena v tolikšni meri, da na nacionalnem trgu dela ta specifična usposobljenost ni neposredno na voljo. To pomeni, da mora izvajalec navigacijskih služb zračnega prometa ustrezno usposobiti osebje, da dejansko doseže operativni status, nato pa mora usposobljenost tudi dokazljivo ohranjati na ustrezni oziroma na predpisano visoki ravni.

V letu 2018 je Služba za usposabljanje operativnega osebja – Letalska šola nadaljevala izvajanje dveh stalnih in temeljnih aktivnosti:

- usposabljanje operativnega osebja;
- posodabljanje sistema usposabljanja operativnega osebja.

Letalska šola je v letu 2018 izvedla naslednja usposabljanja in aktivnosti za potrebe vseh treh operativnih sektorjev (SZP, SLT in SLI):

- osnovno usposabljanje za kontrolorje zračnega prometa;
- usposabljanje za rating nadzornega priletnega kontrolorja zračnega prometa (APS);
- usposabljanje za rating instrumentalnega letališkega kontrolorja zračnega prometa (ADI);
- usposabljanje za rating proceduralnega priletnega kontrolorja zračnega prometa (APP);
- usposabljanje za pridobitev pooblastila FIS;
- usposabljanje za pridobitev pooblastila enote (LJLA) k ratingu nadzornega območnega kontrolorja zračnega prometa (ACS) – usposabljanje na delovnem mestu – kandidati BHANSA;

- usposabljanje za pridobitev pooblastila enote (LJLA) za rating nadzornega priletnega kontrolorja zračnega prometa (APS);
- usposabljanje za pridobitev pooblastila enote (LJMB) k ratingu instrumentalnega letališkega kontrolorja zračnega prometa (ADI) in ratingu pooblastila stolpnega kontrolorja zračnega prometa (TWR) ter ratingu proceduralnega priletnega kontrolorja zračnega prometa (APP) – integrirano usposabljanje na delovnem mestu;
- usposabljanje za pridobitev pooblastila enote (LJPZ) k ratingu instrumentalnega letališkega kontrolorja zračnega prometa (ADI) in ratingu pooblastila stolpnega kontrolorja zračnega prometa (TWR) ter ratingu proceduralnega priletnega kontrolorja zračnega prometa (APP) – integrirano usposabljanje na delovnem mestu;
- usposabljanje za pridobitev pooblastila enote (LJCE) za rating vizualnega letališkega kontrolorja zračnega prometa (ADV) na delovnem mestu;
- teoretično in praktično usposabljanje za pridobitev pooblastila pomočnika kontrolorja letenja za letalska obvestila – operater NOTAM;
- usposabljanje osebja SLI za pridobitev pooblastila operater NOTAM v dovoljenju za delo pomočnika kontrolorja letenja;
- v celoti so bila izvedena nadaljevalna usposabljanja v vseh operativnih enotah SZP s ciljem ohranjanja kompetentnosti kontrolorjev zračnega prometa, vključujoč usposabljanje za ohranjanje usposobljenosti kontrolorjev zračnega prometa in usposabljanje za ravnanje v nujnih primerih, pri čemer je ohranjanje kompetentnosti prvi pogoj podaljševanja veljavnosti pooblastil v licencah kontrolorjev zračnega prometa;
- s ciljem ohranjanja sposobnosti poučevanja ter ohranjanja oz. izpolnjevanja pogojev za podaljševanje veljavnosti pooblastila inštruktor (OJTI) v licenci kontrolorja zračnega prometa sta bila za kontrolorje zračnega prometa s pooblastilom inštruktor (OJTI) izvedena dva tečaja osvežitvenega usposabljanja s področja spretnosti praktičnega poučevanja za OJTI in STDI;
- s ciljem ohranjanja sposobnosti ocenjevanja ter ohranjanja oz. izpolnjevanja pogojev za podaljševanje veljavnosti pooblastila ocenjevalec (ASSESSOR) v licenci kontrolorja zračnega prometa sta bila za kontrolorje zračnega prometa s pooblastilom ocenjevalec (ASSESSOR), izvedena dva tečaja osvežitvenega usposabljanja na področju spretnosti ocenjevanja;
- sedem imetnikov dovoljenja za delo tehničnega osebja kontrole letenja (ATSEP) je bilo usposobljenih za pridobitev tipskega ratinga MAGS za vzdrževanje sistema multilateracije WAM (gre za projekt, ki je opisan tudi v poglavjih Sektorja letalskih telekomunikacij in investicijah);
- izvedeno je bilo osvežitveno usposabljanje imetnikov tipskega ratinga VCS 3020X Rel. 7.0 v dovoljenju za delo tehničnega osebja kontrole letenja (ATSEP); dve operativni osebi Službe za komunikacije pa sta bili usposobljeni za pridobitev tipskega ratinga VCS 3020X Rel. 7.0;
- izvedeno je bilo osvežitveno usposabljanje imetnikov tipskega ratinga VCS 3020X Rel. 4.1 v dovoljenju za delo tehničnega osebja kontrole letenja (ATSEP); dve operativni osebi Službe za komunikacije pa sta bili usposobljeni za pridobitev tipskega ratinga VCS 3020X Rel. 4.1;
- osvežitveno usposabljanje imetnikov certifikata za delo v TNC LJ NOVI s ciljem, da se osebje na osvežitvenem usposabljanju usposobi za delo v centraliziranem tehnično-nadzornem centru;
- osvežitveno usposabljanje tehničnega osebja za delo v tehnično-nadzornem centru TNC, ki je pogoj trajne veljavnosti certifikata o usposobljenosti za izvajanje nadzora v TNC;
- teoretični del kvalifikacijskega usposabljanja za delo v TNC;
- usposabljanje tehničnega osebja družbe za sistem za distribucijo radarskih podatkov;
- usposabljanje na delovnem mestu v TNC;
- dopolnilna jezikovna usposabljanja splošne in letalske angleščine za ohranjanje in dvig ravni jezikovne usposobljenosti kontrolorjev zračnega prometa;

- za osebje Ministrstva za obrambo, Slovenske vojske se je začelo usposabljanje o procesu izkazovanja skladnosti z zahtevami za izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa.

Letalska šola je za osebje vseh treh operativnih sektorjev in osebje kabineta direktorja organizirala in koordinirala tudi usposabljanja v tujini – na Inštitutu navigacijskih služb zračnega prometa (IANS), ki deluje v okviru organizacije Eurocontrol in Entry Point North.

Letalska šola kot organizacija za usposabljanje je v letu 2018 nadaljevala izvajanje vseh potrebnih in zahtevanih usposabljanj kontrolorjev zračnega prometa skladno s certifikatom, dodeljenim na podlagi uredbe o licenciranju kontrolorjev zračnega prometa, Uredbe Komisije (EU) št. 340/2015 z dne 20. februarja 2015 o tehničnih zahtevah in upravnih postopkih za licence in certifikate kontrolorjev zračnega prometa v skladu z Uredbo (ES) št. 216/2008 Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Izvedbene uredbe Komisije (EU) št. 923/2012 ter razveljavitvi Uredbe Komisije (EU) št. 805/2011 (UL L št. 63, z dne 6. 3. 2015, str. 1) (v nadaljevanju: Uredba Komisije št. 340/2015/EU). Letalska šola je za neprekinjeno zagotavljanje pogojev izvajanja usposabljanja operativnega osebja izvajala aktivnosti posodabljanja sistema usposabljanj, na podlagi katerih je bilo podaljšano dovoljenje za delo Letalske šole, ki je temeljna formalna podlaga za izvajanje vseh potrebnih in zahtevanih usposabljanj drugega strokovnega osebja navigacijskih služb zračnega prometa, to je operativnega osebja sektorjev SLT in SLI.

V okviru posodobitev sistema usposabljanja se je dopolnjevala dokumentacija, ki ureja proces in postopek usposabljanja kontrolorjev zračnega prometa, zaradi uskladitve z novo Uredbo Komisije št. 340/2015/EU o licenciranju kontrolorjev zračnega prometa. Hkrati se je nadaljeval razvoj sistema usposabljanja tehničnega osebja kontrole letenja, v okviru katerega se vzpostavljajo do zdaj še nerazviti postopki, ki pa temeljijo na dolgoletni dobri praksi družbe.

3.5 PODROČJE ZA VARNOST V ZRAČNEM PROMETU

Varnost v zračnem prometu je ključnega pomena za dejavnost vodenja in kontrole zračnega prometa in je rdeča nit v vseh poslovnih procesih. Sistem upravljanja varnosti v družbi izpolnjuje zahteve Izvedbene uredbe Komisije št. 1035/2011/EU v povezavi z uveljavitvijo programa enotnega evropskega neba in zahteve enakovrednih nacionalnih predpisov. Na tej podlagi je za področje upravljanja varnosti v zračnem prometu družba deklarirana kot certificirani izvajalec navigacijskih služb zračnega prometa. Sistem upravljanja varnosti družbe dosega ciljno raven zrelosti za izvajalce storitev navigacijskih služb zračnega prometa, kar se preverja s stalnim nadzorom ključnih kazalnikov s strani Evropske agencije za varnost v letalstvu EASA.

Organizacijsko strukturo sistema upravljanja varnosti sestavljajo Oddelek za varnost v zračnem prometu, ki deluje v okviru Kabineta direktorja, Varnostni svet in SMS skupina, pri čemer imajo člani in zaposleni natančno opredeljene naloge in odgovornosti v povezavi z varnostjo v zračnem prometu. Preiskovalne komisije in odgovorne osebe za izvedbo ocen varnostnega vpliva kot časovno omejene aktivnosti sistema upravljanja varnosti se določijo na podlagi sklepov vodstva družbe.

Število izpolnjenih poročil o varnostnih dogodkih v družbi se je v obdobju od 2011 do 2018 ustalilo, kar kaže na uspešnost promoviranja kulture poročanja.

Kulturi pravičnosti in njeni uveljavitvi v družbi je posvečena posebna pozornost, saj prinaša izboljšanje učinkovitosti in kakovosti procesov poročanja ter izmenjave varnostnih podatkov, kar omogoča kakovostne analize in posredovanje spoznanj vsem sodelujočim partnerjem na področju varnosti v zračnem prometu.

Kultura pravičnosti skladno z definicijo, objavljeno v Uredbi (EU) št. 376/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 3. aprila 2014 o poročanju, analizi

in spremljanju dogodkov v civilnem letalstvu, spremembi Uredbe (EU) št. 996/2010 Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive 2003/42/ES Evropskega parlamenta in Sveta in uredb Komisije (ES) št. 1321/2007 in (ES) št. 1330/2007 (UL L 122, z dne 24. 4. 2014, str. 18), ki je bila spremenjena z Uredbo (EU) 2018/1139 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2018 o skupnih pravilih na področju civilnega letalstva in ustanovitvi Agencije Evropske unije za varnost v letalstvu ter spremembi uredb (ES) št. 2111/2005, (ES) št. 1008/2008, (EU) št. 996/2010, (EU) št. 376/2014 ter direktiv 2014/30/EU in 2014/53/EU Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi uredb (ES) št. 552/2004 in (ES) št. 216/2008 Evropskega parlamenta in Sveta ter Uredbe Sveta (EGS) št. 3922/91 (UL L št. 212, z dne 21. 8. 2018, str. 1) (v nadaljevanju: Uredba Komisije št. 376/2014/EU), pomeni kulturo, po kateri operativno strokovno osebje in drugi zaposleni, odgovorni za varnost v zračnem prometu (to so predvsem strokovno osebje s področja zagotavljanja navigacijskih služb zračnega prometa – kontrolorji zračnega prometa, tehnično osebje, inženirji, piloti, strokovno osebje na letališčih), niso kaznovani za dejanja, opustitve ali odločitve, ki so skladne z njihovo usposobljenostjo, kjer pa se huda malomarnost, naklepne kršitve ali destruktivna dejanja ne tolerirajo.

V okviru sistema upravljanja varnosti v družbi si, vzporedno z izvajanjem osnovnih procesov doseganja, zagotavljanja in izboljševanja varnosti v zračnem prometu, prizadevamo doseči najvišjo mogočo raven varnostne kulture vseh zaposlenih. Sistem upravljanja varnosti v podjetju zagotavlja:

- zmanjšanje tveganja za letalsko nesrečo, incident ali varnostni dogodek, ki ga prinaša izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa na najnižjo razumno in v praksi uresničljivo raven;
- umestitev sprejemljive ravni varnosti na prvo mesto v primerjavi s komercialnimi, okoljskimi,

socialnimi in drugimi družbenimi dejavniki pri izvajanju storitev navigacijskih služb zračnega prometa;

- osebno zavedanje pomena varnosti in odgovornosti vseh zaposlenih pri izvajanju navigacijskih služb zračnega prometa;
- določitev odgovornosti za varnost na vseh ravneh vodenja za doseganje zadovoljive učinkovitosti storitev navigacijskih služb zračnega prometa z zavezanostjo in sodelovanjem vseh zaposlenih v podjetju;
- jasen in proaktiven pristop k sistematičnemu upravljanju varnosti pri izvajanju navigacijskih služb zračnega prometa z namenom stalnega izboljševanja;
- uporabo načel kulture pravičnosti v procesih poročanja in preiskovanja varnostnih dogodkov ter z njimi povezanih korektivnih ukrepov.

Stalne aktivnosti področja za varnost so leta 2018 potekale v obliki sodelovanja z:

- drugimi sektorji in s službami družbe v povezavi z izvajanjem procesov in aktivnosti sistema upravljanja varnosti;
- Javno agencijo za civilno letalstvo Republike Slovenije;
- Ministrstvom za infrastrukturo in Ministrstvom za obrambo Republike Slovenije;
- Evropsko organizacijo za varnost zračne plovbe Eurocontrol;
- Mednarodno organizacijo civilnih navigacijskih služb zračnega prometa CANSO;
- letalskimi prevozniki v slovenskem zračnem prostoru;
- organizacijskimi strukturami za upravljanje varnosti v zračnem prometu sosednjih držav in sodelujočih držav v projektu FAB CE.

V poslovnem načrtu za leto 2018 so bili z namenom zagotavljanja učinkovitosti procesov sistema upravljanja varnosti ter zagotavljanja visoke ravni individualne in organizacijske varnostne kulture v okviru cilja varnost zračnega prometa definirani trije operativni varnostni cilji:

- zagotavljanje varnosti – »Safety Assurance«;
- doseganje varnosti – »Safety Achievement«;
- izboljševanje varnosti – »Safety Promotion«.

Realizacija aktivnosti v okviru operativnih ciljev zagotavljanja varnosti, doseganja varnosti in izboljševanja varnosti se kaže v dejstvu, da sistem upravljanja varnosti v družbi brez neskladij izpolnjuje zahteve Izvedbene uredbe Komisije št. 1035/2011/EU, enotnega evropskega neba in nacionalnih predpisov. Poleg tega je sistem upravljanja varnosti družbe na podlagi letnega merjenja in stalnega nadzora ključnih kazalnikov za varnost s strani agencije EASA ponovno dosegel ciljno raven učinkovitosti upravljanja varnosti (EoSM) za izvajalce navigacijskih storitev zračnega prometa.

Uresničeni ukrepi v okviru operativnega cilja »Zagotavljanje varnosti – Safety Assurance« so bili izvedeni v obliki naslednjih osnovnih aktivnosti:

- učinkovito izvajanje formaliziranih procesov sistema upravljanja varnosti skladno z dokumentom »Operational Safety Management Manual« (SAF-OSMAN);

- revidiranje obstoječih dokumentov sistema upravljanja varnosti skladno z novimi regulativnimi zahtevami in identificiranimi dobrimi praksami na področju upravljanja varnosti v zračnem prometu;
- usposabljanje zaposlenih v povezavi z upravljanjem varnostnih tveganj pri uvajanju sprememb v funkcionalni sistem upravljanja zračnega prometa v družbi;
- sodelovanje in usmerjanje aktivnosti pri izdelavi varnostnih ocen za načrtovane spremembe funkcionalnega sistema upravljanja zračnega prometa v družbi.

Uresničitev ukrepov v okviru operativnega cilja »Doseganje varnosti – Safety Achievement« se kaže v naslednjih dejstvih:

- v procesu poročanja v okviru sistema upravljanja varnosti ni bilo nobenega varnostnega dogodka vrste AA in vrste A z neposrednim vplivom služb družbe;
- Oddelek za varnost v zračnem prometu za določevanje tveganja posameznih varnostnih dogodkov uporablja zadnjo verzijo orodja RAT (Risk Analysis Tool) organizacije Eurocontrol, s katero je bil v letu 2017 podpisan sporazum o uporabi orodja in baze podatkov eTOKAI/RAT, z začetkom praktične uporabe meseca januarja 2018.

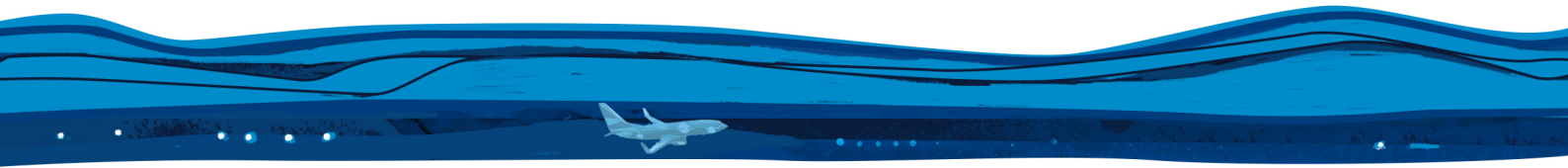

Tabela 4 / Število izpolnjenih poročil po organizacijskih enotah družbe v letu 2018

Organizacijska enota	Število dogodkov
SLT	27
SLI	5
OKZP LJUBLJANA	101
LKZP BRNIK	54
LKZP MARIBOR	35
LKZP PORTOROŽ	12
LKZP CERKLJE OB KRKI	8
SKUPAJ	242

Podatki v tabeli vsebujejo podatke iz obveznega in prostovoljnega poročanja.

Prikaz 7 / Število izpolnjenih poročil leta 2018 po organizacijskih enotah

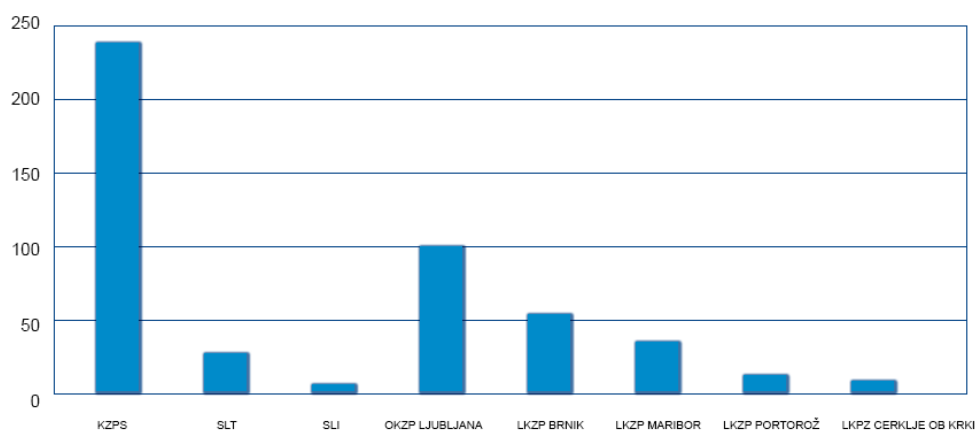

Tabela 5 / Število poročil za posamezni trend 2018

Trendi KZPS	Število
AIUP: Kršitev zračnega prostora – 376A10b	26
ADAC: Odstopanje od navodil KZP – 376A9	22
RI: Nepooblaščen vstop na VPS – 376A10b	2
SMI: Kršitev minimalnega ločevanja – 376A2	3
FCOM: Degradacija COM funkcije – 376B3	10
FSUR: Degradacija SUR funkcije – 376B4	0
FNAV: Degradacija NAV funkcije -376B6	7
BS: Trk zrakoplova s pticami – 376A5b	24
LI: Laserska osvetlitev zrakoplova – 376C3d	9

Prikaz 8 / Število poročil za posamezni trend 2018

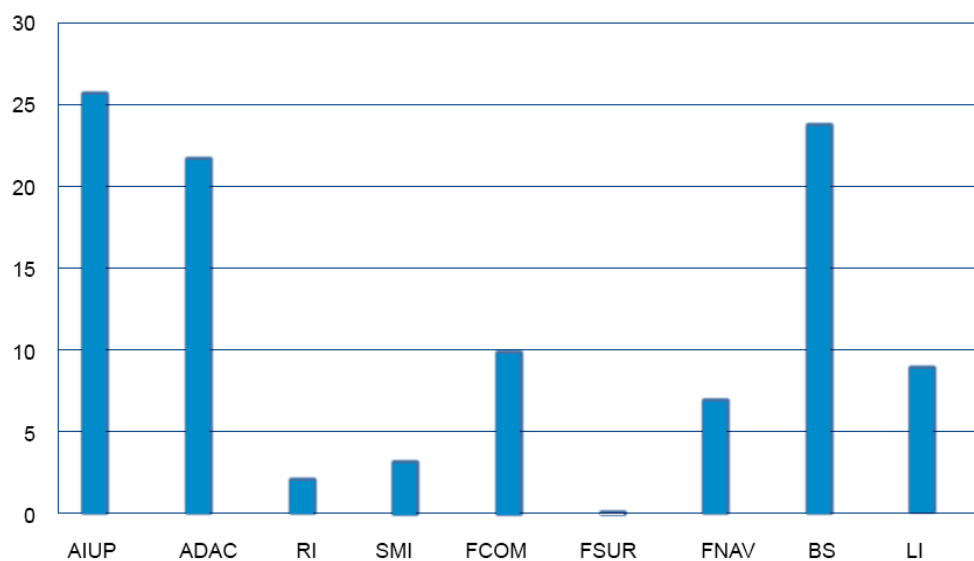

Tabela 6 / Statistika poročil za obdobje 2010–2018

Organizacijska enota	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
SZP	210	148	194	246	179	225	229	180	184
SLT	27	18	37	30	51	39	37	28	9
SLI	5	3	10	7	9	11	7	17	6
OKZP LJUBLJANA	102	55	83	78	60	82	87	74	60
LKZP BRNIK	53	40	39	73	55	70	53	47	64
LKZP MARIBOR	35	29	29	55	26	33	44	30	31
LKZP PORTOROŽ	12	19	28	32	27	28	19	24	15
LKZP CERKLJE OB KRKI	8	5	15	8	11	12	26	5	14
SKUPAJ	242	169	241	283	239	275	273	225	199

Uresničeni ukrepi v okviru operativnega cilja »Izboljševanje varnosti – Safety Promotion« so bili izvedeni v obliki naslednjih osnovnih aktivnosti:

- Sodelovanje pri izvajanju aktivnosti v projektu FAB CE na področju upravljanja varnosti v okviru skupine SAF SubC.
- Sodelovanje v delovnih skupinah organizacije Eurocontrol:
 - SISG: Safety Improvement Sub Group,
 - ST: Safety Team,
 - SAF-Tools: Safety Tools Users Group.
- Spremljanje in izvajanje varnostnih pobud ATM na evropski ravni:
 - Call Sign Similarity,
 - Prevention of Airspace Infringement,
 - Prevention of Runway Incursion,
 - Prevention of Level Bust,
 - Prevention of Runway Excursion,
 - Top5 ATM Safety Operation Priorities,
 - Sodelovanje v programu ES2 organizacije Eurocontrol.
- Sodelovanje v delovnih telesih mednarodne organizacije CANSO:
 - CESAF,
 - CESAF-AB,
 - CANSO/ICAO RASG.

3.6 STALNOST SKLADNOSTI Z ZAHTEVAMI ZA IZVAJANJE NAVIGACIJSKIH SLUŽB ZRAČNEGA PROMETA

Družba je v letu 2018 nenehno izpolnjevala in izkazovala izpolnjevanje zahtev za izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa, kot je to določeno z evropskim regulativnim okvirom enotnega evropskega neba in posebej z Izvedbeno uredbo Komisije št. 1035/2011/EU, ki določa te skupne evropske zahteve za izvajalce navigacijskih služb zračnega prometa, ter z drugimi enakovrednimi in podrejenimi mednarodnimi in nacionalnimi zavezujočimi akti.

Ne glede na štiriletno obdobje veljavnosti certifikata izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa, katerega nosilka je družba do 1. 12. 2021, je Javna agencija za civilno letalstvo Republike Slovenije (CAA) v letu 2018 intenzivno izvajala presoje skladnosti z zahtevami, ki se nanašajo na celotni sistem izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa. Kljub intenzivnosti pa te zunanje presoje skladnosti niso enakovredno povečevale delovne obremenjenosti procesov družbe, kar kaže na uspešnost preteklega razvoja in stopnje dovršenosti procesov za izpolnjevanje omenjenih zahtev, ki tečejo hkrati v nadzornem organu (CAA) in družbi kot zavezanki.

Zaradi novih ter širše in podrobneje določenih zahtev za izvajalce navigacijskih služb zračnega prometa v Izvedbeni uredbi Komisije št. 373/2017/EU, sprejeti prav v letu 2017, je bilo leto 2018 zaznamovano z usklajenim prilagajanjem družbe in nacionalnega nadzornega organa CAA na nov regulativni paket zahtev, pri čemer gre pričakovati v letu 2019 izrazito stopnjevanje intenzivnosti tega prilagajanja, saj se omenjeni novi regulativni okvir začne uporabljati 2. 1. 2020.

3.7 PODROČJE ZA KAKOVOST

Akreditacijska hiša Bureau Veritas Certification je v januarju 2019 izvedla recertifikacijsko presojo po mednarodnem standardu 9001:2015 in s tem družbi podaljšala veljavnost certifikata sistema vodenja kakovosti (SL22019Q, 18. 1. 2022).

Recertifikacijska presoja je zajemala področja vodenja družbe, služb zračnega prometa (ATS), storitev letalskih informacijskih služb (AIS), storitev komunikacijskih, navigacijskih in nadzornih služb (ATM/CNS) ter usposabljanje osebja s področja kontrole zračnega prometa. Recertifikacijska presoja se je izvajala na lokacijah družbe na Letališču Jožeta Pučnika Ljubljana, Letališču Edvarda Rusjana Maribor, Letališču Portorož ter Cerklje ob Krki. Uspešna kontrolna presoja je rezultat dela vseh zaposlenih v družbi, kar kaže napredek, trdo delo in ozaveščenost o pomembnosti izboljšav v procesih. Rezultati zunanje presoje so dali iztočnice in priporočila za izboljšave vseh področij v družbi.

Skladno z načrtom notranjih presoj so bile od marca do maja 2018 izvedene notranje presoje, v katerih so sodelovali usposobljeni notranji presojevalci družbe. Notranja presoja je potekala v vseh procesih. Rezultati notranje presoje so bili izhodišče za popravke in preventivne ukrepe v posameznih procesih, na podlagi katerih so bile opravljene tudi posodobitve posameznih poslovnikov procesov skladno z dejanskim stanjem.

Družba izvaja preventivne in korektivne ukrepe, povezane s sistemom vodenja kakovosti. Vzpostavljen ima sistem za obvladovanje tveganj, v okviru katerega se redno preverjajo in posodablajo identificirana tveganja. Oddelek za varnost v zračnem prometu glede na posamezni operativni primer izvede varnostno analizo. Tedensko potekajo kolegiji na ravni vodstva, pri čemer se spremlja tekoče poslovanje družbe in vse spremembe, pomembne za delovanje družbe.

3.8 PODROČJE VAROVANJA

Družba je na področju varovanja v letu 2018 izvajala ukrepe in postopke za varovanje civilnega letalstva pred dejanji nezakonitega vmešavanja in širše ter zagotavljala ustrezno okolje za izvajanje in nemoteno delovanje poslovnih procesov v družbi.

Skladno z letnim načrtom nadzora kakovosti sistema varovanja v civilnem letalstvu in Letalskim varnostnim programom Republike Slovenije smo vse leto izvajali notranje nadzore kakovosti sistema varovanja. Izvedenih je bilo 14 nadzorov na področjih fizičnega in tehničnega varovanja ter varnostne kulture, da bi zagotovili učinkovito in uspešno izvajanje nalog na področju varovanja in zmanjšali možna odstopanja od uveljavljenih standardov, praks in postopkov. Nadzori niso ugotovili večjih odstopanj od zahtevanih standardov, kar sta potrdila tudi opravljena inšpekcijska nadzora s strani Javne agencije za civilno letalstvo Republike Slovenije.

Družba je v mesecu maju sodelovala na kibernetiski vaji strateškega odločanja (EDA CCSDM), ki je potekala v okviru projekta Evropske obrambne agencije (EDA). Namen vaje je bil povečati zavedanje o pomenu kibernetiske varnosti na nivoju strateških odločevalcev, prispevati k izboljšanju kulture kibernetiske varnosti ter prek odzivanja na namišljen kibernetiski incident preveriti nacionalni model zagotavljanja kibernetiske varnosti. V juniju pa je družba sodelovala v evropski kibernetiski vaji na področju civilnega letalstva, ki jo je organizirala Evropska agencija za varnost omrežij in informacij, v Republiki Sloveniji je bil koordinator vaje Urad Vlade RS za varovanje tajnih podatkov (UVTP). Obe vaji smo v družbi izkoristili tudi za pregled lastnih postopkov ter načrtovanje nadaljnjega dela na področju zagotavljanja kibernetiske varnosti.

Na področju kritične infrastrukture smo začeli posamezne aktivnosti, povezane z zahtevami, ki izhajajo iz Zakona o kritični infrastrukturi (Uradni list RS, št. 75/17) ter zahtevami, ki izhajajo iz Zakona o informacijski varnosti (Uradni list RS, št. 30/18).

Pripravljen je osnutek dokumentacije v povezavi z zahtevami standarda ISO 27000 (informacijska varnost) in ISO 28000 (varnost dobavne verige). Skladno s pridobljeno oceno varnostnih tveganj je bila opravljena tudi revizija Načrtov varovanja v skladu z Zakonom o zasebnem varovanju. Opravljen je bil tudi inšpekcijski nadzor s strani Inšpektorata Republike Slovenije za notranje zadeve, ki ni ugotovil odstopanj na tem področju.

Družba je vse leto sodelovala znotraj skupine za Kibernetisko varnost v sklopu FAB CE, kjer je bil v letu 2018 največji poudarek predvsem na pripravi analize za vzpostavitev t. i. centra kibernetiske varnosti (SOC; Security Operations Center) in posameznih drugih temah, povezanih z zagotavljanjem kibernetiske varnosti.

Na področju obrambnega načrtovanja je družba dopolnila postopke, povezane z obrambnim načrtom družbe. V sklopu delovne dolžnosti so bile posodobljene evidence oziroma razporedi zaposlenih na delovno dolžnost ter prilagojeni dejanskemu stanju in izvajanju nalog s področja obrambnega načrtovanja. Družba je bila s strani Ministrstva za obrambo seznanjena z nadaljnjim delom in pričakovanji za gospodarske družbe na obrambnem področju.

Vse leto so se dopolnjevali in izpolnjevali posamezni postopki fizičnega in požarnega varovanja, potekalo je usposabljanje varnostnega osebja za uporabo tehničnih sredstev. Tehnični sistem varovanja smo nadgradili z nekaterimi rešitvami za učinkovitejše delovanje samega sistema.

Na področju požarne varnosti smo v družbi izvedli požarno vajo skupaj s sodelovanjem Gasilske brigade Kranj. Cilj vaje je bil preveriti ukrepe, komunikacijo in koordinacijo v primeru požara med operativnimi službami, varnostnimi službami in gasilskimi intervencijskimi ekipami oziroma skupinami. Po zaključeni vaji je bila opravljena analiza, ki služi nadaljnjemu izboljševanju ukrepov v primeru požara. Izvedeni so bili redni pregledi sistemov aktivne požarne zaščite in drugih sredstev.

3.9 PODROČJE INFORMATIKE

V letu 2017 sta bili na področju informatike izvedeni preventivna celovita analiza in ocena tveganj, povezanih s posrednimi vplivi na operativne aktivnosti družbe. Ugotovitve so razkrile nekatera tveganja, povezana predvsem s potencialnimi izpadi, ki bi jih lahko povzročili kibernetški napadi na podporne infrastrukturne sklope. Aktivnosti in ukrepi za zmanjšanje verjetnosti teh tveganj so večinoma že izvedeni, nekatere dodatne rešitve, ki bi družbi predvsem omogočile ustrezen nadzor nad nenadnimi in neznanimi kibernetškimi napadi in s tem povezanimi tveganji, pa so bile dokončane v letu 2018, s tem smo verjetnost teh tveganj zmanjšali na obvladljiv minimum. Ker je to področje izjemno pomembno po učinkih, ima pri izvedbi najvišjo prioriteto, hkrati pa se z vsako novo rešitvijo v svetu pojavijo nove kibernetške grožnje, zato je to področje izjemno pomembno in v konstantnem izboljševanju.

Poleg varnostnih prioritet je konstantna strateška usmeritev Oddelka za informatiko izboljšati poslovanje in zaposlene opremiti z rešitvami, ki na eni strani zagotavljajo skladnost z zakonskimi zahtevami, na drugi strani pa prispevajo k produktivnosti. Eden od takih uspešnih projektov je bila zamenjava sistema DMS (Document Management System), ki je zdaj akreditiran in skladen z Zakonom o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (Uradni list RS, št. 30/06 in 51/14), hkrati pa omogoča hitrejšo postopke pri potrjevanju dokumentov, ki v večji meri potujejo v družbi elektronsko. Kot elektronsko podporo poslovanju pa v družbi konstantno uvajamo nove elektronske procesne tokove, elektronsko poslovanje pa je bilo vzpostavljeno tudi za nadzorni svet.

Glede na odgovorno upravljanje življenjskih ciklov opreme in doseženo stopnjo dotrajanosti nekaterih informacijskih sredstev je bilo v letih 2017 in 2018 izvedenih več konsolidacijskih postopkov ter posledično izvedba menjave zajetne količine dotrajane strojne opreme. Učinki teh menjav so trojni. Prvič: odgovarjajo na izzive vse večjih potreb po povezovanju znotraj regije in FAB CE; drugič: zagotavljajo dodatne sisteme varovanja

pred kibernetškimi napadi; tretjič: predstavljajo konsolidacijo več kosov opreme v eno, s tem pa optimizacijo stroškov vzdrževanja in upravljanja teh sredstev. Konsolidacijo in menjavo dotrajanih sredstev bomo nadaljevali tudi v letu 2019.

Na področju zagotavljanja povezav in povezljivosti informacijskih sredstev na pomembnejših lokacijah sta bili izvedeni stroškovna in zmogljivostna optimizacija ter dodatna raven zanesljivosti ob uporabi mobilnih tehnologij. Kot finančno in izvedbeno neodvisno rešitev od telekomunikacijskih ponudnikov je bil skupaj s področjem varovanja vzpostavljen načrt za brezžično mikrovalovno omrežje med kritičnimi lokacijami za zagotavljanje povezljivosti in ustrezne pasovne širine za vse odjemalce znotraj družbe, ki je bil delno izveden v letih 2017–2018, zaradi nekaterih migracij nadzornih sistemov pa bo preostanek izveden v letu 2019.

3.10 MEDNARODNO SODELOVANJE

3.10.1 Projekt Funkcionalnega bloka zračnega prostora srednje Evrope (Functional Airspace Block Central Europe – FAB CE)

Družba je prek svojih predstavnikov, ki skupaj s predstavniki Ministrstva za infrastrukturo zastopajo Republiko Slovenijo skladno s predpisi Evropske unije o enotnem evropskem nebu, tudi v letu 2018 aktivno in uspešno sodelovala pri delovanju projekta Funkcionalnega bloka zračnega prostora srednje Evrope (Functional Airspace Block Central Europe – FAB CE). Aktivno sodelovanje med predstavniki družbe in predstavniki države se je izkazalo kot izjemno učinkovito in se mora na taki ravni nadaljevati tudi v prihodnje.

Implementacija in nadaljnji razvoj FAB CE se na nivoju izvajalcev navigacijskih služb zračnega prometa izvajata prek skupnega pravnega subjekta – gospodarske družbe FABCE, letalske storitve, d. o. o., katere družbenica je tudi družba. Njene dejavnosti za zdaj obsegajo projektno vodenje, strokovno svetovanje, javna naročila in administrativne storitve kot podporo skupnim

projektom izvajalcev navigacijskih služb zračnega prometa.

V projektu FAB CE so se v letu 2018 izvajali naslednji projekti:

- posodabljanje načrta zračnega prostora v FAB CE, operativnega načrta na nivoju omrežja, spremljanje implementacije FRA in čezmejna optimizacija zračnega prostora v FAB CE (projekt »DEVOPS«);
- priprava priporočil za regionalno implementacijo ukrepov za učinkovito upravljanje zračnega prostora v FAB CE (projekt »DAM/STAM«);
- javno naročilo omrežne opreme (t. i. projekt 17);
- načrt za optimizacijo nadzorne infrastrukture v FAB CE (t. i. projekt 18);
- uvajanje funkcionalnosti »Arrival Manager« za letališče Dunaj (projekt »AMAN«);
- optimizacija navigacijske infrastrukture v regiji (projekt »NAVAID optimization«);
- obvladovanje preusmeritev zračnega prometa v primeru izrednih dogodkov v regiji, na primer ob zaprtju večjega dela zračnega prostora v regiji (projekt »Contingency«).

V fazi priprave so naslednji projekti, ki se začnejo izvajati v letu 2019:

- usklajena implementacija tehnologije ADS-B;
- usklajena implementacija nadzora radarskih frekvenc v regiji;
- skupna implementacija nadzora podatkovne povezave CPDLC;
- skupna nabava rezervnih delov.

Nekateri od navedenih projektov, ki so v fazi priprave, se bodo izvajali kot t. i. »some-in« projekti, torej z udeležbo le nekaterih družbenikov FABCE, letalske storitve, d. o. o. (v nadaljevanju: FABCE, d. o. o.). To možnost namreč dovoljuje spremenjena družbena pogodba družbe FABCE, d. o. o., katere družbenica je družba.

Družba je aktivno sodelovala v vseh zgoraj omenjenih obstoječih projektih FAB CE, kot tudi pri načrtovanju novih projektov za prihodnost. Dodatno bo družba skladno s pogodbenimi dogovori družbi FABCE, d. o. o. tudi v prihodnje zagotavljala potrebno strokovno podporo pri izvedbi javnih naročil in pravnem svetovanju ter administrativno podporo in finančne storitve.

Proti Republiki Sloveniji in drugim članicam FAB CE še vedno poteka pilotni postopek št. 4578/2013/MOVE, ki ga je v letu 2013 začela Evropska komisija ob mnenju, da države članice FAB CE niso optimizirale navigacijskih služb zračnega prometa oziroma da te niso učinkovite, kot to zahtevajo predpisi EU o enotnem evropskem nebu. Družba je v letu 2018 sodelovala pri pripravi izhodišč za sestanek med predstavniki FAB CE in Evropsko komisijo, ki je potekal 11. 7. 2018 v Bruslju in katerega namen je bil poročanje o napredku in rezultatih FAB CE v skladu s predpisi o enotnem evropskem nebu. Evropska komisija je delo FAB CE ocenila kot pozitivno, odločitve o nadaljnjih postopanjih v zvezi z uradnim opominom pa bo Evropska komisija sporočila državam članicam po pregledu aktivnosti in stanja v drugih FAB-ih predvidoma v letu 2019.

Skladno s Sporazumom FAB CE in Sporazumom o sodelovanju med izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa aktivno delujejo stalne strukture projekta na strani držav (Svet FAB CE, Skupni civilno-vojaški koordinacijski odbor, Odbor nacionalnih nadzornih organov, Pravni odbor) in na strani izvajalcev storitev navigacijskih služb zračnega prometa (Odbor direktorjev – CEO Committee, usmerjevalni odbor – Steering Committee in različni pododbor(i) – SubCommittee(s)). Družba je aktivno sodelovala pri pripravi gradiv in stališč Republike Slovenije za Svet FAB CE. Predstavniki družbe je v letu 2018 predsedoval usmerjevalnemu odboru FAB CE (FAB CE Steering Committee), zaradi pomanjkanja strokovnega kadra na Ministrstvu za infrastrukturo pa je družba za ministrstvo zagotovila kader in prevzela tudi sodelovanje v Pravnem odboru (Legal Committee) na državni ravni. Prav tako predstavnik družbe deluje kot vodja projekta DAM/STAM.

3.10.2 Drugo sodelovanje

Družba je nadaljevala sodelovanje pri pripravi pomembnega razvojnega dokumenta Lokalni načrt implementacije enotnega neba (Local Single Sky Implementation Plan – LSSIP) in pri pripravi pomembnih poročil organizaciji Eurocontrol o finančni učinkovitosti dejavnosti ATM (ATM Cost Effectiveness Report – ACE Report) ter spremljala razvoj projekta SESAR in delovanje združenj CANSO in ATCA.

Predstavniki družbe so v letu 2018 aktivno sodelovali pri pripravi stališč k predlogom dokumentov, ki jih pripravlja Evropska komisija in Mednarodna organizacija civilnega letalstva (ICAO), ter prek Ministrstva za infrastrukturo posredovali stališča in pripombe družbe predlagateljem pravnih in drugih aktov.

Družba je prav tako članica združenja GATE ONE, ki je bilo na podlagi posebnega sporazuma o sodelovanju med 13 izvajalci storitev navigacijskih služb zračnega prometa Srednje in Vzhodne Evrope (Cooperation Agreement on the Creation of the regional ANS Providers Platform (GATE ONE) of Central and Eastern Europe) ustanovljeno konec leta 2013. Podpisniki sporazuma so izvajalci storitev treh različnih funkcionalnih blokov zračnega prostora (FAB CE, BALTIC FAB in DANUBE FAB) ter dva izvajalca, ki še nista člana nobene iniciative FAB (M-NAV in SMATSA), namen združenja pa je skupno izražanje stališč v EU, izmenjava izkušenj na področju ATM, zasledovanje skupnih ciljev in interesov na različnih področjih ter sodelovanje pri vzpostavitvi enotnega evropskega neba.

Družba je sodelovala pri pripravi izhodišč Republike Slovenije na 13. konferenci Mednarodne organizacije civilnega letalstva o zračni navigaciji, ki je potekala od 9. do 19. oktobra 2018 v Montrealu. Tema konference je bila »Od zasnove do izvajanja« in je zajemala razpravo glede izvajanja operativnih izboljšav, kot so na primer tehnologija, operativni koncepti ter načrti za doseg cilja, od konceptualnih faz do samega uvajanja. Poudarek je bil na pomembnosti konceptov za globalno uporabo, regionalni razvoj izvedbenih načrtov in lokalno izvajanje izboljšav učinkovitosti delovanja,

ki temeljijo na specifičnih operativnih zahtevah na stroškovno učinkovit način. Konferenca je bila namenjena odprti razpravi o vprašanih in predlaganih rešitvah v zvezi z varnostjo letenja ter zmogljivostjo za zračno navigacijo, učinkovitostjo in drugimi ključnimi področji delovanja, ki so posebej pomembna za letalsko skupnost in bodo koristila družbi na splošno. Direktor družbe in vodja Sektorja zračnega prometa sta v skladu s sklepom Vlade Republike Slovenije kot člana delegacije Republike Slovenije na konferenci aktivno sodelovala.

3.11 PRILAGODLJIVA UPORABA ZRAČNEGA PROSTORA – FUA

Republika Slovenija že vrsto let v sodelovanju z Ministrstvom za obrambo in drugimi uporabniki zračnega prostora uspešno udejanja koncept prilagodljive uporabe zračnega prostora FUA (Flexible Use of Airspace). V zvezi s tem obstajajo sporazumi o rezervaciji, uporabi in sproščanju zračnega prostora za posebne namene (Special Use of Airspace). Razmerje med rezerviranim in uporabljenim zračnim prostorom se zaradi dobrih postopkov usklajenega delovanja še izboljšuje.

Odbor za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije je opravil redni letni posvet z uporabniki in nadaljuje delo pri strateških ciljih, oblikovana pa sta politika zračnega prostora ter proces spremembe zračnega prostora. Odbor aktivno sodeluje s Celico za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije (v nadaljevanju: AMC – Airspace Management Cell) in sproti usklajuje vse aktivnosti.

Celica za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije je uspešno sodelovala pri pripravi in izvajanju vaj »Adriatic Strike 2018« in »Ramstein Guard 2018« na področju organizacije uporabe zračnega prostora. Izpeljane so bile predstavitve delovanja AMC v Republiki Hrvaški in Združenem kraljestvu Velike Britanije in Severne Irske. Narejen je bil postopkovnik ob aktivaciji zrakoplovov prestreznikov Slovenske vojske pri nalogah varovanja zračnega prostora Republike Slovenije. AMC ima redne posvete svojih civilnih in vojaških članov glede usklajevanja pri prilagodljivi uporabi

zračnega prostora v Republiki Sloveniji. V prihodnje bo treba nadaljevati prilagajanje uporabe zračnega prostora za brezpilotne zrakoplove, katerih uporaba je v velikem porastu.

V letu 2019 bo po sklepu Vlade Republike Slovenije Slovenska vojska nadaljevala aktivnosti za razvoj Slovenske vojske, vzdrževanje povezljivosti v sistemu kolektivne obrambe za zagotavljanje pripravljenosti za izvajanje nalog vojaške obrambe, sodelovanje v mednarodnih organizacijah in misijah ter sodelovanje pri izvajanju nalog zaščite in reševanja. Načrtovane so večje mednarodne vojaške vaje v Republiki Sloveniji, tj. vaje »Adriatic Strike«, »Astral Knight«, »Immediate Response« in »Ramstain Guard«.

Družba pozdravlja vključevanje civilnih in vojaških deležnikov v postopkih prilagojene uporabe zračnega prostora v Republiki Sloveniji in bo tudi v prihodnje aktivno sodelovala z Odborom za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije in AMC.

3.12 POSVETOVANJE Z UPORABNIKI

Družba nenehno prilagaja izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa uporabnikom teh storitev. Poudariti gre dinamično vpetost v koordinacijo med civilnimi in vojaškimi uporabniki zračnega prostora ter zlasti storitev služb zračnega prometa v sistemu prilagodljive uporabe zračnega prometa. Družba aktivno in koordinirano sodeluje v rednih, periodičnih posvetovanjih in usklajevanjih s komercialnimi uporabniki zračnega prometa (zastopanimi pretežno z interesnimi združenji) ter drugimi izvajalci služb zračnega prometa v vseevropskem omrežju (brez) zračnih poti. Zlasti v povezavi s slednjim v letu 2018 izstopajo posvetovanja z uporabniki zračnega prostora, povezana z uvedbo novega, večjega volumna zračnega prostora brez zračnih poti z že omenjenim projektom SECSI FRA.

Z izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa, vključenih v iniciativo SECSI FRA, je bilo organiziranih več delavnic oziroma posvetovanj. Gre za uspešno realiziran projekt v neposredno korist komercialnih uporabnikov zračnega prostora.

Dodana vrednost tega čezmejnega enotnega zračnega prostora brez zračnih poti je zmanjševanje emisij toplogrednih plinov, zmanjševanje porabe goriv in približevanje ciljem brezogljicne družbe, skrajševanje potovalnih časov in s tem izboljševanje mobilnosti. Z vidika strukturiranosti zračnega prostora gre za obsežnejše spremembe, ki strukture zračnega prostora sodelujočih držav, med njimi tudi slovenskega, smiselno medsebojno prilagajajo. Sočasno so omenjene spremembe del pričakovanih obsežnejših sprememb, ki sledijo ciljem enotnega evropskega neba.

Čez leto so potekale aktivnosti, povezane s pripravami na predvideno posodobitev zračnega prostora pod nivojem leta 245 (FL245). Glavni poudarek je bil na oblikovanju osnutka dokumenta za konstruiranje zračnega prostora, ki poleg splošno veljavnih pravil (ICAO, EU, Eurocontrol itd.) upošteva specifične geografske konfiguracije in strukture uporabnikov zračnega prostora v Republiki Sloveniji. Strokovne službe družbe so nadaljevale pripravo osnutka priletno-odletnih postopkov ter umeščanja terminalne cone (TMA) Cerklje ob Krki. S sosednjo Republiko Hrvaško so bile dogovorjene smernice za implementacijo procedur, tako na strani Republike Hrvaške za primer procedur letališča Zagreb kot na strani Republike Slovenije za primer letališča Cerklje ob Krki s ciljem zagotoviti varen in pretočen zračni prostor na obeh straneh meje.

Strokovne službe so izvajale redna posvetovanja s slovenskimi letalci po letalskih klubih v Republiki Sloveniji in jih seznanjale z novostmi v slovenskem zračnem prostoru.

V decembru 2017 je bil pripravljen Vprašalnik o zadovoljstvu uporabnikov SLI. Vprašalnik je bil objavljen na spletni strani družbe, povezava pa je bila posredovana vsem registriranim uporabnikom eARO, naročnikom VFR karte, ki oddajajo zahteve za sporočila NOTAM. Do konca februarja 2018 je na vprašalnik odgovorilo 269 uporabnikov, od tega 62 iz tujine, največ z zelo pozitivnimi odgovori. Na zastavljena vprašanja in predloge so bili pripravljene odgovori, ki so bili predstavljeni na Seminarju za uporabnike zračnega prostora 12. 5. 2018 na Brniku in na rednih posvetovanjih s slovenskimi letalci po letalskih klubih v Republiki Sloveniji.

Kot vsako leto so bili predstavniki družbe vključeni v postopke formalnega posvetovanja z uporabniki storitev oziroma interesnimi skupinami na rednem junijskem in novembrskem zasedanju Razširjenega odbora za pristojbine na zračnih poteh (Enlarged Committee for Route Charges) v okviru organizacije Eurocontrol in Evropske komisije pri procesu formalnega posvetovanja z uporabniki storitev v povezavi z nacionalnimi stroškovnimi bazami in cenami storitev.

3.13 JAVNA NAROČILA

Družba je oseba javnega prava, ki je ustanovljena za opravljanje dejavnosti, ki je v splošnem interesu in nima industrijskega ali poslovnega značaja ter opravlja dejavnost zagotavljanja infrastrukture za prevoznike po zraku. Družba je zavezanica za javna naročila, in sicer na podlagi Zakona o javnem naročanju (Uradni list RS, št. 91/15 in 14/18) (v nadaljevanju: ZJN-3) tako na splošnem, kot na infrastrukturnem področju. Navedeno izhaja tudi iz Uredbe o informativnem seznamu naročnikov in obveznih informacijah v obvestilih za postopek naročila male vrednosti (Uradni list RS, št. 37/16).

Družba je pri nabavi blaga, storitev in gradenj, ki so neposredno povezane z zagotavljanjem

letališke infrastrukture ali infrastrukture v drugih terminalih za prevoznike po zraku, kar spada v osnovno dejavnost, tj. zagotavljanje navigacijskih služb zračnega prometa, izvajala postopke skladno z vsakokrat veljavno zakonodajo s področja javnega naročanja na infrastrukturnem področju. Za nabavo blaga, storitev in gradenj, ki niso v neposredni povezavi z osnovno dejavnostjo družbe, so se izvajali postopki skladno z vsakokrat veljavno zakonodajo s področja javnega naročanja na splošnem področju.

Leta 2018 je bilo izvedenih 360 postopkov oddaje javnih naročil; od tega so bili trije postopki zaključeni brez oddaje, uspešno zaključenih postopkov oddaje javnih naročil pa je bilo 357 v skupni vrednosti 8.696.209,45 EUR brez DDV.

Od vseh izvedenih postopkov javnih naročil je bilo:

- 178 postopkov v skupni vrednosti 2.329.664,59 EUR brez DDV izvedenih skladno z Zakonom o javnem naročanju na splošnem področju ter 2 neoddana postopka (skupaj 180 postopkov);
- 179 postopkov v skupni vrednosti 6.366.544,86 EUR brez DDV skladno z Zakonom o javnem naročanju na infrastrukturnem področju ter 1 neoddan postopek (skupaj 180 postopkov).

Tabela 7 / Postopki skladno z Zakonom o javnem naročanju na splošnem področju

Izvedeni postopki oddaje javnih naročil vključno z evidenčnimi naročili v letu 2018

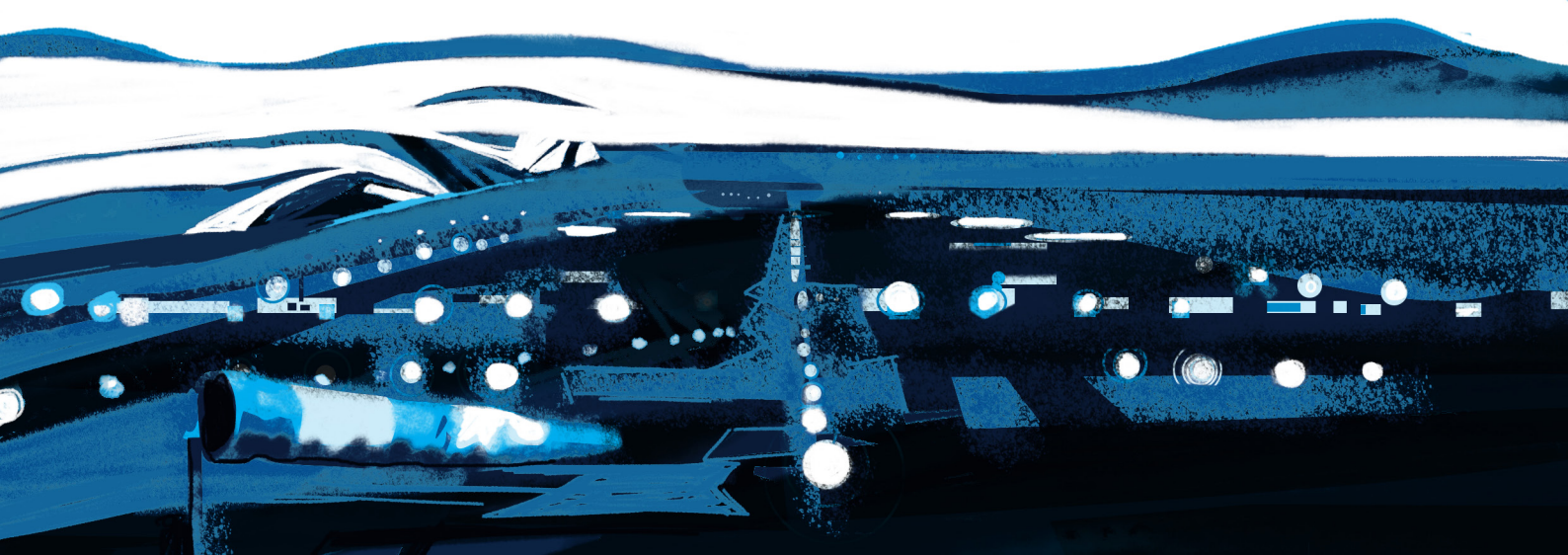
Vrsta	Št. postopkov	Št. neodanih	Št. oddanih	Vrednost v EUR
Blago	35	1	34	246.498,33
Gradnje	0	0	0	0,00
Storitev	145	1	144	2.083.166,26
	180	2	178	2.329.664,59

Tabela 8 / Postopki skladno z Zakonom o javnem naročanju na infrastrukturnem področju

Izvedeni postopki oddaje javnih naročil vključno z evidenčnimi naročili v letu 2018

Vrsta	Št. postopkov	Št. neodanih	Št. oddanih	Vrednost v EUR
Blago	58	1	57	494.030,85
Gradnje	3	0	3	87.920,91
Storitev	119	0	119	5.784.593,10
	180	1	179	6.366.544,86

Preglednici oziroma tabeli sta narejeni na podlagi evidence, ki jo je družba skladno z ZJN-3 dolžna voditi. Omenjena evidenca vsebuje podatke o vseh postopkih javnih naročil družbe v letu 2018, vključno s postopki oziroma sklenjenimi pogodbami za predmet naročila, ki se skladno z ZJN-3 šteje za izjemo oziroma za katerega se ZJN-3 ne uporablja (27. člen ZJN-3).

4

PODATKI O ZRAČNEM PROMETU ZA LETO 2018

4.1 UVOD

Družba izvaja storitve navigacijskih služb zračnega prometa v slovenskem zračnem prostoru (FIR Ljubljana) v imenu Republike Slovenije, in sicer skladno z Zakonom o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa. Področje odgovornosti, na katerem družba izvaja storitve navigacijskih služb zračnega prometa, je poleg Zakona o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa opredeljeno tudi v Sporazumih med sosednjimi centri območnih kontrol zračnega prometa (Letters of Agreement between Area Control Centres, v nadaljevanju: LoAs), ki določajo meje odgovornosti za izvajanje storitev v zračnih prostorih. Območna kontrola zračnega prometa Ljubljana je tako skladno z LoAs zadolžena za izvajanje storitev v zračnem prostoru, ki ni enak FIR Ljubljana.

Prikaz 9 / FIR Ljubljana

FIR Ljubljana je nacionalni zračni prostor, v katerem ima skladno s Čikaško konvencijo izključno suverenost Republika Slovenija in za katerega Republika Slovenija skladno z mednarodnimi pogodbami zaračunava pristojbine za izvedene storitve v vseh fazah leta (prelet, terminal), ne glede na to, kdo je dejanski izvajalec storitev.

Prikaz 10 / Sektor Dolsko

V fazi preleta je za izvajanje storitev navigacijskih služb zračnega prometa v sektorju Dolsko, ki vključuje tudi del avstrijskega, italijanskega in hrvaškega zračnega prostora, zadolžena Območna kontrola zračnega prometa Ljubljana, medtem ko je za izvajanje storitev v sektorju Mura zadolžena Območna kontrola zračnega prometa Dunaj.

Prikaz 11 / Sektor Mura

Poleg storitev v fazi preleta družba izvaja storitve tudi v fazi terminala, in sicer v terminalnih conah Ljubljana, Maribor in Portorož. Družba je tako zadolžena za izvajanje storitev v sektorju Dolsko v fazi preleta in vseh treh terminalnih conah.

Prikaz 12 / Terminalne cone v FIR Ljubljana

Število enot storitev

Cena storitve za posamezen IFR-let, ki ni oproščen plačila pristojbine, se določi na podlagi produkta cene na enoto storitve («unit rate») v preletu oziroma terminalu in števila enot storitve v fazi preleta oziroma terminala.

Število enot storitve v fazi preleta («en-route service units») se izračuna po formuli:

$$\text{Število enot storitve v fazi preleta} = \frac{\text{razdalja}}{100} \times \left(\frac{\text{MTOW}}{50}\right)^{3,5}$$

Število enot storitve v fazi terminala («terminal service units») se izračuna po formuli:

$$\text{Število enot storitve v terminalu} = \left(\frac{\text{MTOW}}{50}\right)^{2,7}$$

pri čemer je:

razdalja – najkrajša razdalja v kilometrih med vhodno in izhodno točko v FIR Ljubljana;

MTOW – najvišja dovoljena vzletna teža letala («maximum take-off weight»).

4.2 ANALIZA ZRAČNEGA PROMETA

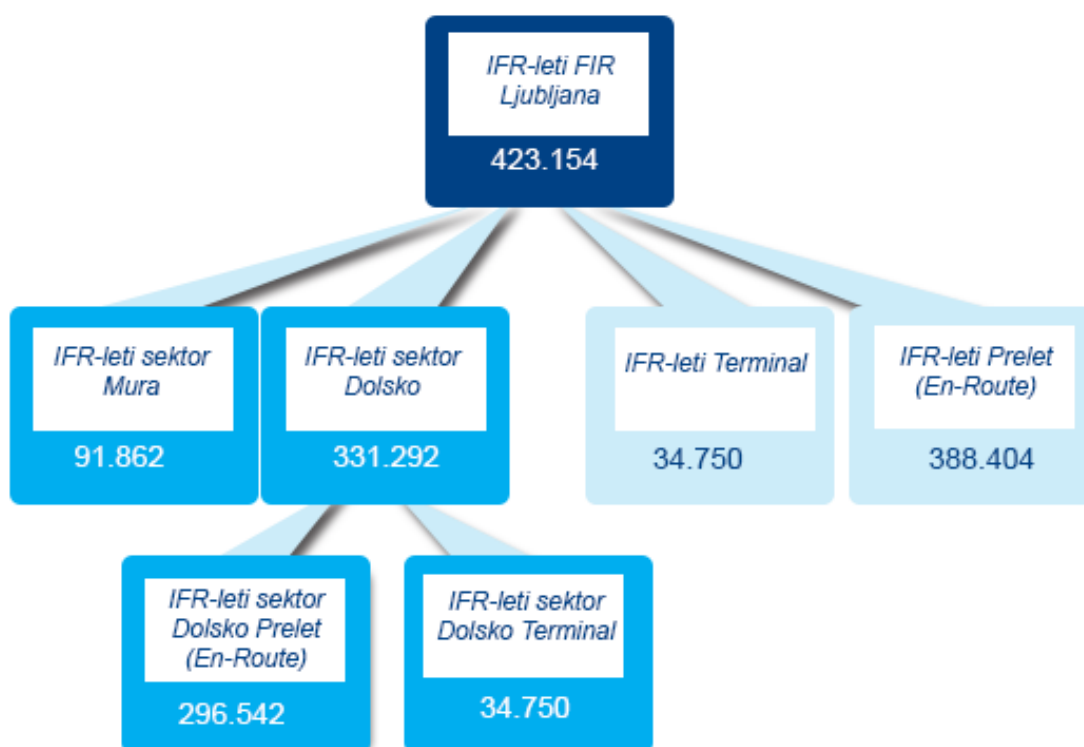
Analiza zračnega prometa obravnava gibanje števila IFR-letov in povezanost tega gibanja s številom enot storitve, ki v fazi preleta in fazi terminala vplivajo na višino prihodka družbe. Vir podatkov, uporabljenih v analizi, so podatki družbe ter podatki Eurocontrol STATFOR in CRCO.

Leta 2018 je bilo v zračnem prostoru Republike Slovenije opravljenih skupaj 439.286 letov, od tega

je bilo 16.132 VFR-letov (pravila vizualnega letenja) in 423.154 IFR-letov (pravila instrumentalnega letenja).

IFR-lete delimo glede na fazo leta na prelete in terminalne lete ter glede na del zračnega prostora, v katerem so leti izvedeni. Za boljšo ponazoritev se uporablja spodnji diagram, ki prikazuje dve različni razdelitvi IFR-letov.

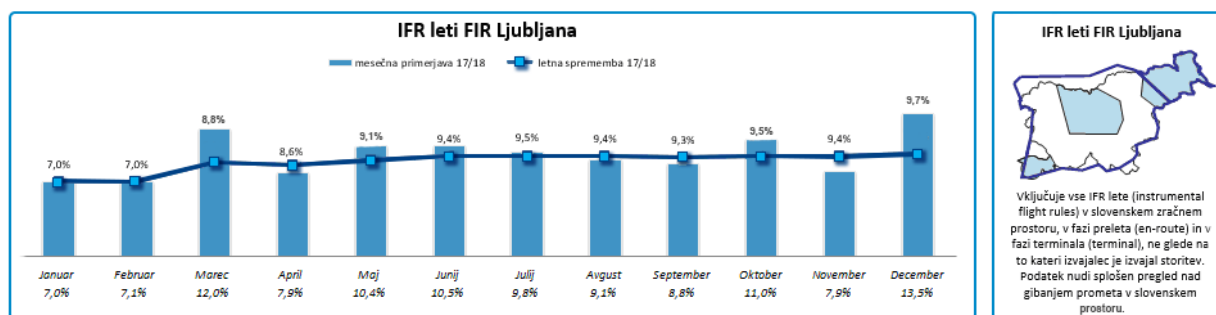
Prikaz 13 / Razdelitev IFR-letov glede na fazo leta in glede na zračni prostor

FIR Ljubljana

V letu 2018 je bilo v primerjavi z letom 2017 v Republiki Sloveniji v povprečju za 9,7 % več vseh IFR-letov, na ravni EU-28 pa je število vseh IFR-letov naraslo za 3,9 %.

Prikaz 14 / IFR-leti v FIR Ljubljana

Vir: Eurocontrol (STATFOR), Družba 2018

V spodnji tabeli je predstavljeno gibanje števila vseh IFR-letov na območju Republike Slovenije v obdobju 2010–2018. Za primerjavo so navedene tudi stopnje rasti IFR-letov v EU-28. Navedene vrednosti se nanašajo na vse IFR-lete v FIR Ljubljana (faza preleta in terminala), ne glede na izvajalca storitev navigacijskih služb zračnega prometa in ne glede na fazo leta.

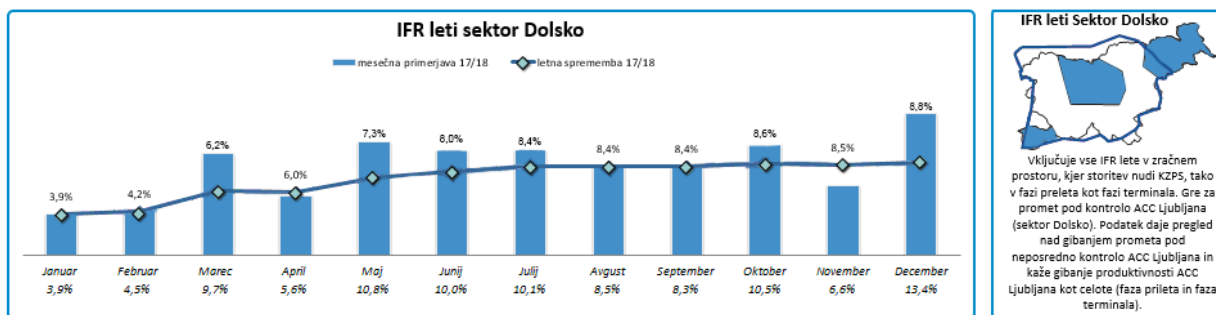
Tabela 9 / Število IFR-letov v Republiki Sloveniji v obdobju 2010–2018

Leto	Število IFR-letov v RS	Stopnja rasti IFR-letov v RS (v odstotkih)	Stopnja rasti IFR-letov v EU-28 (v odstotkih)
2010	328.186	+4,8 %	+0,2 %
2011	352.789	+7,5 %	+2,6 %
2012	345.683	-2,0 %	-3,0 %
2013	329.004	-4,8 %	-1,7 %
2014	347.987	+5,8 %	+1,9 %
2015	347.122	-0,2 %	+1,6 %
2016	353.063	+1,7 %	+3,1 %
2017	385.897	+9,3 %	+3,8 %
2018	423.154	+9,7%	+3,9 %

Sektor Dolsko

V sektorju Dolsko, v katerem storitev izvaja družba prek Območne kontrole zračnega prometa Ljubljana (ACC Ljubljana), je leta 2018 v primerjavi z letom 2017 naraslo število vseh IFR-letov (faza preleta in terminala), in sicer v povprečju za 8,8 %.

Prikaz 15 / IFR-leti v sektorju Dolsko

Vir: Eurocontrol (STATFOR), Družba 2018

V tabeli 10 je predstavljeno gibanje števila vseh IFR-letov v sektorju Dolsko v obdobju 2010–2018.

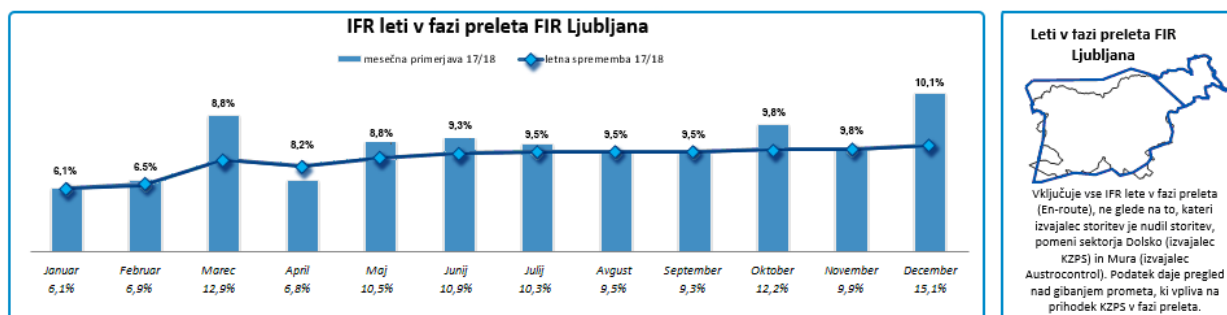
Tabela 10 / Število vseh IFR-letov v sektorju Dolsko v obdobju 2010–2018

Leto	Število IFR-letov v sektorju Dolsko	Stopnja rasti (v odstotkih)
2010	242.939	+7,0 %
2011	267.502	+10,1 %
2012	268.037	+0,2 %
2013	256.917	-4,1 %
2014	271.474	+5,7 %
2015	264.800	-2,5 %
2016	272.687	+3,0 %
2017	304.490	+11,7 %
2018	331.292	+8,8 %

4.2.1 Promet v fazi preleta

V fazi preleta se je število IFR-letov v letu 2018 v primerjavi z letom 2017 povečalo za 10,1 %.

Prikaz 16 / IFR-leti v fazi preleta v FIR Ljubljana

Vir: Eurocontrol (STATFOR), Družba 2018

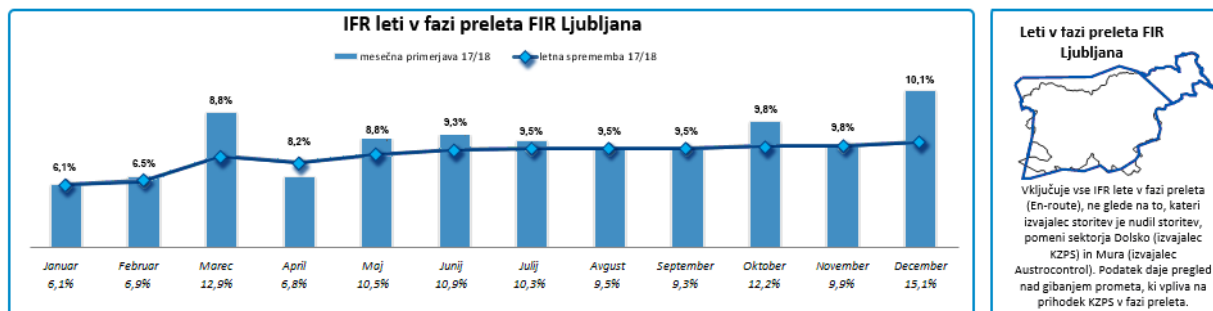
V tabeli 11 je predstavljeno gibanje števila IFR-letov v fazi preleta v FIR Ljubljana v obdobju 2010–2018.

Tabela 11 / Število IFR-letov v fazi preleta v FIR Ljubljana v obdobju 2010–2018

Leto	Število IFR-letov v fazi preleta v FIR Ljubljana	Stopnja rasti (v odstotkih)
2010	291.619	+6,6 %
2011	318.056	+9,1 %
2012	314.554	-1,1 %
2013	299.655	-4,7 %
2014	319.717	+6,7 %
2015	316.955	-0,9 %
2016	323.362	+2,0 %
2017	352.738	+9,1 %
2018	388.404	+10,1%

Število enot storitve v fazi preleta se je leta 2018 povečalo za 9,0 % glede na leto 2017. Glede na prejšnja leta to pomeni povečanje za 14,0 % glede na leto 2016, 22,7 % glede na leto 2015, 24,5 % glede na leto 2014 ter na primer kar za 72,8 % glede na leto 2009.

Prikaz 17 / Enote storitve v fazi preleta v FIR Ljubljana

Vir: Eurocontrol (CRCO), Družba 2018

V spodnji tabeli je predstavljeno gibanje števila enot storitve v fazi preleta v obdobju 2010–2018.

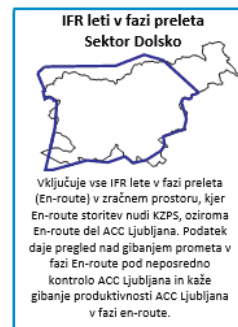
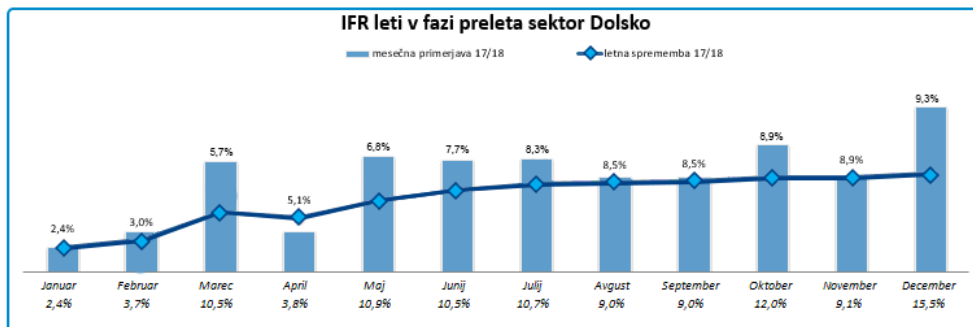
Tabela 12 / Število enot storitve v fazi preleta v obdobju 2010–2018

Leto	Število enot storitve v fazi preleta	Stopnja rasti (v odstotkih)
2010	365.201	+10,3 %
2011	424.565	+16,3 %
2012	425.205	+0,1 %
2013	411.103	-3,3 %
2014	459.206	+11,7 %
2015	466.264	+1,5 %
2016	501.752	+7,6 %
2017	524.771	+4,6 %
2018	571.894	+9,0 %

Gibanje števila IFR-letov in gibanje števila enot storitve nista vedno konsistentna, saj je število enot storitve v fazi preleta odvisno od preletene razdalje in teže letal. Preletene razdalje v sektorju Dolsko so namreč daljše kot v sektorju Mura.

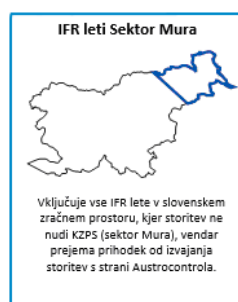
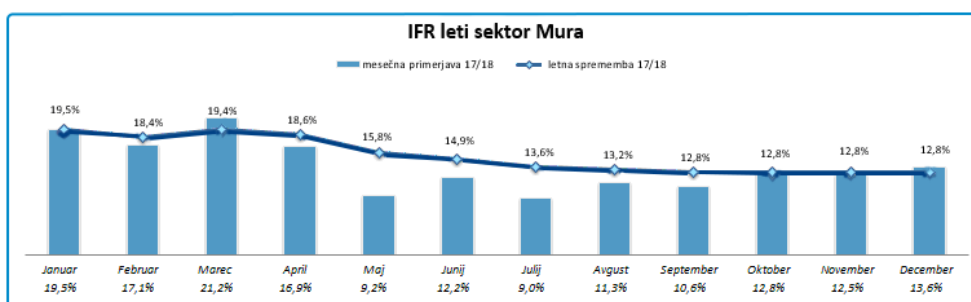
V letu 2018 se je v primerjavi z letom 2017 število IFR-letov v fazi preleta v sektorju Dolsko povečalo za 9,3 %, v sektorju Mura pa za 12,8 %. Število enot storitev pa se je tako v letu 2018 glede na predhodno leto povečalo za 9,0 %.

Prikaz 18 / IFR-leti v fazi preleta v sektorju Dolsko

Vir: Eurocontrol (STATFOR), Družba 2018

Prikaz 19 / IFR-leti v fazi preleta v sektorju Mura

Vir: Eurocontrol (STATFOR), Družba 2018

V spodnji tabeli je predstavljeno gibanje števila IFR-letov v fazi preleta v sektorju Dolsko in v sektorju Mura v obdobju 2010–2018.

Tabela 13 / Število IFR-letov v fazi preleta v sektorju Dolsko in v sektorju Mura v obdobju 2010–2018

Leto	Število IFR-letov v fazi preleta v sektorju Dolsko	Stopnja rasti (v odstotkih)	Število IFR-letov v sektorju Mura	Stopnja rasti (v odstotkih)
2010	206.372	+10,1 %	85.247	-0,9 %
2011	232.769	+12,8 %	85.287	+0,1 %
2012	236.908	+1,8 %	77.646	-9,0 %
2013	227.568	-3,9 %	72.087	-7,2 %
2014	243.204	+6,9 %	76.513	+6,1 %
2015	234.633	-3,5 %	82.322	+7,6 %
2016	242.986	+3,6 %	80.376	-2,4 %
2017	271.331	+11,7 %	81.407	+1,3 %
2018	296.542	+9,3%	91.862	+12,8%

IFR-promet pod kontrolo družbe

Podatki v nadaljevanju vključujejo le promet IFR, za katerega je bila odgovorna družba, torej se nanašajo na promet v sektorju Dolsko. Uporabljeni podatki so iz podatkovnih baz družbe in organizacije Eurocontrol (STATFOR).

Območna kontrola zračnega prometa Ljubljana, ki opravlja storitev v sektorju Dolsko, je leta 2018

ugotovila 8,8-odstotni dvig prometa v primerjavi z letom 2017. Skupaj je bilo v sektorju Dolsko leta 2018 izvedenih 331.292 letov, v povprečju 908 IFR-operacij dnevno.

Ob tem so bili doseženi naslednji mejniki v primerjavi s preteklimi dosežki (število IFR-operacij).

Tabela 14 / Mejniki v številu IFR-letov v sektorju Dolsko v obdobju 2010–2018

Maksimalne vrednosti v preteklih letih

Leto	Največ IFR-operacij na uro je bilo 1. 7. 2018 med 09.00 in 10.00 UTC	Največ IFR-operacij na dan je bilo 14. 7. 2018	Največ IFR-operacij v tednu je bilo od 16. 7. 2018 do 22. 7. 2018	Največ IFR-operacij v letu je bilo opravljenih v juliju 2018
2010	88	1.029	6.383	27.488
2011	91	1.184	7.129	30.861
2012	99	1.263	7.281	31.691
2013	99	1.255	7.223	31.106
2014	99	1.353	7.595	33.338
2015	97	1.306	7.344	32.113
2016	97	1.244	7.583	32.717
2017	105	1.427	8.341	36.285
2018	108	1.522	9.272	39.943

Območna kontrola zračnega prometa Ljubljana lahko zračni prostor, v katerem opravlja storitev, deli na največ pet vertikalnih sektorjev. S tem se preprečuje preobremenitev kontrolorjev zračnega prometa in skrbi za ustrezno pretočnost zračnega prostora. Število sektorskih ur dnevno je seštevek odprtosti vseh petih sektorjev. Podatek je neposredno povezan s človeškimi viri, ki so na voljo v Območni kontroli zračnega prometa Ljubljana.

V letu 2018 je bilo opravljenih 15.654 sektorskih ur. Na dan je bilo v letu 2018 opravljenih povprečno 42,9 sektorskih ur, kar predstavlja 5,3 % rast glede na prejšnje leto.

Leta 2018 je Območna kontrola zračnega prometa Ljubljana skupaj zbrala največ 66 sektorskih ur dnevno. Vsi podatki o številu sektorskih ur so zbrani v spodnji tabeli.

Tabela 15 / Število sektorskih ur v obdobju 2010–2018

Leto	Skupno število sektorskih ur	Stopnja rasti (v odstotkih)	Maksimalno dnevno število sektorskih ur	Stopnja rasti (v odstotkih)	Povprečno število sektorskih ur na dan	Stopnja rasti (v odstotkih)
2010	15.109		55		41,4	
2011	16.015	+6,0 %	58	+5,5 %	43,9	+6,0 %
2012	16.007	−0,05 %	65	+12,1 %	43,7	−0,5 %
2013	15.944	−0,4 %	64	−1,5 %	43,8	+0,2 %
2014	15.713	−1,5 %	65	+1,5 %	43,1	−1,5 %
2015	14.879	−5,3 %	59	−9,2 %	40,8	−5,3 %
2016	14.656	−1,5 %	58	−1,7 %	40,0	−1,8 %
2017	14.875	+1,5 %	58	+0,0%	40,8	+1,8%
2018	15.654	+5,2%	66	+13,8%	42,9	+5,3%

Leta 2018 je Območna kontrola zračnega prometa Ljubljana opravila 16.132 VFR-operacij, kar je v primerjavi z letom 2017 1,0 % več operacij.

Tabela 16 / Število VFR-letov v obdobju 2010–2018

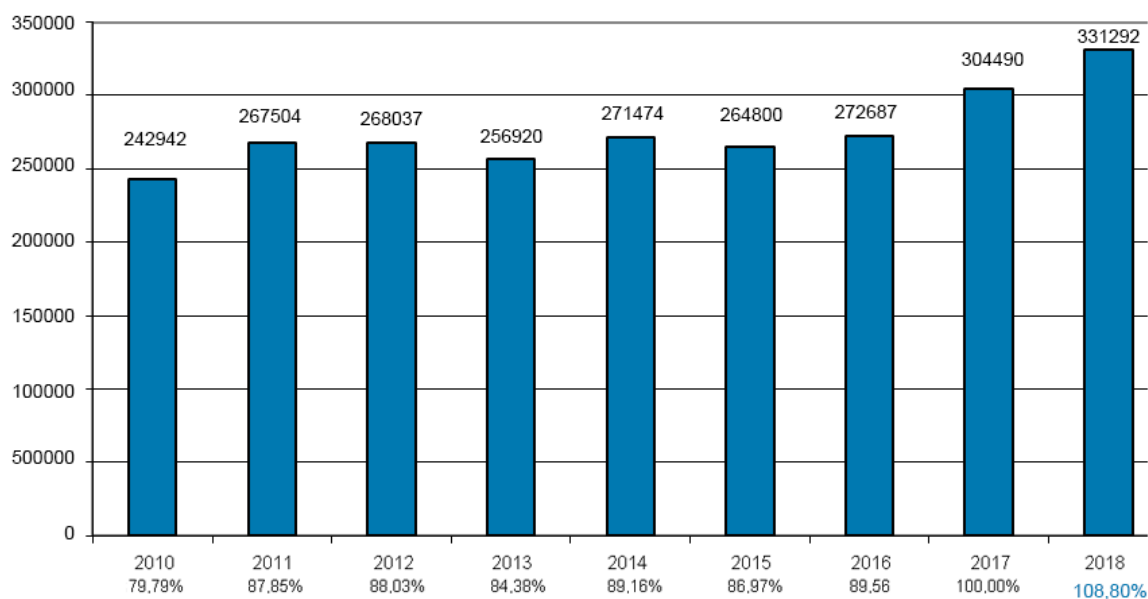
Leto	Število VFR-letov	Stopnja rasti (v odstotkih)
2010	13.733	−8,0 %
2011	17.074	+24,3 %
2012	15.050	−11,9 %
2013	13.683	−9,1 %
2014	13.098	−4,3 %
2015	15.569	+18,9 %
2016	14.859	−4,6 %
2017	15.968	+7,5 %
2018	16.132	+1,0 %

Predvidevanja in realni promet leta 2018 v sektorju Dolsko

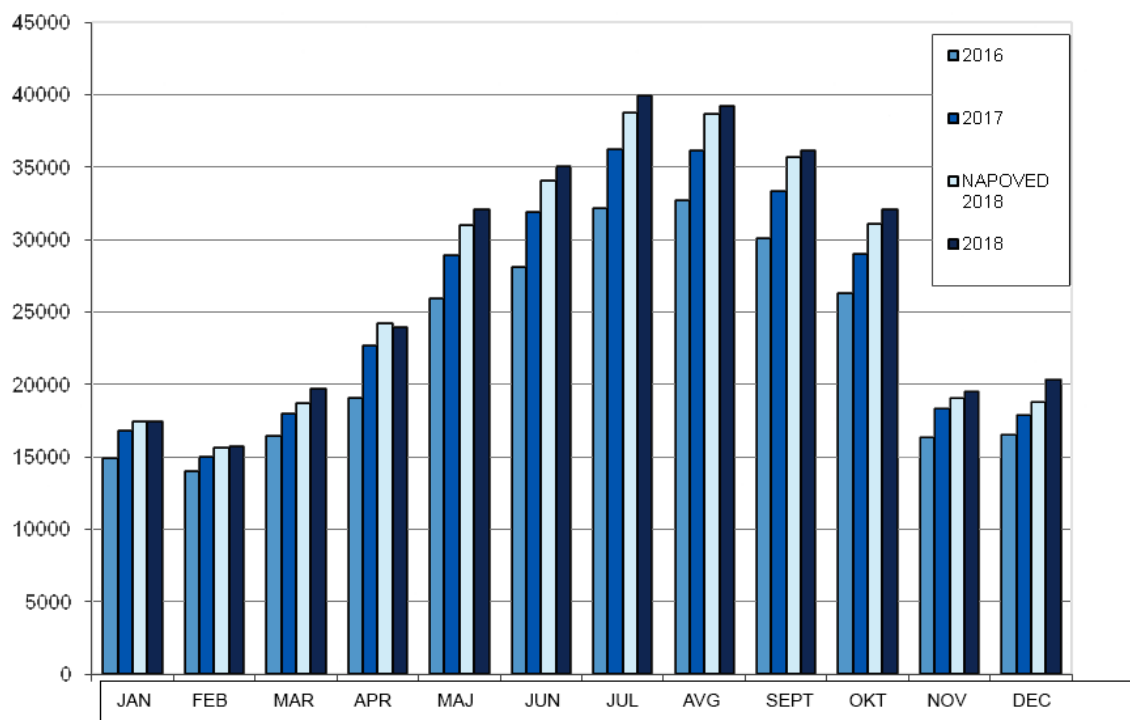
Leta 2018 je bil promet nad pričakovanji. Predviden je bil porast prometa za 6,21 %, ob koncu leta pa je bil v primerjavi z letom 2017 ugotovljen 8,8-odstotni porast dejanskega obsega IFR-prometa. Najizrazitejši razlogi za to so hitrejša rast gospodarstev EU, preusmeritev turističnih tokov (porast prometa proti Grčiji, Turčiji in Hrvaški), usmeritev nizkocenovnih prevoznikov na nove trge itd.

Prikaz 20 / Promet od leta 2010 do leta 2018

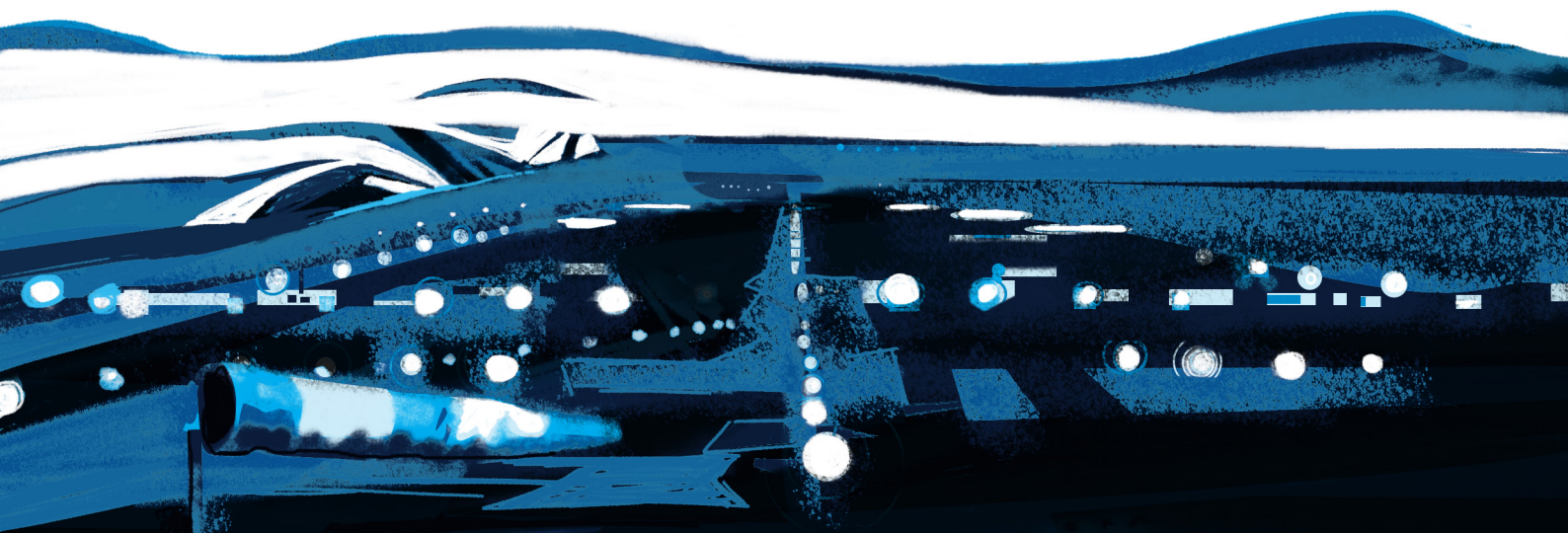

Primerjava je predstavljena v odnosu na leto 2017 kot 100 %. Vir: Družba 2018

Prikaz 21 / Promet v letih 2016, 2017, predvidevanja za 2018 in dejanski promet 2018

Vir: Družba 2018

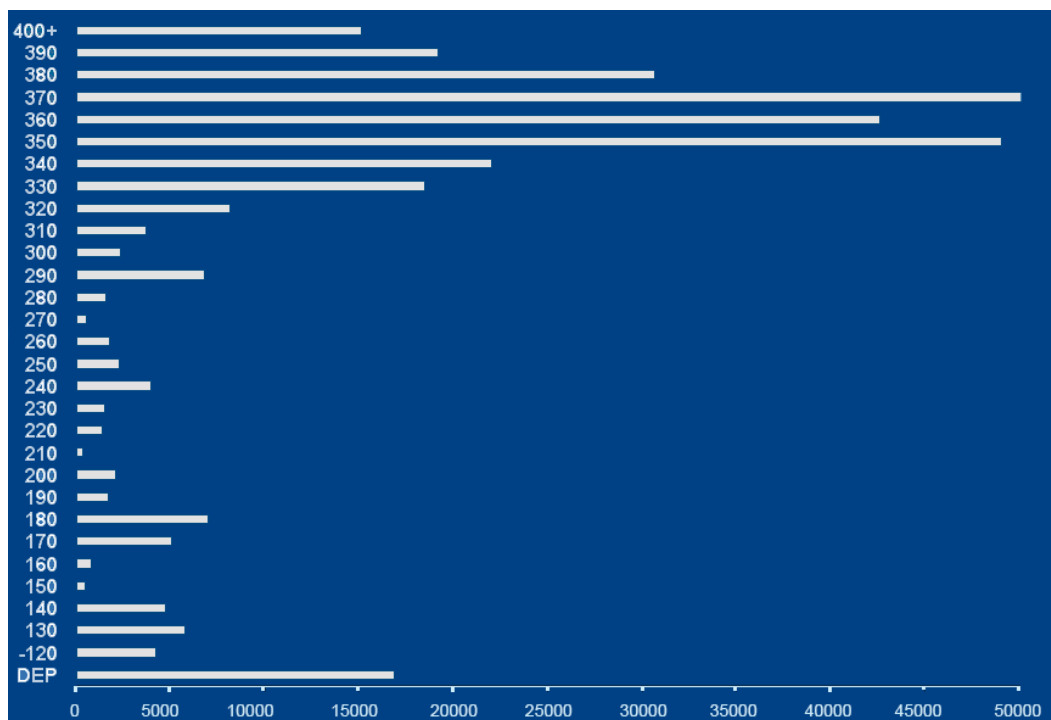
Podatki o nivojih leta

Podatki o nivojih leta so iz baze podatkov družbe. Upoštevane so vse spremembe do avtomatske predaje najave leta sosednji kontroli zračnega prometa.

V vrstici DEP (prikaz 22) so vsebovane vse IFR-operacije, začete na domačih letališčih. Zaradi preglednosti prikaza so združeni podatki pod FL 120 in nad FL 400.

Višinski razpored letal najbolj zgovorno ilustrira podatek, da je na enem samem nivoju letenja (FL370) 16,9 % vsega IFR-prometa. Najbolj obremenjena nivoja leta sta, podobno kot v prejšnjih letih, 350 (višina 35.000 čevljev) in 370 (višina 37.000 čevljev). Primerjava z lanskim letom kaže, da je promet naraščal v obeh segmentih, nekoliko več v zgornjem zračnem prostoru.

Prikaz 22 / Promet po nivojih leta v sektorju Dolsko v letu 2018

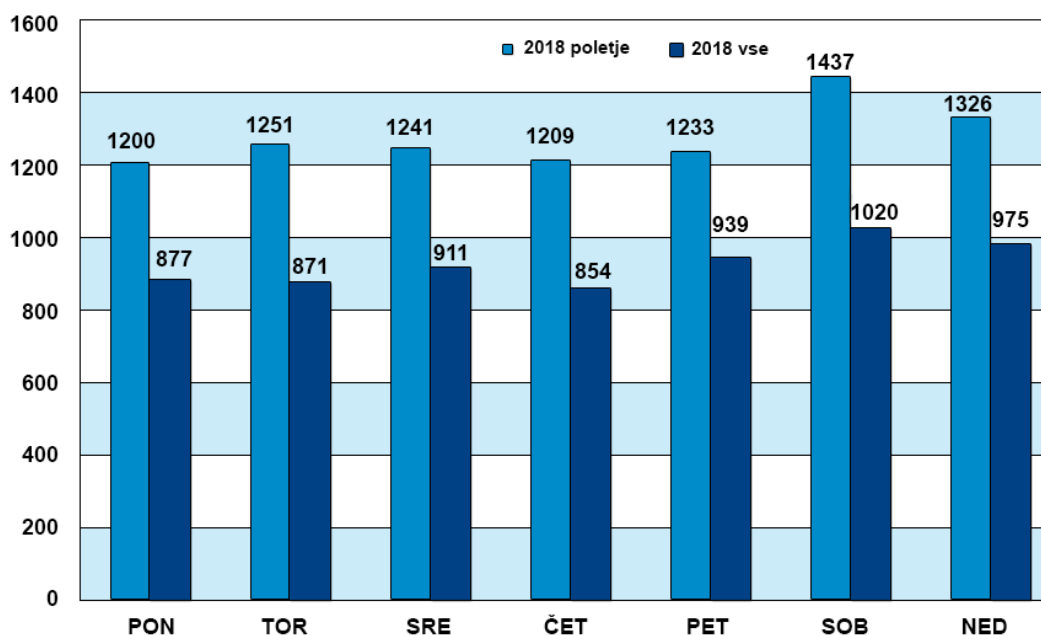
Vir: Družba 2018

Struktura prometa po dnevih

V sektorju Dolsko je število IFR-letov v celotnem letu razporejeno enakomerno po dnevih v tednu (drugi stolpec v prikazu 23). V spodnjem prikazu je prikazano povprečno število letov v celotnem letu 2018. V posameznih obdobjih leta so nekatera odstopanja, ki se v drugih delih leta lahko izenačijo. Upoštevati je treba, da je v spodnjem prikazu prikazano povprečje 11 tednov (najmanj 1.103 IFR-letov dnevno in največ 1.522 letov dnevno).

Prvi stolpec prikazuje razporeditev IFR-letov v sektorju Dolsko po dnevih v poletni sezoni (1. julij–15. september). Izrazitejša je sobota, ki je najbolj obremenjen dan. Povprečno je bilo v soboto v poletni sezoni 19,2 % več IFR-letov kot na povprečen ponedeljek in četrtek. Poleg številčne izrazitosti je opazna tudi izrazitost v kompleksnosti, saj je ob sobotah struktura prometa veliko kompleksnejša zaradi izrazito turističnega prometa na hrvaška letališča (Split, Pulj, Reka, Zadar).

Prikaz 23 / Povprečno število IFR-letov v sektorju Dolsko po dnevih v tednu (poletna sezona in celoletno)

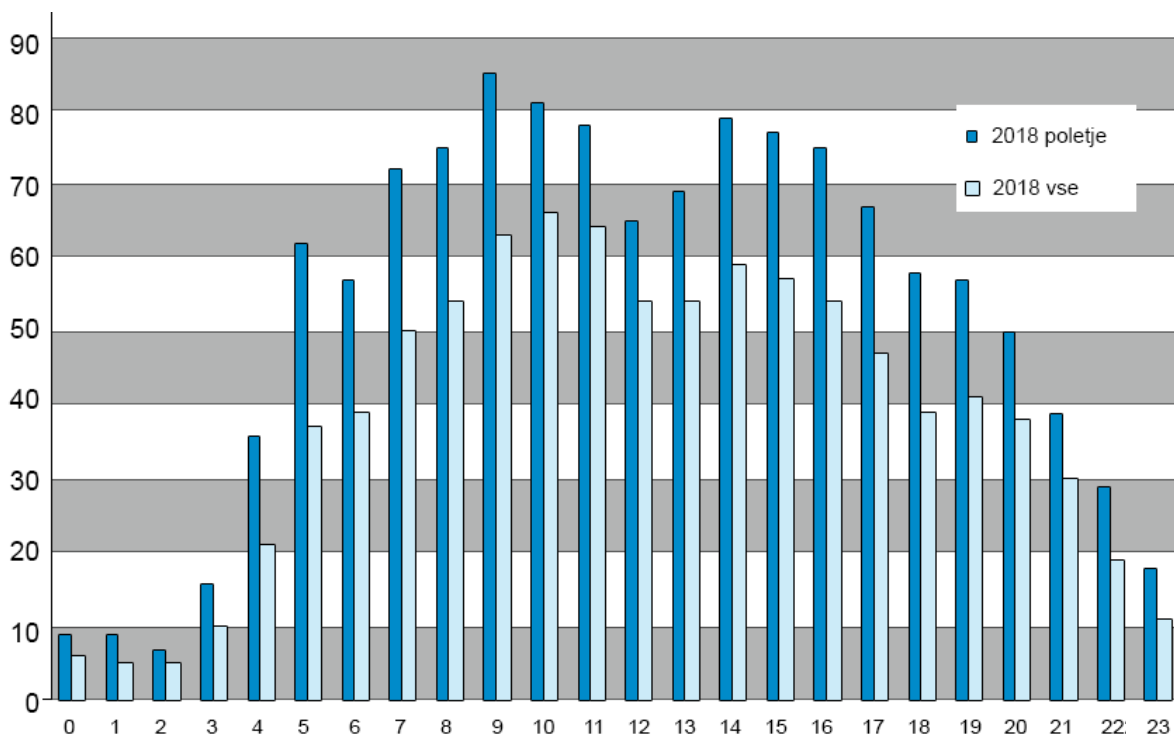
Vir: Družba 2018

Povprečno število IFR-letov v sektorju Dolsko po urah dneva

Prikaz 24 prikazuje povprečno število IFR-letov v sektorju Dolsko po urah dnevno. Moder stolpec prikazuje povprečno število letov v urah v poletni sezoni, rdeči pa povprečno število letov v urah v celotnem letu.

Prikaz 24 prikazuje urno povprečje in ne skupnega števila operacij, zato se vzorec med dnevi v tednu razlikuje. Bistven je porast zgodnjega jutranjega prometa v poletni sezoni, ki zahteva dodatne ure odprtosti sektorjev. Precejšen problem je zagotovitev zadostnega števila kontrolorjev med 0700LT in 1900LT, kjer se pojavlja potreba po četrtem sektorju.

Prikaz 24 / Promet po urah (UTC)

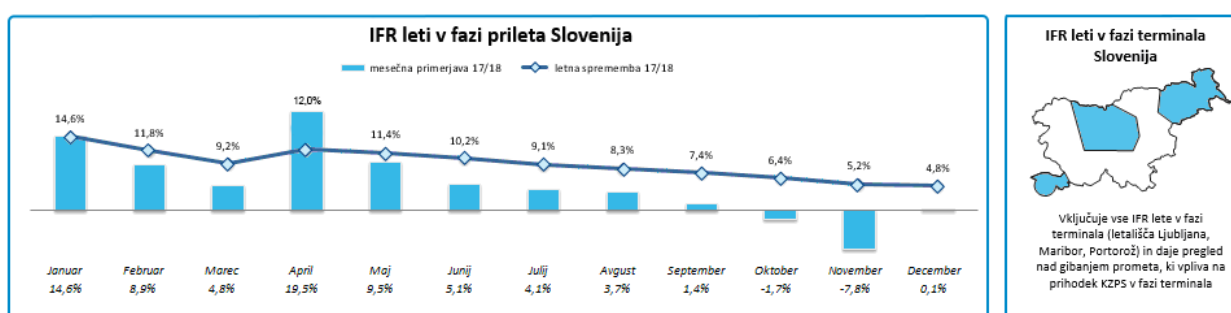

Vir: Družba 2018

4.2.2 Promet v fazi terminala

V fazi terminala je število IFR-letov v letu 2018 ponovno raslo, sicer nekoliko manjšimi odstotki +4,8 %, je pa spodbuden trend glede na leta 2010–2014, ko smo beležili upad prometa.

Prikaz 25 / IFR-leti v fazi terminala

Vir: Eurocontrol (STATFOR), Družba 2018

V spodnji tabeli je predstavljeno gibanje števila IFR-letov v fazi terminala v obdobju 2010–2018.

Tabela 17 / Število IFR-letov v fazi terminala v obdobju 2010–2018

Leto	Število IFR-letov v fazi terminala	Stopnja rasti (v odstotkih)
2010	36.567	-7,7 %
2011	34.733	-5,0 %
2012	31.129	-10,4 %
2013	29.349	-5,7 %
2014	28.270	-3,7 %
2015	30.167	+6,7 %
2016	29.701	-1,5 %
2017	33.159	+11,6 %
2018	34.750	4,8%

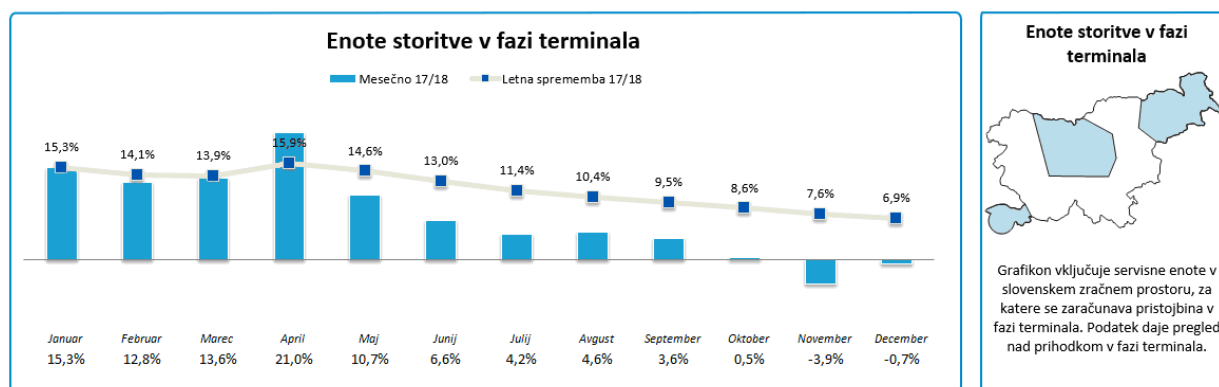
Osnovni podatki o prometu, pridobljeni od posameznih letaliških kontrol zračnega prometa, so zbrani v tabeli 18.

Tabela 18 / Osnovni podatki o prometu za posamezne letališke kontrole zračnega prometa (LKZP)

Mesec/Leto	LKZP Portorož	LKZP Maribor	LKZP Brnik	LKZP Cerklje ob Krki
Število operacij IFR leta 2018	2.471	2.851	31.872	/
Povprečno dnevno število operacij IFR	6,8	7,8	87,2	/
Največje dnevno število operacij IFR	28	30	123	/
Število VFR leta 2018	12.240	24.068	13.344	6.284
Povprečno dnevno število operacij VFR	33,4	65,7	36,5	27,5
Največje dnevno število operacij VFR	143	391	114	129

Gibanje števila enot storitve v fazi terminala se je leta 2018 v primerjavi z letom 2017 povečalo za 6,9%. Število enot storitve v fazi terminala je seveda zelo odvisno od števila IFR-letov v fazi terminala. V tabeli v nadaljevanju je predstavljeno gibanje števila enot storitve v fazi terminala v obdobju 2010–2018.

Prikaz 26 / Enote storitve v fazi terminala

Vir: Eurocontrol (CRCO), Družba 2018

Tabela 19 / Število enot storitve v fazi terminala v obdobju 2010–2018

Leto	Število enot storitve v fazi terminala	Stopnja rasti (v odstotkih)
2010	12.519	-6,1 %
2011	12.555	+0,3 %
2012	11.198	-10,8 %
2013	11.354	+1,4 %
2014	11.162	-1,7 %
2015	12.031	+7,8 %
2016	11.625	-3,4 %
2017	13.058	+12,3%
2018	13.965	+6,9 %

4.2.3 Povzetek analize zračnega prometa

Število IFR-letov

Letalski promet si je po strmem padcu števila IFR-letov leta 2009, ki je bil posledica splošne gospodarske krize, v Republiki Sloveniji leta 2010 bistveno hitreje opomogel (+4,8 % 2010/2009) kot v EU-27 (0,2 % 2010/2009) in je bil v Republiki Sloveniji celo višji kot leta 2008 (+0,4 % 2010/2008), kar pa ne velja za EU-27 (-7 % 2010/2008). Leta 2011 je bila v EU-27 nadaljnja rast za 2,6 %, medtem ko je bila v Republiki Sloveniji rast 7,5-odstotna. Leta 2012 je bila rast 1,8-odstotna v fazi preleta v sektorju Dolsko, medtem ko je v sektorju Mura promet v fazi preleta upadel za 9 %. V fazi terminala je bil padec še občutnejši, saj je promet upadel za 10,4 %. V letu 2013 je promet v vseh sektorjih in fazah leta upadel. Število IFR-letov v Republiki Sloveniji je v letu 2013 upadlo za 4,8 %, medtem ko je v EU-28 ugotovljen manjši padec, za 1,7 % IFR-letov. Leta 2014 smo znova dočakali porast skoraj vsega prometa. Število IFR-letov je v Republiki Sloveniji naraslo za 5,8 %, v EU-28 pa za 1,9 %. V letu 2015 je število IFR-letov v Republiki Sloveniji malce upadlo, za 0,2 %, v EU-28 pa znova naraslo, za 1,6 %. Leta 2016 se je število IFR-letov v Republiki

Sloveniji dvignilo za 1,7 %, v EU-28 pa za 3,1 %. Leto 2017 pa prinaša izrazit skok prometa +9,3 %, v EU-28 pa 3,8 %. V letu 2018 se je v Republiki Sloveniji nadaljevala rast prometa z 9,7 %, medtem ko je znašala stopnja rasti na ravni EU-28 3,9 %.

V zračnem prostoru, v katerem storitev izvaja družba (sektor Dolsko v fazi preleta in trije terminali v fazi terminala), je promet v letu 2018 glede na prejšnje leto narasel za 8,8 %. Navedeno gibanje prometa velja kot povprečje obeh faz letov (preletna in terminalna). Sicer je promet v celotnem zračnem prostoru Republike Slovenije v fazi preleta narasel za 10,1 %, v sektorju Dolsko za 9,3 % in v sektorju Mura za 12,8 %.

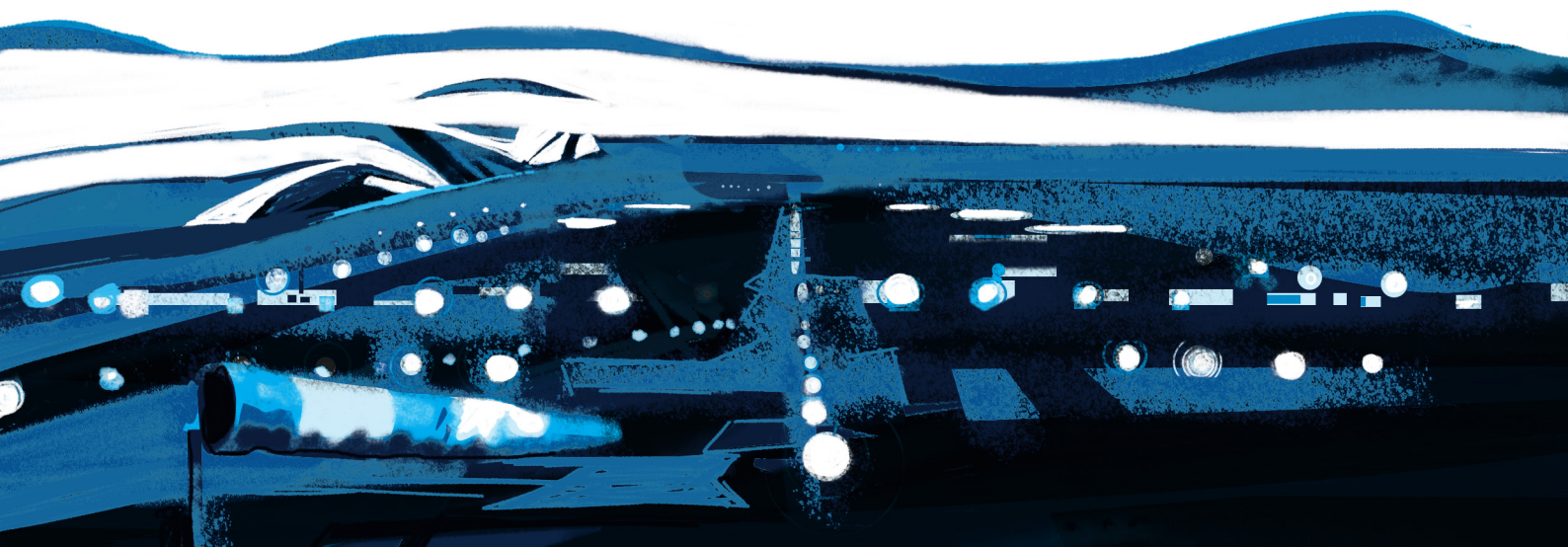
Število enot storitve (»service units«)

Število enot storitve v fazi preleta je po trendu sledilo gibanju prometa (+9,0 % 2018/2017). V primerjavi z letom 2009 pa je število enot storitve v fazi preleta bistveno višje (+72,3 % 2018/2009).

Število enot storitve v fazi terminala je leta 2018 v primerjavi z letom 2017 zraslo za 6,9 %.

4.3 ANALIZA REGULACIJ IN ZAMUD LETA 2018

V letu 2018 je imel Center območne kontrole zračnega prometa Ljubljana (ACC Ljubljana) 26 regulacij. S tem so bile povzročene minimalne zamude v zračnem prometu (0,015 min/let), v skupnem seštevku 5.000 minut. Ob tem je pomembno poudariti, da so bile dovoljene zamude za Območno kontrolo zračnega prometa Ljubljana v poletni sezoni 2018 0,33 min/let, kar pomeni, da bi lahko »ustvarili« do 33.308 minut zamud že samo v 11 tednih poletne sezone. Razlogi za regulacije so bili: vreme, kapaciteta sektorjev, osebje in ASM. Objavljene sektorske konfiguracije in načrtovanje operativnega osebja so bili optimalni.

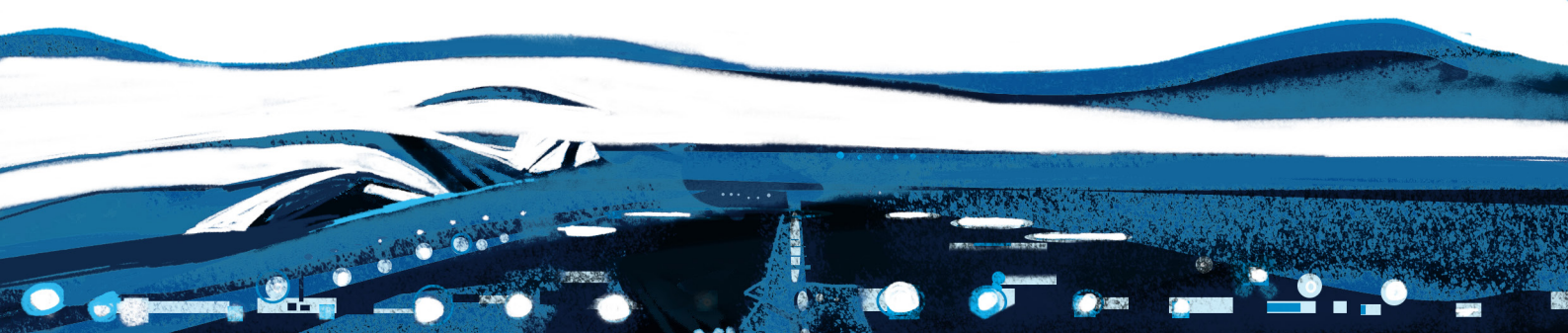
5 INVESTICIJE

V letu 2018 smo nadaljevali izvajanje investicijskega projekta vzpostavitve funkcionalnosti Data Link oziroma podatkovnega prenosa komunikacije zemlja-zrak-zemlja med kontrolorji zračnega prometa na tleh in posadkami letalnikov v zraku. Četudi gre za sledenje tehnološkemu napredku pri zagotavljanju tehnične podpore procesu vodenja in kontrole zračnega prometa, pa se ta projekt izvaja v prvi vrsti zaradi izpolnjevanja zakonskih zahtev (Uredba Komisije št. 29/2009/EU) po implementaciji tovrstnih zmogljivosti, saj zaradi specifičnosti slovenskega zračnega prostora na kratki rok ne gre pričakovati siceršnjih tehnično-tehnoloških prednosti ali bistvenih koristi tovrstnega sistema. Stopnja kompleksnosti implementacije funkcionalnosti podatkovnega prenosa komunikacije zemlja-zrak-zemlja v funkcionalni sistem je razlog, da je bil ta projekt zaključen šele v januarju 2019.

Prav tako je bilo leto 2018 zaznamovano z uspešnim nadaljevanjem pomembnega investicijskega projekta vzpostavitve multilateracije v zračnem prostoru Republike Slovenije, projekt »Slovenia Wide Area Multilateration System« (SLOWAM).

Gre za sistem, ki je, za razliko od aktivnih radarskih sistemov, pretežno pasiven v določanju natančnega položaja letalnikov v kontroliranem zračnem prostoru in neodvisen od radarskih sistemov. Sistem multilateracije predstavlja tako povsem novo nadzorno verigo v slovenskem zračnem prostoru in s tem izrazito povečuje zmogljivost in robustnost odkrivanja letalnikov in sledenja letalnikom v zraku. Postavitev sprejemnih oz. sprejemno-oddajnih anten sistema na devetnajst (19) lokacij širom po Sloveniji ter implementacija centralnega procesorja pridobljenih podatkov na matični lokaciji družbe, izvedba letalskega umerjanja sistema ter finih nastavitvev v letu 2018 so odlična izhodišča za končno operativno uporabo sistema. Le-ta je načrtovana že spomladi 2019.

V letu 2018 je bilo realizirano investicijsko vzdrževanje več operativnih sistemov. V okviru slednjih prednjači investicijsko vzdrževanje na področju avtomatiziranih sistemov in sicer z zamenjavo požarnega zidu operativnih omrežij, menjava strojne opreme za sistem ARTAS za določevanje poti oziroma »tracks« letalnikov v zraku ter nakup novega sistema za analiziranje

podatkov nadzornih verig radarskih sistemov in sistema multilateracije. V letu 2018 je bil izveden proces nabave tehnične podpore s strani proizvajalca za operativni varnostni sistem »Safety Net«, ki je neposredno v uporabi v procesu vodenja in kontrole zračnega prometa (proces je zaključen v januarju/februarju 2019).

Na področju komunikacijskih sistemov je bila izvedena investicija v zamenjavo antenskega sistema na VHF-lokaciji komunikacije zemlja–zrak na Krimu ter v sklepni fazi vzpostavitve nove VHF-lokacije na Slavniku, v prvi vrsti za izboljšanje komunikacije zemlja–zrak letališke kontrole zračnega prometa na letališču Portorož. Na področju operativnih elektroenergetskih gradnikov je bilo realizirano investicijsko vzdrževanje v sistem ogrevanja in hlajenja kontrolnega stolpa letališča Maribor, zamenjava akumulatorskih baterij, sistemov neprekinjenega napajanja ter električnih inštalacij primarnega napajanja operativnih sistemov. Poleg navedenega je v letu 2018 zaključena investicija v gradnjo točkovnega optičnega omrežja na letališču Maribor, ki zamenjuje dotrajanega iz leta 1976; gre za omrežje, na katero so priključeni tudi sistemi daljinskega nadzora navigacijskih sistemov mariborskega letališča.

V preteklih letih je družba začela aktivno delovati na področju pridobivanja evropskih sredstev, s katerimi si zagotavlja dodatne vire financiranja za vlaganja v nove sisteme in naprave, potrebne za zagotavljanje ustrezne tehnološke opremljenosti, skladnosti z zahtevami merodajnega pravnega okvira EU, doseganja zahtevanih ravni varnosti in operativnih zmogljivosti ter ohranjanja konkurenčnosti njenih storitev. Med pomembne dosežke družbe tako štejemo uspešno pridobitev evropskih finančnih sredstev za sedem projektov, od katerih sta dva že zaključena. Pet projektov je pridobilo 50-odstotno sofinanciranje evropskih sredstev iz programa »Connect Europe Facilities – CEF«, dva pa sta pridobila 43-odstotno sofinanciranje.

Družba je do zdaj uspešno končala projekta »ATM Data as a service« (ADaaS) in projekt »Free Route Airspace from the Black Forest to the Black Sea (CEF FRA)«. Delo pri projektih ADaaS in CEF

FRA se je začelo v letu 2015, uspešno sta bila končana v letu 2017. Končne obveznosti za projekt ADaaS so potekale v letu 2018, za projekt »Free Route Airspace from the Black Forest to the Black Sea (CEF FRA)« pa bodo potekale do leta 2021.

Družba je v letu 2018 aktivno sodelovala in izvajala naslednje projekte:

- V konzorciju skupaj s še petnajstimi partnerji (Eurocontrol, Austro Control (Avstrija), DSNA (Francija), ENAIRE (Španija), FINAVIA (Finska), IAA (Irska), LfV (Švedska), LVNL (Nizozemska), MNAV (Makedonija), NATS (Združeno kraljestvo), NAVIAIR (Danska), SMATSA (Srbija in Črna gora), NAV Portugal (Portugalska), Aéroports de Paris (Francija), Belgocontrol (Belgija)) v projektu »NewPENS Stakeholders Contribution for the Procurement and Deployment of NewPENS (NewPENS)«, ki je pridobil 50-odstotno sofinanciranje z evropskimi sredstvi (razpis CEF CALL 2016). Prve aktivnosti projekta so se začele v letu 2016, projekt pa se bo končal leta 2020.
- »FAB CE wide implementation of DAM and STAM Study« (DAMSTAM), kot projektni partner, nosilec in glavni projektni koordinator nastopa FABCE, d. o. o. Družba je bila s prijavo na razpisu uspešna in je pridobila 43-odstotno sofinanciranje z evropskimi sredstvi.
- »Air Ground Datalink Implementation« (Datalink), kot nosilec in projektni koordinator, pri čemer gre za potrebna vlaganja, saj je storitev »Datalink« od februarja 2018 zavezujoča za vse izvajalce navigacijskih služb zračnega prometa, kot že predhodno omenjeno. Družba je bila s prijavo na razpisu uspešna in je pridobila 43-odstotno sofinanciranje z evropskimi sredstvi.

Družba je v letu 2018 prijavila na razpis Evropske komisije v sklopu razpisa CEF za sofinanciranje z evropskimi sredstvi tri projekte, in sicer:

- »ATM Data as a Service – Cluster Deployment« (ADaaS2) kot nosilec in projektni koordinator, kot projektni partner pa sodeluje Eurocontrol – Maastricht Upper Area Control (MUAC);

- »Slovenia Wide Area Multilateration System« (SLOWAM) kot nosilec in projektni koordinator;
- »SWIM Common Public Key Infrastructure & Cybersecurity« (SWIM PKI & CS) kot projektni partner (partnerjev na projektu bo predvidoma 30+), nosilec in glavni projektni koordinator je Eurocontrol.

V postopku prijave in izvedbe projekta SWIM PKI & CS družba aktivno sodeluje s SESAR »Deployment Managerjem« (SDM) ter z njim koordinira vse potrebne aktivnosti. Pri ostalih dveh projektih (ADaaS2 in SLOWAM) je družba projekta prijavila neposredno na Evropsko komisijo – INEA (Innovation and Networks Executive Agency).

Družba je bila s prijavo na razpisu pri dveh projektih uspešna in je pridobila 50-odstotno sofinanciranje z evropskimi sredstvi za projekta »Slovenia Wide Area Multilateration System« (SLOWAM)« in »SWIM Common Public Key Infrastructure & Cybersecurity« (SWIM PKI & CS)«, prijava projekta »ATM Data as a Service – Cluster Deployment« (ADaaS2)« pa je bila zavrnjena. Kljub temu se je družba odločila, da projekt ADaaS2 nadaljuje, saj predstavlja implementacija rešitve ključni element v pozicioniranju družbe v evropskem prostoru. Gre za projekt, ki je na pragu razvoja prototipa operativnega sistema, s katerim si lahko družba v prihodnje zagotovi konkurenčno prednost in možnost dodatne tržno orientirane dejavnosti zagotavljanja operativnih storitev za druge izvajalce navigacijskih služb zračnega prometa.

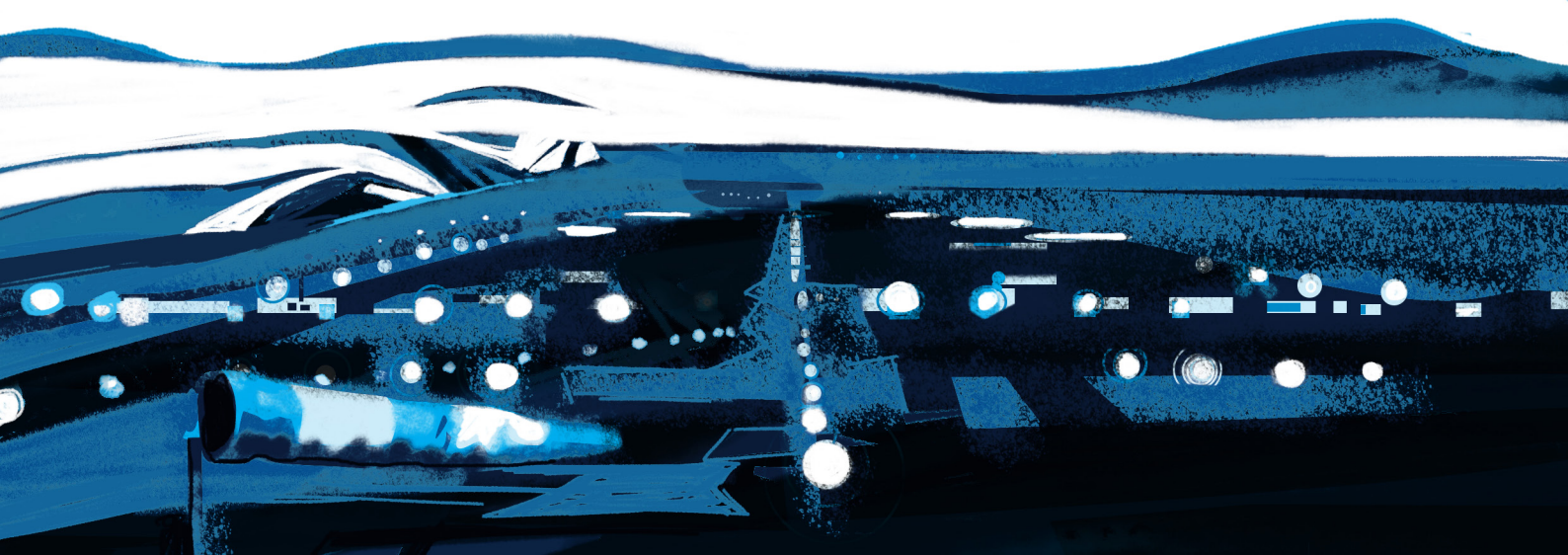
6

UPRAVLJANJE TVEGANJ

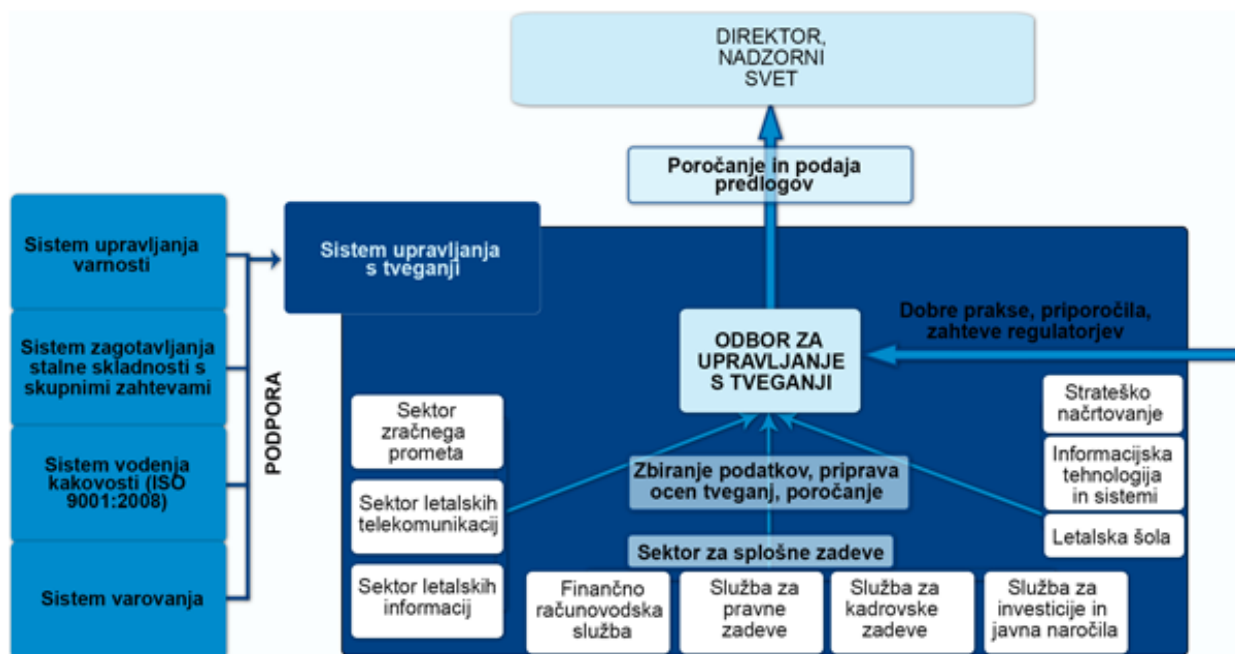
Dejavnost vodenja in kontrole zračnega prometa je zelo specifična in zahtevna, hkrati pa je izpostavljena številnim splošnim in posebnim tveganjem. Družba se zaveda pomena ustreznega sistema upravljanja tveganj, ki mora zagotavljati prepoznavanje in ocenjevanje, ustrezno spremljanje in vodenje pomembnih tveganj za stabilnost poslovanja in rezultatov.

Družba je (upoštevajoč njeno dejavnost) eden ključnih dejavnikov varnosti v letalstvu in predstavlja element kritične infrastrukture države. Kot taka je zavezanka za obvezno organiziranje službe varovanja, obrambno načrtovanje in neločljiv element civilnega letalstva; dolžna je zagotavljati varovanje civilnega letalstva pred dejanji nezakonitega vmešavanja v tehnologijo dela navigacijskih služb zračnega prometa ter ustrezno raven varnosti družbe in njenih procesov.

Sistem upravljanja tveganj v družbi je v povezavi z njeno dejavnostjo učinkovito podprt s sistemom upravljanja varnosti, sistemom zagotavljanja stalne skladnosti s skupnimi zahtevami za izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa, določenih z Izvedbeno uredbo Komisije št. 1035/2011/EU, s sistemom vodenja kakovosti po mednarodnem standardu ISO 9001:2015 ter sistemom varovanja. Zaradi dejstva, da je varno izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa za varnost zračnega prometa prioriteta družbe, je upravljanje varnostnih tveganj zagotovljeno z učinkovitim izvajanjem aktivnosti v sklopu sistema upravljanja varnosti. Pomembno je, da družba vzdržuje ustrezen pregled nad tveganji in zagotavlja ustrezne mehanizme za njihovo obvladovanje. S tem namenom je bila oblikovana delovna skupina (odbor) za upravljanje in nadzor nad upravljanjem tveganj. Umestitev, vloga in razmerja sistema upravljanja tveganj glede na druge oddelke oziroma organizacijske enote v družbi je povzeta v nadaljevanju.

Prikaz 27 / Sistem upravljanja s tveganji

Družba uporablja kvantitativni pristop k vrednotenju tveganj, tj. tveganja so ovrednotena z vidika učinka na denarni tok, poslovni izid oziroma izkaz finančnega položaja družbe. Tveganja se ovrednotijo tako prek individualnega učinka na denarni tok, poslovni izid ali izkaz finančnega položaja, kot tudi prek mejnega doprinosa k celotnemu tveganju – pri tem pa so upoštevane tudi morebitne soodvisnosti in povezave med posameznimi dejavniki tveganja.

Družba je kot ključna strateška tveganja prepoznala regulatorno tveganje, ki izhaja iz spodaj opisanega mehanizma delitve tveganja, povezanega s prometom (prek katerega se izražajo tudi učinki porasta cen nafte in upada gospodarske aktivnosti – recesije), tveganja v povezavi s strateškim načrtovanjem ter tveganja, povezanega z ohranjanjem in obnavljanjem veljavnosti dovoljenja (certifikata) za izvajanje dejavnosti družbe. Med finančnimi tveganji je za družbo ključno kreditno tveganje, ki izhaja iz izpostavljenosti družbe največji stranki v segmentu terminalnih pristojbin. V skupini operativnih tveganj pa so bila kot najpomembnejša

identificirana tveganje eksternega ekstremnega dogodka (varnostne krize in vojne, teroristični napadi, epidemije, izbruhi vulkanov itd.), tveganja, povezana z razvojem in vlaganji ter vzdrževanjem tehničnih sistemov in naprav, tveganja na področju varovanja (sabotaže, vandalizem in tveganje požara) ter tveganja, povezana s kadri. Ključni informacijski tveganji, ki ju je družba identificirala, sta tveganje vdora v informacijski sistem in tveganje izpada ali uničenja primarnega in/ali sekundarnega podatkovnega centra.

Na sliko tveganosti družbe pomembno vplivata Izvedbena uredba Komisije št. 390/2013/EU in Izvedbena uredba Komisije št. 391/2013/EU, ki določata način oblikovanja nacionalnih stroškovnih baz in s tem cen na enoto storitev (t. i. »unit rate« oz. pristojbin) ter mehanizem za delitev tveganja, povezanega s prometom. Družba tveganja kvantificira predvsem z vidika možnih negativnih učinkov na denarni tok, saj so slednji zaradi posebnega usklajevalnega mehanizma, kot ga določa Izvedbena uredba Komisije št. 391/2013/EU, večji kot dolgoročnejsi kapitalski učinki tveganj.

6.1 STRATEŠKA TVEGANJA

Pri definiranju strateških tveganj mora družba upoštevati svojo opredeljeno strategijo in tveganja, ki izhajajo iz uresničevanja izbrane strategije. Dejavnost vodenja in kontrole zračnega prometa je strateškega pomena tudi za državo, zato je razvoj novih tehničnih sistemov, infrastrukture ter tehnoloških rešitev in operativne izvedbe vodenja in kontrole zračnega prometa strateško pomemben tudi za razvoj širše družbe. Družba je močno vpeta v mednarodno okolje globalnega zračnega prometa, zato je regionalno povezovanje na vseh področjih ključnega pomena, hkrati pa je zaradi mednarodne vpetosti pomembno spoštovanje mednarodnih pogodb in mednarodnih standardov računovodskega poročanja. Najpomembnejša tveganja, ki izhajajo iz opredeljene strategije in poslovanja družbe, so opisana v nadaljevanju.

Regulatorno tveganje – mehanizem delitve tveganja, povezanega s prometom:

na sliko tveganosti družbe pomembno vpliva regulatorno tveganje, ki je povezano z določbami izvedbenih uredb Komisije št. 390/2013/EU in št. 391/2013/EU, ki določata način oblikovanja nacionalnih stroškovnih baz in s tem cen na enoto storitev (t. i. »unit rate«) ter mehanizem za delitev tveganja, povezanega s prometom. Pomeni, da je družba, ne glede na višino dejanskih stroškov ob upoštevanju mehanizma delitve tveganj odstopanja dejanskega prometa od načrtovanega, upravičena le do višine določenih stroškov. Morebitna odstopanja dejanskih prihodkov od načrtovanih se tako po določenem ključu, upoštevajoč mehanizem delitve tveganj in spodbud, upoštevajo v izračunu cene pristojbine čez dve leti (traffic risk sharing revenue ali traffic risk sharing loss), pri čemer izvajalec navigacijskih služb zračnega prometa v celoti nosi posledice nihanj dejanskega prometa glede na načrtovana do $\pm 2\%$, pri odstopanjih prometa med $\pm 2\%$ in $\pm 10\%$ se posledice delijo med izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa in uporabnike storitev (letalske družbe) tako, da 30 % posledic nosi izvajalec navigacijskih služb zračnega prometa, 70 % pa se prek povišane stroškovne baze in cene enote storitve (unit rate) v letu $n+2$ prevali na uporabnike storitev.

V najslabšem možnem scenariju tako izvajalec navigacijskih služb zračnega prometa nosi tveganje iz naslova nihanja prometa do $-4,4\%$ na leto, z negativnim vplivom na prihodke, poslovni izid in likvidnostno situacijo.

Omenjeno tveganje družba obvladuje z uporabo čim bolj natančnih in realnih napovedi prometa za potrebe načrtovanja, predvsem statističnih napovedi organizacije Eurocontrol in baze podatkov družbe, rednim spremljanjem podatkov o gibanju prometa, prihodkov, stroškov in denarnih tokov ter koriščenjem kratkoročnih kreditnih linij, sklenjenih z izbranimi bankami za obdobje do enega leta.

Tveganja v povezavi z domačimi in tujimi predpisi:

izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa in s tem poslovanje družbe je podrejeno v prvi vrsti evropskemu področnemu pravnemu redu, pa tudi nacionalni zakonodaji. Oba komplementarna pravna reda se spreminjata z dinamiko razvoja globalnega zračnega prometa, to spreminjanje pa vpliva na poslovanje, v najbolj črnogledi negativni posledici pa celo na obstoj družbe. Neizpolnjevanje merodajne zakonodaje ima lahko za posledico izrek sankcij v inšpekcijskih in prekrškovnih postopkih. Čeprav gre za eksogeni razlog tveganja, družba z uspešnim sodelovanjem v mednarodnih in nacionalnih strokovnih telesih z znanjem lastnih strokovnjakov in s proaktivnim sistemskim pristopom k spremljanju in zagotavljanju izpolnjevanja zahtev merodajnega pravnega reda ta tveganja v izvedljivem delu obvladuje.

Tveganja v povezavi z mednarodnim povezovanjem:

za uspešno delovanje in razvoj se mora družba nujno povezovati z izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa v drugih državah, nujno pa ji je v povezovanjih treba zagotoviti enakovredno vlogo. S tem v zvezi je najpomembnejše delovanje družbe v okviru funkcionalnega bloka zračnega prostora in širše s ciljem doseganja ciljev evropskih predpisov o enotnem evropskem nebu (Single European Sky – SES), saj bi neizpolnjevanje teh ciljev s strani

Republike Slovenije lahko imelo za posledico izrek finančnih sankcij s strani EU za Republiko Slovenijo, medtem ko evropska zakonodaja ne predvideva neposrednih sankcij za izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa.

Družba je zavezana krepitvi sodelovanja in svoje vloge s sosednjimi državami pri predvidenem preoblikovanju zračnega prostora v regiji, tako na ravni funkcionalnega bloka zračnega prostora FAB CE kot v sodelovanju in povezovanju z drugimi FAB-i (BALTIC FAB, DANUBE FAB, BLUE MED FAB, GATE ONE), pa tudi pri aktivnem sodelovanju z mednarodnimi organizacijami na področju civilnega letalstva (Eurocontrol, ICAO, CANSO, ECAC, ATCA).

Tveganja v povezavi s strateškim načrtovanjem:

naložbe v potrebno, drago in v zahtevno tehnično opremo in tehnologijo zahtevajo dolgoročno načrtovanje, mednarodne pogodbe in sodelovanje. Družba je skladno z evropsko zakonodajo enotnega evropskega neba (SES) kot izvajalec navigacijskih služb zračnega prometa zavezana pripravljati letne in petletne poslovne načrte, ki morajo izkazovati skladnost z vsakokrat veljavnim načrtom izvedbe (Performance Plan) funkcionalnega bloka zračnega prostora, v katerega je vključena država. Načrti izvedbe skladno z omenjeno zakonodajo pokrivajo petletna referenčna obdobja (trenutno veljavni Načrt izvedbe (Performance Plan) za FAB CE pokriva drugo referenčno obdobje (RP2) med letoma 2015 in 2019. Načrt izvedbe med drugim vključuje ugotovljene stroške za navigacijske službe zračnega prometa za vsako leto referenčnega obdobja in za vsako območje zaračunavanja ter predvidene naložbe, vključno s tistimi, ki so potrebne za doseganje ciljev uspešnosti, s podrobnim opisom njihove ustreznosti v zvezi z osrednjim načrtom za ATM v Evropi, strateškim načrtom omrežja in skupnimi projekti. V povezavi s strateškim načrtovanjem

je družba izpostavljena tveganju, da v načrtu izvedbe ne predvidi vseh potrebnih naložb, ki izhajajo iz zavezujočih predpisov, ki opredeljujejo zahteve glede nadaljnega tehnološkega razvoja na področju navigacijskih služb zračnega prometa, zaradi česar se ji nato stroški takih naložb ne bodo povrnili skozi ceno enote storitev.

Družba obvladuje tveganje s strateškim načrtovanjem, regionalnim sodelovanjem in povezovanjem v okviru projekta FAB CE ter z načrtovanjem investicij skladno z evropskimi predpisi, ki opredeljujejo zahteve glede nadaljnega tehnološkega razvoja (European ATM Master plan, SESAR).

Tveganja v povezavi s pridobivanjem in lastništvom sredstev:

s sprejetjem sprememb Zakona o letalstvu in Zakona o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa so bile dane pravne podlage za prenos infrastrukture v lasti države, ki jo je uporabljala družba, na družbo kot kapitalski vložek, ki je bil realiziran v decembru 2013. S sklenitvijo generalne pogodbe med državo in družbo, ki je v pripravi, pa bodo urejena tudi razmerja v povezavi z uporabo zemljišč, na katerih stojijo objekti, sistemi in naprave, ki so z dokapitalizacijo prešli v last družbe in so namenjeni izvajanju navigacijskih služb zračnega prometa. Družbi, kot izvajalcu navigacijskih služb zračnega prometa, je s tem omogočeno, da skladno s predpisi EU celovito načrtuje, razvija, nabavlja in vzdržuje zmogljivosti, ki so potrebne za izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa, predvsem za zagotavljanje varnosti in pretočnosti zračnega prometa v slovenskem zračnem prostoru.

Družba aktivno sodeluje z resornim ministrstvom za sklenitev generalne pogodbe med družbo in državo za dolgoročno ureditev medsebojnih razmerij v povezavi z uporabo zemljišč, na katerih stojijo objekti, sistemi in naprave, ki so namenjeni izvajanju navigacijskih služb zračnega prometa.

Trg in struktura trga:

je eksogeni dejavnik, ki inducira tveganja, ki se v okviru EU, kjer se brišejo meje med državami, zlasti v zračnem prometu, izražajo v spreminjajoči se strukturi zračnega prometa. Pri tem gre za spreminjanje obsega zračnega prometa z vplivom na intenziteto obremenjenosti ključnih delovnih procesov vodenja in kontrole zračnega prometa in s kvantitativnim vplivom na servisne enote storitev služb zračnega prometa. Čeprav gre za eksogeni dejavnik in družba nima neposrednega vpliva na strukturo trga, med uporabniki storitev pa skladno z merodajnim pravnim redom ne sme razlikovati, se družba na posledična tveganja odziva v prvi vrsti z dinamičnim prilagajanjem zmogljivosti zračnega prostora v svoji domeni.

Ohranjanje in obnavljanje veljavnosti dovoljenja (certifikata) za izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa:

družba mora skladno s slovensko in evropsko zakonodajo izpolnjevati predpisane zahteve za izvajalce navigacijskih služb zračnega prometa ter ohraniti dovoljenje za izvajanje dejavnosti, ki je pogoj za opravljanje dejavnosti družbe. Gre za izrazit eksogeni izvor tveganj, katerih obvladljivi del družba obvladuje s časovno progresivno sistemizirano metodologijo spremljanja in zagotavljanja skladnosti z zahtevami za izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa, proaktivnim prilagajanjem na novo definiranim zahtevam ter z zagotavljanjem pogojev za razvoj potrebnih kompetenc za izkazovanje skladnosti z zahtevami.

Vseevropski cilji uspešnosti:

doseganje ciljev, ki jih v načrtu izvedbe sprejme država kot zavezujoče cilje, prek katerih Republika Slovenija prispeva k doseganju vseevropskih ciljev in ciljev funkcionalnega bloka zračnega prostora FAB CE, pomembno vpliva na poslovanje družbe. Družba mora skladno z evropsko zakonodajo enotnega evropskega neba (SES) kot izvajalec navigacijskih služb zračnega prometa izkazovati ustrezen prispevek k doseganju nacionalnih ciljev uspešnosti skladno z vseevropskimi cilji uspešnosti,

kot so opredeljeni v vsakokrat veljavnem načrtu izvedbe (Performance Plan) funkcionalnega bloka zračnega prostora, v katerega je vključena država. Odgovornost za doseganje ciljev nosi Republika Slovenija.

Tveganja, povezana s tem, družba obvladuje s skladnostjo letnih in petletnih poslovnih načrtov s sprejetim načrtom izvedbe ter z rednim četrletnim in letnim spremljanjem uspešnosti doseganja zastavljenih ciljev na ključnih področjih uspešnosti, analiziranjem razlogov za odstopanja med rezultati in cilji, ter s poročanjem in pravočasnim ter učinkovitim sprejemanjem korektivnih ukrepov.

Zahteve sistema vodenja kakovosti po mednarodnih standardih:

mednarodni standardi kakovosti pripomorejo k osredotočenosti podjetja na kakovost, kar prispeva k varčnejši in prožnejši organizaciji, ki je bolj usposobljena za osvajanje novih priložnosti na vedno bolj konkurenčnem globalnem trgu. Če družba standardov za vodenje kakovosti ne uvaja v svoje poslovanje, lahko izgubi zadovoljne odjemalce in konkurenčno prednost na trgu, kar potencialno vpliva na izpad poslovnih prihodkov. Na področju sistema vodenja kakovosti je družba v letu 2016, kot zahteva novi standard ISO 9001:2015, uvedla podrobnejše popise tveganj po področjih in začela vzpostavljati sistem varovanja informacij SIST ISO/IEC 27001 z oceno varnostnih tveganj. V letu 2016 je bil narejen popis tveganj na področju informacijske tehnologije, družba pa s popisom in analizo možnih ukrepov glede omejevanja posledic realizacije tveganj ali zmanjšanja verjetnosti nastanka tveganj nadaljuje na preostalih področjih. Ohranjanje certifikata kakovosti po mednarodnem standardu ISO 9001 je ključnega pomena za družbo, saj je skladno z evropsko zakonodajo (Izvedbena uredba Komisije št. 1035/2011/EU) ohranjanje veljavnosti certifikata pogoj za sposobnost za izvajanje dejavnosti družbe. Z vidika družbe je torej ključno tveganje in s tem največja možna izguba povezana z izgubo certifikata za izvajanje dejavnosti. Ukrepi družbe, s katerimi obvladuje tveganje v zvezi z zahtevami sistema vodenja kakovosti, so redno spremljanje

in izpolnjevanje zahtev standarda, izobraževanje zaposlenih, izvajanje rednih notranjih presoj, spremljanje skladnosti s procesi in dokumentacijo, letne zunanje presoje akreditacijske hiše.

6.2 FINANČNA TVEGANJA

Družba je pri svojem poslovanju v večji ali manjši meri izpostavljena vsem finančnim tveganjem:

Obrestno tveganje:

družba ima najete kredite, katerih obrestna mera je vezana na Euribor. Zaradi tega je družba izpostavljena tveganju (referenčne) obrestne mere – tveganju, da v določenem časovnem obdobju pride do večjih sprememb vrednosti Euribor, kar bi za družbo pomenilo spremembe v višini plačil obresti za najete kredite. Družba za zdaj še nima sklenjene pogodbe ščitenja pred tveganjem porasta Euribora, obrestno tveganje pa vendarle obvladuje s spremljanjem obrestnih mer, s pogajanjem za doseg konkurenčnih pogojev zadolževanja s kreditnimi institucijami, z načrtovanjem potrebnih dodatnih finančnih sredstev ter kvantifikacijo tveganja z vidika učinkov na denarni tok družbe kot podlago za odločanje o ustreznem finančnem zavarovanju pred omenjenim tveganjem.

Učinek morebitnih sprememb višine variabilnih obrestnih mer je ocenjen v računovodskem poročilu, v poglavju 3.2.25 Finančni instrumenti in obvladovanje finančnih tveganj.

Tveganje spremembe cene surovin:

kljub temu da prodajne cene družbe niso neposredno povezane s ceno nekaterih surovin ali storitev, je družba pri poslovanju posredno izpostavljena tveganju cene nafte. Pri tem lahko spremembe cene nafte za družbo predstavljajo negativne učinke (nižjo prodajo) tako v primeru manjšega padca cene kot tudi v primeru velikega porasta cene nafte:

- Letalski prevozniki se soočajo z optimizacijskim problemom, kjer robne pogoje predstavljajo

cene nafte na eni in cene pristojbin na zračnih poteh na drugi strani. Tako lahko v primeru manjšega padca cene nafte letalski prevozniki s ciljem plačila nižjih pristojbin izbirajo daljše poti, kar za družbo efektivno pomeni nižje prihodke.

- V primeru visokega porasta cene nafte pa gre pričakovati splošno znižanje števila preletov, kar ponovno pomeni nižje prihodke za družbo.

Omenjeno tveganje družba obvladuje z uporabo čim bolj natančnih in realnih napovedi prometa za potrebe načrtovanja, predvsem statističnih napovedi organizacije Eurocontrol in baze podatkov družbe, rednim spremljanjem podatkov o gibanju prometa, prihodkov, stroškov in denarnih tokov ter koriščenjem kratkoročnih kreditnih linij, sklenjenih z izbranimi bankami za obdobje do enega leta.

Tveganje neizpolnitve obveznosti nasprotne stranke (kreditno tveganje):

družba ima dva glavna vira prihodkov, in sicer prihodke iz pristojbin na zračnih poteh (v fazi preleta) in prihodke iz terminalnih pristojbin (v fazah prileta in odleta). Kreditno tveganje se pojavlja v segmentu terminalnih pristojbin, saj je za prihodke družbe iz terminalnih pristojbin značilna majhna razpršenost strank, pri čemer ena stranka predstavlja več kot polovico prihodkov iz tega naslova.

Družba tveganje obvladuje z vključenostjo v skupni sistem zaračunavanja opravljenih storitev in izterjave prek organizacije Eurocontrol (stroške opravljenih storitev letalskim prevoznikom zaračunava Eurocontrol, ki nato sredstva za opravljene storitve nakaže družbi). V segmentu storitev v terminalu predstavlja največja stranka visok delež prometa, vendar pa prihodki iz opravljenih storitev v terminalu predstavljajo manj kot 10 odstotkov vseh prihodkov od prodaje. Družba spremlja poslovanje/finančno zdravje največje stranke ter sprejema in prilagaja/podaljšuje pogoje odplačevanja, v primeru povečanega tveganja (npr. možnost stečaja) pa se družba lahko ščiti z lastno kapitalsko rezervo (v tem primeru je potreba po kapitalu enaka pričakovani škodi iz naslova kreditnega tveganja), oziroma bi preverila možnost zavarovanja prek specializiranih zavarovalnic.

Likvidnostno tveganje:

čprav likvidnostno tveganje ne obstaja v odsotnosti preostalih tveganj, ki lahko povzročijo padec prihodkov ali povečanje stroškov, pa so posamezne družbe na račun sezonskosti bolj izpostavljene šokom na prihodkovni ali stroškovni strani. Tako je družba zaradi sezonskega vpliva na poslovanje/dejavnost likvidnostnemu tveganju izpostavljena predvsem v zimski sezoni. Omenjeno tveganje družba obvladuje z rednim tedenskim in mesečnim spremljanjem podatkov o gibanju prometa, prihodkov, stroškov in denarnih tokov ter s koriščenjem kratkoročnih kreditnih linij.

Cenovno tveganje:

družba obvladuje cenovno tveganje z načinom izračunavanja cene pristojbin skladno s predpisi EU in smernicami organizacije Eurocontrol, Principi za oblikovanje stroškovnih baz in izračuna pristojbin na zračnih poteh. Skladno s tem so cene za opravljene storitve oblikovane na podlagi predvidenih stroškov in prometa. Zaradi sistema delitve tveganja, povezanega s prometom, je cenovno tveganje nizko in obvladljivo.

Družba cenovno tveganje obvladuje z načinom izračunavanja cene pristojbin, skladno s predpisi Evropske unije in smernicami Evropske organizacije za varnost zračne plovbe (Eurocontrol), Principi za oblikovanje stroškovnih baz in izračuna pristojbin na zračnih poteh.

Tveganje koncentracije prihodkov:

tveganje, povezano s koncentracijo prihodkov, je zaradi relativno velike razpršenosti kupcev v segmentu storitev v preletu omejeno, saj največji kupec ne dosega visokih odstotkov celotnega prometa v tem segmentu. Vendar pa je to tveganje vseeno prisotno, saj v primeru izgube enega od petih največjih kupcev družba izpadlih prihodkov ne bi mogla v celoti nadomestiti, kar bi posledično pomenilo upad EBITDA.

V segmentu storitev v terminalu predstavlja največja stranka visok delež prometa, vendar je to z vidika tveganj manj pomembno, saj prihodki iz opravljenih storitev v terminalu predstavljajo manj kot 10 odstotkov vseh prihodkov od prodaje.

6.3 OPERATIVNA TVEGANJA

Družba med najpomembnejša operativna tveganja uvršča:

Tveganja, povezana s pojavom in trajanjem varnostnih kriz v regiji in širše:

globalna gospodarska kriza v povezavi z varnostno krizo na Bližnjem vzhodu, pa tudi v Ukrajini, predstavlja eksogeni dejavnik, ki glede na trajanje in globino kriz bistveno vpliva na obseg zračnega prometa po svetu, ceno goriva in na izbiro turističnih destinacij. Omenjeni vplivi neposredno pogojujejo tokove zračnega prometa in izbiro zračnih poti, kar zlasti za majhne države lahko pomeni velike spremembe v obsegu storitev. Našteto prinaša pomembna tveganja za uresničitev letnega načrta in ciljev družbe. Gre za izrazito eksogene dejavnike, ki jih družba v obvladljivem delu obvladuje z uporabo čim bolj natančnih in realnih napovedi prometa za potrebe načrtovanja, predvsem statističnih napovedi organizacije Eurocontrol in baze podatkov družbe, rednim spremljanjem podatkov o gibanju prometa ter z dinamičnim prilagajanjem zmogljivosti zračnega prostora v njeni domeni.

Tveganje recesije:

tveganje recesije predstavlja enega od pomembnejših dejavnikov tveganja, ki jim je družba pri svojem poslovanju izpostavljena (gre za vidik potencialnih negativnih učinkov na poslovni izid družbe). Tveganje se uresniči predvsem prek upada povpraševanja, ki sledi recesiji/začetku recesije. Posledično pride do izpada prihodkov ter izpada EBITDA, kar za družbo pomeni neposredne negativne učinke na poslovni izid. Dano tveganje je v veliki meri zmanjšano zaradi predhodno pojasnjene usklajevalnega mehanizma, kot ga določa Izvedbena uredba Komisije št. 391/2013/EU.

Tveganje družba obvladuje z uporabo čim bolj natančnih in realnih napovedi prometa za potrebe načrtovanja, predvsem statističnih napovedi organizacije Eurocontrol in baze podatkov družbe, z rednim spremljanjem podatkov o gibanju prometa, stroškov in denarnih tokov ter koriščenjem kratkoročnih kreditnih linij, sklenjenih z izbranimi bankami za obdobje do enega leta.

Tveganja, povezana z gibanjem prometnih tokov v letalskem prometu,

ter s tem povezani dejavniki (odprtje OKZP Sarajevo, nepredvidene omejitve v zračnem prometu v sosednjih državah): družba obvladuje navedena tveganja z rednim tedenskim, mesečnim in četrletnim spremljanjem obsega zračnega prometa, z dinamičnim prilagajanjem zmogljivosti zračnega prostora v njeni domeni ter z operativnim prilagajanjem izvajanja dejavnosti vodenja in kontrole zračnega prometa, ki ima zlasti v delu prilagajanja omrežja zračnih poti učinek s časovnim zadržkom.

Tveganje prenasičenosti zračnega prostora:

ob hitri rasti letalskega prometa v zadnjih desetletjih in napovedih za nadaljnjo rast te dejavnosti v svetu in Evropi je družba kot izvajalec storitev vodenja in kontrole zračnega prometa v izrazito majhnem slovenskem zračnem prostoru izpostavljena tveganju prenasičenosti zračnega prometa. Tveganje družba dobro obvladuje, saj je zaradi izogibanja prenasičenosti zračnega prostora organiziran »Network Manager« (to vlogo opravlja organizacija Eurocontrol) oziroma upravljavec omrežja, ki strateško (dolgoročno) in taktično (dnevno ter urno) upravlja prometne tokove zračnega prometa v evropskem zračnem prostoru. Tveganje se tako obvladuje z ustreznim načrtovanjem prometnih tokov skozi slovenski zračni prostor.

Tveganje ključnih zaposlenih:

Tveganje, povezano s ključnimi zaposlenimi v družbi, izhaja iz dveh virov – tveganje odhoda in tveganje smrti ključnega zaposlenega. Čeprav je po podatkih družbe stopnja fluktuacije na ravni družbe relativno nizka, ima lahko to tveganje negativne učinke na poslovanje družbe (predvsem stroški v povezavi z zaposlovanjem in šolanjem novih kadrov), ki jih je težko meriti. Omenjeno tveganje družba obvladuje z načrtovanjem kadrov, z urejenimi socialnimi pravicami delavcev, ustreznim nagrajevanjem, dobrimi pogoji dela in urejenim delovnim okoljem ter uveljavljenimi ukrepi na področju varstva in zdravja pri delu.

Tveganja, povezana z razvojem in vlaganji ter z vzdrževanjem tehničnih sistemov in naprav

za izvajanje dejavnosti družbe, pri čemer gre za sestavljeno tveganje, ki se v delu nanaša na nova vlaganja v tehnične sisteme in naprave skladno s tehnološkimi zahtevami, ki izhajajo iz nacionalne zakonodaje in pravnega reda EU, v največjem parcialnem delu pa na operativno tveganje, ki ga predstavlja večja okvara na enem ali več pomembnejših tehničnih sistemih in napravah. Družba tveganje obvladuje z vrsto ukrepov, najpomembnejši so:

- ustrezno in pravočasno načrtovanje novih vlaganj v tehnične sisteme in naprave;
- vzpostavljeno preventivno vzdrževanje ter 24/7 nadzor nad delovanjem tehničnih sistemov in naprav ter posodobitve, katerih cilj je ekonomsko in operativno upravičeno povečevanje zanesljivosti delovanja tehničnih sistemov in naprav;
- kontinuiran razvoj (ki obsega pridobivanje, ohranjanje in obnavljanje) kompetenc tehničnega osebja za preventivno in kurativno vzdrževanje ter nadzor tehničnih sistemov in naprav za izvajanje dejavnosti družbe;
- omejevanje negativnih posledic z zagotavljanjem ustrezne redundance za ključne komponente tehničnih sistemov in naprav, s čimer se skrajša čas nerazpoložljive parcialne funkcionalnosti, v ključnih primerih

pa redundantnost (»back up«) sistemov odpravlja časovni zadržek nerazpoložljivosti funkcionalnosti za izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa;

- omejevanje negativnih posledic z zagotavljanjem ustrezne rezerve za ključne komponente tehničnih sistemov in naprav, s čimer se skrajša čas popravila morebitnih okvar in (vsaj kratkoročno) zmanjša odvisnost od dobaviteljev opreme in naprav;
- parcialni del tveganja, ki ga pogojuje odvisnost od dobaviteljev opreme, kompleksnosti sistemov in naprav ter njihove vpetosti v celoto; to namreč onemogoča hitro zamenjavo dobavitelja, družba obvladuje skozi sistem upravljanja varnosti z nadzorom dobaviteljev oziroma zunanjih izvajalcev ter ustreznimi SLA (Service Level Agreement), ki določajo tehnične podrobnosti odzivanja dobaviteljev glede na kritičnost parametra, ki vzpostavlja tveganja v zvezi z vzdrževanjem tehničnih sistemov in naprav.

V tej skupini tveganj pomembno tveganje predstavlja tveganje izpada TEH1 in TEH2, ki pomeni hkratno odpoved delovanja sistemov ATM v med seboj redundantnih prostorih TEH 1 in TEH 2, vključno z RDD1 in RDD2, kar lahko v ekstremnem scenariju vodi v ohromitev družbe in posledično zaradi odpovedi med seboj redundantnih sistemov za daljše časovno obdobje povzroči velik izpad prihodkov, kot tudi škodo na samih sredstvih (napravah, sistemih). Poleg predhodno naštetih ukrepov za obvladovanje tveganj v zvezi s tehničnimi sistemi in napravami so za obvladovanje omenjenega tveganja pomembni ukrepi še: ognjevarna pregrada/zid med TEH1 in TEH2, razvod napajanja po standardu TIER IV (najvišja stopnja redundance), ločeni hladilni sistemi, kineta pod TEH1 in TEH2 ima vlogo varovanja prostorov pred poplavami, izdelani in periodično redno posodobljeni postopki izvajanja nadzora v tehnično-nadzornem centru, sporazumi SLA z elektrodistributerji ter za vzdrževanje sistemov neprekinjenega napajanja in pomožnih dizel električnih generatorjev, načrtovan angažma (aktivnost v teku) dodatne osebe za izvajanje nadzora nad sistemom TIER IV (racionalno

izkoriščanje internih virov), ustrezni postopki »contingency« za kontrolorje zračnega prometa za ukrepanje v takih razmerah (npr. vodenje prek baterijskih radijskih postaj) in sporazumi s sosednjimi enotami služb zračnega prometa za ravnanje v tovrstnih situacijah.

Tveganja na področju varovanja (»security«), povezana z velikim številom (tudi dislociranih) objektov:

družba mora nenehno ocenjevati in vrednotiti varnostna (»security«) tveganja, ki se porajajo v njenem okolju, ter na njihovi podlagi usklajevati ocene ogroženosti in temu primerno prilagajati koncept integrirane varnosti v družbi. Na podlagi ustreznih ocen varnostnih tveganj je družba sposobna preventivno delovati in zmanjševati tveganja in morebitno škodo oziroma škodne pojave, ki bi lahko nastali zaradi neidentificiranih in neobravnanih varnostnih tveganj. Obvladovanje tveganj se izvaja z ustreznim načrtovanjem, investicijami in rednimi postopki za obvladovanje varnostnih tveganj. V tej skupini tveganj je družba z vidika možnega negativnega vpliva identificirala dve ključni tveganji, in sicer tveganje za izvedbo sabotaže oziroma vandalizma ter tveganje nastanka požara.

Sabotaža oziroma vandalizem na poslovnih objektih družbe lahko povzroči stroške sanacij in tudi motnje v opravljanju dejavnosti ter posledični izpad prihodkov. Družba tveganje obvladuje z zaščito objektov, sistemov in naprav s tehničnimi sistemi varovanja, z mehanskimi sistemi (npr. ograja) in požarnim javljanjem, z daljinskim nadzorom nad delovanjem sistemov, ozaveščanjem zaposlenih ter sklenjenim premoženjskim zavarovanjem.

Požar ima lahko v najslabšem scenariju občutne negativne učinke na denarni tok družbe prek škode, ki jo povzroči na sredstvih družbe (družba ima sicer sklenjeno zavarovanje pred požarom, vendar pa bi na kratki rok kljub temu utrpela likvidnostni šok), v najslabšem scenariju pa bi lahko prišlo tudi

do nezmožnosti poslovanja v določenem obdobju in posledičnega izpada prihodka. Glede na možne posledice družba tveganje obvladuje z naslednjimi ukrepi:

- ustrezno zasnovano požarne varnosti;
- izvajanjem ustreznih usposabljanj za varstvo pred požarom;
- izvajanjem ustreznih preventivnih tehničnih pregledov; tehničnih sredstev, ustrezno menjavo izrabljenih delov;
- vgrajenimi sistemi zgodnjega odkrivanja oz. javljanja požarov;
- ustreznim izvajanjem vročih del;
- pogodbeno dogovorjenimi odzivi intervencijskih služb (prenos signala iz naprav za javljanje požara na napravo gasilskega centra izvajalca, npr. GRS Kranj, vezava prek Infraneta);
- v tehničnih prostorih z vgrajenimi senzorji za zaznavo požara v zgodnji fazi;
- vgrajeno opremo in napeljavami, izbranimi z namenom minimizacije možnosti požara;
- 24/7 delovanjem tehnično-nadzornega centra (TNC) in varnostno-nadzornega centra (VNC) – hitra zaznava in lokalizacija požara v najkrajšem času;
- sklenjenim ustreznim premoženjskim zavarovanjem.

Zahteve po odprtosti letaliških kontrol zračnega prometa,

ki z ekonomskega vidika niso upravičene: družba se na navedene zahteve odziva z aktivnim dialogom z vsemi deležniki, nanje pa se odziva tudi z iskanjem ustreznih rešitev za optimizacijo stroškov v stroškovni bazi v fazi terminala.

Zahteve sistema upravljanja varnosti:

procesi sistema upravljanja varnosti morajo biti usklajeni s predpisi EU in Republike Slovenije, standardi, zahtevami in priporočili mednarodnih organizacij za civilno letalstvo (ICAO, CANSO) ter priporočili organizacij in združenj, ki delujejo na področju upravljanja varnosti zračnega prometa. Mednarodni in nacionalni predpisi, standardi, zahteve in priporočila ter identificirane dobre prakse upravljanja varnosti pripomorejo k osredotočenosti podjetja na učinkovitost, formalnost, preglednost in ekonomičnost procesov sistema upravljanja varnosti, kar posledično prispeva k najvišji možni ravni varnosti izvajanja storitev navigacijskih služb zračnega prometa. Doseganje in zagotavljanje skladnosti sistema upravljanja varnosti z veljavnimi zahtevami in predpisi ter stalno izboljševanje uveljavljenih procesov je ključnega pomena za družbo, saj je skladno z evropsko zakonodajo (Izvedbeno uredbo Komisije št. 1035/2011/EU) pogoj za ohranjanje veljavnosti dovoljenja (certifikata) za izvajanje dejavnosti družbe.

Družba ima kot izvajalka navigacijskih služb zračnega prometa skladno z določili Zakona o zagotavljanju navigacijskih služb zračnega prometa sklenjeno zavarovanje odškodninske (poklicne) odgovornosti z ustreznim zavarovalnim kritjem, poleg tega pa ima sklenjeno premoženjsko zavarovanje sistemov, naprav in objektov pred poškodbami in uničenjem. Vsa ta tveganja družba obvladuje z aktivnim sistemom upravljanja varnosti zračnega prometa. Poleg omenjenega obvladuje tveganje v zvezi izpolnjevanjem zahtev za skladnost sistema upravljanja varnosti z rednim spremljanjem in izpolnjevanjem veljavnih predpisov in zahtev, izobraževanjem zaposlenih, izvajanjem notranjih pregledov, spremljanjem skladnosti s

procesi in dokumentacijo, z letnimi zunanjimi presojami, s katerimi se preverja učinkovitost sistema upravljanja varnosti (EASA, Eurocontrol, CANSO) ter letnimi zunanjimi presojami, s katerimi se preverja kakovost sistema upravljanja varnosti.

Tveganje uvrstitve katere izmed strank družbe na seznam letalskih prevoznikov, za katere velja prepoved opravljanja letov v EU (črna lista letalskih prevoznikov):

Evropska komisija redno osvežuje seznam letalskih prevoznikov, ki jim je zaradi nezadostnega zagotavljanja varnosti potnikov prepovedano leteti v EU. Na seznamu letalskih družb, ki jim je prepovedano leteti v EU zato, ker ne dosegajo varnostnih standardov, je trenutno po podatkih Evropske komisije 115 letalskih prevoznikov.

Družba v preteklosti še ni imela takšnega primera, uvrstitve katere izmed strank družbe na seznam prepovedi pa lahko ima vpliv na prihodke družbe. Velikost tega vpliva je odvisna od deleža, ki ga ima posamezni prevoznik v prihodkih družbe. Ob upoštevanju strukture in izvora letalskih družb s »črne liste« se verjetnost za pojavnost tega tveganja ocenjuje kot zanemarljiva.

Poleg naštetih ukrepov družba operativna tveganja zmanjšuje na najmanjšo možno in sprejemljivo raven še z naslednjimi ukrepi:

- zagotavljanjem zadostnih finančnih sredstev za investicije v nove sisteme ter rednim in pravočasnim posodabljanjem izrabljenih tehničnih sredstev;
- zagotavljanjem visoko usposobljenega strokovnega kadra za postavljanje in vzdrževanje tehničnih sredstev;

- rednimi preverjanji procesov v družbi za zagotavljanje oziroma vzdrževanje pridobljenega certifikata kakovosti po mednarodnem standardu ISO 9001:2015, ki je eden izmed pogojev za ohranjanje certifikata za izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa;
- rednimi in izrednimi pregledi Javne agencije za civilno letalstvo Republike Slovenije;
- vsakoletno redno neodvisno revizijo poslovanja družbe, ki jo izvede revizijska hiša, ki jo imenuje ustanovitelj.

6.4 INFORMACIJSKA TVEGANJA

Informacijska tveganja se znotraj družbe pojavljajo na področju obvladovanja poslovnih podatkov, poslovnih informacijskih sistemov in internih poslovnih procesov. Informacije in informacijsko-tehnološki (IT) sistemi predstavljajo pomembno podporo družbi pri poslovanju organizacije, hkrati pa, glede na naravo dela družbe, tudi pomembno podporo poslovnih procesov partnerjev družbe. Potreba po jasni informacijski varnostni strategiji se je v zadnjih letih zelo povečala. Samo uporaba varnostnih orodij in zaščita posameznih delov organizacije nista več dovolj. Resnično reševanje težav informacijske varnosti pomeni zagotavljanje celovite varnostne strategije družbe.

Informacijska varnost zajema mnoga ožja področja: od varovanja omrežja in infrastrukture, varovanja aplikacij in podatkovnih zbirk, varnostnega testiranja, revizije informacijskih sistemov, zaščite in varovanja osebnih podatkov ter načrtovanja neprekinjenega poslovanja do digitalne forenzike in postopkov za preprečevanje računalniškega kriminala.

Glavni cilji informacijske varnosti so zaščita zaupnosti informacij, zaščita celovitosti informacij ter zagotavljanje pravočasne razpoložljivosti informacij avtoriziranim uporabnikom (ISO 27000:2014).

Primarni cilj družbe na področju informacijske varnosti ostaja konsolidacija arhitekture IT in s tem zmanjševanje števila rešitev v uporabi ter povečevanje stroškovne učinkovitosti. Poleg tega je velika pozornost namenjena vzdrževanju varnostne politike v družbi z vsemi elementi informacijske varnosti, ki jo sestavljajo: zaupnost, neokrnjenost, razpoložljivost, verodostojnost, zanesljivost, obvladovanje tveganj in kontrola.

Standardi informacijske varnosti so v družbi sestavni del informacijskega sistema in se uporabljajo kot dejavnik zaščite na organizacijski, fizični in osebnostni ravni. Glavni cilj je z elementi informacijske varnosti zagotoviti varnost podatkov in informacijskih sistemov pred nezakonitim dostopom, uporabo, razkritjem ali uničenjem podatkov, in to ne glede na njihovo obliko.

Pravna in organizacijska osnova je informacijska varnost ter z njo povezane varnostne politike, ki opredeljujejo posamezne elemente. V ta namen je družba začela prenovo krovne dokumenta varnostnih politik v podjetju, ki po segmentih vsebuje vse elemente, ki predpisujejo oziroma regulirajo postopke, dejanja in pravila, povezana z varnostjo informacijskega sistema.

V maju 2016 je družba izvedla projekt ocenjevanja tveganj informacijskega sistema družbe z namenom ocenitve operativnih poslovnih tveganj, ki izhajajo iz informacijske podpore, ki jo izvaja poslovna informatika, in njihovih vplivov na poslovanje. Projekt je razkril nekatera informacijska tveganja, ki so bila ustrezno vodena in zmanjšana v letih 2017 in 2018.

V okviru projekta so bili identificirani poslovni procesi in njihove aktivnosti. Uporabljena metodologija v okviru upravljanja tveganj (identifikacija, ocenjevanje, ukrepanje, nadzor) na preprost in jasn način uvaja vse ključne pojme ocenjevanja tveganj in na učinkovit način pripelje do registra tveganj, ki vsebuje vse potrebne podatke za ukrepanje glede obvladovanja tveganj.

Ob porastu kibernetских napadov na kritično infrastrukturo in letalstvo nasploh temu področju posvečamo posebno pozornost, zato so poleg preteklih odkritih tveganj integralno obravnavana tudi kibernetска tveganja, posledično pa tudi ukrepi za zmanjševanje le-teh.

V vseh delih družbe se bodo nenehno uvajale nove informacijske podpore delovnim procesom oziroma se bodo nadgrajevali obstoječi. Procese bomo obvladovali z ustrezno organiziranostjo, vključenostjo različnih strokovnih področij, notranjo revizijo, s skrbnim testiranjem in projektnim vodenjem. Družba bo skrbela, da bodo informacijski sistemi v letu 2019 dobro delovali, kar pomeni, da ne bo večjih motenj, ki bi opazno vplivale na poslovanje družbe, in bo v ta namen razširila zmogljivosti centra za okrevanje po katastrofi.

Družba bo v letu 2019 nadaljevala intenzivne ukrepe in spremembe informacijskih sistemov, potrebne za skladnost z Uredbo (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (UL L št. 119, z dne 4. 5. 2016, str. 1) (v nadaljevanju: Uredba 679/2016/EU), Direktivo (EU) 2016/1148 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. julija 2016 o ukrepih za visoko skupno raven varnosti omrežij in informacijskih sistemov v Uniji

(UL L št. 194, z dne 19. 7. 2016, str. 1), Zakonom o kritični infrastrukturi (Uradni list RS, št. 75/17) ter drugo zakonodajo, ki jo zavezuje. V ta namen bo okrepila infrastrukturo podjetja v obliki programske, strojne in varnostne opreme z vključeno strojno in programsko opremo tudi na oddaljenih lokacijah. Prav tako bo družba nadaljevala strategijo povezovanja z različnimi IT-strokovnjaki in dobavitelji pri razvoju programske opreme, da bi tako zagotovila ustrezne zmogljivosti za kritične razvojne potrebe. Izvedbo velikih projektov z novimi poslovnimi storitvami bo družba tudi v prihodnje izvajala s strokovnjaki na področju IT, z lokalnimi dobavitelji informacijske tehnologije in lastnimi kadri, s čimer bo ohranila kompetenčna znanja.

6.5 CILJI ZA LETO 2019

Družba bo tudi v letu 2019 v okviru vzpostavljenega sistema za upravljanje s tveganji nadaljevala aktivnosti na področju upravljanja s tveganji kot sistematičen in neprekinjen proces ugotavljanja, spremljanja, merjenja oz. ocenjevanja in obvladovanja tveganj v zvezi s poslovanjem družbe ter poročanje o upravljanju s tveganji. Cilj družbe je, da se upravljanje s tveganji uveljavi kot kontinuiran proces, prisoten na vseh ravneh sprejemanja odločitev.

7

TRAJNOSTNI RAZVOJ

Družba pri svojem delovanju in načrtovanju prihodnjega razvoja na področju dejavnosti, ki jo opravlja, upošteva gospodarske, socialne in okoljske vidike ter vpliv svojega delovanja na ožje in širše okolje. V družbi zato razvijamo in spodbujamo odgovoren odnos do zaposlenih, skrb za okolje, vlaganje v trajnostno delovanje in poslovanje ter spoštujemo temeljna načela družbene odgovornosti, kot so:

- etično in pošteno poslovanje;
- pošteno in enakopravno obravnavanje zaposlenih in uporabnikov naših storitev;
- odgovorno ravnanje z okoljem;
- odgovoren odnos do ožje lokalne skupnosti in širšega družbenega okolja.

Etični kodeks

Družba je pomembno storitveno podjetje, ki zagotavlja varen in učinkovit pretok zračnega prometa v Republiki Sloveniji. Zagotavljanje navigacijskih služb zračnega prometa kot osnovne dejavnosti družbe zahteva nenehno sodelovanje in izobraževanje vseh zaposlenih pri doseganju ciljev družbe, visoke etične standarde ter razumevanje skupnih vrednot in poslanstva družbe. Družba je zato v Etičnem kodeksu opredelila osnovne vrednote družbe, načela razmerij med družbo in zaposlenimi ter vsa področja odgovornosti – odgovoren odnos družbe do ustanovitelja, zgled vodstva družbe, odgovoren odnos družbe do zaposlenih, odgovoren odnos zaposlenih do družbe, odgovoren odnos družbe do uporabnikov

storitev, partnerjev in uradnih oseb, odgovornost družbe do širše družbene skupnosti in odgovoren odnos družbe do javnosti in medijev. Kodeks vsebuje tudi določbe glede izvajanja kodeksa, nadzora ter nadaljnjega razvoja.

V družbi smo prepoznali in opredelili skupne vrednote, ki vodijo vse zaposlene in so del organizacijske kulture ter predstavljajo temelj poslanstva in vizije družbe. Razmerje med družbo in zaposlenimi tako temelji na vzajemnem:

- zaupanju in poštenem sodelovanju;
- skupnem spoznanju, da je upoštevanje etičnih in pravnih standardov v poslovnem prometu v interesu družbe in zaposlenih;
- prizadevanju za obstoj delovnega okolja, ki privlači zelo dobro usposobljene kadre;
- prizadevanju za enakost, ne glede na raso, nacionalnost, spol, spolno usmerjenost, veroizpoved, invalidnost ali starost;
- prizadevanju za obstoj delovnega okolja brez diskriminacije, nadlegovanja ali represije;
- prizadevanju za izvajanje politike »odprtih vrat«, ki zaposlenim omogoča dostop do vodstva družbe, zaposleni pa to možnost uporabljajo;
- ustvarjanju kulture, usmerjene v učinkovitost za dobro družbe in zaposlenih, s konkurenčnim sistemom nagrajevanja in mesečno izvedenimi poštenimi in objektivnimi ocenami, ki upoštevajo individualni prispevek k doseganju ciljev in učinkovitemu delu celotne družbe;
- kulturnem obnašanju in osebni urejenosti kot odrazu spoštovanja do sebe, sodelavcev in družbe ter z namenom sooblikovanja pozitivne podobe družbe.

S sprejetjem Etičnega kodeksa je družba podala smernice za delovanje vseh, ki z družbo kakor koli sodelujejo, tj. so v družbi zaposleni, so predstavniki organov vodenja ali nadzora ali poslovni partnerji oziroma uporabniki storitev.

Etični kodeks sicer vsebuje številne smernice in načela, ne more pa nadomestiti samostojnega odločanja in ravnanja vsakega posameznika. V družbi se zato zavedamo svoje odgovornosti za aktivno in dosledno uveljavljanje temeljnih načel in pravil sprejetega kodeksa v praksi ter prizadevanje za nadaljnji razvoj.

Odgovornost do zaposlenih

Družba posveča veliko pozornosti ohranjanju spoštljivega, ustvarjalnega in prijaznega delovnega okolja. Motivacija, izkušnje in znanje zaposlenih, vključujoč kakovost medsebojnih odnosov in spremljanje novosti pri vodenju družbe pomembno prispevajo k spodbujanju ustvarjalnosti zaposlenih, krepitvi njihove pripadnosti in pozitivnemu vsakodnevemu utripu podjetja.

Posebno pozornost družba posveča znanju zaposlenih, zato si prizadeva, da je strokovno izobraževanje in usposabljanje zagotovljeno vsem zaposlenim. Spodbujanje inovativnosti zaposlenih ima poseben pomen za družbo, saj zaposleni z lastno inovativnostjo, znanjem in izkušnjami pripomorejo k boljšim rezultatom družbe. Odgovornost do zaposlenih družba izraža tudi z zagotavljanjem varnih pogojev dela, motiviranjem, pohvalami in priznanji za uspešno končane projekte, kakor tudi z notranjim komuniciranjem. Komuniciranje je pozitivno povezano z zadovoljstvom in produktivnostjo zaposlenih, zato se v družbi komunicira in izmenjuje informacije osebno, pa tudi v duhu hitrega elektronskega komuniciranja po intranetu in internetu. V skrbi za ravnovesje med delovnim in prostim časom družba omogoča zaposlenim učinkovito opravljanje svojih obveznosti tako v službi kot doma. Družba z zglednim vodenjem in s spoštovanjem Etičnega kodeksa med drugim spodbuja in promovira spoštljivo ter odgovorno ravnanje vseh zaposlenih do svojih sodelavcev, strank in poslovnih partnerjev.

Sočasno si prizadeva za obstoj delovnega okolja, ki privlači dobro usposobljene kadre. Družba v poslovni proces nediskriminatorno vključuje vse zaposlene tako, da lahko vsak na svojem področju, za katero je zaposlen, soustvarja uspeh podjetja.

Družba redno spodbuja dialog in druženje med sodelavci v okviru različnih formalnih in neformalnih srečanj, ki prek službenih, športnih in družabnih aktivnosti prispevajo h krepitvi medsebojnih odnosov. Vodstvo družbe se redno, enkrat na mesec, srečuje s predstavniki sveta delavcev z namenom krepitve sodelovanja delavcev pri upravljanju in sodelovanju v skupnih prizadevanjih za čim boljše poslovne rezultate in dobre odnose v procesu dela, odločanja ter doseganja ciljev družbe.

Pomembna vrednota, ki ji v družbi namenimo pozornost, je skrb za varnost pri delu in zdravje zaposlenih. Za potrebe varnega dela družba zagotavlja zaposlenim uporabo osebne varovalne opreme, ki izpolnjuje vse predpisane standarde in ustreza specifikam dela v družbi, zaposleni pa jo dosledno uporabljajo. Opremo skladno s sprejeto Izjavo o varnosti z oceno tveganja v družbi periodično pregledujejo zunanji pooblaščenici strokovnjaki za varno delo. Družba veliko pozornost posveča usposabljanju zaposlenih za varno delo, in sicer v okviru ciljnih usmerjenih in strokovno naravnanih predavanj ter praktičnega treninga v spremstvu strokovnjakov, kjer so zaposleni ustrezno informirani o pravilni uporabi osebne varovalne opreme.

V okviru skrbi za zdravje zaposlenih družba skladno s sprejeto Strategijo za promocijo zdravja pri delu izvaja program promocije zdravja, ki vključuje nasvete, predloge in ukrepe na področju zdrave in uravnotežene prehrane, splošne telesne dejavnosti in gibanja v delovnem okolju, preprečevanja poškodb pri delu predvsem z vidika ergonomskih ukrepov na delovnem mestu, skrbi za duševno zdravje, preprečevanje in obvladovanje stresa, preprečevanje uporabe psihoaktivnih snovi ter preprečevanje mobinga na delovnem mestu. Cilji programa so usmerjeni v povečanje zadovoljstva in izboljšanje splošnega počutja zaposlenih ter izboljšanje delovnega

ozračja, v zmanjševanje števila bolniških odsotnosti, ohranitev nizke fluktuacije delovne sile in v ohranitev oziroma izboljšanje ugleda delodajalca. Družba spodbuja svoje zaposlene k zdravemu in aktivnemu življenju tudi s podporo Športnemu društvu Slovenia Control, v katerega je vključena skoraj polovica zaposlenih in ki vsako leto nadgrajuje svoj prispevek k aktivnemu in zdravemu preživljanju prostega časa zaposlenih.

Družba bo še naprej zagotavljala takšno delovno okolje, ki bo pozitivno vplivalo na zadovoljstvo zaposlenih. Stanje odnosov in zadovoljstva zaposlenih bo preverjala tudi z izvajanjem anket o zadovoljstvu zaposlenih in na podlagi rezultatov načrtovala nadaljnje aktivnosti za izboljšave.

Odgovornost do okolja

Učinkovita raba energije (URE) in uporaba obnovljivih virov energije (OVE) sta pojma, s katerima se ob vedno dražjih energentih, ostrejših okoljskih zahtevah in spremembah zakonodaje srečujemo vsi. Teme, povezane s smotrno uporabo energije in iskanjem novih možnosti za zadovoljitev potreb organizacij po energiji, so postale del našega vsakdana in vse kaže, da bo stabilna oskrba z energijo eno pglavitnih vprašanj razvoja celotne družbe.

Družba si pri načrtovanju in izvajanju dejavnosti ter poslovnih aktivnosti prizadeva za največjo možno mero odgovornosti do okolja in pri tem upošteva zahteve ustreznih predpisov in standardov na tem področju. Prispevek družbe k trajnostnemu razvoju predstavlja projekt gradnje objekta ATCC ob upoštevanju predpisanih okoljskih usmeritev, ki omogočajo zagotavljanje energetske učinkovitosti in preprečujejo onesnaževanje okolja. Svoj vpliv na okolje in življenjski prostor družba načrtno zmanjšuje tako, da se raba energije in s tem povezani stroški načrtovano spremljajo. Pri nabavah se upoštevajo mednarodno priznane smernice energetske učinkovitosti in razvoja na področju ravnanja z energijo in okoljem. Kot zavezanica javnonaročniške zakonodaje družba pri nabavah sledi tudi načelom družbeno odgovornega

javnega naročanja tako, da pri javnem naročanju vključuje tudi okoljske in socialne vidike.

Prispevek družbe k trajnostnemu razvoju predstavlja tudi vračanje električne energije, ki se ustvari z obveznimi rednimi mesečnimi testiranjimi naprav DEA za zagotavljanje neprekinjenega napajanja objekta ATCC, v omrežje. Družba pri napravah za neprekinjeno napajanje sistemov uporablja tudi modularno energijo, kar ji omogoča optimiziranje porabe električne energije (prilagajanje delovanja modulov glede na potrebe). K zmanjševanju porabe energentov pa družba prispeva tudi z vlaganji v tehnološko napredne sisteme in naprave. Družba sodeluje z Inštitutom za neionizirna sevanja z namenom analize vpliva svojega delovanja na okolje in zdravje ljudi, zlasti sevanj radarskih sistemov. Visoka raven ozaveščenosti družbe se kaže tudi na področju racionalne rabe energije, in sicer je vključena v sistem terciarne regulacije frekvence. S svojimi sistemi obveznega sekundarnega napajanja operativnih sistemov za vodenje in kontrolo zračnega prometa tvori virtualno elektrarno, ki za slovensko elektro mrežo zagotavlja zmogljivost proizvodnje 640 kW električne energije, ki pa se proizvaja v skladu s trenutnimi (dnevnimi) potrebami slovenskega elektro omrežja.

Dejavnost družbe ne predvideva proizvodnje nevarnih odpadkov, pa tudi sicer v koledarskem letu zaradi izvajanja dejavnosti ni nastalo več kot 150 ton odpadkov ali skupaj več kot 200 kilogramov nevarnih odpadkov, kar bi zahtevalo izdelavo načrta gospodarjenja z odpadki. Družba poroča Agenciji Republike Slovenije za okolje o nastalih odpadkih in ravnanju z njimi ter vodi evidenco, skladno z Uredbo o odpadkih (Uradni list RS, št. 37/15 in 69/15).

Pri razvojnih vprašanjih bo družba tudi v prihodnje v svoje poslovne aktivnosti vključevala temeljna načela družbene odgovornosti skladno z mednarodnimi in domačimi predpisi ter standardi, s poštenim odnosom do uporabnikov storitev in dobaviteljev ter skrbnim odnosom do narave in okolja, v katerem deluje.

Odgovornost do uporabnikov storitev, partnerjev in do uradnih oseb

Storitve družbe so usmerjene v izpolnjevanje potreb, upravičenih zahtevkov in pričakovanj naših uporabnikov. Potrebe po vrhunskih storitvah izpolnjujemo s profesionalnostjo, naklonjenostjo do novih idej, mednarodnim povezovanjem in oblikovanjem cen storitev skladno z evropsko in nacionalno zakonodajo.

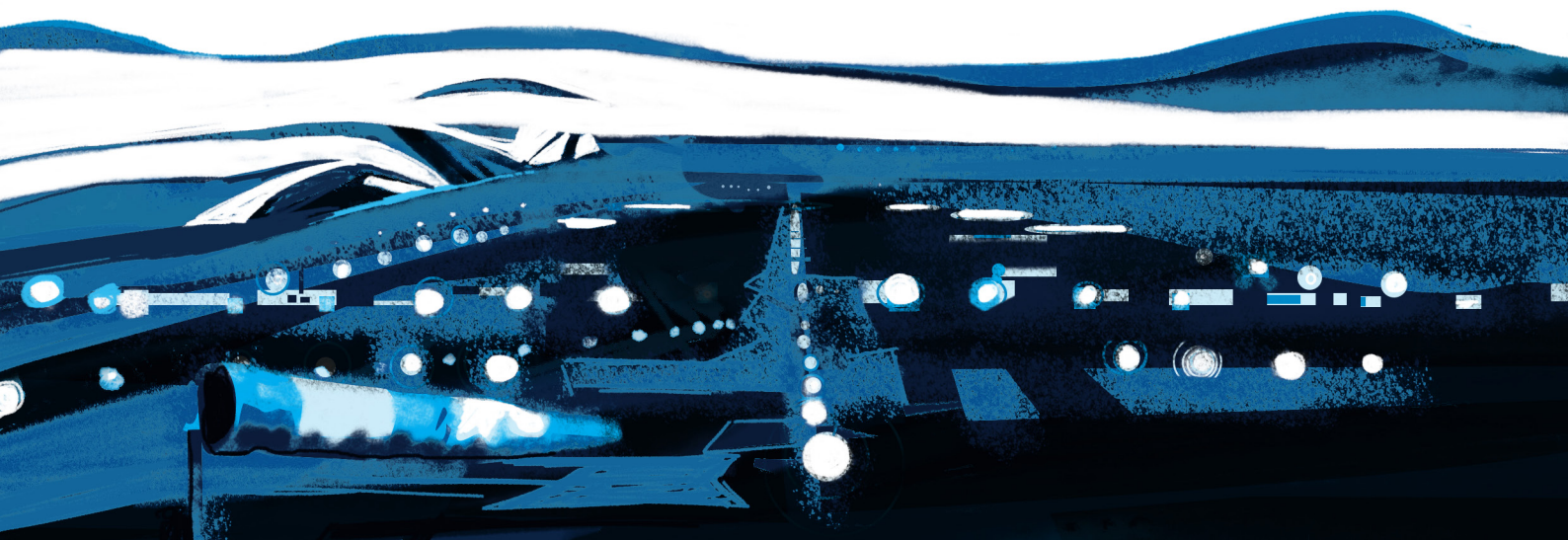
Pošteno delovanje in korektno sodelovanje z vsemi poslovnimi partnerji in uradnimi osebami je primarno ravnanje družbe. Pri oblikovanju pogodb in sodelovanju na podlagi sklenjenih pogodb družba vedno upošteva vidik transparentnosti in poštenosti. Družba kot zavezanec za izvajanje postopkov javnih naročil skrbi za spoštovanje predpisov in temeljnih načel s tega področja. Kot zavezanec po Zakonu o dostopu do informacij javnega značaja (Uradni list RS, št. 51/06 – uradno prečiščeno besedilo, 117/06 – ZDavP-2, 23/14, 50/14, 19/15 – odl. US, 102/15 in 7/18) družba

na nediskriminatoren način obravnava zahteve pravnih ali fizičnih oseb ter spoštuje določbe zakona. Sočasno si v družbi prizadevamo za uveljavljanje temeljnih načel in elementov sistema korporativne integritete.

Odgovornost do uporabnikov storitev družba izkazuje z vsemi formalnimi in neformalnimi oblikami posvetovanja z uporabniki storitev, kot je opisano v poglavju 3.12.

Odgovornost do ožje lokalne skupnosti in širšega družbenega okolja

V družbi se zavedamo svoje odgovornosti tako do ožje lokalne skupnosti kot do širšega družbenega okolja, zato podpiramo različne neprofitne družbene dejavnosti, kulturo, šport in humanitarne projekte, še posebno pa dejavnosti in dogodke, ki so povezani z osnovno dejavnostjo družbe, letalstvom. Tako želimo prispevati k nadaljnjemu razvoju letalstva v Republiki Sloveniji kot izjemno pomembnemu sektorju gospodarstva.

8

KLJUČNI NAČRTI ZA LETO 2019 IN PRIČAKOVANJA GLEDE RAZVOJA DRUŽBE

Ključni načrti družbe so tudi v letu 2019 usmerjeni v učinkovito opravljanje njene osnovne dejavnosti, zagotavljanja storitev navigacijskih služb zračnega prometa v Republiki Sloveniji. S kakovostnim, prilagodljivim in stroškovno učinkovitim opravljanjem dejavnosti bo poslovanje družbe usmerjeno k najpomembnejšemu cilju, tj. zagotavljanju visoke stopnje ravni varnosti v zračnem prometu, z ustreznim prispevkom k zmanjševanju negativnih vplivov dejavnosti na okolje.

Upravljanje varnosti v zračnem prometu je bistveno za dejavnost vodenja in kontrole zračnega prometa ter najpomembnejši skupni cilj vseh poslovnih procesov. Družba bo za zagotovitev potrebne ravni varnosti v zračnem prometu izvajala aktivnosti skladno z uveljavljenimi procesi sistema upravljanja varnosti (Safety Management System – SMS), ki temeljijo na nacionalnih in evropskih predpisih ter standardih in priporočilih mednarodnih organizacij v civilnem letalstvu. Vzporedno se bodo izvajale tudi aktivnosti za stalno izboljšanje individualne in organizacijske varnostne kulture, ki temeljijo na izpolnjevanju priporočil analize varnostne kulture, ki je bila v družbi izvedena leta 2014.

Družba si bo prizadevala izvajati dejavnosti v tolikšnem obsegu, kot ga bo zahteval promet, s čim manjšimi omejitvami in zamudami, ter s tem zagotoviti doseganje ciljev uspešnosti na področju zmogljivosti skladno z Načrtom izvedbe (Performance Plan) 2015–2019 za FAB CE, vključno z Republiko Slovenijo in vseevropskimi cilji uspešnosti. Družba bo sledila potrebam glede

odprtosti vseh mednarodnih letališč v Republiki Sloveniji, skladno z zahtevami, ki jih bo narekoval promet na teh letališčih.

Upoštevajoč gospodarske razmere in predvidene rasti prometa si bo družba z obvladovanjem vseh stroškov poslovanja prizadevala za doseganje ciljev uspešnosti tudi na ključnem področju stroškovne učinkovitosti skladno z Načrtom izvedbe (Performance Plan) 2015–2019 za FAB CE. Evropska komisija je 15. aprila 2016 sprejela izvedbeni sklep 2016/599 o skladnosti določenih ciljev, vključenih v revidirane nacionalne načrte ali načrte funkcionalnih blokov zračnega prostora, predložene skladno z Uredbo št. 549/2004/ES, z vseevropskimi cilji uspešnosti za drugo referenčno obdobje, ki je naslovljen tudi na države članice FAB CE.

Med ključne naloge leta 2019 družba uvršča pripravo načrta izvedbe za novo, tretje referenčno obdobje 2020–2024 spremljanja vseevropskih ciljev uspešnosti, ki bodo zavezujoči za družbo in Republiko Slovenijo.

Za doseganje načrtovanih ciljev v letu 2019 bomo v družbi izvajali vse načrtovane aktivnosti in sprejemali potrebne ukrepe, med katerimi velja poudariti:

- vzdrževanje in nadaljnjo optimizacijo ter izboljšave tehnološke infrastrukture, ki družbi omogoča doseganje operativnih ciljev na področjih varnosti, kapacitete in ekonomičnosti poslovanja;

- skrb za zdravje in strokovni razvoj zaposlenih, predvsem pa zagotovitev zadostnega števila ustrezno usposobljenega operativnega osebja skladno s potrebami družbe ter zahtevami evropske in nacionalne zakonodaje;
- nadaljevanje ukrepov, usmerjenih v racionalizacijo vseh stroškov poslovanja glede na predvideni obseg prometa, in v okviru teh ukrepov na ustreznih varnostnih analizah temelječa optimizacija storitev nekaterih služb (nadaljevanje centralizacije služb ARO, optimalna organizacija dela in potrebnega števila zaposlenih v letaliških kontrolah zračnega prometa), katerih cilj je stroškovno vzdržna organiziranost navigacijskih služb zračnega prometa na vseh treh letališčih, ki so vključena v stroškovno bazo v fazi terminala, v okviru dogovorjenih obratovalnih časov letališč;
- posodabljanje sistema izpolnjevanja skupnih zahtev za izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa, ki na sistematično formalen in celovito dokumentaren način opredeljuje obseg in načine dela ter ravnanj, za katere se šteje, da pomenijo skladnost družbe s skupnimi zahtevami za izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa, ki jih izvaja;
- kontinuirano notranje spremljanje skladnosti z zahtevami relevantne evropske zakonodaje in izvajanje vseh aktivnosti, ki jih narekuje ohranjanje veljavnosti certifikata izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa, v tem okviru pa zlasti izvedba vseh potrebnih aktivnosti priprave na posodobljen in povsem predrugačen pravni okvir zahtev za izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa, njegovo certificiranje in nadzor nad njim;
- sledenje smernicam razvoja evropskega zračnega prostora z uspešnim sodelovanjem na mednarodnem področju, predvsem na področju regionalnega sodelovanja v okviru FAB CE in aktivno delovanje družbe kot družbenice v FABCE, d. o. o.;
- poglobljeno sodelovanje z drugimi FAB-i v okviru GATE ONE, z BLUE MED FAB, DANUBE FAB in FAB EC;
- strokovno sodelovanje s pristojnimi državnimi organi pri pripravi predpisov s področja dejavnosti družbe;
- ureditev razmerij med državo in družbo v povezavi z uporabo objektov v lasti države in zemljišč, na katerih stojijo objekti, sistemi in naprave, ki so z dokapitalizacijo prešli v last družbe in so namenjeni izvajanju navigacijskih služb zračnega prometa.

Na področju letalskih telekomunikacij bo glavna aktivnost zagotavljanje varnosti, zanesljivosti, razpoložljivosti in integritete gradnikov funkcionalnega ATM in operativnega sistema. Primarno se ta aktivnost izvaja s stalnim neprekinjenim 24/7 tehničnim nadzorom vseh teh gradnikov, sekundarno z neprekinjeno periodiko vzdrževanja in terciarno z evolucijskim vzdrževanjem, ter (nenazadnje) z ohranjanjem kompetentnosti tehničnega osebja, ki izvaja te tri nivoje aktivnosti.

Na področju komunikacij je načrtovana vzpostavitev funkcije »Business Continuity« komunikacijskega sistema VCS v ATCC in razčlenitev projekta vzpostavitve lastnega mikrovalovnega linka med komunikacijskimi lokacijami družbe, in sicer s ciljem povečati razpoložljivost in stroškovno učinkovitost komunikacijskega omrežja.

Na področju nadzornih sistemov se bo nadaljevalo izvajanje (trenutno) najpomembnejšega projekta družbe, in sicer vzpostavitev sistema multilateracije oziroma projekta SLOWAM, s čimer se v zračni prostor Republike Slovenije vpelje povsem nova nadzorna veriga, s katero se bo izrazito povečal obseg radarskega pokrivanja. Uvedba sistema multilateracije v operativno delovanje je načrtovana na konec prvega četrtletja 2019. Vlaganja v novo tehnologijo WAM bodo na dolgi rok zmanjšala število nadzornih sistemov (umik iz uporabe vsaj enega starega radarja), hkrati pa bo izboljšano pokrivanje slovenskega zračnega prostora v severovzhodni Sloveniji. Na istem področju se v tretjem četrtletju družbe zasleduje cilj prestavitve sprege primarnega in sekundarnega radarja Watchman z brniškega letališča na radarsko lokacijo Oljska gora (Soteški hrib).

Gre za prestavitev, ki se načrtuje zaradi projektov širjenja letališča Jožeta Pučnika Ljubljana, in hkrati za izboljšanje radarske pokritosti osrednjega dela slovenskega zračnega prostora.

Družba na področju letalskih informacijskih služb med pomembne naloge uvršča zaključek implementacije Uredbe Komisije 73/2010/EU. V sklop tega cilja sodi tudi začetek postopkov v sodelovanju z Eurocontrolom za operativno uporabo lastne baze letalskih podatkov (AIXM 5.1). Vsi letalski podatki, ki jih mora družba zagotavljati, so trenutno v elektronski obliki, shranjeni v tujini v EAD (European AIS Data Base).

Načrtuje se nadaljnja širitev sistema AMHS, predvsem na lokalni ravni. Načrtovana je zamenjava starih terminalov IAT (Intelligent AFTN Terminal), ki omogočajo obdelavo prometa AFTN, v terminale AMATIS (AMHS Agent Terminal Interface System), ki so namenjeni obdelavi prometa AMHS, predvsem v odvisnosti od potreb, ki se bodo pokazale v službi ARO. Nadalje je načrtovana vzpostavitev delovnih postaj AMATIS UA v pisarnah meteorološke službe na letališčih, ki so v domeni ARSO. Z vzpostavitvijo delovnih postaj AMATIS UA bo lahko Agencija Republike Slovenije za okolje prek sistema AMHS pošiljala sporočila s priponkami, predvsem gre za datoteke z meteorološkimi podatki in slikami.

V letu 2019 bo realizirana tudi izvedba nabave in implementacije nove aplikacije za internetno oddajo načrtov leta. Družba načrtuje, da bo projekt zaključen do jeseni 2019.

Na področju usposabljanja operativnega osebja v okviru Letalske šole se načrtuje izvajanje usposabljanj obstoječega operativnega osebja za pridobitev novih kompetenc skladno s potrebami posameznih operativnih sektorjev. Na sistemski ravni pa se nadaljuje razvoj sistemske ureditve izvajanja procesov usposabljanja operativnega osebja.

V okviru Sektorja zračnega prometa bo družba tudi v prihodnje tvorno sodelovala pri koordinaciji in delu skupine Os jug–vzhod, ki bo pripomogla k boljši pretočnosti in posledično k manjšim zamudam zračnega prometa v tem delu Evrope. Za zagotovitev zadostne sektorske kapacitete za

potrebe načrtovanega prometa bodo v letu 2019 izvedeni naslednji projekti oziroma naloge:

- odpiranje petega sektorja skladno s potrebami in zahtevami prometa in razpoložljivimi človeškimi viri;
- prilagodljiva uporaba sektorizacije za zagotovitev optimalnega načrtovanja odprtosti sektorjev in kadrov;
- zaključek prenove simulatorja v prostorih OKZP Ljubljana predvidoma v prvi polovici leta 2019.

Na dejanski promet v letu 2019 bodo imeli bistven vpliv naslednji dejavniki: stanje gospodarstva v Evropi in Republiki Sloveniji, cena nafte na svetovnem trgu, kapaciteta centrov območnih kontrol zračnega prometa sosednjih držav in morebitni izjemni dogodki (teroristična dejanja v svetu, izbruhi vulkanov, potencialna vojna območja idr.). Statistična sedemletna napoved rasti prometa organizacije Eurocontrol (Eurocontrol Seven-Year Forecast) iz februarja 2019 predvideva 2,8-odstotno rast števila IFR-letov v Evropi (ECAC) oziroma 3,2-odstotno rast v EU-28, medtem ko za Republiko Slovenijo omenjena napoved predvideva nekoliko višjo 5,6-odstotno rast prometa po številu IFR-letov v letu 2019 glede na leto 2018.

Družba bo nadaljevala aktivnosti na področju projektov, ki so sofinancirani z EU sredstvi programa »Connect Europe Facilities – CEF«, in sicer na projektu »NewPENS Stakeholders Contribution for the Procurement and Deployment of NewPENS (NewPENS)«, »Slovenia Wide Area Multilateral System« (SLOWAM) in »SWIM Common Public Key Infrastructure & Cybersecurity« (SWIM PKI & CS).

Družba pa bo prav tako nadaljevala izvajanje projekta ADaaS2, kljub temu da ni pridobil evropskih finančnih sredstev. Implementacija projekta ADaaS2 bo usmerjena v razvoj grozdne infrastrukture za osnovni grozd dveh podatkovnih ponudnikov (ADSP) in dveh podatkovnih uporabnikov (ATSU). Ob uspešni implementaciji omenjenega grozda do leta 2023 bo to verjetno prva operativna implementacija takšnega koncepta v Evropi, tj. med civilnimi kontrolami zračnega prometa prek nacionalnih mej in mej FAB-ov.

RAČUNOVODSKO POROČILO

1
POROČILO
NEODVISNEGA REVIZORJA

POROČILO NEODVISNEGA REVIZORJA

Lastnikom gospodarske družbe Kontrola zračnega prometa Slovenije, d.o.o.

Mnenje

Revidirali smo računovodske izkaze gospodarske družbe Kontrola zračnega prometa Slovenije, d.o.o. (družba), ki vključujejo izkaz finančnega položaja na dan 31. decembra 2018 ter izkaz poslovnega izida, izkaz drugega vseobsegajočega donosa, izkaz gibanja kapitala in izkaz denarnih tokov za tedaj končano leto ter povzetek bistvenih računovodskih usmeritev in druge pojasnjevalne informacije.

Po našem mnenju so priloženi računovodski izkazi v vseh pomembnih pogledih poštena predstavitev finančnega položaja družbe Kontrola zračnega prometa Slovenije, d.o.o. na dan 31. decembra 2018 ter njenega poslovnega izida in denarnih tokov za tedaj končano leto v skladu z Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja, kot jih je sprejela EU.

Podlaga za mnenje

Revizijo smo opravili v skladu z mednarodnimi standardi revidiranja. Naše odgovornosti na podlagi teh pravil so opisane v tem poročilu v odstavku *Revizorjeva odgovornost za revizijo računovodskih izkazov*. V skladu s *Kodeksom etike za računovodske strokovnjake*, ki ga je izdal Odbor za mednarodne standarde etike za računovodske strokovnjake (Kodeks IESBA) ter etičnimi zahtevami, ki se nanašajo na revizijo računovodskih izkazov v Sloveniji, potrjujemo svojo neodvisnost od družbe in, da smo izpolnili vse druge etične zahteve v skladu s temi zahtevami in Kodeksom IESBA.

Verjamemo, da so pridobljeni revizijski dokazi zadostna in ustrezna podlaga za naše revizijsko mnenje.

Druge informacije

Druge informacije obsegajo informacije v letnem poročilu, razen računovodskih izkazov in našega mnenja o teh računovodskih izkazih. Poslovodstvo je odgovorno za te druge informacije.

Naše mnenje o računovodskih izkazih ne vključuje drugih informacij in zato o njih ne izražamo nikakršnega zagotovila ali sklepa.

V zvezi z revizijo računovodskih izkazov je naša odgovornost, da te druge informacije preberemo in presodimo, ali so pomembno neskladne z računovodskimi izkazi oziroma, ali na podlagi informacij, ki smo jih pridobili pri reviziji ali sicer menimo, da so pomembno napačne. Poleg tega je naša odgovornost da ocenimo, ali so bile druge informacije v vseh pomembnih pogledih pripravljene v skladu z veljavnim zakonom ali predpisi in predvsem, ali so te druge informacije usklajene z zakonom ali predpisi glede formalnih zahtev in postopkov za pripravo drugih informacij z vidika pomembnosti in, ali bi neskladnost s temi zahtevami lahko vplivala na presoje, zasnovane na teh drugih informacijah.

Na podlagi opravljenih postopkov poročamo, kolikor lahko ocenimo, da:

- so druge informacije, ki opisujejo dejstva predstavljena v računovodskih izkazih, v vseh pomembnih pogledih usklajene z računovodskimi izkazi; in
- da so druge informacije pripravljene v skladu z veljavnim zakonom in predpisi.

Poleg tega je naša odgovornost da, na podlagi našega poznavanja in razumevanja družbe, ki smo ga pridobili med revizijo, poročamo o tem, ali druge informacije vsebujejo pomembno napačno navedbo. Na podlagi opravljenih postopkov v zvezi z drugimi informacijami nismo ugotovili nobenih pomembnih napačnih navedb.

Odgovornost poslovodstva in nadzornega sveta za računovodske izkaze

Poslovodstvo je odgovorno za pripravo in pošteno predstavitev teh računovodskih izkazov v skladu z Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja, kot jih je sprejela EU in za tako notranje kontroliranje, kot je v skladu z odločitvijo poslovodstvo potrebno, da omogoči pripravo računovodskih izkazov, ki ne vsebujejo pomembno napačne navedbe zaradi prevare ali napake.

Poslovodstvo je pri pripravi računovodskih izkazov družbe odgovorno za oceno njene sposobnosti, da nadaljuje kot delujoče podjetje, razkritje zadev, povezanih z delujočim podjetjem in uporabo predpostavke delujočega podjetja kot podlago za računovodenje, razen če namerava poslovodstvo družbo likvidirati ali zaustaviti poslovanje, ali če nima druge možnosti, kot da napravi eno ali drugo.

Nadzorni svet je odgovoren za nadzor nad pripravo računovodskih izkazov in za potrditev revidiranega letnega poročila.

Revizorjeva odgovornost za revizijo računovodskih izkazov

Naši cilji so pridobiti sprejemljivo zagotovilo o tem ali so računovodski izkazi kot celota brez pomembno napačne navedbe zaradi prevare ali napake, in izdati revizorjevo poročilo, ki vključuje naše mnenje. Sprejemljivo zagotovilo nudi visoko stopnja zagotovila, vendar ni jamstvo, da bo revizija, opravljena v skladu z mednarodnimi standardi revidiranja, vedno odkrila pomembno napačno navedbo, če ta obstaja. Napačne navedbe lahko izhajajo iz prevare ali napake, ter se smatrajo za pomembne, če je upravičeno pričakovati, da posamič ali skupaj, vplivajo na gospodarske odločitve uporabnikov, sprejete na podlagi teh računovodskih izkazov.

Med izvajanjem revidiranja v skladu s pravili revidiranja uporabljamo strokovno presojo in ohranjamo poklicno nezaupljivost. Prav tako:

- ▶ prepoznamo in ocenimo tveganja pomembno napačne navedbe v računovodskih izkazih, bodisi zaradi napake ali prevare, oblikujemo in izvajamo revizijske postopke kot odzive na ocenjena tveganja ter pridobivamo zadostne in ustrezne revizijske dokaze, ki zagotavljajo podlago za naše mnenje. Tveganje, da ne bomo odkrili napačne navedbe, ki izvira iz prevare, je višje od tistega, povezanega z napako, saj prevara lahko vključuje skrivne dogovore, ponarejanje, namerno opustitev, napačno razlago ali izogibanje notranjih kontrol;
- ▶ pridobimo razumevanje notranjih kontrol, pomembnimi za revizijo z namenom oblikovanja revizijskih postopkov, ki so okoliščinam primerni, vendar ne z namenom izraziti mnenje o učinkovitosti notranjih kontrol družbe;
- ▶ presodimo ustreznost uporabljenih računovodskih usmeritev in sprejemljivost računovodskih ocen ter z njimi povezanih razkritij posloводства;
- ▶ na podlagi pridobljenih revizijskih dokazov o obstoju pomembne negotovosti glede dogodkov in okoliščin, ki zbujejo dvom v sposobnost družbe, da nadaljuje kot delujoče podjetje, sprejmemo sklep o ustreznosti poslovodske uporabe predpostavke delujočega podjetja, kot podlage računovodenja. Če sprejmemo sklep o obstoju pomembne negotovosti, smo dolžni v revizorjevem poročilu opozoriti na ustrezna razkritja v računovodskih izkazih ali, če so taka razkritja neustrezna, prilagoditi mnenje. Revizorjevi sklepi temeljijo na revizijskih dokazih pridobljenih do datuma izdaje revizorjevega poročila. Vendar kasnejši dogodki ali okoliščine lahko povzročijo prenehanje družbe kot delujočega podjetja;
- ▶ ovrednotimo splošno predstavitev, strukturo, vsebino računovodskih izkazov vključno z razkritji, in ali računovodski izkazi predstavljajo zadevne posle in dogodke na način, da je dosežena poštena predstavitev;

Nadzorni svet med drugim obveščamo o načrtovanem obsegu in času revidiranja in o pomembnih revizijskih ugotovitvah vključno s pomanjkljivostmi notranjih kontrol, ki smo jih zaznali med našo revizijo.

Ljubljana, 29. marec 2019

Janez Uranič
Direktor
Ernst & Young d.o.o.
Dunajska 111, Ljubljana

ERNST & YOUNG
Revizija, poslovno
svetovanje d.o.o., Ljubljana 1

Lidija Šinkovec
Pooblaščenca revizorka

2

RAČUNOVODSKI IZKAZI DRUŽBE

Računovodski izkazi so sestavljeni v evrih brez centov, torej v funkcijski valuti družbe.

2.1 IZKAZ FINANČNEGA POLOŽAJA NA DAN 31. 12. 2018

SREDSTVA	Pojasnila	31. 12. 2018	31. 12. 2017
Nekratkoročna sredstva		26.238.509	27.975.169
I. Neopredmetena sredstva in dolgoročne aktivne časovne razmejitve		897.567	1.030.959
1. Dolgoročne premoženjske pravice	3.2.1.	783.509	864.329
2. Druga dolgoročna sredstva	3.2.2.	114.058	166.630
II. Opredmetena osnovna sredstva	3.2.3.	25.057.676	26.683.005
1. Zemljišča in zgradbe		14.089.220	14.601.947
2. Proizvajalne naprave in stroji		9.580.723	11.779.978
3. Druge naprave in oprema		3.670	8.263
4. Opredmetena osnovna sredstva, ki se pridobivajo		1.384.063	292.817
III. Naložbene nepremičnine		0	0
IV. Dolgoročne finančne naložbe	3.2.4.	16.000	16.000
V. Dolgoročne poslovne terjatve		0	0
VI. Odložene terjatve za davke	3.2.5.	267.266	245.205
Kratkoročna sredstva		8.377.338	7.208.592
I. Zaloge	3.2.6.	541.871	563.811
II. Kratkoročne finančne naložbe		0	0
III. Kratkoročne poslovne terjatve	3.2.7.	4.223.453	3.789.803
1. Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev		3.633.965	3.229.618
2. Kratkoročne poslovne terjatve do drugih		589.488	560.185
IV. Denarna sredstva	3.2.8.	3.612.014	2.854.978
SREDSTVA SKUPAJ		34.615.847	35.183.761

OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV		Pojasnila	31. 12. 2018	31. 12. 2017
Kapital		3.2.9.	21.909.903	20.014.566
I.	Vpoklicani kapital		5.525.706	5.525.706
II.	Kapitalske rezerve		0	0
III.	Rezerve iz dobička		14.128.878	12.526.394
1.	Zakonske rezerve		552.571	552.571
2.	Druge rezerve iz dobička		13.576.307	11.973.823
IV.	Rezerve, nastale zaradi vrednotenja po pošteni vrednosti		319.626	334.330
V.	Preneseni čisti poslovni izid		333.209	1.093
VI.	Čisti poslovni izid poslovnega leta		1.602.484	1.627.043
Rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitve		3.2.10.	2.147.541	2.006.092
1.	Rezervacije za pokojnine in podobne obveznosti		2.147.541	2.006.092
2.	Nekratkoročne pasivne časovne razmejitve		0	0
Nekratkoročne obveznosti			2.625.000	5.055.783
I.	Nekratkoročne finančne obveznosti	3.2.11.	2.625.000	5.055.783
II.	Nekratkoročne poslovne obveznosti		0	0
III.	Odložene obveznosti za davke		0	0
Kratkoročne obveznosti			7.933.403	8.107.320
I.	Kratkoročne finančne obveznosti	3.2.12.	2.430.783	2.673.131
II.	Kratkoročne obveznosti		5.502.620	5.434.189
1.	Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev	3.2.13.	1.345.947	1.424.677
2.	Druge kratkoročne poslovne obveznosti	3.2.14.	2.723.839	2.796.758
3.	Obveznosti za davek od dohodkov pravnih oseb	3.2.15.	261.697	308.378
4.	Druge kratkoročne obveznosti	3.2.16.	1.171.137	904.376
SKUPAJ OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV			34.615.847	35.183.761

Pojasnila k računovodskim izkazom so sestavni del in jih je treba brati v povezavi z njimi.

2.2 IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA ZA OBDOBJE OD 1. 1. DO 31. 12. 2018

	Besedilo	Pojasnila	2018	2017
A	PRIHODKI OD PRODAJE IZ POGODB	3.2.17.	39.522.550	37.984.123
1.	Prihodki od prodaje iz pogodb v Sloveniji		952.302	949.302
2.	Prihodki od prodaje iz pogodb v EU		38.568.798	37.033.541
3.	Prihodki od prodaje iz pogodb v tujini		1.450	1.280
B	DRUGI POSLOVNI PRIHODKI	3.2.18.	500.465	917.445
C	POSLOVNI ODHODKI		35.899.849	34.918.236
1.	Stroški materiala in storitev	3.2.19.	6.882.337	6.636.398
a)	Nabavna vrednost prodanega blaga		0	0
b)	Stroški materiala		431.135	441.552
c)	Stroški storitev		6.451.202	6.194.846
2.	Stroški dela	3.2.20.	23.279.419	22.735.154
a)	Stroški plač		17.803.061	17.393.539
b)	Stroški pokojninskih zavarovanj		2.217.417	2.150.766
c)	Stroški socialnih zavarovanj		2.118.042	2.073.751
d)	Drugi stroški dela		1.140.899	1.117.098
3.	Odpisi vrednosti	3.2. 21.	4.106.947	3.941.193
a)	Amortizacija		3.459.469	3.420.585
b)	Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih		48.051	1.408
c)	Neto slabitev terjatev		599.427	519.200
4.	Drugi poslovni odhodki	3.2.22.	1.631.146	1.605.491
D	FINANČNI PRIHODKI	3.2.23.	464	59
1.	Finančni prihodki iz danih posojil		9	8
2.	Finančni prihodki iz poslovnih terjatev do drugih		455	51
E	FINANČNI ODHODKI	3.2.24.	112.900	137.487
1.	Finančni odhodki iz finančnih obveznosti		70.516	99.111
2.	Finančni odhodki iz poslovnih obveznosti		42.384	38.376
F	CELOTNI DOBIČEK		4.010.730	3.845.904
G	DAVEK IZ DOBIČKA	3.2.25.	827.823	617.592
H	ODLOŽENI DAVKI		-22.061	-25.773
I	ČISTI POSLOVNI IZID OBRAČUNSKEGA OBDOBJA		3.204.968	3.254.085

Pojasnila k računovodskim izkazom so sestavni del in jih je treba brati v povezavi z njimi.

2.3 IZKAZ DRUGEGA VSEOBSEGAJOČEGA DONOSA ZA LETO 2018

Besedilo		2018	2017
A	Čisti poslovni izid obračunskega obdobja	3.204.968	3.254.085
B	Drugi vseobsegajoči donosi v letu	0	0
B.1.	Drugi vseobsegajoči donosi, ki bodo v prihodnje pripoznani v izkazu poslovnega izida	0	0
	Spremembe revalorizacijskih rezerv iz prevrednotenja opredmetenih osnovnih sredstev	0	0
	Spremembe rezerv, nastalih zaradi vrednotenja po pošteni vrednosti	0	0
	Dobički in izgube, ki izhajajo iz prevedbe računovodskih izkazov podjetij v tujini (vplivov sprememb deviznih tečajev)	0	0
B.2.	Druge sestavine vseobsegajočega donosa	-14.704	50.707
B.2.1.	Preračun pozaposlitvenih zaslužkov po davku	-14.704	50.707
	Drugi vseobsegajoči donos skupaj, v neto znesku	-14.707	50.707
C	Celotni vseobsegajoči donos obračunskega obdobja	3.190.264	3.304.792

Pojasnila k računovodskim izkazom so sestavni del in jih je treba brati v povezavi z njimi.

2.4 IZKAZ UPORABE BILANČNEGA DOBIČKA ZA LETO 2018

Besedilo		2018	2017
A	Čisti dobiček poslovnega leta	3.204.968	3.254.085
B	Preneseni čisti dobiček	333.209	1.093
C	Povečanje rezerv iz dobička	1.602.484	1.627.042
1.	Povečanje drugih rezerv iz dobička	1.602.484	1.627.042
D	BILANČNI DOBIČEK	1.935.693	1.628.136

Pojasnila k računovodskim izkazom so sestavni del in jih je treba brati v povezavi z njimi.

2.5 IZKAZ DENARNIH TOKOV ZA LETO 2018

Besedilo	2018	2017
A. Denarni tokovi pri poslovanju		
a) Postavke izkaza poslovnega izida	7.359.906	7.063.904
Poslovni prihodki (razen za prevrednotenje) in finančni prihodki iz poslovnih terjatev	40.023.015	39.177.733
Poslovni odhodki brez amortizacije in prevrednotenja ter finančni odhodki iz poslovnih obveznosti	-31.835.286	-31.496.237
Davki iz dobička in drugi davki, ki niso zajeti v poslovnih odhodkih	-827.823	-617.592
b) Spremembe čistih obratnih sredstev (in časovnih razmejitev, rezervacij ter odloženih terjatev in obveznosti za davek) poslovnih postavk bilance stanja	-570.772	-684.307
Začetne manj končne poslovne terjatve	-671.974	-302.475
Začetne manj končne aktivne časovne razmejitve	56.316	120.450
Začetne manj končne odložene terjatve za davek	-22.061	-25.773
Začetne manj končne zaloge	21.940	50.892
Končni manj začetni poslovni dolgovi	-348.498	289.757
Končne manj začetne pasivne časovne razmejitve in rezervacije	393.505	-817.158
c) Prebitek prejemkov pri poslovanju ali prebitek izdatkov pri poslovanju (a + b)	6.789.134	6.379.597
B. Denarni tokovi pri investiranju		
a) Prejemki pri investiranju	464	59
Prejemki od dobljenih obresti in deležev v dobičku drugih, ki se nanašajo na investiranje	464	59
b) Izdatki pri investiranju	-1.946.531	-1.655.122
Izdatki za pridobitev neopredmetenih sredstev	-170.778	-521.501
Izdatki za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev	-1.775.753	-1.133.621
c) Prebitek prejemkov pri investiranju ali prebitek izdatkov pri investiranju (a + b)	-1.946.067	-1.655.063
C. Denarni tokovi pri financiranju		
a) Prejemki pri financiranju	0	0
b) Izdatki pri financiranju	-4.086.031	-3.310.618
Izdatki za dane obresti, ki se nanašajo na financiranje	-112.900	-137.487
Izdatki za odplačila finančnih obveznosti	-2.673.131	-2.673.131
Izdatki za izplačila dividend in drugih deležev v dobičku	-1.300.000	-500.000
c) Prebitek prejemkov pri financiranju ali prebitek izdatkov pri financiranju (a + b)	-4.086.031	-3.310.618
D. Končno stanje denarnih sredstev	3.612.014	2.854.978
x) Denarni izid v obdobju (seštevek pribitkov Ac, Bc, Cc)	757.036	1.413.916
y) Začetno stanje denarnih sredstev	2.854.978	1.441.062

Pojasnila k računovodskim izkazom so sestavni del in jih je treba brati v povezavi z njimi.

2.6 IZKAZ GIBANJA KAPITALA V LETU 2018

		Osnovni kapital	Zakonske rezerve	Druge rezerve	Rezerve, nastale zaradi vrednotenja po pošteni vrednosti	Preneseni čisti dobiček	Čisti dobiček poslovnega leta	Skupaj
A 1	Stanje konec prejšnjega obdobja	5.525.706	552.571	11.973.823	334.330	1.093	1.627.043	20.014.566
A 2	Začetno stanje v obdobju	5.525.706	552.571	11.973.823	334.330	1.093	1.627.043	20.014.566
B 1	Spremembe lastniškega kapitala	0	0	0	0	-1.300.000	0	-1.300.000
	a) Izplačilo dividend	0	0	0	0	-1.300.000	0	-1.300.000
	b) Vnos dodatnih vplačil kapitala	0	0	0	0	0	0	0
B 2	Celotni vseobsegajoči donos obdobja	0	0	0	-14.704	5.073	3.204.968	3.195.337
	Vnos čistega							
	a) poslovnega izida poslovnega leta	0	0	0	0	0	3.204.968	3.204.968
	b) Druge sestavine vseobsegajočega donosa poročevalskega obdobja	0	0	0	-14.704	5.073	0	-9.631
B 3	Spremembe v kapitalu	0	0	0	0	1.627.043	-3.229.527	0
	Razporeditev dela ČD preteklega obdobja po sklepu uprave in nadzornega sveta	0	0	0	0	1.627.043	-1.627.043	0
	Razporeditev ČD tekočega obdobja po sklepu uprave in nadzornega sveta	0	0	1.602.484	0	0	-1.602.484	0
C	Končno stanje v obdobju	5.525.706	552.571	13.576.307	319.626	333.209	1.602.484	21.909.903

Pojasnila k računovodskim izkazom so sestavni del in jih je treba brati v povezavi z njimi.

2.7 IZKAZ GIBANJA KAPITALA V LETU 2017

		Osnovni kapital	Zakonske rezerve	Druge rezerve	Rezerve, nastale zaradi vrednotenja po poštenu vrednosti	Preneseni čisti dobiček	Čisti dobiček poslovnega leta	Skupaj
A 1	Stanje konec prejšnjega obdobja	5.525.706	552.571	9.859.274	284.715	34.327	953.181	17.209.774
A 2	Začetno stanje v obdobju	5.525.706	552.571	9.859.274	284.715	34.327	953.181	17.209.774
	Spremembe							
B 1	lastniškega kapitala	0	0	0	0	0	-500.000	-500.000
	a) Izplačilo dividend	0	0	0	0	0	-500.000	-500.000
	b) Vnos dodatnih vplačil kapitala	0	0	0	0	0	0	0
	Celotni vseobsegajoči donos obdobja	0	0	0	49.615	1.093	3.254.084	3.304.792
	Vnos čistega							
	a) poslovnega izida poslovnega leta	0	0	0	0	0	3.254.084	3.254.084
	b) Druge sestavine vseobsegajočega donosa poročevalskega obdobja	0	0	0	49.615	1.093	0	50.708
B 3	Spremembe v kapitalu	0	0	2.114.549	0	-34.327	-2.080.222	0
	Razporeditev dela ČD preteklega							
	a) obdobja po sklepu uprave in nadzornega sveta	0	0	487.507	0	-34.327	-453.180	0
	b) Razporeditev ČD tekočega obdobja po sklepu uprave in nadzornega sveta	0	0	1.627.042	0	0	-1.627.042	0
C	Končno stanje v obdobju	5.525.706	552.571	11.973.823	334.330	1.093	1.627.043	20.014.566

Pojasnila k računovodskim izkazom so sestavni del in jih je treba brati v povezavi z njimi.

3

PRILOGA

K RAČUNOVODSKIM IZKAZOM

3.1 POVZETEK RAČUNOVODSKIH USMERITEV IN PREDPOSTAVK

Izjava o skladnosti

Družba skladno z določili Zakona o gospodarskih družbah in s sklepom Uprave Slovenske odškodninske družbe, d. d., v vlogi ustanoviteljice in edine družbenice Republike Slovenije od 1. 1. 2013 računovodske izkaze sestavlja skladno z Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja (MSRP), ki jih je sprejel Svet za mednarodne računovodske standarde (SMRS), ter skladno s pojasnili, ki jih sprejema Odbor za pojasnjevanje mednarodnih standardov računovodskega poročanja (OPMSRP) in jih je sprejela tudi Evropska unija. Direktor družbe je računovodske izkaze odobril 15. 3. 2019.

Računovodski izkazi so pripravljani tudi ob upoštevanju zahtev Zakona o gospodarskih družbah, ki se nanašajo na pripravo računovodskih izkazov.

Podlage za merjenje

Računovodski izkazi so pripravljani ob upoštevanju izvirne vrednosti, razen za finančne instrumente, po pošteni vrednosti skozi poslovni izid in pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa.

Funkcijska in predstavitevna valuta

Računovodski izkazi so sestavljeni v evrih, torej v funkcijski valuti družbe.

Podlage za sestavitev računovodskih izkazov

Računovodski izkazi so sestavljeni v evrih, brez centov.

Poštena vrednost

Poštena vrednost je uporabljena pri finančnih sredstvih, razpoložljivih za prodajo, vse druge postavke v računovodskih izkazih predstavljajo nabavno oziroma odplačno vrednost.

Pri merjenju poštene vrednosti nefinančnega sredstva mora družba upoštevati zmožnost tržnega udeleženca ustvarjati gospodarske koristi s skrajno in najboljšo uporabo sredstva, ali z njegovo prodajo drugemu udeležencu na trgu, ki bo sredstvo uporabil v skrajni in najboljši meri.

Družba uporablja metode vrednotenja, ki so primerne v danih okoliščinah in za katere so na voljo zadostni podatki, predvsem z uporabo ustreznih tržnih vhodnih podatkov in minimalno uporabo netržnih vhodnih podatkov.

Vsa sredstva in obveznosti, ki so v računovodskih izkazih merjena ali razkrita po pošteni vrednosti,

so razvrščena v hierarhijo poštene vrednosti na podlagi najnižje ravni vhodnih podatkov, ki so pomembni za merjenje celotne poštene vrednosti:

1. raven – tržne cene (neprilagojene) z delujočega trga za podobna sredstva in obveznosti;

2. raven – model vrednotenja, ki neposredno ali posredno temelji na tržnih podatkih;

3. raven – model vrednotenja, ki ne temelji na tržnih podatkih.

Za sredstva in obveznosti, ki so bila v računovodskih izkazih pripoznana že v predhodnih obdobjih, družba ob koncu vsakega obdobja poročanja ugotovi, ali je prišlo do prehoda med ravnmi tako, da ponovno preveri razporeditev sredstev, upoštevajoč najnižjo raven vhodnih podatkov, ki so pomembni za merjenje celotne poštene vrednosti.

Uporabljene računovodske usmeritve

Družba uporablja računovodske usmeritve skladno s pravili MSRP, kot jih je sprejela EU za obravnavano obdobje in preteklo obdobje, ki je predstavljeno v priloženih računovodskih izkazih.

A) Spremembe računovodskih usmeritev in razkritja

Računovodske usmeritve, ki jih je družba uporabila pri pripravi svojih računovodskih izkazov, so enake usmeritvam, ki jih je uporabila pri pripravi računovodskih izkazov za predhodno poslovno leto. Izjema so na novo sprejeti oziroma prenovljeni standardi in pojasnila, ki jih je družba sprejela za letna obdobja z začetkom 1. januarja 2018 ali kasneje in ki so opisani v nadaljevanju:

- **MSRP 9 Finančni instrumenti: Razvrščanje in merjenje**

Končna različica standarda MSRP 9 Finančni instrumenti vsebuje zahteve vseh posameznih faz projekta prenove standarda MSRP 9 in nadomešča standard MRS 39 Finančni instrumenti: Pripoznavanje in merjenje ter vse predhodne različice standarda MSRP 9. Standard uvaja nove zahteve za razvrščanje in

merjenje, oslabitev in obračunavanje varovanja pred tveganji.

Družba je začela določila standarda MSRP 9 uporabljati na dan 1. januarja 2018 in zato primerjalnih informacij ni preračunala ter jih poroča po določenih standarda MRS 39. Poslovodstvo je ocenilo učinek standarda in meni, da ne vpliva pomembno na razporeditev in merjenje finančnih sredstev družbe kot tudi ne na razvrstitev in merjenje finančnih obveznosti družbe.

Naložbe v kapital družb, ki ne kotirajo na borzi in, ki so bile skladno z MSRP 9 razvrščene v skupino finančna sredstva, razpoložljiva za prodajo (AFS), so na dan 1. januarja 2018 merjena in razvrščena v skupino lastniški instrumenti po poštene vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa.

Terjatve iz poslovanja so razvrščene v postavko terjatve in jih ima družba v posesti za namen pridobivanja pogodbenih denarnih tokov in vključujejo izključno plačila glavnice in obresti. Te postavke so od 1. januarja 2018 merjene in razvrščene v skupino dolžniški finančni instrumenti po odplačni vrednosti.

Oslabitev – Sprejem standarda MSRP 9 je spremenil računovodsko obravnavo izgub zaradi oslabitve finančnih sredstev, in sicer je prejšnji pristop po računovodskem standardu MRS 39 zamenjal pristop pričakovanih kreditnih izgub (ECL). Standard MSRP 9 zahteva od družbe pripoznanje popravka vrednosti pričakovanih kreditnih izgub za vse dolžniške instrumente, ki niso vrednoteni po poštene vrednosti skozi poslovni izid in za sredstva iz pogodb.

Po sprejetju standarda MSRP 9 družba na dan 1. januarja 2018 ni pripoznala dodatnih oslabitev terjatev iz poslovanja.

- **MSRP 15: Prihodki iz pogodb s kupci**

Standard MSRP 15 določa petstopenjski model, ki ga mora podjetje upoštevati pri pripoznanju prihodkov iz pogodb s kupci (z omejenimi izjemami), ne glede na vrsto transakcij, iz katerih izhajajo prihodki, ali industrijsko panogo. Zahteve standarda veljajo tudi za pripoznanje in

merjenje dobičkov in izgub pri prodaji nekaterih nefinančnih sredstev, ki ne izvirajo iz običajne dejavnosti podjetja (npr. prodaja nepremičnin, naprav in opreme ali neopredmetenih sredstev). Standard zahteva od podjetja obsežna razkritja, vključno z razčlenitvijo skupnih prihodkov; informacije o obveznostih v zvezi s prodajo sredstev ali izvedbo storitev; spremembe v znesku sredstev in obveznosti iz pogodb med obdobji ter ključne poslovodske presoje in ocene. Poslovodstvo je ocenilo vpliv standarda na računovodske izkaze družbe in meni, da uveljavitev standarda ne vpliva pomembno na računovodske izkaze družbe. Družba je pri uvedbi standarda uporabila poenostavljen pristop, zato primerjalni podatki za leto 2017 niso preračunani.

Družba se je pri sprejemu standarda MSRP 15 odločila za uporabo prilagojenega pristopa z začetkom uporabe na dan 1. januarja 2018. Po tej metodi lahko podjetje standard uporabi za vse pogodbe, ki obstajajo na datum prve uporabe standarda ali samo za tiste, ki na ta dan še niso zaključene. Družba se je odločila, da bo s 1. januarjem 2018 določila standarda uporabila za obračun vseh pogodb.

Poslovodstvo je opravilo analizo sklenjenih pogodb s kupci z vidika prisotnosti večjih izvršitvenih obveznosti in vpeljava novega MSRP 15 z dnem 1. 1. 2018 ni vplivala na njen kapital. Glede na naravo poslovanja in vrsto prihodkov podjetja se čas pripoznanja in merjenje prihodkov z uporabo novega standarda niso spremenili.

- **MSRP 15:**
Prihodki iz pogodb s kupci (pojasnila)

Namen teh pojasnil je razložiti, kaj je želel doseči UOMRS pri sprejemanju zahtev standarda MSRP 15 *Prihodki iz pogodb s kupci*, zlasti z vidika obračunavanja opredeljenih obveznosti iz pogodb s kupci, spremembe besedila načela »ločeno opredeljiv«, nadomestilo principalu v primerjavi z nadomestilom agentu skupaj z oceno, ali je podjetje principal ali agent ter uporabo načela nadzora in licenciranja,

ter dodatne smernice za obračunavanje intelektualne lastnine in licenčnine. Pojasnila prav tako uvajajo dodatne praktične koristi za podjetja, ki bodisi uporabljajo standard MSRP 15 v celoti za predhodna obdobja, ali tista, ki se odločijo za uporabo prilagojenega pristopa. Poslovodstvo je ocenilo vpliv pojasnil standarda na računovodske izkaze družbe in meni, da ne vpliva pomembno na računovodske izkaze družbe.

- **MSRP 2:**
Razvrščanje in merjenje plačilnih transakcij z delnicami (dopolnila)

Dopolnila uvajajo zahteve v zvezi z obračunavanjem učinkov odmernih in nezajamčenih pogojev pri merjenju gotovinske poravnave plačilnih transakcij z delnicami, in sicer za plačilne transakcije z delnicami z neto poravnavo davčne obveznosti po odbitku in za spremembe pogojev plačilnih transakcij z delnicami, kar povzroči prerazvrstitev transakcije iz gotovinske poravnave v poravnavo s kapitalom. Poslovodstvo je ocenilo, da dopolnila nimajo vpliva na računovodske izkaze družbe.

- **MSRP 4:**
Uporaba standarda MSRP 9 Finančni instrumenti v povezavi s standardom MSRP 4 Zavarovalne pogodbe (dopolnila)

Dopolnila obravnavajo pomisleke, ki izhajajo iz uporabe novega standarda o finančnih instrumentih MSRP 9, pred uvedbo novega standarda, ki je trenutno v pripravi in ki obravnava zavarovalne pogodbe. Novi standard bo nadomestil obstoječi standard MSRP 4. Dopolnila uvajajo dve možnosti pri obračunavanju zavarovalnih pogodb: začasno oprostitev uporabe standarda MSRP 9 in uporabo prekrivnega pristopa, ki zavarovalnim družbam, ki izdajajo pogodbe, ki spadajo v okvir standarda MSRP 4, dovoljuje prerazvrstitev nekaterih prihodkov ali odhodkov, ki izhajajo iz nekaterih finančnih sredstev, iz izkaza poslovnega izida v drugi vseobsegajoči donos. Poslovodstvo je ocenilo, da dopolnila nimajo vpliva na računovodske izkaze družbe.

- **MRS 40:**

- **Prenos naložbenih nepremičnin (dopolnila)**

- Dopolnila pojasnjujejo, kdaj mora podjetje nepremičnine, vključno s tistimi, ki so v gradnji ali razvoju, prenesti v ali iz naložbenih nepremičnin. Dopolnila pojasnjujejo, da pride do spremembe v uporabi takrat, ko nepremičnina izpolnjuje ali preneha izpolnjevati opredelitev naložbene nepremičnine in obstajajo dokazi o spremembi v njeni uporabi. Sprememba namere posloводства družbe v zvezi z uporabo nepremičnine sama po sebi ne predstavlja spremembe v uporabi. Posloводство je ocenilo, da dopolnila nimajo vpliva na računovodske izkaze družbe.

- **Pojasnilo OPMSRP 22:**

- **Transakcije v tuji valuti in predplačilo**

- Pojasnilo uvaja obrazložitev obračunavanja transakcij, ki vključujejo prejem ali plačilo predplačila v tuji valuti. Pojasnilo se nanaša na tiste transakcije v tuji valuti, pri katerih podjetje pripozna nedenarno sredstvo ali nedenarno obveznost iz naslova vnaprejšnjega plačila ali prejema predplačila pred pripoznanjem s tem povezanega sredstva, odhodkov ali prihodkov. Pojasnilo navaja, da morajo podjetja za določitev menjalnega tečaja transakcije upoštevati datum začetnega pripoznanja sredstva nedenarnega predplačila ali obveznost iz naslova odloženih prihodkov. V primeru večjega števila vnaprejšnjih plačil ali prejema predplačil, mora podjetje določiti datum transakcije vsakega vnaprejšnjega plačila ali prejema predplačil. Posloводство je ocenilo vpliv pojasnil standarda na računovodske izkaze družbe in meni, da ne vpliva pomembno na računovodske izkaze družbe.

- Upravni odbor za mednarodne računovodske standarde (UOMRS) je objavil sklop letnih izboljšav standardov MSRP za obdobje 2014–2016, ki predstavlja zbirko dopolnil in sprememb standardov MSRP. Posloводство je ocenilo vpliv dopolnil in sprememb na računovodske izkaze družbe ter meni, da dopolnitve in spremembe ne bodo imele bistvenega vpliva na računovodske izkaze.

- **MSRP 1**

- **Prva uporaba mednarodnih standardov računovodskega poročanja**

- Dopolnilo odpravlja kratkoročne izjeme od razkritij v zvezi s finančnimi instrumenti, zaslužki zaposlencev in investicijskimi družbami, ki veljajo za prve uporabnike standardov MSRP.

- **MRS 28:**

- **Finančne naložbe v pridružena podjetja in skupne podvige**

- Dopolnila pojasnjujejo, da lahko podjetje ob začetnem pripoznanju naložbe vsako naložbo v pridruženo podjetje ali skupni podvig, ki je v lasti podjetja, ki je kapitalska organizacija ali druga kvalificirana oseba, izmeri po pošteni vrednosti skozi izkaz poslovnega izida.

B) Standardi, ki še niso v veljavi in jih družba ni predčasno sprejela

- **MSRP 16:**
Najemi

Standard MSRP 16 velja za letna obdobja z začetkom 1. januarja 2019 ali kasneje. Standard MSRP 16 tako določa usmeritve za priznavanje, merjenje, predstavitev in razkrivanje najema obeh pogodbenih strank: to je stranke (najemnika) in najemodajalca. Novi standard od najemnika zahteva, da v svojih računovodskih izkazih prizna večino najemnih pogodb. Razen nekaterih izjem, bodo najemniki lahko uporabili enoten računovodski model za vse najemne pogodbe. Pri obračunavanju najemov s strani najemodajalca ni bistvenih sprememb. Poslovodstvo je ocenilo vpliv standarda na računovodske izkaze družbe in meni, da ne bo imel bistvenega vpliva na računovodske izkaze družbe.

Družba ocenjuje, da znaša nabavna vrednost sredstev, ki jih ima v najemu 333.562 EUR, in sicer tri nepremičnine v skupni vrednosti 143.206 EUR ter šest avtomobilov, katerih skupna nabavna vrednost znaša 190.356 EUR. To skupaj predstavlja dober odstotek nekratkoročnih sredstev. Poleg povečanja vrednosti nekratkoročnih sredstev ter dolgoročnih obveznosti bo standard vplival tudi na nekatere ekonomske kazalnike poslovanja, vendar družba ocenjuje, da vpliv ne bo bistven.

- **MSRP 17:**
Zavarovalne pogodbe

Standard velja za letna obdobja, ki se začnejo 1. januarja 2021 ali kasneje, pri čemer je dovoljena zgodnja uporaba pod pogojem, da podjetje poroča tudi v skladu s standardom MSRP 15 Prihodki iz pogodb s kupci in standardom MSRP 9 Finančni instrumenti. Standard MSRP 17 Zavarovalne pogodbe tako določa usmeritve za priznavanje, merjenje, predstavitev in razkrivanje zavarovalnih pogodb. Obenem standard zahteva uporabo podobnih načel pri pozavarovalnih pogodbah in investicijskih pogodbah z možno diskrecijsko udeležbo. Namen standarda je zagotoviti,

da podjetja v predstavitve vključijo ustrezne informacije na način, ki zvesto odraža te pogodbe. Uporabnikom računovodskih izkazov ti podatki služijo za oceno učinka pogodb, ki spadajo v okvir standarda MSRP 17, na finančni položaj, finančno uspešnost in denarne tokove podjetja. Poslovodstvo je ocenilo vpliv standarda na računovodske izkaze družbe in meni, da dopolnitve ne bodo imele nikakršnega vpliva na računovodske izkaze.

- **Dopolnila MSRP 10 Konsolidirani računovodski izkazi in MRS 28 Naložbe v pridružena podjetja in skupne podvige: Prodaja ali prispevek sredstev med naložbenikom in njegovo pridruženo družbo ali skupnim podvigom**

Dopolnila obravnavajo znano neskladje med zahtevami standarda MSRP 10 in tistimi iz standarda MRS 28 pri obravnavanju prodaje ali prispevka sredstev med vlagateljem in njegovo pridruženo družbo ali skupnim podvigom. Glavna posledica dopolnil je, da mora podjetje celoten znesek dobička ali izgube priznati v primeru, da transakcija vključuje poslovanje (ne glede na to, ali je v hčerinski družbi ali ne). V primeru transakcij s sredstvi, ki jih podjetje ne uporablja pri poslovanju, podjetje prizna le del dobička ali izgube tudi v primeru, da so sredstva v hčerinski družbi. Odbor za mednarodne računovodske standarde je datum začetka veljavnosti standarda odložil za nedoločen čas, v pričakovanju ugotovitev projekta raziskave obračunavanja sredstev po kapitalski metodi. Dopolnil standarda še ni odobrila EU. Poslovodstvo meni, da dopolnitve ne bodo imele nikakršnega vpliva na računovodske izkaze.

- **MSRP 9:**
Predplačilne funkcije z negativnim nadomestilom (dopolnilo)

Dopolnila veljajo za letna obdobja z začetkom 1. januarja 2019 ali kasneje. Zgodnja uporaba dopolnil je dovoljena. Dopolnila dovoljujejo podjetju, da finančna sredstva s predplačilnimi značilnostmi, ki pogodbeni stranki dovoljujejo ali od nje zahtevajo bodisi plačilo ali prejem razumnega nadomestila za predčasno

prekinitev pogodbe (tako, da je z vidika imetnika sredstva to »negativno nadomestilo«), izmeri po odplačni vrednosti ali po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa. Poslovodstvo je ocenilo vpliv dopolnil na računovodske izkaze družbe in meni, da dopolnitve ne bodo imele bistvenega vpliva na računovodske izkaze.

- **MRS 28:**

- **Dolgoročne naložbe v pridružena podjetja in skupne podvige (dopolnilo)**

Dopolnila veljajo za letna obdobja z začetkom 1. januarja 2019 ali kasneje. Zgodnja uporaba dopolnil je dovoljena. Dopolnila obravnavajo vprašanje, ali spada merjenje dolgoročnih naložb (zlasti z vidika zahtev po slabitvi dolgoročnih naložb v pridružene družbe in skupne podvige, ki so po vsebini del »čiste naložbe« v pridruženo družbo ali skupni podvig), v okvir standarda MSRP 9, MRS 28 ali kombinacijo obeh. Dopolnila pojasnjujejo, da mora podjetje pri pripoznanju dolgoročnih deležev, ki niso merjeni po kapitalski metodi, uporabiti določila standarda MSRP 9 Finančni instrumenti, pred začetkom uporabe standarda MRS 28. Pri uporabi standarda MSRP 9 podjetje ne upošteva nobenih prilagoditev knjigovodske vrednosti dolgoročnih deležev, ki sicer izhajajo iz uporabe standarda MRS 28. Dopolnil standarda Evropska unija še ni odobrila. Poslovodstvo je ocenilo vpliv dopolnil na računovodske izkaze družbe in meni, da dopolnitve ne bodo imele nikakršnega vpliva na računovodske izkaze.

- **Pojasnilo OPMSRP 23:**

- **Negotovost pri obračunavanju davka od dohodkov pravnih oseb**

Pojasnila veljajo za letna obdobja z začetkom 1. januarja 2019 ali kasneje. Zgodnja uporaba pojasnil je dovoljena. Pojasnilo obravnava negotovost pri obračunu davka od dohodka pravnih oseb, ki vpliva na uporabo standarda MRS 12. Pojasnilo uvaja smernice za

obračunavanje negotovih davčnih obravnav ločeno ali skupaj, pregled davčnih organov, uporabo ustrezne metode, ki odraža te negotovosti, in upoštevanje sprememb dejstev in okoliščin. Poslovodstvo je ocenilo vpliv pojasnil na računovodske izkaze družbe in meni, da pojasnila ne bodo imela bistvenega vpliva na računovodske izkaze.

- **MRS 19:**

- **Sprememba, omejitev ali poravnava programa (dopolnila)**

Dopolnila veljajo za letna obdobja z začetkom 1. januarja 2019 ali kasneje. Zgodnja uporaba dopolnil je dovoljena. Dopolnila računovodskega standarda od podjetij zahtevajo, da stroške zaslužkov zaposlenec in neto zneska obresti v preostalem letnem obdobju poročanja po spremembi, omejitvi ali poravnavi programa zaslužkov zaposlenec določijo na podlagi posodobljenih aktuarskih predpostavk. Dopolnila obenem pojasnjujejo vpliv obračunavanja sprememb, omejitev ali poravnave programa na zahtevane mejne vrednosti sredstev. Evropska unija še ni odobrila dopolnil standarda. Poslovodstvo je ocenilo vpliv dopolnil na računovodske izkaze družbe in meni, da dopolnitve ne bodo imele bistvenega vpliva na računovodske izkaze.

- **Temeljni okvir standardov MSRP**

Upravni odbor za mednarodne računovodske standarde (UOMRS) je 29. marca 2018 objavil prenovo temeljnega okvira standardov pri računovodskem poročanju. Temeljni okvir določa celovit niz konceptov pri finančnem poročanju, določanju standardov, navodil za pripravljavce doslednih računovodskih usmeritev in za lažje razumevanje in interpretacijo standardov. UOMRS je objavil tudi ločen spremni dokument »Spremembe sklicev na temeljni okvir standardov MSRP«, ki je predstavitev dopolnil zadevnih standardov in služi za namen posodobitve sklicev na

prenovljeni temeljni okvir. Cilj odbora je ponuditi podporo pri prehodu na prenovljeni temeljni okvir podjetjem, ki svoje računovodske usmeritve sprejemajo na podlagi navodil temeljnega okvira v primeru, da nekaterih transakcij ne obravnava noben standard MSRP. Za pripravljavce, ki svoje računovodske usmeritve sprejemajo na podlagi temeljnega okvira, velja prenovljeni temeljni okvir za letna obdobja, ki se začnejo 1. januarja 2020 ali kasneje.

- **MSRP 3: Poslovne združitve (dopolnila)**

UOMRS je objavil dopolnila pri opredelitvi poslovanja (dopolnila standarda MSRP 3), katerih namen je odpraviti negotovost pri določanju, ali gre za prevzem poslovanja ali skupine sredstev. Dopolnila veljajo za poslovne združitve, pri katerih je datum prevzema na dan prvega letnega obdobja poročanja z začetkom 1. januarja 2020 ali kasneje, in za prevzem sredstev ob začetku tega obdobja ali kasneje. Zgodnja uporaba dopolnil je dovoljena. Evropska unija še ni odobrila dopolnil standarda. Poslovodstvo je ocenilo vpliv dopolnil na računovodske izkaze družbe in meni, da dopolnitve ne bodo imele nikakršnega vpliva na računovodske izkaze.

- **MRS 1 Predstavljanje računovodskih izkazov in MRS 8 Računovodske usmeritve, spremembe računovodskih ocen in napake: Opredelitev izraza »pomembno« (dopolnila)**

Dopolnila veljajo za letna obdobja z začetkom 1. januarja 2020 ali kasneje. Zgodnja uporaba dopolnil je dovoljena. Dopolnila pojasnjujejo opredelitev izraza pomembno in način njegove uporabe. V skladu z novo opredelitvijo »so informacije pomembne, če se lahko upravičeno pričakuje, da bo njihova opustitev, napačna navedba ali prikrivanje vplivala na splošne odločitve primarnih uporabnikov računovodskih izkazov, ki sprejemajo odločitve na podlagi računovodskih izkazov, ki zagotavljajo finančne informacije določenega podjetja«. Poleg tega je Odbor jasneje razložil tudi pojasnila, ki spremljajo opredelitev. Dopolnila obenem zagotavljajo, da je

opredelitev izraza »pomembno« usklajena z vsemi standardi MSRP. Evropska unija še ni odobrila dopolnil standarda. Poslovodstvo je ocenilo vpliv dopolnil na računovodske izkaze družbe in meni, da dopolnitve ne bodo imele bistvenega vpliva na računovodske izkaze.

- **Upravni odbor za mednarodne računovodske standarde (UOMRS) je objavil sklop letnih izboljšav standardov MSRP za obdobje 2015–2017**, ki predstavlja zbirko dopolnil in sprememb standardov. Dopolnila veljajo za letna obdobja z začetkom 1. januarja 2019 ali kasneje. Zgodnja uporaba dopolnil je dovoljena. Evropska unija še ni odobrila teh izboljšav. Poslovodstvo je ocenilo vpliv dopolnil na računovodske izkaze družbe in meni, da dopolnitve ne bodo imele bistvenega vpliva na računovodske izkaze.

- **MSRP 3 Poslovne združitve in MSRP 11 Skupni dogovori**

Dopolnila standarda MSRP 3 pojasnjujejo, da mora družba ob pridobitvi nadzora nad poslovanjem, ki je skupno delovanje, ponovno izmeriti vse predhodno posedovane deleže v tem poslovanju. Dopolnila standarda MSRP 11 pojasnjujejo, da družbi, ki pridobi skupni nadzor nad poslovanjem, ki je skupno delovanje, ni treba ponovno izmeriti predhodno posedovanih deležev v tem poslovanju.

- **MRS 12 Davek iz dobička**

Dopolnila standarda pojasnjujejo, da mora družba davčne posledice iz naslova plačil finančnih instrumentov, ki so razvrščeni v kapital, pripoznati v isti postavki kot pretekle transakcije ali dogodke, ki so ustvarili bilančni dobiček.

- **MRS 23 Stroški izposojanja**

Dopolnila računovodskega standarda pojasnjujejo 14. člen standarda, ki pravi, da mora družba v trenutku, ko sredstvo izpolnjuje pogoje za njegovo nameravano uporabo ali prodajo in je del posojila, ki se nanaša na to sredstvo, neporavnan, to posojilo vključiti med sredstva prejetih posojil.

Uporaba ocen in presoj

Poslovodska ocena med drugim vključuje določitev življenjske dobe in preostale vrednosti nepremičnin, naprav in opreme ter neopredmetenih dolgoročnih sredstev, popravke vrednosti zalog in terjatev, predpostavke, pomembne za aktuarski izračun v povezavi z določenimi zasluži zaposlenih in predpostavke, ki so vključene v izračun rezervacij za tožbe, ter predpostavke in ocene za slabitev dobrega imena. Ne glede na to, da poslovodstvo med pripravo predpostavk skrbno preuči vse dejavnike, ki na to lahko vplivajo, je mogoče, da se dejanske posledice poslovnih dogodkov razlikujejo od ocenjenih. Zato je treba pri računovodskih ocenah uporabiti presojo ter upoštevati morebitne spremembe poslovnega okolja, nove poslovne dogodke, dodatne informacije in izkušnje.

Podatki o pomembnih ocenah negotovosti in odločilnih presojah, ki jih je poslovodstvo pripravilo v procesu izvajanja računovodskih usmeritev in ki najbolj vplivajo na zneske v računovodskih izkazih, so podani v nadaljevanju.

Merjenje obveznosti za nekatere zasluške (Pojasnilo 3.2.10)

V okviru obveznosti za nekatere zasluške so evidentirane sedanje vrednosti pozaposlitvenih zaslužkov in jubilejne nagrade. Pripoznane so

na osnovi aktuarskega izračuna, ki ga odobri poslovodstvo. Aktuarski izračun temelji na predpostavkah in ocenah, veljavnih med nastankom izračuna, ki se zaradi sprememb v prihodnje lahko razlikujejo od dejanskih predpostavk, ki bodo veljale takrat. To se nanaša predvsem na določitev diskontne stopnje, ocene fluktuacije zaposlenih, ocene smrtnosti in ocene rasti plač. Obveznosti za nekatere zasluške so zaradi kompleksnosti aktuarskega izračuna in dolgoročnega značaja postavke občutljive za spremembe navedenih ocen.

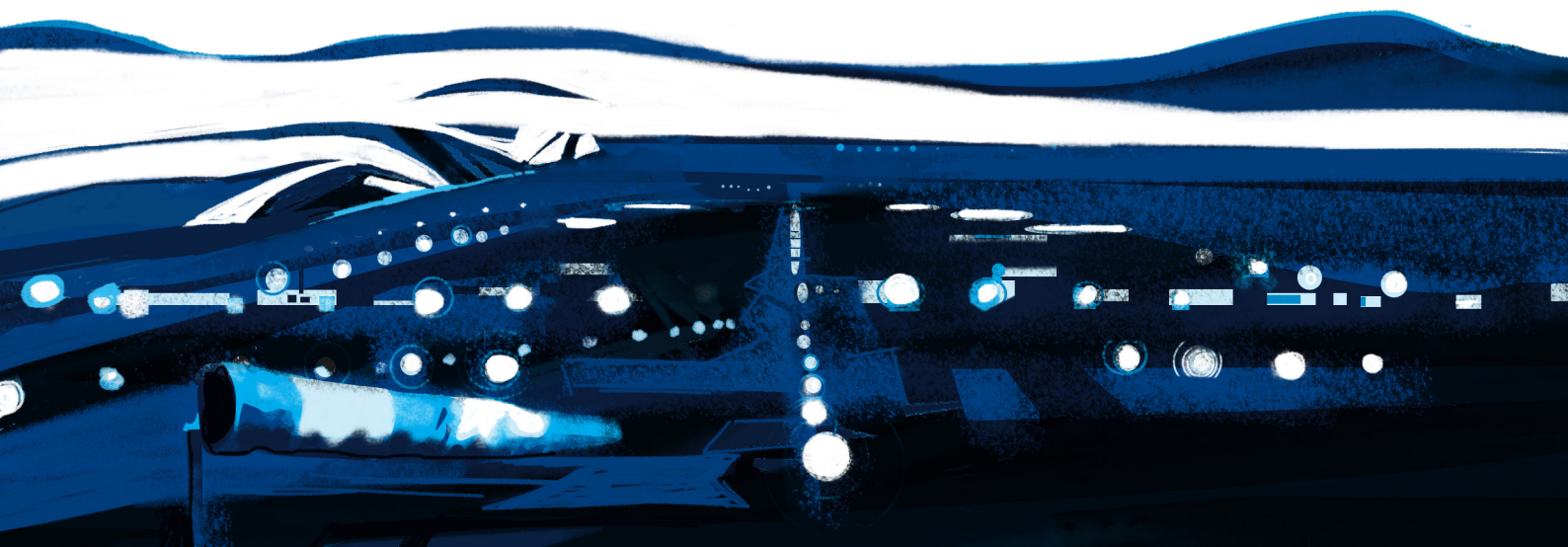
Rezervacije za tožbe in pogojne obveznosti (Pojasnilo 3.2.10)

Rezervacija je pripoznana, ko ima družba zaradi preteklega dogodka pravne ali posredne obveznosti, ki jih je mogoče zanesljivo oceniti, in če je verjetno, da bo pri poravnavi obveznosti potreben odtok dejavnikov, ki omogočajo gospodarske koristi. Možne obveznosti v računovodskih izkazih niso pripoznane, ker bo njihov dejanski obstoj potrjen z nastopom ali nenastopom dogodkov šele v nenapovedljivi prihodnosti, na kar pa družba ne more vplivati. Poslovodstvo družbe redno preverja, ali je za poravnavo obveznosti mogoč verjeten odliv sredstev, ki omogočajo ekonomske koristi. Če postane verjeten, se možna obveznost prerazporedi tako, da se v računovodskih izkazih zanjo oblikuje rezervacija v trenutku, ko se spremeni stopnja verjetnosti.

Odloženi davki (Pojasnilo 3.2.5)

Z namenom izkazovanja ustreznega poslovnega izida v obdobju poročanja smo obračunali tudi odložene davke. Te izkazujemo kot odložene terjatve za davek. Pri obračunavanju odloženih davkov smo uporabili metodo obveznosti po izkazu finančnega položaja. Knjižno vrednost sredstev in obveznosti smo primerjali z njihovo davčno vrednostjo, razliko med obema vrednostma pa opredelili kot stalno ali začasno razliko. Začasne razlike smo razdelili na obdavčljive in odbitne. Obdavčljive začasne razlike so nam povečale obdavčljive zneske in odložene davčne obveznosti. Odbitne začasne razlike pa so nam zmanjšale obdavčljive zneske in povečale odložene davčne terjatve.

Odložene terjatve za davek in odložene obveznosti za davek se pobotajo, če obstaja zakonska pravica, da se pobotajo odmerjene terjatve za davek in odmerjene obveznosti za davek od dohodka ter so odloženi davki vezani na isto obdavčljivo pravno osebo in isti davčni organ. Presoje in ocene, vezane na MSRP 15 in MSRP 9, so razkrite v poglavju 3.1.A.

Ključne presoje

Družba računovodske izkaze za obravnavano in predhodno obdobje sestavlja skladno z Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja, kot jih je sprejela EU (MSRP), zato je zaradi svoje specifične dejavnosti skrbno obravnavala Pojasnilo 12 – Dogovor o koncesiji storitev (v nadaljevanju: OPMSRP-12), ki ga je sprejel Odbor za pojasnjevanje mednarodnih standardov računovodskega poročanja (OPMSRP) in je sestavni del Uredbe Komisije (ES) št. 254/2009 z dne 25. marca 2009 o spremembi Uredbe (ES) št. 1126/2008 o sprejetju nekaterih mednarodnih računovodskih standardov v skladu z Uredbo (ES) št. 1606/2002 Evropskega parlamenta in Sveta glede Pojasnila 12 Odbora za pojasnjevanje mednarodnih standardov računovodskega poročanja (OPMSRP) (UL L št. 80, z dne 26. 3. 2009, str. 5) (v nadaljevanju: Uredba Komisije 254/2009/ES).

Pojasnilo 12 v poglavju Področje (odstavek 5) daje upravljavcem napotek in določa pogoje za sklenitev dogovora o koncesiji storitev javno v zasebno, če:

- dajalec koncesije nadzira ali ureja, katere storitve mora upravljavec opravljati z infrastrukturo, komu jih mora zagotavljati in po kakšni ceni;
- dajalec koncesije nadzira – prek lastništva, upravičenosti do koristi ali drugače – znaten preostali delež infrastrukture ob koncu obdobja dogovora.

Poslovodstvo družbe ugotavlja, da se osnovna sredstva v izkazih pripoznajo kot opredmetena osnovna sredstva, ker niso izpolnjeni pogoji za uporabo Uredbe Komisije 254/2009/ES, da bi se sredstva pripoznala po »modelu« finančnih sredstev ali neopredmetenih sredstev odvisno od dogovora o koncesiji storitev.

Tuje valute

Posli (transakcije in stanja), izraženi v tuji valuti, se preračunajo v evre (funkcijsko valuto družbe) po menjalnem tečaju na dan posla. Denarna sredstva in obveznosti, izražene v tuji valuti na datum poročanja, se preračunajo v evre po takrat veljavnem referenčnem tečaju ECB. Nedenarne postavke in obveznosti, katerih izvirna vrednost je izražena v tuji valuti, se pretvorijo v evre po menjalnem tečaju na datum poročanja. Nedenarne postavke in obveznosti, izražene v tuji valuti in vrednotene po pošteni vrednosti, se pretvorijo v evre po menjalnem tečaju na dan, ko je bila določena poštena vrednost. Tečajne razlike se pripoznajo v izkazu poslovnega izida, kar pa ne velja za razlike, ki nastanejo pri preračunu kapitalskih instrumentov, razvrščenih na razpolago za prodajo, ki se pripoznajo neposredno v vseobsegajočem donosu. Nedenarne postavke, ki so merjene po izvorni vrednosti v tuji valuti, se preračunajo v funkcijsko valuto po menjalnem tečaju, ki je veljal na dan transakcije.

Nepremičnine, naprave in oprema

Nepremičnine, naprave in oprema so izkazani po svoji nabavni vrednosti oziroma po nabavni vrednosti, zmanjšani za amortizacijski popravek vrednosti in izgubo, nabrano zaradi oslabitve. Nabavna vrednost zajema stroške, ki se neposredno pripisujejo nabavi sredstev.

Deli nepremičnin, naprav in opreme, ki imajo različne dobe koristnosti, se obračunavajo kot posamezna sredstva. Dobiček ali izguba ob odsvojitvi nepremičnin, naprav in opreme se določi kot razlika med prihodki iz odsvojitve sredstva in njegovo knjigovodsko vrednostjo ter izkaže v izkazu poslovnega izida med drugimi poslovnimi prihodki oziroma med drugimi poslovnimi odhodki.

Stroški izposojanja

Stroški izposojanja, ki jih je mogoče pripisati neposredno nakupu, gradnji ali proizvodnji sredstva v pripravi, se usredstviijo kot del nabavne vrednosti zadevnega sredstva, če je dolgoročno prejeto posojilo prejeto izključno z namenom financiranja pridobitve osnovnega sredstva in če je doba pridobivanja sredstva daljša od enega leta. Vsi drugi stroški izposojanja se pripoznajo v izkazu poslovnega izida v obdobju, ko so nastali.

Poznejši stroški

Družba v knjigovodski vrednosti nepremičnin, naprav in opreme ob nastanku pripoznava tudi stroške zamenjave posameznega dela tega sredstva, če je verjetno, da bodo prihodnje gospodarske koristi, povezane s sredstvom, pritekale v družbo, in če je nabavno vrednost mogoče zanesljivo izmeriti. Pripoznanje knjigovodske vrednosti zamenjanega dela se odpravi. Vsi drugi stroški so v poslovnem izidu ob nastanku pripoznani kot odhodki, takoj ko do njih pride.

Amortizacija

Amortizacija se obračuna po metodi enakomernega časovnega amortiziranja ob upoštevanju ocenjene

dobe koristnosti vsakega posameznega sredstva oziroma njegovih sestavnih delov. Zemljišča in sredstva v pridobivanju se ne amortizirajo.

Ocenjene dobe koristnosti so naslednje (za tekoče in predhodno obdobje):

za gradbene objekte	od 5,0 % do 2,5 %
za sisteme in naprave	od 14,3 % do 6,7 %
za programsko opremo	od 33,3 % do 12,5 %
za radarske sisteme	6,7 %
za računalnike in računalniško opremo	od 33,3 % do 10,0 %
za osebne avtomobile	od 25,0 % do 10,0 %
za drugo opremo	od 25,0 % do 10,0 %

Neopredmetena sredstva

Neopredmetena sredstva, ki jih je pridobila družba in katerih dobe koristnosti so omejene, so izkazana po nabavni vrednosti, zmanjšani za amortizacijski popravek vrednosti in za izgube, nabrane zaradi oslabitve.

Poznejši stroški

Poznejši stroški v povezavi z neopredmetenimi sredstvi so usredstveni le v primerih, ko povečujejo prihodnje gospodarske koristi, ki izhajajo iz sredstva, na katero se izdatki nanašajo. Vsi drugi stroški so v poslovnem izidu pripoznani kot odhodki, takoj ko do njih pride.

Amortizacija

Amortizacija se obračuna po metodi enakomernega časovnega amortiziranja ob upoštevanju dobe koristnosti neopredmetenih sredstev in se začne, ko je sredstvo na razpolago za uporabo. Ocenjene dobe koristnosti za programsko opremo, licence in druge pravice so od 2 do 10 let (za tekoče in predhodno obdobje).

Zaloge

V izkazu finančnega položaja se zaloge vrednotijo po nabavni ceni. Vrednotene so po nabavni vrednosti ali čisti iztržljivi vrednosti, in sicer po manjši od obeh. Vrednost zalog obsega nabavno vrednost in druge stroške, ki se pojavljajo pri spravljaju zalog na njihovo zdajšnje mesto in v njihovo zdajšnje stanje. Družba uporablja metodo slabitve vrednosti zalog, in sicer 5 % nabavne vrednosti zalog brez gibanja dlje kot eno leto na koncu vsakega obračunskega obdobja. Stroški nabave obsegajo kupno ceno, carino in druge dajatve, prevozne stroške, stroške pretovarjanja in druge stroške, ki jih je mogoče pripisati neposredno pridobljeni postavki zalog. Čista iztržljiva vrednost je ocenjena prodajna cena pri normalnem poslovanju, zmanjšana za stroške prodaje.

Oslabitve sredstev

Finančni instrumenti

Začetno pripoznanje in merjenje

Po prvotnem pripoznanju družba razvrsti finančna sredstva v skupino sredstev po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa in pošteni vrednosti skozi poslovni izid. Ob začetnem pripoznanju je razvrstitev finančnih sredstev odvisna od značilnosti pogodbenega denarnega toka finančnega sredstva in poslovnega modela družbe za njegovo upravljanje. Z izjemo terjatev iz poslovanja, ki ne vsebujejo pomembne sestavine financiranja ali za katere je družba uporabila praktično rešitev, ob prvotnem pripoznanju družba izmeri finančno sredstvo po pošteni vrednosti, ki je (v primeru finančnega sredstva, ki ni pripoznano po pošteni vrednosti prek poslovnega izida) povečana za stroške transakcije. Terjatve iz poslovanj, ki ne vsebujejo pomembne sestavine financiranja ali za katere je družba uporabila praktično rešitev, se merijo po transakcijski ceni, ki je določena v skladu z določili standarda MSRP 15. Za razvrstitev in merjenje finančnega sredstva po odplačni vrednosti ali pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa mora finančno sredstvo ustvarjati denarne tokove, ki vsebujejo

»izključno plačila glavnice in obresti (SPPI)« od neporavnane zneska glavnice. Tako imenovani test SPPI mora podjetje opraviti za vsak posamezen finančni instrument.

Naknadno merjenje

Po prvotnem merjenju so finančna sredstva razvrščena v štiri kategorije:

- finančna sredstva po odplačni vrednosti (dolžniški instrumenti),
- finančna sredstva po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa z recikliranjem kumulativnih dobičkov in izgub (dolžniški instrumenti),
- finančna sredstva po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa brez recikliranja kumulativnih dobičkov in izgub ob odpravi pripoznanja (kapitalski instrumenti),
- finančna sredstva po pošteni vrednosti prek poslovnega izida.

Finančna sredstva po odplačni vrednosti (dolžniški instrumenti)

Ta kategorija finančnih sredstev je najpomembnejša za družbo. Družba meri finančna sredstva po odplačni vrednosti, če sta izpolnjena oba naslednja pogoja:

- družba ima finančno sredstvo v posesti v okviru poslovnega modela, s ciljem posedovanja finančnih sredstev za namen zbiranja pogodbenih denarnih tokov in
- pogodbeni pogoji finančnega sredstva določajo, da družba pripozna denarne tokove iz naslova finančnih sredstev, ki so izključno plačila glavnice in obresti od neporavnane glavnice.

Finančna sredstva po odplačni vrednosti se po prvotnem pripoznanju merijo z uporabo metode učinkovitih obresti (EIR), z obračunom morebitne izgube iz oslabitve. Dobički in izgube se pripoznajo v poslovnem izidu ob odpravi, spremembi ali oslabitvi teh sredstev.

Finančna sredstva, pripoznana po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa (kapitalski instrumenti)

Ob začetnem pripoznanju se družba lahko odloči za nepreklicno razvrstitev svojih naložb v skupino kapitalskih instrumentov po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa, če ti izpolnjujejo opredelitev kapitala iz računovodskega standarda MRS 32 Finančni instrumenti in jih družba ne poseduje za namen trgovanja. Razvrstitev se določi po posameznem instrumentu.

Dobički in izgube iz naslova teh finančnih sredstev se nikoli ne prenesejo skozi poslovni izid. Dividende kot drugi prihodki v izkazu poslovnega izida ob vzpostavitvi pravice do plačila, razen če družba takšne prihodke koristi za poplačilo dela stroškov v zvezi s finančnim sredstvom, pri čemer se ti dobički pripoznajo v drugem vseobsegajočem donosu. Lastniški instrumenti po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa niso predmet slabitve.

Odprava pripoznanja

Družba odpravi pripoznanje finančnega sredstva (ali, kadar je ustrezno del finančnega sredstva ali del skupine sorodnih finančnih sredstev) iz izkaza finančnega položaja družbe, če

- so potekle pravice do prejema denarnih tokov iz naslova sredstva ali
- je družba svoje pravice do prejema denarnih tokov iz naslova sredstva prenesla ali je prevzela obveznost, da v doglednem času v celoti poravna prejem denarnih tokov tretjim osebam v okviru »prehodne« ureditve in (a) je družba prenesla vsa tveganja in koristi iz naslova sredstva ali (b) ni niti prenesla niti ohranila večine tveganj in koristi iz naslova sredstva, temveč je prenesla obvladovanje le-tega.

Ob prenosu svoje pravice do prejema denarnih tokov iz naslova sredstva ali ob sprejemu prehodne ureditve, družba oceni če in v kolikšni meri je ohranila tveganja in koristi iz naslova lastništva. Če družba ni niti prenesla niti ohranila

večine tveganj in koristi iz naslova sredstva in ni prenesla obvladovanja sredstva, potem nadaljuje s pripoznanjem prenesenega sredstva v obsegu svoje neprekinjene udeležbe v sredstvu. V tem primeru mora družba pripoznati tudi s tem povezano obveznost. Preneseno sredstvo in z njim povezana obveznost se merita z uporabo metode, ki odraža pravice in obveznosti, ki jih je družba ohranila.

Oslabitev finančnih sredstev

Družba pripozna popravek vrednosti za pričakovane kreditne izgube (ECL) za vse dolžniške instrumente, ki niso izkazani po pošteni vrednosti prek poslovnega izida. Pričakovane kreditne izgube predstavljajo razliko med pogodbenimi denarnimi tokovi, ki so zapadli po pogodbi, in vsemi denarnimi tokovi, za katere družba pričakuje, da jih bo prejela, diskontiranimi na približek prvotne učinkovite obrestne mere. Pričakovani denarni tokovi vključujejo denarne tokove od prodaje sredstev zavarovanja ali drugih kreditnih povečanj, ki so sestavni del pogodbenih pogojev.

Za izračun pričakovanih kreditnih izgub pri terjatvah iz poslovanja in sredstvih iz pogodb, družba uporablja poenostavljen pristop. Glede na to ne spremlja sprememb v kreditnem tveganju, temveč na vsak datum poročanja pripozna popravek vrednosti za kreditne izgube skozi celotno življenjsko dobo pričakovanih kreditnih izgub.

Denar in denarni ustrezniki

Denar in denarni ustrezniki, ki jih sestavljajo gotovina v blagajni, knjižni denar na računih pri banki na odpoklic ter denar na poti, se izkazujejo po nominalni vrednosti.

Finančne obveznosti

Finančne obveznosti se ob začetnem pripoznanju razvrstijo med finančne obveznosti po pošteni vrednosti prek poslovnega izida, dana in prejeta posojila, obveznosti iz poslovanja ali v skupino izvedeni finančni instrumenti, ki so določeni kot instrumenti učinkovitega varovanja pred tveganjem.

Prejeta in dana posojila

Ta skupina je najpomembnejša postavka finančnih instrumentov družbe. Po začetnem pripoznanju se dana in prejeta posojila merijo po odplačni vrednosti z uporabo metode efektivne obrestne mere. Ob odpravi pripoznanja finančne obveznosti, se vsi dobički in izgube pripoznajo v poslovnem izidu in v okviru amortizacije efektivne obrestne mere. Odplačna vrednost se obračuna upoštevajoč morebitne popuste ali premije ob nakupu ter pristojbine ali stroške, ki so sestavni del efektivne obrestne mere. Amortizacija efektivne obrestne mere se v izkazu poslovnega izida izkaže v okviru stroškov financiranja.

V to skupino običajno sodijo obrestovana dana in prejeta posojila.

Finančna sredstva in finančne obveznosti se pobotajo, pri čemer se neto razlika prikaže v izkazu finančnega položaja, če obstaja trenutno izvršljiva pravna pravica za pobotanje pripoznanih zneskov in če namerava družba izvesti poravnavo na neto osnovi s hkratnim unovčenjem sredstev in poravnavo obveznosti.

Med finančne obveznosti družba zajema prejeta posojila in poslovne obveznosti.

Glede na zapadlost so razvrščene med kratkoročne finančne obveznosti (zapadlost do 12 mesecev po datumu izkaza finančnega položaja) ali dolgoročne finančne obveznosti (zapadlost nad 12 mesecev po datumu izkaza finančnega položaja).

Poslovne obveznosti

Poslovne obveznosti so dobaviteljski krediti za kupljeno blago ali kupljene storitve, obveznosti do zaposlencev za opravljeno delo, obveznosti do financerjev v zvezi z obrestmi in podobnimi postavkami, obveznosti do države iz naslova davkov, tudi obračunanega davka na dodano vrednost, ter obveznosti v zvezi z razdelitvijo poslovnega izida.

Odprava pripoznanja

Pripoznanje finančne obveznosti se odpravi, ko je obveznost poravnana, preklicana ali preneha veljati. Kadar podjetje obstoječo finančno obveznost zamenja z drugo istega posojilodajalca pod bistveno drugačnimi pogoji ali se pogoji obstoječe obveznosti bistveno spremenijo, se taka zamenjava ali sprememba obravnava kot odprava pripoznanja prvotne obveznosti in pripoznanje nove obveznosti. Razlika v neodpisani vrednosti finančne obveznosti se pripozna v izkazu poslovnega izida.

Nefinančna sredstva

Družba ob vsakem datumu poročanja preveri knjigovodsko vrednost svojih nefinančnih sredstev, da ugotovi, ali so prisotni znaki oslabitve. Če takšni znaki obstajajo, se oceni nadomestljiva vrednost sredstva.

Oslabitev sredstva ali denar ustvarjajoče enote se pripozna, če njegova knjigovodska vrednost presega njegovo nadomestljivo vrednost. Slabitev se izkaže v izkazu poslovnega izida. Izguba, ki se pri denar ustvarjajoči enoti pripozna zaradi oslabitve, se razporedi na sredstva enote (skupine enot) in to sorazmerno s knjigovodsko vrednostjo vsakega sredstva v enoti.

Nadomestljiva vrednost sredstva ali denar ustvarjajoče enote je njena vrednost pri uporabi ali poštena vrednost, zmanjšana za stroške prodaje, in sicer tista od obeh, ki je večja. Pri določanju vrednosti sredstva pri uporabi se pričakovani prihodnji denarni tokovi diskontirajo na svojo sedanjo vrednost z uporabo diskontne mere pred obdavčitvijo, ki odraža sprotne tržne ocene časovne vrednosti denarja in tveganja, ki so značilna za sredstvo. Za potrebe preizkusa oslabitve se sredstva združijo v najmanjše denar ustvarjajoče enote, ki so najmanjše skupine sredstev, ki ustvarjajo finančne pritoke, v veliki meri neodvisno od finančnih pritokov iz drugih sredstev ali skupin sredstev.

Izgube zaradi oslabilve sredstev v preteklih obdobjih družba na datum poročanja ovrednoti in tako ugotovi, ali je prišlo do zmanjšanja izgube, ali pa ta celo ne obstaja več. Izguba zaradi oslabilve se odpravi, če je prišlo do spremembe ocen, na podlagi katerih družba določi nadomestljivo vrednost sredstva. Izguba zaradi oslabilve sredstva se odpravi do višine, do katere povečana knjigovodska vrednost sredstva ne preseže knjigovodske vrednosti, ki bi bila ugotovljena po odštetju amortizacijskega odpisa, če pri sredstvu v prejšnjih letih ne bi bila pripoznana izguba zaradi oslabilve.

Kratkoročni zasluži zaposlenih

Obveznosti za kratkoročne zasluži zaposlenih se merijo brez diskontiranja in se izkažejo med odhodki, ko je delo zaposlenega v povezavi z nekim kratkoročnim zaslužkom opravljeno.

Nekratkoročni zasluži zaposlenih

Rezervacije za pozaposlitvene zasluži in jubilejne nagrade

Družba je skladno z zakonskimi predpisi zavezana k izplačilu jubilejnih nagrad zaposlenim in pozaposlitvenih zaslužkov, za kar so oblikovane rezervacije. Druge pokojninske obveznosti ne obstajajo.

Rezervacije so oblikovane v vrednosti ocenjenih prihodnjih izplačil za pozaposlitvene zasluži in jubilejne nagrade, diskontirane na datum poročanja, za zaposlene v tistih državah, kjer obstaja zakonska obveznost za izplačilo pozaposlitvenih zaslužkov in jubilejnih nagrad. V izračunu so upoštevani stroški pozaposlitvenih zaslužkov in strošek vseh pričakovanih jubilejnih nagrad do upokojitve. Pri izračunu je uporabljena metoda projicirane enote. V izkazu poslovnega izida se pripoznajo stroški dela in stroški obresti, preračun pozaposlitvenih zaslužkov oziroma nerealiziranih aktuarskih dobičkov ali izgub pa v drugem vseobsegajočem donosu kapitala, za jubilejne nagrade tudi v izkazu poslovnega izida. Predpostavke so pojasnjene v poglavju 3.2.10.

Rezervacije

Rezervacije se pripoznajo, če ima družba zaradi preteklega dogodka pravne ali posredne obveznosti, ki jih je mogoče zanesljivo oceniti, in če je verjetno, da bo pri poravnavi obveznosti potreben odtok dejavnikov, ki omogočajo gospodarske koristi. Družba določi rezervacije z diskontiranjem pričakovanih prihodnjih denarnih tokov po meri pred obdavčitvijo, ki odraža obstoječe ocene časovne vrednosti denarja, in po potrebi tveganja, ki so značilna za obveznost.

Prihodki od prodaje opravljenih storitev

Prihodki iz pogodb s kupci se pripoznajo ob prenosu storitev na kupca v znesku, ki odraža nadomestilo, za katero družba meni, da bo upravičeno v zameno za te storitve.

Zneski iz pogodb

Sredstva iz pogodb

Sredstva iz pogodb predstavljajo pravica do nadomestila v zameno za storitve, ki jih družba prenese na kupca. Če družba opravi prenos storitev na kupca, preden kupec poravnava nadomestilo ali pred zapadlostjo nadomestila v plačilo, se nadomestilo pripozna kot pogojna obveznost iz pogodbe. Družba nima sredstev iz pogodb.

Terjatve iz poslovanja

Terjatev predstavlja pravico družbe do brezpogojnega zneska nadomestila, tj. nadomestilo zapade v plačilo v določenem roku. Ostala določila so določena v nefinančnih instrumentih.

Obveznosti iz pogodb

Obveznosti iz pogodb predstavljajo obveznost prenosa storitev na kupca v zameno za nadomestilo, ki ga je družba prejela od kupca (ali ga je kupec dolžan poravnati). Če kupec nadomestilo poravnava pred prenosom storitev na kupca, se obveznost iz pogodbe pripozna na dan poravnave ali na dan zapadlosti v plačilo (kar nastopi prej). Obveznosti iz pogodbe se pripoznajo kot prihodki, ko kupec in družba izpolnita svojo izvršitveno obveznost po pogodbi.

Državne podpore

Prihodki iz naslova državnih podpor se v začetku pripoznajo, ko obstaja sprejemljivo zagotovilo, da bo družba prihodke prejela in da bo izpolnila pogoje v povezavi z njimi. Prihodki, prejeti za kritje stroškov, se pripoznavajo dosledno kot prihodki v obdobjih, v katerih nastajajo zadevni stroški, ki naj bi jih ti prihodki nadomestili. S sredstvi povezani prihodki se v izkazu poslovnega izida pripoznavajo dosledno med drugimi prihodki iz poslovanja v dobi koristnosti posameznega sredstva.

Finančni prihodki in finančni odhodki

Finančni prihodki od obresti se pripoznajo ob njihovem nastanku z uporabo učinkovite obrestne mere.

Finančni odhodki obsegajo stroške izposojanja in se v izkazu poslovnega izida pripoznajo po metodi učinkovite obresti, razen tistih, ki se pripisujejo nepremičninam, napravam in opremi v gradnji ali pripravi.

Davek od dobička

Davek od dobička poslovnega leta vključuje odmerjeni in odloženi davek. Davek od dobička se izkaže v izkazu poslovnega izida, razen v delu, ki je povezan s postavkami, izkazanimi neposredno v vseobsegajočem donosu. Odmerjeni davek se obračuna od obdavčljivega dobička za poslovno leto po davčnih stopnjah, ki veljajo na datum poročanja, in od morebitne prilagoditve davčnih obveznosti v povezavi s preteklimi poslovnimi leti. Za leto 2018 je uporabljena davčna stopnja v višini 19 % (2017: 19 %).

Odložene terjatve za davek

Odložene terjatve za davek se pripoznajo v vrednosti verjetnega razpoložljivega prihodnjega obdavčljivega dobička, v breme katerega bo v prihodnje mogoče uporabiti odloženo terjatev. Odložene terjatve za davek se zmanjšajo za znesek, za katerega ni več verjetno, da bo zanj mogoče uveljaviti davčno olajšavo, povezano s sredstvom.

Pri izkazovanju odloženega davka se uporablja metoda obveznosti po izkazu finančnega položaja, pri čemer se upoštevajočasne razlike med knjigovodsko vrednostjo sredstev in obveznostmi za potrebe finančnega poročanja ter vrednostmi za potrebe davčnega poročanja. Pri tem so izvzete naslednječasne razlike: začetno pripoznanje sredstev ali obveznosti v poslu, kjer ne gre za poslovne združitve in ki ne vpliva niti na računovodski niti na obdavčljivi dobiček, in razlike v povezavi z naložbami v odvisne družbe in skupaj obvladovane družbe v tisti vrednosti, za katero obstaja verjetnost, da ne bo popravljena v predvidljivi prihodnosti. Prav tako se odloženi davek ne izkaže, ko gre za obdavčljivečasne razlike ob začetnem pripoznanju dobrega imena. Znesek odloženega davka temelji na pričakovanem načinu povračila oziroma poravnave knjigovodske vrednosti sredstev in obveznosti ob uporabi davčnih stopenj, veljavnih na datum poročanja. Odložene terjatve za davek in odložene obveznosti za davek se pobotajo, če obstaja zakonska pravica, da se pobotajo odmerjene terjatve za davek in odmerjene obveznosti za davek od dohodka ter so odloženi davki vezani na isto obdavčljivo pravno osebo in isti davčni organ. Za leto 2018 je družba uporabila davčno stopnjo v višini 19 %, prav tako za leto 2017.

3.2 POJASNILA K POSTAVKAM RAČUNOVODSKIH IZKAZOV

Vsa pojasnila se nanašajo na leto 2018, če ni drugače navedeno. Denarne enote v preglednicah so izkazane v EUR brez centov.

3.2.1 Dolgoročne premoženjske pravice

Leto 2018

Nabavna vrednost

Vsebina	1. 1. 2018	Nabava	Odtujitev	31. 12. 2018
Dolgoročne premoženjske pravice	1.645.844	170.778	0	1.816.622
SKUPAJ	1.645.844	170.778	0	1.816.622

Popravek vrednosti

Vsebina	1. 1. 2018	Amortizacija	Odtujitev	31. 12. 2018
Dolgoročne premoženjske pravice	781.515	251.598	0	1.033.113
SKUPAJ	781.515	251.598	0	1.033.113

Vrednost

Vsebina	1. 1. 2018	Povečanje	Zmanjšanje	31. 12. 2018
Dolgoročne premoženjske pravice	864.329	170.778	251.598	783.509
SKUPAJ	864.329	170.778	251.598	783.509

Leto 2017

Nabavna vrednost

Vsebina	1. 1. 2017	Nabava	Odtujitev	31. 12. 2017
Dolgoročne premoženjske pravice	1.128.033	521.501	3.690	1.645.844
SKUPAJ	1.128.033	521.501	3.690	1.645.844

Popravek vrednosti

Vsebina	1. 1. 2017	Amortizacija	Odtujitev	31. 12. 2017
Dolgoročne premoženjske pravice	618.613	166.282	3.380	781.515
SKUPAJ	618.613	166.282	3.380	781.515

Vrednost

Vsebina	1. 1. 2017	Povečanje	Zmanjšanje	31. 12. 2017
Dolgoročne premoženjske pravice	509.420	521.501	166.592	864.329
SKUPAJ	509.420	521.501	166.592	864.329

3.2.2 Druga dolgoročna sredstva

Vsebina	Stanje 1. 1. 2018	Povečanje	Zmanjšanje	Stanje 31. 12. 2018
Dolgoročne AČR	166.630	3.744	56.316	114.058
SKUPAJ	166.630	3.744	56.316	114.058

3.2.3 Opredmetena osnovna sredstva

Leto 2018

Nabavna vrednost

Vsebina	1. 1. 2018	Povečanje	Zmanjšanje	31. 12. 2018
Zemljišča	221.680	0	0	221.680
Zgradbe	16.773.322	0	0	16.773.322
Zgradbe – stvarni vložek 2013	61.838	0	0	61.838
Proizvajalne naprave in stroji	30.571.490	547.210	267.051	30.851.649
Proizvajalne naprave in stroji – stvarni vložek 2007	28.684	0	875	27.809
Proizvajalne naprave in stroji – stvarni vložek 2013	3.302.029	0	421.613	2.880.416
Proizvajalne naprave in stroji v gradnji	292.816	1.226.256	135.009	1.384.063
Drobni inventar	77.690	2.287	1.925	78.052
SKUPAJ	51.329.549	1.775.753	826.473	52.278.829

Popravek vrednosti

Vsebina	1. 1. 2018	Obračunana amortizacija	Zmanjšanje	31. 12. 2018
Zemljišča	0	0	0	0
Zgradbe	2.431.525	510.714	0	2.942.239
Zgradbe – stvarni vložek 2013	23.369	2.013	0	25.382
Proizvajalne naprave in stroji	18.791.511	2.689.218	209.805	21.270.924
Proizvajalne naprave in stroji – stvarni vložek 2007	28.684	0	875	27.809
Proizvajalne naprave in stroji – stvarni vložek 2013	3.302.029	0	421.613	2.880.416
Proizvajalne naprave in stroji v gradnji	0	0	0	0
Drobni inventar	69.426	6.737	1.780	74.383
SKUPAJ	24.646.544	3.208.682	634.073	27.221.153

Vrednost

Vsebina	1. 1. 2018	Povečanje	Zmanjšanje	31. 12. 2018
Zemljišča	221.680	0	0	221.680
Zgradbe	14.341.797	0	510.714	13.831.083
Zgradbe – stvarni vložek 2013	38.469	0	2.013	36.456
Proizvajalne naprave in stroji	11.779.979	757.015	2.956.269	9.580.725
Proizvajalne naprave in stroji – stvarni vložek 2007	0	0	0	0
Proizvajalne naprave in stroji – stvarni vložek 2013	0	0	0	0
Proizvajalne naprave in stroji v gradnji	292.816	1.226.256	135.009	1.384.063
Drobni inventar	8.264	4.067	8.662	3.669
SKUPAJ	26.683.005	1.987.338	3.612.667	25.057.676

Najpomembnejše pridobitve v letu 2018 so nadaljevanje že prej začelih investicij: projekt »Datalink« v višini 294 tisoč EUR ter projekt SLOWAM (nov, od radarskih sistemov neodvisen, nadzorni sistem WAM) v višini 626 tisoč EUR. Oba projekta se bosta zaključila v letu 2019.

Na dan 31. 12. 2018 niso obstajale obveznosti za nakup osnovnih sredstev.

Delež v celoti odpisanih opredmetenih osnovnih sredstev (proizvajalne naprave in stroji) znaša 22,21 % v primerjavi z nabavno vrednostjo sredstev, ki se uporabljajo.

Družba nima zastavljenih osnovnih sredstev ali sredstev, pridobljenih na osnovi finančnega najema.

Leto 2017

Nabavna vrednost

Vsebina	1. 1. 2017	Povečanje	Zmanjšanje	31. 12. 2017
Zemljišča	221.680	0	0	221.680
Zgradbe	16.773.322	0	0	16.773.322
Zgradbe – stvarni vložek 2013	62.894	0	1.056	61.838
Proizvajalne naprave in stroji	29.736.822	1.086.908	252.240	30.571.490
Proizvajalne naprave in stroji – stvarni vložek 2007	28.765	0	81	28.684
Proizvajalne naprave in stroji – stvarni vložek 2013	3.303.278	25	1.274	3.302.029
Proizvajalne naprave in stroji v gradnji	251.185	1.187.370	1.145.739	292.816
Drobni inventar	77.441	3.994	3.745	77.690
SKUPAJ	50.455.387	2.278.297	1.404.135	51.329.549

Popravek vrednosti

Vsebina	1. 1. 2017	Obračunana amortizacija	Zmanjšanje	31. 12. 2017
Zemljišča	0	0	0	0
Zgradbe	1.920.811	510.714	0	2.431.525
Zgradbe – stvarni vložek 2013	21.705	2.048	384	23.369
Proizvajalne naprave in stroji	16.198.815	2.733.939	140.609	18.792.145
Proizvajalne naprave in stroji – stvarni vložek 2007	28.765	0	81	28.684
Proizvajalne naprave in stroji – stvarni vložek 2013	3.303.278	0	1.274	3.302.004
Proizvajalne naprave in stroji v gradnji	0	0	0	0
Drobni inventar	65.964	7.602	3.685	69.881
SKUPAJ	21.539.338	3.254.303	146.033	24.647.608

Vrednost

Vsebina	1. 1. 2017	Povečanje	Zmanjšanje	31. 12. 2017
Zemljišča	221.680	0	0	221.680
Zgradbe	14.852.511	0	510.714	14.341.797
Zgradbe – stvarni vložek 2013	41.189	384	3.104	38.469
Proizvajalne naprave in stroji	13.538.007	1.228.149	2.986.179	11.779.977
Proizvajalne naprave in stroji – stvarni vložek 2007	0	0	0	0
Proizvajalne naprave in stroji – stvarni vložek 2013	0	0	0	0
Proizvajalne naprave in stroji v gradnji	251.185	1.187.370	1.145.738	292.817
Drobni inventar	11.476	8.135	11.347	8.265
SKUPAJ	28.916.049	2.424.038	4.657.082	26.683.005

3.2.4 Dolgoročne finančne naložbe

Evropska zakonodaja o enotnem evropskem nebu (SES) zahteva od držav članic EU ustanovitev funkcionalnih blokov zračnega prostora (Functional Airspace Blocks – FABs), med drugim funkcionalnih blokov zračnega prostora, ki temeljijo na operativnih zahtevah in so določeni ne glede na državne meje, kjer je izvajanje storitev navigacijskih služb zračnega prometa in povezanih nalog zasnovano na delovanju in optimizaciji z namenom uvedbe okrepljenega sodelovanja med izvajalci storitev navigacijskih služb zračnega prometa v vsakem funkcionalnem bloku zračnega prostora. Da bi izpolnile to obveznost, so Avstrija, Bosna in Hercegovina, Češka, Hrvaška, Madžarska, Slovaška in Slovenija 5. maja 2011 na Brdu pri Kranju sklenile mednarodni sporazum – Sporazum o vzpostavitvi funkcionalnega bloka zračnega prostora srednje Evrope («Sporazum FAB CE»), ki je začel veljati 20. marca 2012 (za Republiko Slovenijo 3. avgusta 2012), in ustanovile Funkcionalni blok zračnega prostora Srednje Evrope («FAB CE»). Sočasno so izvajalci navigacijskih služb zračnega

prometa teh držav sklenili Sporazum o sodelovanju izvajalcev navigacijskih služb zračnega prometa držav FAB CE (Sporazum ANSP o sodelovanju), 30. maja 2011 pa je bil sklenjen še Sporazum o sodelovanju nacionalnih nadzornih organov držav FAB CE.

Izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa FAB CE, razen BHANSA, so skladno z odločitvijo odbora direktorjev izvajalcev navigacijskih služb zračnega prometa (CEOC) in z namenom krepitve sodelovanja med izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa ter izpolnjevanja zahtev zakonodaje enotnega evropskega neba ustanovili skupno družbo FABCE, letalske storitve, d. o. o., s sedežem na Zgornjem Brniku, ki je bila 17. 11. 2014 vpisana v sodni register pri Okrožnem sodišču v Kranju. Družba ima v FABCE, letalske storitve, d. o. o., dolgoročno naložbo v višini 16.000 EUR, ki predstavlja 1/6 deleža novoustanovljene družbe. Naložba je pripoznana po nabavni vrednosti.

3.2.5 Odložene terjatve za davke

Terjatve za odložene davke je družba pripoznala na podlagi izračuna dolgoročnih rezervacij za jubilejne nagrade in pozaposlitvene zasluge ter rezervacij za neizkoriščen letni dopust.

Vsebina	31. 12. 2017	Povečanje	Zmanjšanje	31. 12. 2018
Za jubilejne nagrade	18.265	0	373	17.892
Za odpravnine ob upokojitvi	172.315	13.811	0	186.126
Za letni dopust	54.625	8.623	0	63.248
SKUPAJ	245.205	22.434	373	267.266

Učinki odloženih davkov v znesku 22.061 EUR so bili pripoznani v Izkazu poslovnega izida.

3.2.6 Zaloge

Družba ima na zalogi predvsem vitalne rezervne dele za radarske sisteme. Zaloge so ob začetnem pripoznavanju vrednotene po nabavni vrednosti. Družba uporablja metodo slabitve vrednosti zalog, in sicer 5 % nabavne vrednosti zalog, brez gibanja dlje kot 1 leto na koncu vsakega obračunskega obdobja. Odpisi vrednosti zalog so razkriti v poglavju 3.2.21.

Vsebina	31. 12. 2017	Nabava	Poraba	Slabitev	31. 12. 2018
Rezervni deli	563.811	19.724	6.633	35.031	541.871
SKUPAJ	563.811	19.724	6.633	35.031	541.871

3.2.7 Kratkoročne poslovne terjatve

Vsebina	31. 12. 2018	Popravki	31. 12. 2018	31. 12. 2017
Terjatve do kupcev v državi	190.594	0	190.594	182.383
Terjatve do kupcev v tujini	4.904.411	1.461.040	3.443.371	2.977.636
Terjatve do državnih institucij	162.915	0	162.915	136.813
Druge poslovne terjatve	426.573	0	426.573	492.971
SKUPAJ	5.684.493	1.461.040	4.223.453	3.789.803

Druge poslovne terjatve predstavljajo kratkoročno odložene prihodke za plačano članarino organizaciji Eurocontrol.

Gibanje popravka vrednosti terjatev

Vsebina	2018	2017
Stanje 1.1.	1.141.325	983.315
Oblikovanje popravkov vrednosti v letu	1.461.040	1.141.325
Izterjane odpisane terjatve	1.141.325	983.315
Dokončen odpis (izbris) terjatev	0	0
Stanje 31.12.	1.461.040	1.141.325

Tabela starostne strukture terjatev

Vsebina	2018	2017
Nezapadle terjatve	220.813	3.141.738
Terjatve zapadle do 30 dni	3.354.352	8.071
Terjatve zapadle do 90 dni	4.425	6.809
Terjatve zapadle nad 90 dni	54.375	3.401
Skupaj	3.633.965	3.160.019

Popravke terjatev ob koncu posameznega obračunskega obdobja družba oblikuje in utemelji v imenu in na osnovi podatkov organizacije Eurocontrol. Terjatve niso zavarovane.

3.2.8 Denarna sredstva

Vsebina	31. 12. 2018	31. 12. 2017
Nova Ljubljanska banka d. d.	35.589	36.940
SKB Banka d. d.	1.643	1.629
Banka Intesa Sanpaolo d. d.	3.268.111	2.542.520
Unicredit Banka Slovenija d. d.	976	956
Kratkoročni depozit na odpoklic	305.695	272.933
SKUPAJ	3.612.014	2.854.978

3.2.9 Kapital

Na podlagi tretjega odstavka 24. člena Akta o ustanovitvi direktor družbe predlaga uporabo bilančnega dobička. Nadzorni svet družbe skladno s 16. členom ter prvim odstavkom 30. člena Akta o ustanovitvi preveri predlog za uporabo bilančnega dobička, o uporabi bilančnega dobička pa odloča ustanovitelj na podlagi 11. člena Akta o ustanovitvi.

Družba je v letu 2018 ustvarila 3.204.968 EUR čistega dobička. Na podlagi tretjega odstavka 230. člena Zakona o gospodarskih družbah se 50 % zneska čistega dobička poslovnega leta 2018 uporabi za oblikovanje drugih rezerv iz dobička v višini 1.602.484 EUR, tako da čisti dobiček poslovnega leta 2018 po uporabi znaša 1.602.484 EUR (gl. tabelo Izkaz gibanja kapitala za leto 2018). Na dan 31. 12. 2018 sestavljajo rezerve iz dobička zakonske rezerve v višini 552.571 EUR in druge rezerve iz dobička v višini 13.576.307 EUR, ki so namenjene izpolnjevanju tehnično-tehnoloških in operativnih zahtev in s tem povezanim potrebnim investicijskim vlaganjem v infrastrukturo za izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa.

3.2.10 Rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitev

Vsebina	Jubilejne nagrade in pozaposlitveni zasluži	Tožbe in odškodnine	Druge rezervacije	Druge pasivne časovne razmejitev	Skupaj
Stanje 1.1.2018	2.006.092	0	0	0	2.006.092
Oblikovanje	183.439	0	0	0	183.439
Odprava	-41.990	0	0	0	-41.990
Prenos na kratkoročni del	0	0	0	0	0
Stanje 31.12.2018	2.147.541	0	0	0	2.147.541

Na osnovi aktuarskega izračuna, ki ga je odobrilo poslovodstvo družbe, so bile pripoznane rezervacije za jubilejne nagrade in pozaposlitvene zasluži. Ustrezno temu so bile usklajene tudi terjatve za odložene davke.

Aktuarske metode

Merjenje sedanjih vrednosti obveznosti za dolgoročne zasluži zaposlenih (izračunavanje rezervacij) je izvedeno skladno z MRS 19, in sicer:

- Uporablja se aktuarska metoda – metoda predvidene pomembnosti enot (metoda obračunavanja zaslužkov sorazmerno z opravljenim delom ali kot metoda zaslužkov na leta službovanja v družbi), ki omogoča izdelavo zanesljive ocene končnih stroškov zaslužkov, ki so jih zaposlenci dobili v zameno za svoje službovanje v tekočem in preteklih obdobjih.
- Zasluži se pripišejo tekočemu obdobju in preteklim obdobjem.
- Ocenjene so demografske (umrljivost in fluktuacija zaposlencev) in finančne (prihodnja povečanja plač) aktuarske predpostavke, ki bodo vplivale na stroške zaslužkov.
- Za ugotovitev sedanje vrednosti obveznosti za dolgoročne zasluži zaposlencev so končni stroški zaslužkov, ki so jih zaposlenci dobili v zameno za svoje službovanje v družbi v tekočem in preteklih obdobjih, diskontirani.

Aktuarske predpostavke

V izračunu so se upoštevale aktuarske predpostavke, predstavljene v nadaljevanju.

Demografske predpostavke:

- Tablice smrtnosti:
 - Tablice smrtnosti prebivalstva Slovenije iz leta 2007, ločene za moške in ženske, znižane za 10 % (aktivna populacija).
 - Skupno za zaposlene na dan 31. 12. 2018 to pomeni 0,4 % smrtnost za naslednje poslovno leto (glede na število zaposlenih).
 - Povprečna starost zaposlenih na dan 31. 12. 2018 znaša 45,0 let.
- Fluktuacija zaposlenih:
 - Fluktuacija zaposlenih zaradi odpovedi delovnega razmerja s strani delojemalca: linearno padajoča od 0,5 % pri 15 letih do 0,2 % pri 55 letih, nato konstantna 0,0 %. Skupno na zaposlenih na dan 31. 12. 2018 to pomeni letno fluktuacijo 0,3 % za naslednje poslovno leto.
 - Fluktuacija zaposlenih zaradi večjega obsega odpovedi delovnega razmerja s strani delodajalca ni upoštevana.

- Upokojevanje:

- Predvideni datum upokojitve za posameznega zaposlenega je izračunan na podlagi podatkov o spolu, datumu rojstva in doseženi skupni delovni dobi na dan 31.12.2018 v skladu s 27. členom Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2) (Uradni list RS, št. 96/12, 39/13, 99/13 – ZSVarPre-C, 101/13 – ZIPRS1415, 44/14 – ORZPIZ206, 85/14 – ZUJF-B, 95/14 – ZUJF-C, 90/15 – ZIUPTD, 102/15, 23/17, 40/17 in 65/17) (upoštevajo se pogoji za pridobitev pravice do starostne pokojnine) in s 3. alineo 1. odstavka 28. člena (delo pred 18-tim letom). Hkrati se upošteva, da se ženske ne bodo upokojile pred 56. in moški pred 58. letom starosti ne glede na skupno delovno dobo.
- Zgodnejše ali poznejše upokojevanje glede na predvideni datum upokojitve ni upoštevano. V primeru, da zaposlenemu pripada jubilejna nagrada v roku dveh mesecev po predvidenem datumu upokojitve, se oblikujejo rezervacije tudi za to jubilejno nagrado.

Finančne predpostavke:

- Stopnje povečanja povprečnih plač in zneskov iz Uredbe o davčni obravnavi povračil stroškov in drugih dohodkov iz delovnega razmerja (Uradni list RS, št. 140/06, 76/08, 63/17 in 71/18) (v nadaljevanju Uredba):

- Za leti 2019 do 2020 so upoštevane stopnje povečanja povprečnih plač v RS iz Jesenske

napovedi gospodarskih gibanj 2018 (UMAR). Od leta 2021 naprej je predvideno, da se bodo povprečne plače v RS letno višale za 2,0 % inflacijo in za realno rast v višini 1,0 %. Predpostavlja se, da se zneski iz Uredbe ne bodo povišali do 2020, kasneje se predvideva rast teh zneskov skladno z inflacijo.

Leto	Nominalna letna stopnja rasti povprečnih mesečnih plač v RS (v %)	Nominalna letna stopnja rasti zneskov iz Uredbe za jubilejne nagrade (v %)	Nominalna letna stopnja rasti zneskov iz Uredbe za odpravnine ob upokojitvi (v %)
2019	4,9	0,0	0,0
2020	5,0	0,0	0,0
2021	3,0	2,0	2,0

- Stopnje povečanja plač v družbi:

- Predpostavlja se povečanje osnovnih plač v višini letne inflacije, povečane za 0,2 % od leta 2022 naprej.

Leto	Nominalna letna stopnja rasti mesečnih plač v družbi zaradi inflacije in realne rasti (v %)
2019	2,1
2020	2,3
2021	2,2

- Upošteva se povečanje osnovnih bruto plač v Družbi zaradi napredovanja: linearno padajoča od 3,0 % pri 15 letih do 0,5 % pri 45 letih, nato konstantna 0,5 % letno; skupno pri zaposlenih na dan 31. 12. 2018 to pomeni 0,7 % letno za naslednje poslovno leto.

- Upošteva se dodatek na skupno delovno dobo v višini 0,5 % od osnovne plače za vsako izpolnjeno leto skupne delovne dobe. Delavkam nad 25 let delovne dobe se dodatek za delovno dobo poveča za 0,3 % za vsako izpolnjeno leto delovne dobe nad 25 let.

- Diskontne stopnje:

- Pri merjenju se uporablja krivulja donosnosti, ki odraža ocenjeni čas plačevanja zaslužkov.

- Uporabljena krivulja donosnosti je objavljena na internetni strani <http://www.ecb.eu/stats/money/yc/html/index.en.html>, izračunana je za vse državne obveznice za države evroobmočja (spot rates) na dan 20. 12. 2018. Od leta 30 naprej je krivulja ekstrapolirana s pomočjo formule, ki odraža odnos med stopnjami forward in spot, pri čemer se uporablja stopnja forward za 30 let.

- Krivulja donosnosti predstavlja zvezo med tržnimi donosi državnih obveznic na evroobmočju in preostankom časa do zapadlosti obveznosti, torej časovno strukturo obrestnih mer.

Analiza občutljivosti aktuarskih predpostavk

Skladno z MRS 19 je narejena naslednja analiza občutljivosti aktuarskih predpostavk, in sicer donosnosti, rasti plač v Republiki Sloveniji in v družbi ter fluktuacije za zneske sedanje vrednosti obveznosti za jubilejne nagrade in odpravnine ob

upokojitvi na dan 31. 12. 2018 in primerjalno na dan 31. 12. 2017. Posamezna analiza je pripravljena samo za spremembo ene predpostavke v višini spodaj prikazanih odstotnih točk, vse ostale predpostavke se pri tem pri posameznem testu ne spremenijo.

Aktuarska predpostavka	Sprememba v predpostavki (za odstotne točke)	Sprememba v sedanji vrednosti obveznost za (v EUR)			
		Odpravnine ob upokojitvi na dan		Jubilejne nagrade na dan	
		31. 12. 2018	31. 12. 2017	31. 12. 2018	31. 12. 2017
Donosnost	+0,5	-8.174	-8.328	-125.713	-122.653
	-0,5	8.204	7.892	135.881	131.988
Rast plač	+0,5	8.676	8.829	132.803	129.965
	-0,5	-6.490	-6.619	-125.544	-122.474
Fluktuacija	+0,1	-1.706	-1.738	-26.517	-25.907
	-0,1	1.372	1.759	14.601	26.348

3.2.11 Nekratkoročne finančne obveznosti

Vsebina	31. 12. 2018	31. 12. 2017
Dolgoročna posojila, dobljena pri bankah v državi	2.625.000	5.055.783
SKUPAJ	2.625.000	5.055.783

Družba ima odobrene tri dolgoročne kredite, in sicer dva dolgoročna kredita pri Banki Intesa Sanpaolo d. d. in en dolgoročni kredit pri SKB Banki, d. d.:

- kredit, odobren v znesku 3.231 tisoč EUR, kreditodajalec je Banka Intesa Sanpaolo, d. d., obrestna mera je 3 M EURIBOR +0,315 odstotne točke letno. Kredit se vrača v trimesečnih obrokih, kredit je bil poplačan v februarju 2019;
- kredit, odobren v znesku 11.500 tisoč EUR, kreditodajalec je Banka Intesa Sanpaolo, d. d., obrestna mera je 3 M EURIBOR +1,90 odstotne točke letno. Kredit se vrača v trimesečnih obrokih, končni rok vračila je 1. 4. 2021;
- kredit, odobren v znesku 6.000 tisoč EUR, kreditodajalec je SKB Banka, d. d., obrestna mera je 3 M EURIBOR +0,9 odstotne točke letno. Kredit se vrača v trimesečnih obrokih, prvi obrok je zapadel v plačilo 1. 12. 2015, končni rok vračila je 1. 9. 2020.

V letu 2019 zapadejo v plačilo obroki v skupnem znesku 2.430.783 EUR, ki so izkazani v postavkah kratkoročnih obveznosti. Tako družba na dan 31. 12. 2018 iz naslova dolgoročnih finančnih obveznosti izkazuje dolg v znesku 2.625.000 EUR. Družba za prejem posojil ni zastavila nobenih lastnih nepremičnin ali drugega premoženja.

Vsebina	Glavnica na dan	Leto 2019	Leto 2020	Leto 2021	Leto 2022
	31. 12. 2018				
Stanje glavnice bančnih posojil, njihova zapadlost po letih	5.055.783	2.430.783	2.050.000	575.000	0
Predvidene obresti		75.000	60.000	15.000	0
SKUPAJ		2.505.783	2.110.000	590.000	0

3.2.12 Kratkoročne finančne obveznosti

Vsebina	31. 12. 2018	31. 12. 2017
Kratkoročna posojila, dobljena pri bankah v državi	2.430.783	2.673.131
SKUPAJ	2.430.783	2.673.131

Kot kratkoročno finančno obveznost družba izkazuje obveznosti iz naslova dolgoročnih kreditov za obroke, ki zapadejo v plačilo v letu 2019 v skupnem znesku 2.430.783 EUR (gl. tudi pojasnilo 3.2.11).

3.2.13 Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev

Vsebina	31. 12. 2018	31. 12. 2017
Obveznosti do dobaviteljev – doma	673.340	622.158
Obveznosti do dobaviteljev – tujina	672.607	802.519
SKUPAJ	1.345.947	1.424.677

Družba na dan 31. 12. 2018 ne izkazuje zapadlih obveznosti do dobaviteljev.

3.2.14 Druge kratkoročne poslovne obveznosti

Vsebina	31. 12. 2018	31. 12. 2017
Obveznosti do zaposlencev	1.297.308	1.325.352
Obveznosti do državnih institucij	1.394.489	1.439.070
Ostale poslovne obveznosti	32.042	32.336
SKUPAJ	2.723.839	2.796.758

3.2.15 Obveznosti za davek od dohodkov pravnih oseb

Obveznost za davek od dohodkov pravnih oseb na dan 31. 12. 2018 znaša 261.697 ob upoštevanju že plačanih predhodnih akontacij v obravnavanem obdobju.

3.2.16 Druge kratkoročne obveznosti

Vsebina	1. 1. 2018	Oblikovanje	Poraba	31. 12. 2018
Neizkoriščen letni dopust	575.010	50.619	0	625.629
Vkalkulirana nagrada direktorju	77.056	40.906	77.056	40.906
Kratkoročno odloženi prihodki	252.310	252.292	0	504.602
SKUPAJ	904.376	343.817	77.056	1.171.137

3.2.17 Prihodki od prodaje iz pogodb

Vsebina	2018	2017
Prihodki od prodaje iz pogodb v Sloveniji	952.302	949.303
Prihodki od prodaje iz pogodb v EU	55.482	46.584
Prihodki od prodaje iz pogodb v tujini	1.450	1.280
Prihodki od prodaje iz pogodb – preletne pristojbine	34.958.207	33.745.323
Prihodki od prodaje iz pogodb – terminalne pristojbine	3.555.109	3.241.633
SKUPAJ	39.522.550	37.984.123

3.2.18 Drugi poslovni prihodki

Vsebina	2018	2017
Subvencije EU	186.965	229.098
Prihodki od odprave rezervacij	2.561	5.634
Drugi prihodki povezani s poslovnimi učinki	310.939	355.940
Odprava slabitev družba A	370.514	326.773
Odprava slabitev družba A (MSRP 9 – zmanjšanje odhodkov)	-370.514	0
SKUPAJ	500.465	917.445

Družba od leta 2010 oblikuje popravke zapadlih terjatev do družbe A, ki je največji partner iz naslova terminalnih pristojbin glede na višino zapadlih terjatev konec poslovnega leta in ocene tveganja glede nadaljnje zmožnosti poplačila zapadlih obveznosti iz preteklih let. Zaradi poravnanih obveznosti tega partnerja iz preteklih let so bili v letu 2018 iz tega naslova odpravljeni popravki vrednosti v višini 370.514 EUR.

V skladu z novo shemo po MSRP 9 v Izkazu poslovnega izida odprava slabitev terjatev v znesku 370.514 EUR ni prikazana kot prihodek, temveč kot zmanjšanje odpisov vrednosti (glej tudi pojasnilo 3.2.21)

3.2.19 Stroški materiala in storitev

Stroški materiala

Vsebina	2018	2017
Stroški pomožnega materiala	6.720	52.266
Stroški energije	239.281	217.595
Stroški nadomestnih delov in materiala za vzdrževanje	118.412	85.882
Odpis drobnega inventarja – življenjska doba do enega leta	3.134	8.312
Stroški pisarniškega materiala in strokovne literature	39.581	51.563
Drugi stroški materiala	24.007	25.934
SKUPAJ	431.135	441.552

Stroški storitev

Vsebina	2018	2017
Stroški prevoznih storitev	2.489	3.730
Stroški interneta in telefonije	436.171	426.381
Stroški storitev v zvezi z vzdrževanjem	888.600	806.574
Najemnine	385.553	315.918
Povračila stroškov zaposlencem v zvezi z delom	398.904	355.789
Stroški plačilnega prometa	13.699	11.919
Stroški zavarovalnih premij	146.546	142.593
Stroški intelektualnih in osebnih storitev	349.272	185.622
Stroški sejmov, reklame in reprezentance	80.999	68.057
Stroški podjetniških pogodb, avtorskih pogodb in študentskega servisa	69.093	76.622
Stroški sejnin nadzornega sveta in sveta delavcev	77.945	71.095
Stroški letalske meteorologije – v preletu	1.400.887	1.484.689
Stroški letalske meteorologije – v terminalu	503.531	495.390
Stroški ACL – v preletu	682.371	743.863
Stroški ACL – v terminalu	100.513	40.008
Drugi stroški storitev	914.629	966.596
SKUPAJ	6.451.202	6.194.846

3.2.20 Stroški dela

Vsebina	2018	2017
Plače zaposlencev	17.803.061	17.393.540
Stroški dodatnega pokojninskega zavarovanja zaposlencev	602.238	592.041
Drugi stroški pokojninskih zavarovanj	1.615.179	1.558.725
Stroški drugih socialnih zavarovanj	1.255.889	1.243.951
Beneficirana delovna doba	862.153	829.799
Stroški prehrane in prevoza zaposlenih	751.014	736.365
Regres za letni dopust	252.175	242.953
Odpravnine	123.545	121.537
Jubilejne nagrade in druge nagrade zaposlencem	14.165	16.243
SKUPAJ	23.279.419	22.735.154

Povprečno število zaposlenih, izračunano iz ur v letu 2018 je bilo 226,49.

Struktura zaposlenih

Povprečno število zaposlenih v letu 2018

Skupina delovnih mest na področju kontrole zračnega prometa, ki zahtevajo dovoljenje za delo oz. licenco – licencirano osebje

• skupina delovnih mest služb zračnega prometa – kontrolorji zračnega prometa	106
• skupina delovnih mest služb zračnega prometa – operaterji (FDT+FIS)	18
• skupina delovnih mest službe letalskih telekomunikacij	36
• skupina delovnih mest služb letalskih informacij	24
Skupaj licencirano osebje:	184
Nelicencirano osebje	45
SKUPAJ VSI ZAPOSLENI	229

3.2.21 Odpisi vrednosti

Vsebina	2018	2017
Amortizacija neopredmetenih sredstev	251.598	166.282
Amortizacija zgradb	512.726	512.761
Amortizacija opreme in nadomestnih delov	2.688.409	2.733.940
Amortizacija drobnega inventarja	6.736	7.602
SKUPAJ	3.459.469	3.420.585

Vsebina	2018	2017
Izguba pri izločitvi osnovnih sredstev	48.051	1.408
Neto slabitev terjatev	564.396	484.783
Slabitev zalog	35.031	34.417
SKUPAJ	647.478	520.608

Dejanska slabitev terjatev v obravnavanem obdobju znaša 934.910 EUR. Znesek predstavlja terjatev do največjega partnerja iz naslova terminalnih pristojbin. V skladu z novo shemo po MSRP 9 je v izkazu poslovnega izida prikazana slabitev terjatev v neto znesku 564.396 EUR oziroma zmanjšana za odpravo slabitev do največjega partnerja iz naslova terminalnih pristojbin (glej tudi pojasnilo 3. 2. 18).

3.2.22 Drugi poslovni odhodki

Vsebina	2018	2017
Članarine in drugi poslovni odhodki	1.590.174	1.548.843
Prispevki za invalide	0	0
Stroški donatorstva in humanitarne pomoči	40.100	56.350
Davčno nepriznani odhodki	872	298
SKUPAJ	1.631.146	1.605.491

Večji del drugih poslovnih odhodkov izhaja iz plačane letne članarine organizaciji Eurocontrol v znesku 1.547.668 EUR (2017: 1.477.932 EUR).

3.2.23 Finančni prihodki

Vsebina	2018	2017
Prihodki iz danih posojil	9	8
Prihodki iz poslovnih terjatev	455	51
SKUPAJ	464	59

3.2.24 Finančni odhodki

Vsebina	2018	2017
Obresti za prejeta posojila	70.080	98.795
Stroški obresti za jubilejne nagrade – aktuarski izračun	3.074	2.929
Stroški obresti za odpravnine ob upokojitvi – aktuarski izračun	39.229	35.465
Odhodki iz poslovnih obveznosti	517	298
SKUPAJ	112.900	137.487

3.2.25 Davčni obračun – davek od dohodka pravnih oseb

Vsebina	2018	2017
PRIHODKI, ugotovljeni po računovodskih predpisih	40.393.993,46	38.901.625,99
Izvem prihodkov iz odprave že obdavčenih ali delno obdavčenih rezervacij	0,00	0,00
ODHODKI, ugotovljeni po računovodskih predpisih	-36.383.263,30	-35.055.722,27
Zmanjšanje odhodkov od prevrednotenja terjatev – 21. člen ZDDPO-2	530.969,81	0,00
Nepriznani odhodki za obresti od nepravočasno plačanih davkov ali drugih dajatev	81,93	44,98
Nepriznani odhodki za donacije	40.100,00	56.350,00
Nepriznani odhodki za zagotavljanje bonitet in drugih izplačil v zvezi z zaposlitvijo, če niso obdavčeni po zakonu o dohodnini	602.238,14	592.040,98
Drugi odhodki, ki se ne priznajo v skladu z 29. čl.	872,01	298,53
Nepriznani odhodki v višini 50 odstotkov stroškov reprezentance	37.038,45	30.738,94
Nepriznani odhodki v višini 50 odstotkov stroškov nadzornega sveta oz. drugega organa, ki opravlja zgolj funkcijo nadzora	38.972,61	35.547,64
Znesek izkoriščene davčne olajšave za investiranje zaradi prodaje ali odtujitve sredstva pred predpisanim rokom	0,00	0,00
Olajšave za investiranje po 55 a. členu ZDDPO-2	-261.700,28	-662.049,02
Olajšava za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje	-602.238,14	-592.040,98
Olajšava za donacije – izplačila za humanitarne, invalidske, socialno varstvene, dobrodelne, znanstvene, vzgojno izobraževalne, zdravstvene, športne, kulturne, ekološke in religiozne namene	-40.100,00	-56.350,00
OSNOVA ZA DAVEK	4.356.964,69	3.250.484,79
DAVEK – 19 %	827.823,29	617.592,11

Prilagoditev na efektivno davčno stopnjo

Vsebina	2018	2017
Odmerjen davek	827.823	617.592
Odloženi davki	-22.061	-25.773
Davek iz dobička skupaj	805.762	591.819
Dobiček pred obdavčitvijo	4.010.730	3.845.904
Davek od dobička 19%	762.039	730.722
Neobdavčeni prihodki in povečanje odhodkov	0	0
Neobdavčene prejete dividende	0	0
Davek od davčnih olajšav	-171.767	-248.984
Davek od nepriznanih odhodkov	215.491	110.081
Davek od nepriznanih odhodkov v zvezi s slabitvijo naložb	0	0
Davek od drugih zmanjšanj davčne osnove	0	0
Skupaj davek od dobička	805.762	591.819
Efektivna davčna stopnja	20,09%	15,39%

3.2.26 Členitev stroškov po funkcionalnih skupinah

Vsebina	2018	2017
Normalni stroški splošnih dejavnosti z amortizacijo	35.252.371	34.397.622
SKUPAJ	35.252.371	34.397.622

3.2.27 Poštena vrednost

Poslovodstvo ocenjuje, da poštene vrednosti finančnih sredstev in finančnih obveznosti bistveno ne odstopajo od knjigovodskih.

Določanje poštene vrednosti

Poštena vrednost poslovnih in drugih terjatev se določi kot sedanja vrednost prihodnjih denarnih tokov, z uporabo tržne obrestne mere.

Poštena vrednost neizvedenih finančnih obveznosti se določi na podlagi sedanje vrednosti prihodnjih izplačil glavnice in obresti, diskontiranih na dan poročanja, z uporabo tržne obrestne mere.

Hierarhija poštene vrednosti

Vrednotenje po pošteni vrednosti

2018	Knjigovodska vrednost na dan 31. 12. 2018	Neposredna vrednost na borznih trgih (1. kategorija)	Vrednost, določena na podlagi primerljivih tržnih podatkov (2. kategorija)	Vrednosti ni mogoče pridobiti iz tržnih podatkov (3. kategorija)
Sredstva, merjena po pošteni vrednosti	0	0	0	0
Sredstva, katerih poštena vrednost je razkrita	3.641.070	0	0	3.641.070
Poslovne terjatve	3.641.070	0	0	3.641.070
Skupaj poštena vrednost sredstev	3.641.070	0	0	3.641.070
Obveznosti, merjene po pošteni vrednosti	0	0	0	0
Poslovne obveznosti – kratkoročne in nekratkoročne	1.345.947	0	0	1.345.947
Prejeta posojila	5.055.783	0	0	5.055.783
Obveznosti, katerih poštena vrednost je razkrita, skupaj	6.401.730	0	0	6.401.730
Skupaj poštena vrednost obveznosti	6.401.730	0	0	6.401.730

Vrednotenje po pošteni vrednosti

2017	Knjigovodska vrednost na dan 31. 12. 2017	Neposredna vrednost na borznih trgih (1. kategorija)	Vrednost, določena na podlagi primerljivih tržnih podatkov (2. kategorija)	Vrednosti ni mogoče pridobiti iz tržnih podatkov (3. kategorija)
Sredstva, merjena po pošteni vrednosti	0	0	0	0
Sredstva, katerih poštena vrednost je razkrita	3.229.618	0	0	3.229.618
Poslovne terjatve	3.229.618	0	0	3.229.618
Skupaj poštena vrednost sredstev	3.229.618	0	0	3.229.618
Obveznosti, merjene po pošteni vrednosti	0	0	0	0
Poslovne obveznosti – kratkoročne in nekratkoročne	1.424.677	0	0	1.424.677
Prejeta posojila	7.728.914	0	0	7.728.914
Obveznosti, katerih poštena vrednost je razkrita, skupaj	9.153.591	0	0	9.153.591
Skupaj poštena vrednost obveznosti	9.153.591	0	0	9.153.591

3.2.28 Finančni instrumenti in obvladovanje finančnih tveganj

Med pomembnejša finančna tveganja, ki jim je izpostavljena družba, uvrščamo: tveganje spremembe obrestne mere, likvidnostno tveganje, kreditno tveganje in upravljanje kapitala.

Tveganje spremembe obrestne mere

Družba izkazuje dolgoročne finančne obveznosti v višini 2.625.000 EUR (2017: 5.055.783 EUR). Kratkoročni del finančnih obveznosti je na dan 31. 12. 2018 znašal 2.430.783 EUR (2017: 2.673.131 EUR). Nepričakovana rast variabilnih obrestnih mer lahko ogrozi načrtovane poslovne izide družbe, zato je tveganje spremembe obrestne mere za družbo pomembno.

Učinek morebitnih sprememb višine variabilnih obrestnih mer na prihodnji poslovni izid je prikazan v spodnji tabeli.

Analiza občutljivosti

2018

Stanje obveznosti, vezanih na posamezno variabilno obrestno mero	Višina obveznosti na dan 31. 12. 2018	Povišanje obrestne mere za 0,5 %	Znižanje obrestne mere za 0,5 %
3-mesečni EURIBOR	5.055.783	25.279	-24.785

Stanje obveznosti, vezanih na posamezno variabilno obrestno mero	Višina obveznosti na dan 31. 12. 2017	Povišanje obrestne mere za 0,5 %	Znižanje obrestne mere za 0,5 %
3-mesečni EURIBOR	7.728.914	38.645	-36.625

Analiza občutljivosti finančnih obveznosti na spremembe variabilnih obrestnih mer je narejena ob predvidevanju morebitne spremembe variabilnih obrestnih mer v višini 0,5 %. Pri izračunu je upoštevana povprečna obrestna mera vseh najetih posojil.

Likvidnostno tveganje

Usklajevanje sredstev na aktivni strani in obveznosti na pasivni strani po različnih ročnostih je ključnega pomena za zagotavljanje trajne plačilne sposobnosti.

Razpoložljivost zadostnih finančnih virov v nekem obdobju je ključna za zagotovitev pravočasne poravnave tekočih obveznosti.

Tako nezadostni finančni viri kot tudi oportunitetne izgube presežnega denarja na bančnih računih predstavljajo t. i. likvidnostna tveganja. Nad roki zapadlosti obveznosti do dobaviteljev, finančnih institucij, države in drugih ima družba zagotovljen sistemski nadzor, tako da pravočasno in redno poravnava obveznosti do upnikov.

Pogodbeni denarni tokovi

2018	Knjigovodska vrednost	Do 1 leta	Od 1 do 5 let	Skupaj
Izvedene finančne obveznosti	0	0	0	0
Posojila in krediti s predvidenimi obrestmi	5.055.783	2.505.783	2.700.000	5.205.783
Obveznosti do dobaviteljev	1.345.947	1.345.947	0	1.345.947
Neizvedene finančne obveznosti skupaj	6.401.730	3.851.730	2.700.000	6.551.730
SKUPAJ	6.401.730	3.851.730	2.700.000	6.551.730

Pogodbeni denarni tokovi

2017	Knjigovodska vrednost	Do 1 leta	Od 1 do 5 let	Skupaj
Izvedene finančne obveznosti	0	0	0	0
Posojila in krediti s predvidenimi obrestmi	7.728.914	2.773.131	5.255.786	8.028.914
Obveznosti do dobaviteljev	1.424.677	1.424.677	0	1.424.677
Neizvedene finančne obveznosti skupaj	9.153.591	4.197.808	5.255.786	9.453.594
SKUPAJ	9.153.591	4.197.808	5.255.786	9.453.594

Družba v okviru politike upravljanja kapitala zasleduje usmeritve evropske in slovenske zakonodaje na področju dejavnosti družbe s ciljem zagotavljanja ustrezne krepitve kapitala z namenom izpolnjevanja tehnično-tehnoloških in operativnih zahtev ter s tem povezanih potrebnih investicijskih vlaganj v infrastrukturo za izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa.

Vrednost kazalnika finančnega vzvoda za leto 2018 znaša 1,58; medtem ko je za leto 2017 znašala 1,75.

Kreditno tveganje

Tveganja, da stranke ne bodo pravočasno izpolnile svojih pogodbenih obveznosti, oziroma tako imenovana kreditna tveganja, se v družbi ugotavljajo sproti, nato pa se pripravljajo ustrezni ukrepi za izterjavo poslovnih terjatev. Tako se družba zavaruje pred negotovostjo plačil, kar bi lahko otežilo načrtovanje prihodnjih denarnih tokov. Negotovost glede izpolnitve obveznosti nasprotnih strank bi zato pomenilo dodatno zadolževanje, kar se odraža na dodatnih stroških financiranja. Popravke terjatev ob koncu posameznega obračunskega obdobja družba oblikuje in utemelji na osnovi podatkov organizacije Eurocontrol.

Upravljanje kapitala

Primarni cilj upravljanja kapitala družbe je zagotavljanje virov za izpolnjevanje tehnično-tehnološke in operativne zahteve in s tem povezanih potrebnih investicijskih vlaganj v infrastrukturo za izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa, zlasti za zagotavljanje ustrezne zmogljivosti, kot jo zahteva zavezujoči vseevropski cilj na predmetnem ključnem performančnem področju in kot izhaja iz slovenskih in evropskih predpisov, z namenom zagotavljanja varnega, kakovostnega, učinkovitega in neprekinjenega izvajanja storitev. Obenem pa s tem družba tudi zagotavlja visok kreditni rating in ustrezne kazalnike financiranja, s čimer zagotavlja dodatne vire financiranja svojega poslovanja. Ustanoviteljica in edina družbenica družbe je Republika Slovenija, v imenu katere pravice ustanovitelja izvaja Slovenski državni holding, d. d. Družba zato pri upravljanju kapitala in politiki dividend sledi tudi strateškim usmeritvam in pričakovanjem ustanovitelja.

3.2.29 Izvajanje drugih dejavnosti

Družba je iz opravljanja drugih dejavnosti v letu 2018 ustvarila 99.480 EUR prihodkov, od tega 41.200 EUR za šolanje kontrolorjev iz BIH, 11.051 EUR za svetovalne storitve tujim izvajalcem navigacijskih služb zračnega prometa, 37.200 EUR

od oddaje v najem poslovnega prostora (hangar na Letališču Jožeta Pučnika Ljubljana) ter 10.029 EUR od dobave električne energije v distribucijsko omrežje iz proizvodnih naprav na merilnem mestu ATCC Brnik, ki se izvaja po potrebi. Prihodki iz opravljanja drugih dejavnosti predstavljajo 0,25 % vseh poslovnih prihodkov družbe. Iz naslova opravljanja drugih dejavnosti je leta 2018 v družbi nastalo 6.721 EUR stroškov.

3.2.30 Posli s povezanimi osebami

Družba opravlja storitve tudi za različne organe, agencije in podjetja, v katerih nastopa Republika Slovenija kot večinski ali manjšinski lastnik. Vsi posli z navedenimi osebami so sklenjeni pod normalnimi komercialnimi pogoji, ki niso ugodnejši od tistih, pod katerimi so sklenjeni z drugimi strankami.

Družba ima dolgoročno naložbo v FABCE, letalske storitve, d. o. o. Naložba je podrobneje opisana v točki 3.2.4.

V letu 2018 je družba z družbo FABCE, letalske storitve, d. o. o., ustvarila 43.240 prihodkov iz naslova najema poslovnega prostora in tehnične opreme ter podpornih administrativnih, računovodskih in pravnih storitev; in 33.272 stroškov iz naslova koriščenja storitev projektne podpore družbenikom. Na dan 31. 12. 2018 družba do družbe FABCE, letalske storitve, d. o. o. nima odprtih zapadlih terjatev ali obveznosti.

3.2.31 Dogodki po datumu izdelave izkaza finančnega položaja

Od datuma računovodskih izkazov do dneva priprave tega poročila ni bilo ugotovljenih takšnih dogodkov, ki bi vplivali na resničnost in poštenost prikazanih računovodskih izkazov za leto 2018 oziroma bi zahtevali dodatna razkritja k njim.

3.2.32 Potencialne obveznosti

Družba nima potencialnih obveznosti, ki ne bi bile ustrezno zajete v izkazu finančnega položaja na dan 31. 12. 2018.

3.2.33 Zneski, porabljeni za revizorja

Namen porabljenih zneskov	2018	2017
Revidiranje letnega poročila	9.500	10.465
Druge storitve dajanja zagotovil	2.500	2.500
SKUPAJ	12.000	12.965

3.2.34 Druga razkritja

Poslovodstvo družbe predstavlja zakoniti zastopnik družbe, direktor dr. Franc Željko Županič.

V razpredelnici so prikazani bruto prejemki (v EUR) direktorja družbe v letu 2018:

	Franc Željko Županič
Funkcija	direktor
Fiksni prejemki – bruto (1)	118.506
Variabilni prejemki – bruto (2)	66.371
Odloženi prejemki (3)	0
Odpravnine (4)	0
Bonitete (5)	6.659
Vračilo izplačane nagrade – »claw-back« (6)	0
Skupaj bruto (1+2+3+4+5-6)	191.536
Skupaj neto	82.370

Spremenljivi prejemek je izplačan skladno z Zakonom o prejemkih poslovodnih oseb v gospodarskih družbah v večinski lasti Republike Slovenije in samoupravnih lokalnih skupnosti (Uradni list RS, št. 21/10, 8/11 – ORZPPOGD4 in 23/14 – ZDIJZ-C). Družba do direktorja nima odprtih terjatev iz naslova posojil.

Nadzorni svet je bil leta 2018 sestavljen iz šestih članov, od tega štirih zastopnikov interesov ustanovitelja in dveh predstavnikov delavcev. Člani nadzornega sveta so upravičeni do plačil na podlagi 18. člena Akta o ustanovitvi in Sklepa ustanovitelja, št. 4-0027/2011-1175, z dne 28. 7. 2011.

Bruto in neto prejemki članov nadzornega sveta v letu 2017 so prikazani v spodnji tabeli (v EUR):

Ime in priimek	Funkcija	Plačilo za opravljanje funkcije – bruto letno (1)	Sejnine NS in komisij – bruto letno (2)	Skupaj bruto (1+2)	Skupaj neto	Potni stroški
mag. Dušan Hočevar	predsednik	9.300	2.600	11.900	8.650	266
Marija Šeme Irman, MBA	namestnica predsednika	6.820	2.600	9.420	6.846	148
mag. Gorazd Čibej	član	6.200	2.600	8.800	6.395	148
mag. Nikolaj Abrahamsberg	član	6.200	2.400	8.600	6.250	668
Žiga Ogrizek	član	6.200	2.400	8.600	6.250	0
Davor Mizerit	član	6.200	2.400	8.600	6.250	0

3.2.35 Predlog delitve dobička

Na podlagi tretjega odstavka 24. člena Akta o ustanovitvi direktor družbe predlaga uporabo bilančnega dobička. Nadzorni svet družbe skladno s 16. členom ter prvim odstavkom 30. člena Akta o ustanovitvi preveri predlog za uporabo bilančnega dobička, o uporabi bilančnega dobička pa odloča ustanovitelj na podlagi 11. člena Akta o ustanovitvi.

Družba je v letu 2018 ustvarila 3.204.968 EUR čistega dobička. Na podlagi tretjega odstavka 230. člena Zakona o gospodarskih družbah se 50 % zneska čistega dobička poslovnega leta 2018 uporabi za oblikovanje drugih rezerv iz dobička v višini 1.602.484 EUR, tako da čisti dobiček poslovnega leta 2018 po uporabi znaša 1.602.484 EUR.

Družba izkazuje na dan 31. 12. 2018 bilančni dobiček v znesku 1.935.693 EUR.

Ustanovitelju družbe se predlaga, naj se bilančni dobiček, ki je sestavljen iz prenesenega dobička iz preteklih let in preostanka čistega dobička

poslovnega leta 2018 po njegovi uporabi, nameni v znesku 1.000.000 EUR za izplačilo udeležbe na dobičku edinemu družbeniku družbe, preostanek bilančnega dobička v znesku 935.693 EUR pa se nameni za oblikovanje drugih rezerv iz dobička.

Z zgoraj navedenim predlogom za uporabo bilančnega dobička se zasledujejo usmeritve evropske zakonodaje, ki ureja vodenje in kontrolo zračnega prometa oziroma zagotavljanje navigacijskih služb zračnega prometa, ki dovoljuje le potrebno krepitev kapitala. S predlagano uporabo bilančnega dobička bo družba lahko izpolnjevala tehnično-tehnološke in operativne zahteve in s tem povezana potrebna investicijska vlaganja v infrastrukturo za izvajanje navigacijskih služb zračnega prometa, zlasti za zagotavljanje ustrezne zmogljivosti, kot jo zahteva zavezujoči vseevropski cilj na predmetnem ključnem performančnem področju in kot izhaja iz slovenskih in evropskih predpisov, z namenom zagotavljanja varnega, kakovostnega, učinkovitega in neprekinjenega izvajanja storitev.

3.2.36 Izjava o odgovornosti posloводства

Skladno z določili člena 60. a Zakona o gospodarskih družbah je direktor družbe dne 15. 3. 2019 potrdil računovodske izkaze in uporabljene računovodske usmeritve ter pojasnila k računovodskim izkazom za javno objavo.

Direktor družbe je odgovoren za pripravo letnega poročila tako, da to predstavlja resnično in pošteno sliko premoženjskega stanja družbe in izidov njenega poslovanja za leto 2018.

Direktor potrjuje, da so bile dosledno uporabljene ustrezne računovodske usmeritve in da so bile računovodske ocene izdelane po načelu previdnosti in dobrega gospodarjenja. Direktor tudi potrjuje, da so računovodski izkazi skupaj s pojasnili izdelani na osnovi predpostavke o nadaljnjem poslovanju družbe ter skladno z veljavno zakonodajo in z Mednarodnimi računovodskimi standardi.

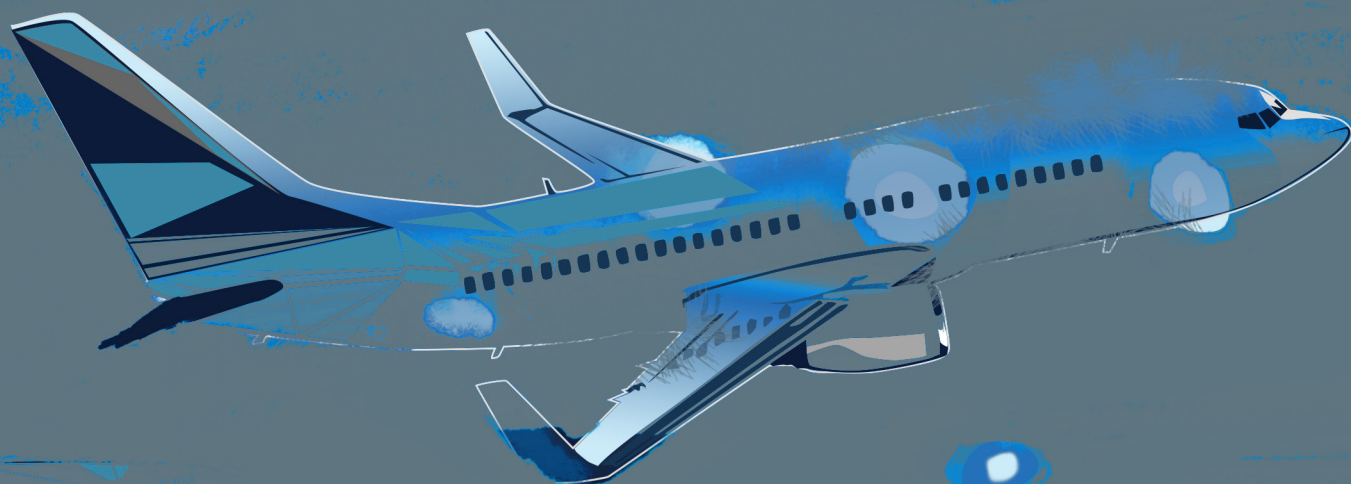
Direktor je tudi odgovoren za ustrezno vodeno računovodstvo, sprejetje ustreznih ukrepov za zavarovanje premoženja ter za preprečevanje in odkrivanje prevar in drugih nepravilnosti oziroma nezakonnosti.

Davčni organi lahko kadar koli v petih letih po poteku leta, v katerem je bilo treba odmeriti davek, preverijo poslovanje družbe, kar lahko posledično povzroči nastanek dodatne obveznosti plačila davka, zamudnih obresti in kazni iz naslova DDPO ali drugih davkov ter dajatev. Direktor družbe ni seznanjen z okoliščinami, ki bi lahko povzročile morebitno pomembno obveznost iz tega naslova.

Dr. Franc Željko Županič
DIREKTOR

Zgornji Brnik, 15. 3. 2019

POMENI IZRAZOV IN KRATIC

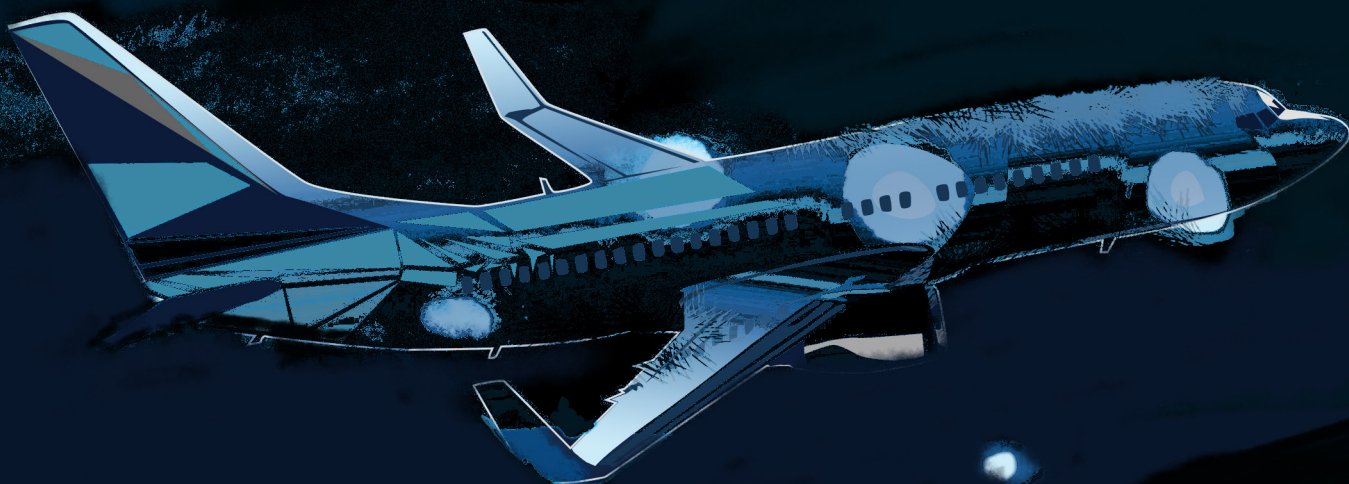
ACC	Območna kontrola zračnega prometa	Area Control Centre
ACE Report	Poročilo stroškovne učinkovitosti upravljanja zračnega prometa	ATM Cost Effectiveness Report
ADP	Proces letalskih informacij	AIS Data Process
ADSP	ATM Data Service Provider	Ponudnik storitve ATM podatkov
AFTN	Letalsko fiksno telekomunikacijsko omrežje	Aeronautical Fixed Telecommunication Network
AIP	Zbornik letalskih informacij	Aeronautical Information Publication
AIS	Služba letalskih informacij	Aeronautical Information Services
AMC	Celica za upravljanje zračnega prostora	Airspace Management Cell
AMHS	Sistem za avtomatsko predajo sporočil	Aeronautical Message Handling System
ANS	Navigacijska služba zračnega prometa	Air Navigation Service
ANSP	Izvajalci storitev navigacijskih služb zračnega prometa	Air Navigation Service Provider
ARO	Služba zrakoplovnih informacij	Aeronautical Reporting Office
ASM	Upravljanje zračnih prostorov	Airspace Management
ATCA	Združenje kontrolorjev zračnega prometa	Air Traffic Control Association
ATCC	Center za vodenje in kontrolo zračnega prometa	Air Traffic Control Centre
ATFM	Upravljanje pretoka zračnega prometa	Air Traffic Flow Management
ATM	Upravljanje zračnega prometa	Air Traffic Management
ATM Master Plan	Osrednji načrt za upravljanje zračnega prometa v Evropi	European Air Traffic Management Master Plan
ATS	Službe zračnega prometa	Air Traffic Services
ATSU	Enota izvajanja službe zračnega prometa	Air Traffic Service Unit
BALTIC FAB	Funkcionalni blok zračnega prostora baltskih držav	Baltic Functional Airspace Block
BLUE – MED FAB	Funkcionalni blok zračnega prostora BLUE MED (Mediterranski funkcionalni blok zračnega prostora)	Functional Airspace Block BLUE MED (Mediterranean Functional Airspace Block)
CANSO	Mednarodna organizacija civilnih navigacijskih služb zračnega prometa	The Civil Air Navigation Services Organization
CEF	Instrument za povezovanje Evrope	Connect Europe Facilities
CFMU	Osrednja enota za upravljanje pretoka zračnega prometa	Central Flow Management Unit
CNS	Komunikacije, navigacija in nadzor	Communication, Navigation and Surveillance
COM	Komunikacije	Communication
CRCO	Centralni urad za zaračunavanje pristojbin pri organizaciji Eurocontrol	Central Route Charges Office
DAM	Dinamično upravljanje zračnega prostora	Dynamic Airspace Management
DANUBE FAB	Funkcionalni blok zračnega prostora DANUBE (FAB Romunije in Bolgarije)	Functional Airspace Block DANUBE (FAB of Romania and Bulgaria)
DCT	Sistem direktnega načrtovanja letov	Direct Flight
DDPO	Davek od dohodkov pravnih oseb	Corporate Income Tax
DEP	Odlet	Departure

EAD	Evropska baza zrakoplovnih podatkov	European AIS Data Base
EASA	Evropska agencija za varnost v letalstvu	European Aviation Safety Agency
EBIT	Dobiček iz poslovanja (dobiček pred obrestmi in davki)	Earnings Before Interest and Taxes
EBITDA	Poslovni izid pred obrestmi in davki, depreciacijo in amortizacijo	Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization
ECAC	Evropska konferenca civilnega letalstva	European Civil Aviation Conference
ECB	Evropska centralna banka	European Central Bank
EDA	Evropska obrambna agencija	European Defence Agency
EoSM	Učinkovitost upravljanja varnosti	Effectiveness of Safety Management
FAB	Funkcionalni blok zračnega prostora	Functional Airspace Blocks
FAB CE	Funkcionalni blok zračnega prostora v srednji Evropi	Functional Airspace Block Central Europe
FAB EC	Funkcionalni blok zračnega prostora centralne Evrope	Functional Airspace Block Europe Central
FIR	Letalsko informacijsko področje	Flight information region
FL	Nivo leta	Flight Level
FPL	Načrt leta	Flight Plan
FRA	Zračni prostor, v katerem se prosto (svobodno) določajo zračne poti	Free Route Airspace
FUA	Prilagodljiva uporaba zračnega prostora	Flexible Use of Airspace
GATE ONE	Združenje treh različnih FAB-ov (BALTIC FAB, DANUBE FAB, FAB CE) in M-NAV ter SAMTSA	Alliance between three FABs (BALTIC FAB, DANUBE FAB, FAB CE) and M-NAV and SMATSA
GO FRA	Zračni prostor Gate One, v katerem se prosto (svobodno) določajo zračne poti	Gate One Free Route Airspace
IANS	Inštitut navigacijskih služb zračnega prometa	Institute of Air Navigation Services
ICAO	Mednarodna organizacija civilnega letalstva	International Civil Aviation Organization
IFR	Pravila instrumentalnega letenja	Instrument Flight Rules
INEA	Izvajalska agencija za inovacije in omrežja	Innovation and Networks Executive Agency
IT	Informacijska tehnologija	Information Technology
KPI	Ključni kazalnik uspešnosti	Key Performance Indicator
LKZP	Letališka kontrola zračnega prometa	Aerodrome Control
LoA	Sporazum o postopkih koordinacije med kontrolami zračnega prometa	Letter of Agreement
LSSIP	Lokalni načrt implementacije enotnega neba	Local Single Sky Implementation Plan
MET	Službe letalske meteorologije	Meteorological Services
MRS	Mednarodni računovodski standardi	International Accounting Standards
MSRP	Mednarodni standardi računovodskega poročanja	International Financial Reporting Standards
MTOW	Najvišja dovoljena vzletna teža letala	Maximum Take-Off Weight
MUAC	Center za kontrolo zgornjega zračnega prostora Maastricht	Maastricht Upper Area Control
NAV	Navigacija	Navigation

NOTAM	Obvestilo pilotom	Notice – to – Airmen
OKZP	Območna kontrola zračnega prometa	Area Control Centre
OLDI	Sprotna izmenjava podatkov	On-line Data Interchange
OMRS	Odbor za mednarodne računovodske standarde	International Accounting Standards Committee
OPMSRP	Odbor za pojasnjevanje mednarodnih standardov računovodskega poročanja	International Financial Reporting Interpretations Committee
ORM	Povratno sporočilo, ki se nanaša na načrt leta	Operational Reply Message
PBN	Navigacija, ki ne temelji le na konvencionalnih zemeljskih navigacijskih sredstvih	Performance based Navigation
PIB	Predpoletni Informacijski Bilten	Preflight Information Bulletin
QAM	Sistem za zagotavljanje vremenskih podatkov	System for providing Weather Data
RAT	Orodje za ocenjevanje tveganja	Risk Analysis Tool
ROA	Donosnost sredstev	Return on Assets
ROE	Donosnost kapitala	Return on Equity
SAT	Preverjanje delovanja sistema oz. naprave na mestu vgradnje	Site Acceptance Test
SES	Enotno evropsko nebo (evropska zakonodaja za oblikovanje enotnega evropskega neba)	Single European Sky
SESAR	Raziskave ATM enotnega evropskega neba	Single European Sky ATM Research
SLI	Sektor letalskih informacij	Aeronautical Information Department
SLT	Sektor letalskih telekomunikacij	Communications, Navigation and Surveillance Department
SMRS	Svet za mednarodne računovodske standarde	International Accounting Standards Committee
SMS	Sistem upravljanja varnosti	Safety Management System
STATFOR	Eurocontrolova storitev statistike in napovedi	EUROCONTROL Statistics and Forecast Services
SUR	Nadzor	Surveillance
SZP	Sektor zračnega prometa	Air Traffic Department
TNC	Tehnično-nadzorni center	System Monitoring and Control
UTC	Univerzalni koordinirani čas	Coordinated Universal Time
VFR	Pravila vizualnega letenja	Visual Flight Rules

KONTROLA ZRAČNEGA PROMETA SLOVENIJE, d.o.o.

Zgornji Brnik 130n

4210 Brnik - aerodrom

T: 00 386 4 20 40 000

F: 00 386 4 20 40 001

E: info@sloveniacontrol.si

www.sloveniacontrol.si

